

Bulletin advokacie

Představenstvo: na písemný test advokátních zkoušek je možné se hlásit s předstihem • Co přinese chystaná novela směrnice o nekalých obchodních praktikách? • Praktické otázky místní příslušnosti soudu a jejího přenášení v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé • Odraz příčinné souvislosti dle PETL v české právní úpravě •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

ČESKÁ ADVOKÁTNÍ
KOMORA

Jaké je trestněprávní pojetí škody na veřejném majetku při jeho správě?

Odpověď najdete v článku JUDr. Františka Púryho, Ph.D., a JUDr. Martina Richtera na str. 17-24.

**PLATBY
A POJISTNÉ
NA ROK 2020**
viz str. 7-10 a 68-69.

Komentáře Wolters Kluwer

Nejrozsáhlejší komentářová řada

K dispozici také jako elektronická knihovna v ASPI

ASPI

NOVÉ VYDÁNÍ

Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář Komplet (kniha I až V)

3., aktualizované a doplněné vydání

Jaromír Jirsa a kolektiv

Úspěšný „soudcovský komentář“ občanského soudního řízení vychází již ve 3., aktualizovaném a doplněném vydání. V pěti knihách přináší podrobný výklad základních předpisů českého civilního práva procesního.

Komentář je zpracován širokým autorským kolektivem pod vedením **soudce Ústavního soudu JUDr. Jaromíra Jirsy**. Autorský kolektiv tvoří především soudci všech stupňů soudní soustavy, jejichž pohled je obohacen pohledem advokátů.

Komentář si získal oblibu především díky praktickému výkladu, který se opírá o dlouholetou každodenní aplikaci o. s. ř. a o výběr více než 2 000 judikátů.

Přehlednosti výkladu napomáhá řada grafů, tabulek, příkladů a vzorových dokumentů.

Objednávejte na

www.wolterskluwer.cz/obchod

smarteca

Komentář k dispozici
také v ASPI a jako e-kniha

Získejte výhodně
celý komplet

Wolters Kluwer

Když si musíte být jisti

Bulletin advokacie

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČ 66 000 777)
v agentuře **impax**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik ČR.
Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (1-2, 7-8).
Přetisk povolen jen se souhlasem redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16, 110 00 Praha 1
telefon: 273 193 111
e-mail: bulletin@cak.cz, www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:

Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman, LL.M.
Šéfredaktorka: JUDr. Hana Rýdlová
Výkonné redaktorky: PhDr. Ivana Cihlářová,
Mgr. Hana Kejhová, MPA,
PhDr. Dagmar Koutská
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:

JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.,
prof. Dr. Alexander Bělohávek,
prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.,
JUDr. Vojen Güttler,
JUDr. Vladimír Jirousek,
JUDr. Ladislav Krym,
doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.,
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
Mgr. Robert Němec, LL.M.,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.,
JUDr. Michal Žižlavský

Objednávky předplatného zasílejte

na adresu: ČAK, Národní třída 16,
110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz
Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvyhodněné roční předplatné 850 Kč kromě
poštovného, balného a DPH. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá
zdarma. S reklamacemi při problémech
s distribucí se obraťte na pí Dvořákovou,
e-mail dvorakova@cak.cz, tel. 273 193 165.

Inzertní služby zajišťuje agentura

IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce
zasílejte na adresu agency@impax.cz,
případně volejte na tel. 244 404 555 nebo
na 606 404 953. Media kit a další informace
naleznete na internetových stránkách
www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též
na internetu (www.cak.cz).

Toto číslo vyšlo 18. 10. 2019 v nákladu
17 050 výtisků.

Obálka: foto redakce

Tisk: Impax, spol. s r. o.

MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348 (print)
ISSN 2571-3558 (Advokátní deník)

Úvodník

Vladimír Jirousek: **Poděkování 2019** 3

Aktuality

Advokáti proti totalitě Red. 4
**Představenstvo: na písemný test advokátních zkoušek je možné
se hlásit s předstihem** Johan Justoň 6
Sdělení ČAK o povinných platbách a pojistném 7
Vyhlášen 15. ročník celojustiční soutěže Právník roku 2019 12
Aktuálně v právu Hana Rýdlová 13

z právní teorie a praxe

Články

Trestněprávní pojetí škody na veřejném majetku při jeho správě
František Púry, Martin Richter 17
**Co přinese chystaná novela směrnice o nekalých obchodních
praktikách?** Dana Ondřejová 25
**Praktické otázky místní příslušnosti soudu a jejího přenašení
v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé**
Pavel Kotrady, Petr Šťastný 32
**Odras příčinné souvislosti dle Principů evropského deliktčního práva
v české právní úpravě** David Novák 41

Z judikatury

**NS: K použitelnosti judikatury o náhradě nákladů řízení
v řízeních o vypořádání společného jmění manželů podle o. z.** 46
**ÚS: Vybírání soudního poplatku za odvolání ve věci náhrady škody
způsobené státem** 51
**NSS: Vstup oprávněné úřední osoby na cizí pozemek
nebo do cizí stavby podle stavebního zákona** 53
SD EU: K otázce nezávislého právního zastoupení 58
**ESLP: Omezení práva na přístup k obhájci
během policejního výslechu není porušením práva
na spravedlivý proces** 59
**Glosa: K rozsudku NS ve věci omluvitelnosti omylu
při uzavírání smlouvy** 60

Z odborné literatury

Petr Průcha: **Správní řád s poznámkami a literaturou**
(Pavel Mates) 63
Jiří Jelínek: **Trestní odpovědnost právnických osob
v České republice. Problémy a perspektivy** (Eduard Bruna) 63
Lucie Novotná Krtoušová: **Odpovědnost členů statutárních orgánů
právnických osob** (Karel Beran) 65
Jitka Jelínková, Miloš Tuháček: **Zákon o právu na informace
o životním prostředí. Praktický komentář** (Martina Weissová) 66

z advokacie

Z české advokacie

Smí advokát mluvit s dítětem? Daniela Kovářová.....	67
Profesní pojištění advokátů dle rámcové smlouvy (hromadné pojištění) a navazující připojištění pro rok 2020 Tereza Poláková	68
Z kárné praxe Jan Syka	69

Z Evropy a ze světa

Evropský den advokátů 2019 Lenka Vojíšková.....	71
Stélé zastoupení ČAK v Bruselu informuje	72

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK	73
Pozvánka na konferenci „Soukromé právo 2019“ v Praze.....	75
Nový model řízení ve věcech péče soudu o nezletilé u Okresního soudu Brno-venkov Ivana Losová.....	75

Nakonec

Když se státní správa stává štíhlejší Petr Hajn.....	76
Kresba Lubomíra Lichého	77
Víte, že... Stanislav Balík	77

Inhaltsverzeichnis	78
Zusammenfassung/Summary	79
Table of Contents	80

ZIZLAVSKY > **25 let**

byznys a insolvence

příležitost ke spolupráci

www.zizlavsky.cz

ak@zizlavsky.cz

Pokyny pro autory

Vážení,

jsme potěšeni vašim zájmem publikovat v Bulletinu advokacie! Prosíme vás v zájmu urychlení publikace o dodržení několika mála instrukcí:

Příspěvky posílejte redakci elektronicky ve formátu programu Microsoft Word (DOC), a to na adresu bulletin@cak.cz.

Formát

Formát zaslanych příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce oddělujte jenom entrem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně (důležité pasáže) nebo kurzívou (citace, cizojazyčné, zejména latinské výrazy), v žádném případě nepište proložené, nepoužívejte podtrhávání textů ani verzálky! Poznámky pod čarou a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionality programu MS Word a „Poznámky pod čarou“. Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů.

Fotografie

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG, TIF nebo eps. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, zasláné portrétní fotografie by měly mít nejméně 400 x 500 pixelů. Obrázky či grafy v žádném případě nevkládějte přímo do dokumentů!

Obsah

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu, optimální rozsah je do 30 000 znaků včetně mezer.

K odbornému článku připojte vždy stručné shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků.

Citace a odkazy provádějte dle vlastní bibliografické normy BA.

Vzory citací:

Kniha: J. Novák: Soukromé právo, C. H. Beck, Praha 2020, str. 120.

Časopis: J. Novák: Poznámky k soukromému právu, Bulletin advokacie č. 3/2020, str. 20.

Redakce přijímá články, které nebyly dosud publikovány a jsou původním autorským dílem, dostatečně odlišným od jiných příspěvků na stejné nebo podobné téma. Pokud autor nabízí rukopis současně více redakcím, je povinen redakci o této skutečnosti neprodleně informovat. Zjištění opaku může vést k ukončení recenzního řízení. Poskytnutím rukopisu bere autor na vědomí, že dílo před publikací musí projít úspěšně recenzním řízením, přičemž o jeho zařazení do recenzního řízení, jakož i o publikaci rozhodne šéfredaktor/ka.

Udělení souhlasu

Autor poskytnutím rukopisu dává redakci souhlas s rozmnožováním, rozšiřováním a sdělováním příspěvku na webových stránkách ČAK a v Advokátním deníku, v právních informačních systémech a na internetových portálech spolupracujících s ČAK, jakož i v oblasti zpracování dat v rámci monitoringu médií.

Korektury

Autorské korektury se provádí elektronicky po zalomení, e-mailem.

Ke každému příspěvku prosíme připojte:

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován
- svoji barevnou portrétní fotografii
- telefonické spojení a e-mail
- korespondenční adresu
- datum narození
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH

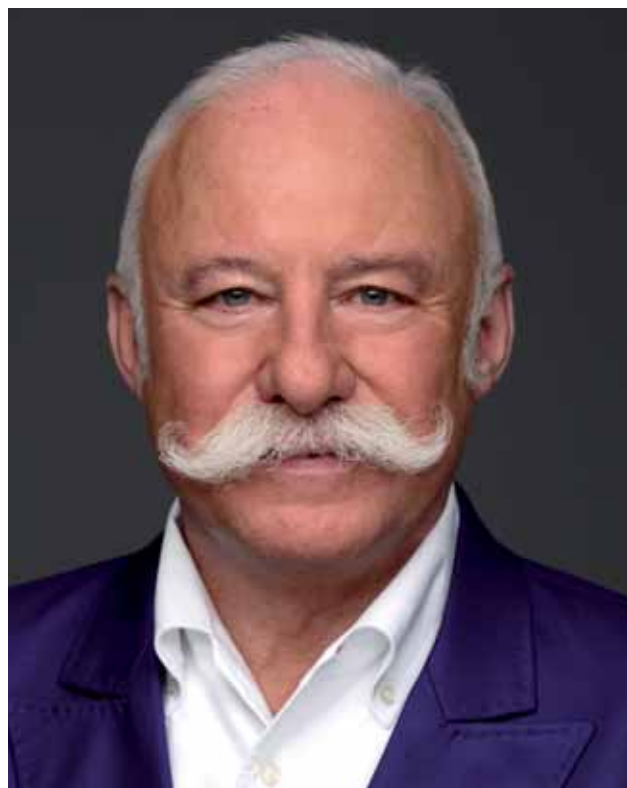
Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

Poděkování 2019

S kutečnost, že ve smyslu stanovských předpisů proběhly povinné volby vedení ČAK, že letité a úspěšné místopředsedy Petra Poledníka a Františka Smejkalů nahradili noví (Monika Novotná a Radim Miketa), zaznamenala asi jen část advokátního stavu. Jednak ta, jež dávno pochopila význam samosprávnosti pro nezávislý výkon advokacie, dále pak ta (sestávající, jak doufám, toliko z několika mála jedinců), která Komoru vnímá jako osobního nepřítele. V každém případě platí, že volby funkcionářů ČAK, konající se co dva roky, nutně podmiňují pohled do zpětného zrcátka uplynulého dění.

Za sebe bych si sice mohl postěžovat např. na cca 800 hodin strávených za dva roky v pendolinu (dálnice „nejede“ a letadla na lince Ostrava – Praha zrušili) nebo bych mohl filozofovat na téma návratu do „stejně řeky“. Ale zásadní je zcela něco jiného. A totiž, že jsem pyšný, jak současné představenstvo s podporou zaměstnaneckého sboru Komory (v Praze i v Brně) pracuje, že si velmi vážím, že mi byla opět projevována důvěra, a že mě velmi rozčiluje částečná či mnohdy úplná neznalost poslání a chodu Komory, zajišťující advokátům takové regulatorní a jiné podmínky, že se přinejmenším nemáme za co stydět. A věřte, je to boj, bude to boj a obávám se, že čím dál ostřejší! Jinak řečeno, byť platilo a platit bude, že ne vše se podaří, význam Komory do budoucna nepochybně poroste a doufám, že drtivá většina advokátů přijme za své, že souvazečnost stavu je primární determinantou jeho síly.

Jako dávný člen představenstva (od r. 1996) a staronový předseda (poprvé 2003-2009) mohu mnohé srovnávat. A nezbyvá mi než konstatovat, že ty tam jsou doby, kdy bylo lepší „nebyť viděn“, ty tam jsou doby, kdy jsme jen okrajově zajímali média, a dávno je tomu, co jsme legislativní procesy připomínkami spíš jen výjimečně. Tím spíš musím poděkovat všem členům představenstva a v tomto volebním období též všem jejich náhradníkům (!) za to, kolik času a odbornosti vynakládají v rámci výkonu svých čestných (sic!) funkcí, a to bez jakéhokoliv nároku na fanfáry. Mohl bych dlouze hovořit o aktivní účasti v legislativních procesech (v tomto směru snad své odvedly nově zavedené „Rychlé zprávy“), o nelehkém zahájení provozu Advokátního deníku, odkázat na zformování nového vzdělávacího programu či na zvládnutí zákonem uloženého úkolu, spočívajícího v zavedení centrálního systému bezplatné právní pomoci etc., etc. Ale byl bych nespravedlivý, pokud bych nepoděkoval i za aktivity, které buď na práci představenstva přímo navazují (činnost regionálních zmocněnců a jejich spolupracovníků, činnost členů sekcí a výborů ČAK), nebo se váží k samostatným subjektům, jež se při principiální podpoře samosprávné činnosti Komory zaměřují na specifické oblasti výkonu advokacie (spolky obhájců, rodinných právníků, advokátů – rozhodců apod.). V té souvislosti si dovoluji zdůraznit, že s těmito spolky, jež plně respektují, že

orgán veřejné správy má zákonem vymezené mantinely svého poslání a svých aktivit, bude Komora v rámci možného vždy ráda spolupracovat.

Na závěr mi dovoluji, abych v souvislosti s blížícím se výročním významným datem současných dějin (listopad 1989-2019) zmínil jeden často opomíjený charakteristický znak Komory. A totiž ten, že Komora je a musí být svou podstatou – až na výjimky – apolitická. Samozřejmě, že všichni funkcionáři ČAK citlivě vnímají současné dění, každý z nás díky zastupování předívá různých klientů dnes a denně vnímá polarizaci společnosti, navíc advokát je povětšinou osoba renesanční a politická, advokáti a advokátky v souhrnu pak ale různě renesanční a různě politicky orientovaní. Pokud jsem ale zmínil možnou výjimku, tak tou je nepochybně nyní realizovaný projekt ČAK „Advokáti proti totalitě“, který dle mého je či bude výsostně výmluvný. A jestli filozofové dodnes uznávají nepochybně relevantní Nietzscheho výrok, že „morálka je nástrojem moci“, my si připomínejme, že morálka advokáta vycházející z respektu k etickým pravidlům je nástrojem dobré služby klientům.

❖ JUDr. VLADIMÍR JIROUŠEK,
předseda ČAK

PS: Pokud jsem v Poděkování 2019 nikoho nejmenoval, tak samozřejmě záměrně, abych nikoho neopomněl.

ADVOKÁTI **PROTI** TOTALITĚ

ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA PŘIPRAVUJE PŘI PŘÍLEŽITOSTI 30. VÝROČÍ LISTOPADOVÉ REVOLUCE 1989 UNIKÁTNÍ MULTIMEDIÁLNÍ PROJEKT, KTERÝ PŘEDSTAVÍ VEDLE ZNÁMĚJŠÍCH JMEN STATEČNÝCH ADVOKÁTŮ V DOBĚ NESVOBODY I MĚNĚ ZNÁMÉ OSOBNOSTI, JEJICHŽ JMÉNA BYLA V BĚHU DĚJIN POZAPOMENUTA, ALE ZASLOUŽÍ SI PŘIPOMENUTÍ, RESPEKT A VZDÁNÍ NAŠEHO HOLDU.

Projekt **Advokáti proti totalitě** chce na jedinečných životních osudech advokátů doložit, jak důležité jsou principy nezávislosti a důvěrnosti nejen pro advokacii jako profesi, ale i pro celou společnost. ČAK vzdá hold těm, kteří i za cenu vlastních nesnází bojovali proti totalitě, za právo a spravedlnost. A leckdy při obhajobě klienta neváhali přinést i oběť nejvyšší. Totalitou není myšlen pouze určitý politický systém, ale především způsob myšlení, který někteří používají dodnes. Je třeba neustálé kultivace etických principů pro práci advokátního stavu a zviditelňování pozitivních vzorů.

► KONFERENCE

Česká advokátní komora zve širokou odbornou veřejnost na konferenci **Advokáti proti totalitě**, která se bude konat **5. 11. 2019 od 9.30 do 15 hodin**, a to ve velké porotní síni Vrchního soudu v Praze.

Konference bude věnována boji advokátů proti totalitním režimům a svou účast přislíbila řada špičkových odborníků z řad právníků i historiků.

*Registrovat se na konferenci můžete až do vyčerpání kapacity porotní síně pomocí formuláře na webu ČAK, který najdete pod bannerem **Advokáti proti totalitě**.*

► KNIHA

Na konferenci současně proběhne slavnostní křest knihy Petra Tomana a Ondřeje Šebesty **Advokáti proti totalitě**.

Knihou bude završením dlouhodobého sběru příběhů o advokátech, kteří neustoupili z profesních a etických principů ani v těžkých dobách nesvobody. Publikace vychází z historických dokumentů, popisuje příběhy advokátů, z nichž někteří v boji s totalitou položili i svůj život.

► VÝSTAVA

ČAK dále zve na interaktivní výstavu, a to přímo na místě revolučních událostí. Výstava bude slavnostně zahájena **5. listopadu 2019 v 18 hodin** v Galerii 17. listopadu v sídle České advokátní komory, v **Kaňkově paláci, Národní 16, Praha 1**.

Na výstavních plochách, interaktivní obrazovce a webu budou shrnuty informace o představovaných advokátech, ve výstavních vitrinách budou shromážděny trojrozměrné artefakty z jejich životů.

Výstava bude veřejnosti zdarma přístupná od 6. listopadu 2019 minimálně do konce ledna 2020, a to v pondělí až pátek od 8 do 17 hodin, o víkendech od 10 do 17 hodin.

► WEBOVÉ STRÁNKY

Spolu se zahájením výstavy budou spuštěny **webové stránky Advokáti proti totalitě**, na kterých naleznete řadu dalších materiálů, jež nepojme výstava samotná. Webové stránky budou zpřístupněny i přímo návštěvníkům výstavy na interaktivní **velkoplošné obrazovce**, kde bude možné dohledat i řadu dalších zajímavostí.

✿ Red.

Sprinz/Jirmásek/Řeháček/Vrba/Zoubek a kol.

Insolvenční zákon. Komentář

2019, vázané s přebalem, 1 248 stran
cena 2 590 Kč, obj. číslo EVK9

Jemelka/Pondělíčková/Bohadlo

Správní řád Komentář. 6. vydání

2019, vázané v plátně, 1 048 stran
cena 1 690 Kč, obj. číslo EKZ194

Insolvenční zákon. Komentář

Zcela nový komentář k insolvenčnímu zákonu z edice velkých komentářů přináší komplexní pohled na problematiku insolvenčního řízení z právního i ekonomického pohledu. Publikace je psaná s důrazem na maximální praktičnost a přehlednost výkladu. Samozřejmostí je reflexe nejnovější soudní judikatury vyšších soudů. Komentář upozorňuje i na některé výkladové problémy, které dosud nejsou soudní praxí řešeny.

Správní řád Komentář. 6. vydání

Nové vydání komentáře reaguje na novou úpravu správního trestání v podobě zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ať již jde o změny terminologické, či změny v konkrétních procesních ustanoveních zákona. Aktualizován je nejenom správní řád samotný, ale i odkazy na předchozí přestupkový zákon.

objednávejte na

www.beck.cz

Představenstvo: na písemný test advokátních zkoušek je možné se hlásit s předstihem

Představenstvo České advokátní komory se na svém zasedání dne 10. 9. 2019 zabývalo otázkou písemných testů, které jsou od 1. 7. 2019 novou součástí advokátní zkoušky.

Podle § 7 odst. 1 písm. a) zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, Komora umožní do devíti měsíců od doručení písemné žádosti vykonat po uhrazení poplatku advokátní zkoušku každému, kdo prokáže, že ke dni podání přihlášky splňuje podmínky uvedené v § 5 odst. 1 písm. a) až d) zákona, tzn., že prokáže, že je svépřávný, získal vysokoškolské vzdělání v oboru právo, vykonával po dobu alespoň tři let právní praxi jako advokátní koncipient a je bezúhonný. Tomuto ustanovení potom odpovídá § 4 odst. 2 vyhlášky č. 197/1996 Sb., advokátní zkušební řád, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého platí, že součástí přihlášky jsou doklady prokazující, že uchazeč splňuje podmínky uvedené v § 5 odst. 1 písm. a) až d) zákona.

Vzhledem k tomu, že od 1. 7. 2019 se stal součástí advokátní zkoušky písemný test, na který se uchazeč hlásí bez určení konkrétního termínu (na rozdíl od přihlášky k písemné a ústní části advokátní zkoušky), představuje stávající právní úprava *de iure* prodloužení právní praxe advokátního koncipienta, a to o dobu, která uplyne mezi podáním přihlášky a vykonáním písemného testu. Tuto situaci lze chápat jako nepřiměřenou

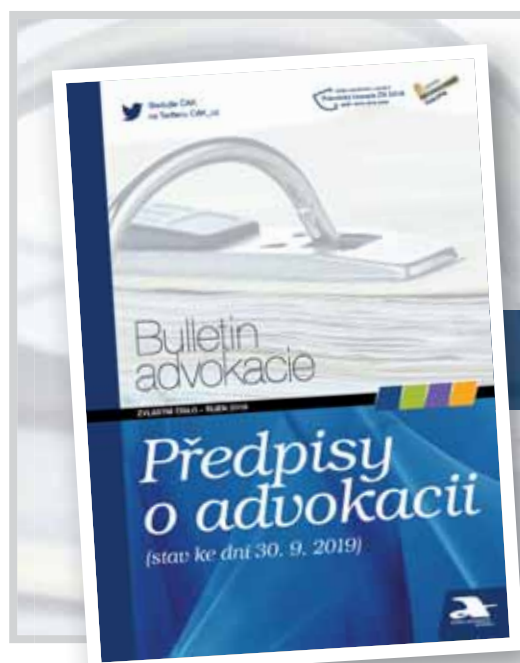
tvrdost zákona, jejíž důvody nepramení ani z účelu právní praxe, ani z účelu advokátní zkoušky jako takové.

S ohledem na výše uvedené má představenstvo za to, že **nic nebrání tomu, aby advokátní koncipient zaslal v dostatečném předstihu (pokud možno tři měsíce) před ukončením tříleté právní praxe Odboru výchovy a vzdělávání žádost o rezervaci termínu písemného testu tak, aby tento test vykonal bezprostředně po získání tříleté praxe**, čímž dojde k eliminaci shora zmíněné nepřiměřené tvrdosti zákona.

Podmínkou vykonání písemného testu v takto rezervovaném termínu pochopitelně bude podání přihlášky v souladu s § 7 odst. 1 písm. a) zákona a § 4 odst. 2 advokátního zkušební řádu. To samé se obdobně vztahuje i na uchazeče, kteří nejsou advokátními koncipienty, a na uchazeče, kteří hodlají požádat o uznání jiné právní praxe jako právní praxe advokátního koncipienta (ti však musí počítat s tím, že posouzení jiné právní praxe a její případné následné uznání určitý čas trvá, takže písemný test vykonají až v termínu následujícím po uznání jiné praxe).

✿ JUDr. JOHAN JUSTOŇ,

vedoucí Odboru vnější a vnitřní legislativy ČAK

Po osmi letech vycházejí nové

Předpisy o advokacii

jako zvláštní číslo

Bulletinu advokacie.

Sdělení ČAK o povinných platbách a pojistném

- výši a splatnosti příspěvku na činnost České advokátní komory (dále jen „Komora“) za rok 2020
- výši a splatnosti odvodu do sociálního fondu Komory za rok 2020
- výši a splatnosti odvodu do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů za rok 2019
- výši a splatnosti pojistného pro rok 2020

I. Příspěvek na činnost Komory za rok 2020

Výše příspěvku advokáta na činnost Komory za rok 2020 činí

- a) 10 600 Kč,
- b) 3 800 Kč, byl-li advokátovi pozastaven výkon advokacie,
- c) 5 300 Kč, byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů po 30. červnu 2020.

Příspěvek je splatný do 20. ledna 2020.

Byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů po 20. lednu 2020, je příspěvek splatný do jednoho týdne ode dne zápisu. Tato lhůta platí při změnách v průběhu roku a u všech plateb.

II. Odvod do sociálního fondu Komory za rok 2020

Výše odvodu advokáta do sociálního fondu Komory za rok 2020 činí

- a) 500 Kč,
- b) 250 Kč, byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů po 30. červnu 2020,
- c) odvod neplatí advokáti, kterým byl pozastaven výkon advokacie.

Odvod je splatný do 20. ledna 2020.

Byl-li advokát zapsán do seznamu advokátů po 20. lednu 2020, je odvod splatný do jednoho týdne ode dne zápisu.

Výše a splatnost příspěvku na činnost Komory a odvodu do sociálního fondu Komory se vztahuje rovněž na usazené evropské advokáty a advokáty zapsané do seznamu advokátů podle § 5a zákona o advokacii.

Příspěvek na činnost Komory a odvod do sociálního fondu Komory se **platí převodem na účet Komory č. 12432011/0100**. Při platbě převodním příkazem je třeba uvést variabilní symbol, kterým je číslo nerozdělené pomlčkou nebo lomítkem, sestávající ze čtyřmístného čísla roku, na který je příspěvek nebo odvod placen, a pětímístného registračního čísla advokáta.

Příklad: Variabilní symbol advokáta s registračním číslem 04876 pro rok 2020 je 202004876.

III. Odvod do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů za rok 2019

Odvod do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů jsou povinni platit advokáti, usazení evropští advokáti a obchodní společnosti zřízené k výkonu advokacie, kteří zaměstnávají advokátní koncipienty.

Výše odvodu za jednoho advokátního koncipienta za rok 2019 činí

- a) 3 600 Kč;
- b) pokud pracovní poměr advokátního koncipienta netrval celý kalendářní rok, činí výše odvodu 1/12 z částky uvedené ad a) za každý započatý měsíc trvání pracovního poměru; povinnost platit odvod vzniká dnem zápisu do seznamu advokátních koncipientů;
- c) pokud byl advokátnímu koncipientovi pozastaven výkon právní praxe, ale jeho pracovní poměr k povinnému advokátovi nadále trvá, snižuje se výše odvodu uvedená ad a) o 1/12 za každý kalendářní měsíc, po který pozastavení právní

praxe advokátního koncipienta trvá, a to počínaje kalendářním měsícem následujícím po měsíci, ve kterém k pozastavení výkonu právní praxe advokátního koncipienta došlo;

- d) pokud advokátní koncipient přeruší výkon právní praxe z důležitých osobních překážek v práci na dobu delší než 60 po sobě následujících pracovních dnů, snižuje se výše odvodu uvedená ad a) o 1/12 za každý kalendářní měsíc, po který přerušení výkonu právní praxe advokátního koncipienta z tohoto důvodu trvá, a to počínaje kalendářním měsícem následujícím po měsíci, ve kterém k přerušení výkonu právní praxe advokátního koncipienta z tohoto důvodu došlo. Povinný advokát je na výzvu Komory povinen důvod a dobu trvání přerušení výkonu právní praxe advokátního koncipienta hodnověrně doložit; pokud tak neučiní, nárok na snížení výše odvodu mu zanikne.

Odvod je splatný do 20. ledna 2020.

Poměrná částka příspěvku do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů je splatná posledním dnem měsíce následujícího po měsíci, v němž pracovní poměr advokátního koncipienta skončil.

Odvod do fondu Komory pro vzdělávání advokátních koncipientů se **platí převodem na účet Komory č. 6724361087/2700**. Při platbě převodním příkazem je třeba uvést variabilní symbol, kterým je číslo nerozdělené pomlčkou nebo lomítkem, sestávající z posledního dvojčíslí roku, za který je odvod placen (19), a pětimístného registračního čísla advokátního koncipienta.

Příklad: Variabilní symbol pro odvod za advokátního koncipienta s registračním číslem 14876 za rok 2019 je 1914876.

IV. Pojištění profesní odpovědnosti pro rok 2020

HROMADNÉ POJIŠTĚNÍ

1. ADVOKÁTI VYKONÁVAJÍCÍ ADVOKACII SAMOSTATNĚ, KTERÍ JSOU POJIŠTĚNI V RÁMCI HROMADNÉHO POJIŠTĚNÍ

- platí pojistné ve výši **6 700 Kč** na rok 2020 **do 31. 12. 2019**; č. ú. **12432011/0100**
- nezasílají Komoře certifikát o navýšeném limitu pojistného plnění
- a mají pozastaven výkon advokacie, hromadné pojištění neplatí
- a nevěří si být nadále účastní hromadného pojištění, sdělí neprodleně tuto skutečnost Komoře

POJIŠTĚNÍ NA ZÁKLADĚ RÁMCOVÉ POJISTNÉ SMLOUVY Č. 2904309313, VE ZNĚNÍ POZDĚJŠÍCH DODATKŮ (DÁLE JEN „HROMADNÉ POJIŠTĚNÍ ADVOKÁTŮ“), UZAVŘENÉ MEZI GENERALI POJIŠŤOVNOU, A. S., A KOMOROU:

Hromadné pojištění advokátů se i pro rok 2020 vztahuje pouze na odpovědnost advokáta za škodu, kterou způsobí v souvislosti s poskytováním právních služeb on sám, tzn., že hromadné pojištění advokátů se u advokátů vykonávajících advokacii samostatně bude vztahovat na odpovědnost za škodu, za kterou advokát sám odpovídá klientovi podle § 24 odst. 1 zákona o advokacii.

Pojistné se vztahuje na minimální limit pojistného plnění z pojištění advokátů podle § 24a odst. 1 zákona o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, ve výši **5 000 000 Kč**.

Pojistné se **platí převodem na účet Komory č. 12432011/0100**. Při platbě převodním příkazem je třeba uvést variabilní symbol, kterým je číslo nerozdělené pomlčkou nebo lomítkem, sestávající ze čtyřmístného čísla roku, na který se pojistné vztahuje, a pětimístného registračního čísla advokáta.

Příklad: Variabilní symbol advokáta s registračním číslem 04876 pro rok 2020 je 202004876.

Pro hromadné pojištění advokátů je rozhodný seznam advokátů s účinností k 1. 1. a 1. 7. kalendářního roku.

Podle pojistné smlouvy jsou hromadným pojištěním advokátů pojištěni advokáti zapsaní do seznamu advokátů v půlročním období, a to od 1. 1. do 30. 6. a od 1. 7. do 31. 12. příslušného kalendářního roku (bez ohledu na to, zda v průběhu těchto období byli do tohoto seznamu zapsaní další advokáti nebo z něj byli někteří advokáti vyškrtnuti). Znamená to, že účastníky hromadného pojištění advokátů do 30. 6. 2020 budou i advokáti zapsaní do seznamu advokátů v období 2. 1. až 30. 6. 2020, aniž by měli povinnost platit za toto období pojistné. Tito advokáti budou platit pojistné až na II. pololetí roku 2020, a to v poloviční výši. Advokáti zapsaní do seznamu advokátů v období 2. 7. až 31. 12. 2020 budou účastníky hromadného pojištění advokátů do 31. 12. 2020, aniž by měli povinnost platit za toto období pojistné. Povinnost zaplatit pojistné budou mít až pro rok 2021. Znamená to, že advokáti, kteří jsou zapsaní do seznamu advokátů v období od 2. 1. do 1. 7. 2020, hradí pouze poloviční pojistné ve výši **3 350 Kč**. Toto poloviční pojistné je splatné do týdne po zápisu nebo změně ve způsobu výkonu advokacie.

Hromadné pojištění se nevztahuje na:

- Advokáty s **pozastaveným výkonem advokacie**, neboť v době pozastavení výkonu advokacie advokáci nevykonávají.
- Advokáty, kteří advokacii **vykonávají v pracovním poměru k jinému advokátovi nebo ke společnosti**, jejímž předmětem podnikání je výkon advokacie (dále jen „zaměstnaný advokát“). Za škodu způsobenou klientovi v souvislosti s výkonem advokacie zaměstnaným advokátem odpovídá jeho zaměstnavatel. Zaměstnaný advokát odpovídá svému zaměstnavateli za škodu takto způsobenou při plnění pracovních úkolů podle zákoníku práce.

Pokud advokát nechce být hromadného pojištění advokátů účasten, předloží nejpozději do 31. 12. 2019 Komoře stejnopis nebo úředně ověřenou kopii pojistné smlouvy dosvědčující, že je pro rok 2020 individuálně pojištěn. Rozsah takového pojištění nesmí však být užší, než by činil v případě hromadného pojištění advokátů, a minimální limit pojistného plnění nesmí být nikdy nižší, než který stanoví usnesení představenstva č. 4/2009 Věstníku ze dne 15. září 2009, ve znění pozdějších předpisů. Stejnopis nebo úředně ověřenou kopii pojistné smlouvy může nahradit „Certifikát“, v němž pojišťovna potvrzuje základní údaje uzavřené pojistné smlouvy.

2. ADVOKÁTI VYKONÁVAJÍCÍ ADVOKACII VE SDRUŽENÍ, KTEŘÍ JSOU POJIŠTĚNI V RÁMCI HROMADNÉHO POJIŠTĚNÍ

- platí pojistné ve výši **6 700 Kč** na rok 2020 **do 31. 12. 2019**; č. ú. **12432011/0100**
- mají povinnost přípojištění spolčnicka sdružení
- nedokládají Komoře certifikát o navýšeném limitu pojistného plnění; advokáti odpovídají sami za správné nastavení limitu pojistného plnění

Viz předchozí informace týkající se advokátů vykonávajících advokacii samostatně, kteří jsou pojištěni v rámci hromadného pojištění, a navíc:

Advokáti vykonávající advokacii ve sdružení, kteří jsou účastni hromadného pojištění advokátů, jsou dále pro rok 2020 povinni být pojištěni samostatně pro případ vzniku závazku, k jehož splnění je advokát podle zvláštních právních předpisů povinen z důvodu solidární odpovědnosti.

Minimální limit pojistného plnění advokáta vykonávajícího advokacii jako spolčnick sdružení (§ 14 zákona) za újmu, za kterou advokát odpovídá podle § 24 odst. 1 zákona a podle zvláštních právních předpisů z důvodu solidární odpovědnosti, **je i pro rok 2020 stanoven částkou 3 000 000 Kč, násobenou počtem všech spolčníků sdružení, a to u každého spolčníka sdružení.**

Povinnost být pojištěn pro případ vzniku závazku k náhradě škody, k jehož splnění je advokát povinen jako spolčnick sdružení z důvodu solidární odpovědnosti, **se vztahuje i na ty advokáty, kteří zůstávají po dobu pozastavení výkonu advokacie spolčníky sdružení.**

***Příklad:** U tříčlenného sdružení je povinný minimální limit pojistného plnění pro každého ze spolčníků sdružení 3 x 3 000 000 Kč, tj. 9 000 000 Kč. Pokud je tento spolčnick sdružení účasten hromadného pojištění s limitem pojistného plnění 5 000 000 Kč, je třeba, aby se dále připojistil do limitu 9 000 000 Kč, tj. zvýšil si limit o další 4 000 000 Kč.*

INDIVIDUÁLNÍ POJIŠTĚNÍ

Advokáti pojištění individuální pojistnou smlouvou, stejně jako společnosti pojištěné individuální pojistnou smlouvou, doručí Komoře potvrzení o pojištění do datové schránky, osobně, příp. poštou. Na e-maily nebude brán zřetel. Individuálně pojištěnými se rozumí:

a) Advokáti vykonávající advokacii samostatně

Spolupracující advokáti

Pokud společnost nebo advokát, se kterými spolupracující advokát trvale spolupracuje, oznámí Komoře, že se na tohoto spolupracujícího advokáta vztahuje jejich individuální pojistná smlouva, není tento spolupracující advokát účastníkem hromadného pojištění advokátů. Pokud si takový advokát přeje být rovněž účastníkem hromadného pojištění, musí tuto skutečnost oznámit Komoře. Je odpovědností každého spolupracujícího advokáta oznámit Komoře, zda bude pojištěn pouze individuální pojistnou smlouvou společností, se kterou spolupracuje, nebo zda bude rovněž účastníkem hromadného pojištění advokátů.

b) Zahraniční advokáti a usazení evropské advokáty

Hromadné pojištění advokátů se nevztahuje na advokáty zapsané do seznamu advokátů podle § 5a zákona o advokacii (tzv. zahraniční advokáti) a na usazené evropské advokáty. Ti jsou povinni pojiřit se individuálně. Minimální limit pojistného plnění s účinností od 1. 1. 2019 činí 5 000 000 Kč.

c) Advokáti vykonávající advokacii jako společníci obchodní společnosti

Advokáti vykonávající advokacii jako společníci veřejné obchodní společnosti nebo jako komplementáři komanditní společnosti i pro rok 2020 nejsou účastní hromadného pojištění, a jsou tedy povinni být pojiřeni samostatně, včetně pojiřeni pro případ vzniku závazku k náhradě škody, za kterou odpovídá podle § 24 odst. 2 zákona společnost, a advokát je podle zvláštních předpisů povinen k jeho splnění z důvodu ručení jako její společník.

Minimální limit pojistného plnění advokáta vykonávajícího advokacii ve veřejné obchodní společnosti (§ 15 odst. 1 zákona) za škodu, za kterou odpovídá podle § 24 odst. 2 zákona společnost, a za kterou advokát odpovídá podle zvláštních právních předpisů z důvodu ručení jako její společník, je stanoven i pro rok 2020 částkou 3 000 000 Kč, násobenou počtem společníků veřejné obchodní společnosti, a to u každého ze společníků společnosti.

Minimální limit pojistného plnění advokáta vykonávajícího advokacii jako komplementář komanditní společnosti (§ 15 odst. 1 zákona) za škodu, za kterou odpovídá podle § 24 odst. 2 zákona společnost, a za kterou advokát odpovídá podle zvláštních právních předpisů z důvodu ručení jako její společník, je i pro rok 2020 stanoven částkou 3 000 000 Kč, násobenou počtem komplementářů této společnosti, a to u každého z komplementářů.

Povinnost být pojiřen pro případ vzniku závazku k náhradě škody, k jehož splnění je advokát povinen jako společník veřejné obchodní společnosti nebo jako komplementář komanditní společnosti z důvodu ručení, se vztahuje také na ty advokáty, kteří zůstávají po dobu pozastavení výkonu advokacie společníky příslušné obchodní společnosti.

Příklad: Společnost (veřejná obchodní nebo komanditní) se třemi společníky/komplementáři hradí pojistné pro povinný limit pojistného plnění 3 x 3 000 000 Kč, tj. 9 000 000 Kč za každého společníka/komplementáře. Pojistné platí přímo pojistiteli.

d) Advokátní společnosti

Společnost s ručením omezeným a komanditní společnost musejí být od vzniku do dne svého zrušení pojiřeny pro případ odpovědnosti za škodu, za kterou klientovi odpovídají podle § 24 odst. 2. Minimální limit pojistného plnění z pojiřeni společnosti musí činit nejméně 50 000 000 Kč za každého společníka společnosti s ručením omezeným, kterému nebyl pozastaven výkon advokacie, nebo nejméně 10 000 000 Kč za každého komanditistu komanditní společnosti, kterému nebyl pozastaven výkon advokacie, minimálně však 50 000 000 Kč u společnosti s ručením omezeným a 10 000 000 Kč u komanditní společnosti.

Individuální pojistné smlouvy sjednané pro pojistné období roku 2020 jsou advokáti povinni předložit Komore nejpozději do 31. 12. 2019, bez ohledu na to, že již v předchozím roce či v předchozích letech doklad o individuálním pojiřeni Komore předložili. Stejnopis nebo úředně ověřenou kopii pojistné smlouvy může nahradit „Certifikát“, v němž pojiřovna potvrzuje základní údaje uzavřené pojistné smlouvy.

PLATNÉ ZNĚNÍ USNESENÍ Č. 4/2009 VĚSTNÍKU S ÚČINNOSTÍ OD 1. 1. 2016 JE K DISPOZICI NA WEBOVÝCH STRÁNKÁCH KOMORY: WWW.CAK.CZ/PRO ADVOKÁTY/PŘEDPISY O ADVOKACII/STAVOVSKÉ PŘEDPISY.

NOVÁ ŠKODA KAMIQ

Budete si rozumět

ŠKODA
SIMPLY CLEVER

již od **379 900** Kč

Kombinovaná spotřeba a emise CO₂
vozů ŠKODA KAMIQ: 4,2–5,1 l/100 km, 112–116 g/km

PARKOVACÍ ASISTENT

ELEKTRICKY OVLÁDANÉ
5. DVEŘE

VYHŘÍVANÝ VOLANT

Pohodlí na cestách zažijete vždy s novým vozem ŠKODA KAMIQ

Praktický, chytrý, vyspělý. Navštivte naši prodejnu a využijte jedinečnou příležitost přesvědčit se o kvalitách nejnovějšího modelu ŠKODA KAMIQ.

Váš autorizovaný prodejce vozů ŠKODA:

AUTO JAROV, s.r.o.
Osiková 2
130 00 Praha 3
Tel.: 251 002 585
www.autojarov.cz

Česká advokátní komora a EPRAVO.CZ vyhlašují

15. ročník

prestižní celojustiční soutěže

právník roku 2019

Společně jsme založili tradici, kterou si právnický svět zaslouží!

epravo.cz

Váš partner na cestě právem

Cenu sv. Yva může v jednotlivých kategoriích získat příslušník kterékoliv právnické profese, pokud v oblasti svého působení dosáhne mimořádných výsledků. V kategorii Právnická síň slávy jde o ocenění za celoživotní dílo. Nominovat kandidáta může veškerá odborná veřejnost.

Stálé kategorie soutěže

- Občanské právo (hmotné i procesní)
- Trestní právo (hmotné i procesní)
- Insolvenční právo
- Správní právo
- Rodinné právo

Stálé kategorie se zvláštními kritérii

- Talent roku (pro mladé začínající právníky do 33 let věku)
- Ocenění PRO BONO
- Právnická síň slávy (za výjimečný celoživotní přínos právu)

Záštitu nad letošním ročníkem převzalo Ministerstvo spravedlnosti.

Ceny sv. Yva budou předány na slavnostním galavečeru se společenským programem 31. ledna 2020 v Brně. Pro rezervaci vstupenek a ubytování sledujte Bulletin advokacie č. 11/2019.

Nominace jsou přijímány na www.pravnikroku.cz od 31. 5. 2019 do 31. 10. 2019.

Partneři soutěže:

- Notářská komora ČR
- Exekutorská komora ČR
- Soudcovská unie ČR
- Unie podnikových právníků ČR
- Unie státních zástupců
- Jednota českých právníků
- Unie obhájců ČR
- Unie rodinných advokátů

Partneři soutěže:

RENOCAR

WI-ASS ČR
pojišťovací makléř

DAS BRÁNÍME SLUŠNĚ

E Bložek

RENOMIA NATLAND

GENERALI CEVROINSTITUT
[vysoká škola]

Alkohol.cz
Výjimečná vína, destiláty a e-shop

DeLonghi CHATEAU VALTICE
Better Everyday

euro

WOMEN FOR WOMEN
CHARITATIVNÍ PROJEKT ŽENY A PRAHA TÝKající

Wolters Kluwer

Vydavatelství
a nakladatelství
Aleš Cenek, s.r.o.

Praetor
advokátní systém pro úspěšné

SingleCase

Synopsis

SwissLife
Select

ATLAS CONSULTING
ČLEN SKUPINY ATLAS GROUP

tvůrce systému CODEXIS

§ Aktuálně v právu

Z legislativy

Rozšíření EET na služby advokátů

Elektronická evidence tržeb se rozšíří i na zbývající obory, které jí dosud nepodléhaly. Spadat pod ni budou nově i advokáti, účetní, lékaři, řemeslníci nebo taxikáři. Příslušnou novelu zákona o EET podepsal 24. září 2019 prezident Miloš Zeman. Novela ale umožní mimo jiné malým podnikatelům s hotoovostními tržbami do 600 000 korun evidovat tržby v offline režimu pomocí papírových účtenek. Rozšíření EET na zbývající obory by mělo nastat od 1. dubna nebo 1. května příštího roku. Záleží na tom, kdy novela vyjde ve Sbírce zákonů.

Novela insolvenčního zákona

Lidé dostali možnost zbavit se dluhů z dětství už za tři roky, když splní pravidla oddlužení. Novela insolvenčního zákona provedená zákonem č. 230/2019 Sb. o zařazení těchto dlužníků do zvýhodněného režimu, který se dosud vztahoval na seniory a zdravotně postižené, dne 1. října 2019 nabyla účinnosti. Zvýhodněný režim se týká lidí, u nichž alespoň dvě třetiny jejich dluhů vznikly předtím, než dovršili 18 let věku. K těmto závazkům se bude přičítat příslušenství těchto dluhů, které přirostlo později, a také nové dluhy těchto lidí, které vznikly do 21 let věku, pokud peníze použili na splácení starších závazků. Novela insolvenčního zákona souvisí s další změnou, podle níž by dluhy dětí do 15 let přecházely na jejich zákonné zástupce. Tato změna občanského zákoníku ještě schválena nebyla. Mírnější režim oddlužení pro seniory a invalidy přinesla velká novela insolvenčního zákona, která je účinná od 1. června 2019. Zrušila vstupní podmínku, podle níž musí být dlužník schopen uhradit v pěti letech aspoň 30 procent svých závazků.

Využívání bankovní identity

Lidé možná budou moci využívat pro ověřený přístup k elektronickým službám veřejné správy svou bankovní identitu, která slouží k přihlašování do internetového bankovníctví. Předpokládá to poslanceká novela zákona o bankách, kterou v úvodním kole podpořila Sněmovna dne 26. září 2019. Nyní ji posoudí sněmovní výbory.

Právo lidí na digitální služby státu

Státní správa asi bude muset všechny agendy řešit primárně v elektronické podobě. Papírová forma ale zůstane zachována hlavně kvůli starším občanům. Po občanech by měly státní úřady požadovat nezbytné údaje pouze jednou, chybějící data by si měly zjistit z registrů. Změnu má přinést zákon o právu občanů na digitální služby, který dne 26. září 2019 Sněmovna posunula do závěrečného kola schvalování.

Úschova peněz u realitních kancelářích

Realitní kanceláře možná budou moci nabízet službu úschovy peněz na pořízení nemovitosti, ale za splnění zákonných podmínek. Předpokládá to úprava, kterou dne 18. září 2019 podpořil při projednávání vládního návrhu zákona o realitním zprostředkování sněmovní ústavněprávní výbor. Nová úpra-

va má stanovit požadavky na realitní makléře a podmínky jejich činnosti. Hospodářský výbor ji podpořil už dříve beze změn. V průběhu srpna a září se zástupci ČAK účastnili série jednání výborů sněmovny k návrhu tohoto zákona o realitním zprostředkování, prezentovali zkušenosti s advokátními úschovami a upozornili na úskalí spojená s úschovami prováděnými realitními kancelářemi. Ústavněprávní výbor následně přijal pozměňovací návrh, který tyto zkušenosti zohlednil.

Novela z. o. k. míří ke schvalování

Sněmovna dne 12. září 2019 pustila do třetího čtení rozsáhlou vládní novelu zákona o obchodních korporacích a dalších souvisejících zákonů, která reaguje na nedostatky právní úpravy v praxi. Návrh mění také občanský zákoník, zákony o účetnictví, o bankách, o auditorech či o obchodních rejstřících. Změny v zákoně o obchodních korporacích mají podle Ministerstva spravedlnosti snížit zátěž pro podnikatele, odstranit z textu zákona nejednoznačnosti a posílit význam vůle tam, kde nejsou nezbytná zákonná omezení, například u založení družstva. Mají také zajistit větší transparentnost organizačních struktur kapitálových společností a družstev v situacích, kdy je členem jejich voleného orgánu právnická osoba. U takové právnické osoby bude nově vždy dohledatelná fyzická osoba, která jejím jménem jedná a kterou lze případně volat k odpovědnosti.

Legislativu pro vás sledujeme denně. Čtěte **ADVOKÁTNÍ DENÍK**

Přísnější pravidla pro soudní znalce

Soudní znalci se budou muset od roku 2021 řídit přísnějšími pravidly, která mají zkvalitnit jejich práci. Za pochybení znalců bude hrozit až půlmilionová sankce. Změnu přinese nový zákon, který podepsal dne 24. září 2019 prezident Miloš Zeman. Nový zákon převede dohled nad znalci z předsedů krajských soudů na Ministerstvo spravedlnosti. Právě centralizace tohoto dohledu na politicky řízený úřad vadila senátorům, stejně jako vysoké sankce nebo zkrácení požadované délky desetileté praxe na polovinu, což umožní vydávat posudky i lékařům bez atestace. Poslanci ale odmítavý postoj senátorů přehlasovali. Podle Komory soudních znalců jsou nová pravidla nedomyšlená a nebudou fungovat.

Ústavní zakotvení práva bránit se zbraní

Senátoři navrhli dne 30. září 2019 ústavní zakotvení práva bránit se zbraní. Listina základních práv a svobod by mohla obsahovat výslovné právo bránit sebe i jiné se zbraní podle podmínek stanovených zákonem. Navrhla to skupina 35 senátorů v čele s někdejšími policejním prezidentem Martinem Červíčkem. Jejich návrhem by se horní komora mohla začít zabývat koncem října. V případě schválení návrhu jej dostanou k posouzení vláda a Sněmovna. Pro přijetí bude třeba ústavní, tedy třípětinové většiny.

Z judikatury**Odstraňování odkazů z mutací vyhledávače**

Podle rozsudku SDEU ze dne 24. září 2019 ve věci C-507/17, *Google LLC, právní nástupkyně Google Inc. v. Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL)*, není provozovatel vyhledávače povinen odstranit odkazy ze všech mutací svého vyhledávače. Má však povinnost odstranit odkazy z mutací pro všechny členské státy a přijmout opatření bránící uživatelům internetu v tom, aby měli z členských států přístup k dotčeným odkazům přítomným v mutacích tohoto vyhledávače pro státy mimo EU.

Zákaz zpracovávat citlivé údaje

Zákaz zpracovávat citlivé osobní údaje platí i pro provozovatele vyhledávačů. Tak rozhodl dne 24. září 2019 Soudní dvůr EU ve věci C-136/17 a dodal, že v rámci žádosti o odstranění odkazů je nutné vyvážit základní práva osoby požadující odstranění odkazů a základní práva uživatelů internetu majících potenciálně zájem o tyto informace.

NSS: Homeopatie není zdravotní služba

Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu rozhodl dne 19. září 2019 ve věci sp. zn. 2 As 122/2017, že homeopatie nenaplňuje znaky zdravotní služby, jak ji definuje zákon. Její účinky nejsou vědecky prokázány. Pokud nelze homeopatii poskytovat podle pravidel vědy a uznávaných medicínských

postupů, pak se nemůže jednat o zdravotní službu. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu neznamená, že by homeopatie, tedy léčebná metoda využívající vysoce ředěné látky, měla být vymýčena. Jen na ni nedopadá zákon o zdravotních službách. Ministerstvo zdravotnictví nemůže podle rozhodnutí NSS bránit nabízení homeopatie.

ÚS: Bouzov zůstane státu

Ústavní soud odmítl stížnost Německého řádu, který se domáhal vydání hradu Bouzov na Olomoucko. Justice nechala památku ve vlastnictví státu. Ústavní soudci obdrželi stížnost v červenci, odmítli ji v polovině září. Z usnesení plyne, že se řád po druhé světové válce nedomáhal vrácení hradu, který zabavili nacisté, zákonem předepsaným způsobem. Řád s verdiktem nesouhlasí a chce se o majetek soudit dál.

Judikaturu pro vás

sledujeme denně. Čtěte **ADVOKÁTNÍ DENÍK****Ze světa práva****Noví soudci Tribunálu EU**

K částečné obnově Tribunálu Evropské unie došlo dne 26. září 2019 nástupem do funkce čtrnácti nových soudců, mezi nimiž je i Češka Petra Škvařilová-Pelzl. U soudu už působí český soudce Jan M. Passer, jemuž byl v květnu prodloužen mandát do roku 2025. Současně byl dosavadní místopředseda Tribunálu EU Marc van der Woude zvolen ostatními soudci předsedou Tribunálu na funkční období do 31. srpna 2022. Jeho nástupcem ve funkci místopředsedy byl poté zvolen Savvas Pappasavvas.

Nová asociace ke změnám ve vězeňství

V Praze byla založena Asociace organizací v oblasti vězeňství. Cílem asociace je spoluvytváření systému, který zohledňuje zájmy a potřeby trestaných osob, obětí i celé společnosti. Jejími zakládajícími členy je deset organizací: Český helsinský výbor, DP Work, LIGHTHOUSE spolek, Mezinárodní vězeňské sdružení, Nová šance, Společnost Podané ruce, Romodrom, RUBIKON Centrum, ŠANCE P.R.O. a VOLONTÉ CZECH.

Slovenští soudci přijdou o talár, půjdou-li do politiky

Slovenští soudci, kteří se rozhodnou kandidovat ve volbách do Národní rady Slovenské republiky nebo do Evropského parlamentu, automaticky přijdou o talár. Změnu zákona o soudcích to velkou většinou hlasů schválil slovenský parlament. Národní rada SR zároveň podpořila připomínku prezidentky Zuzany Čaputové, která navrhla přesnit postup ohledně zániku funkce soudce.

♣ JUDr. HANA RÝDLOVÁ

Zprávy z justice pro vás

sledujeme denně. Čtěte **ADVOKÁTNÍ DENÍK**

VIRTUANUM

VIRTUÁLNÍ SÍDLO

Žádné zbytečné papírování nebo obcházení úřadů. Virtuální sídlo si u nás založíte snadno, třeba rovnou od svého pracovního stolu.

- prestižní adresa v **Praze a Brně**
- bez zbytečných služeb a poplatků
  - vše vyřídíte ihned a online

Bezkonkurenční cena!

10 let za 4 999 Kčwww.virtuanum.cz

Trestní právo hmotné

Obecná část. Zvláštní část.
7. aktualizované
a doplněné vydání podle
stavu k 1. 10. 2019

Jiří Jelínek a kolektiv

Sedmé vydání oblíbené učebnice reaguje na novelizace trestního zákoníku, trestního řádu a zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Zohledňuje recentní judikaturu a kriticky se vyjadřuje ke sporným a nejasným otázkám teorie i aplikační praxe.

1000 stran, váz., 1200 Kč

Trestní odpovědnost právnických osob v České republice

Problémy a perspektivy

Jiří Jelínek

Monografie podrobně analyzuje vybraná problematická témata a otázky právní úpravy trestní odpovědnosti právnických osob v ČR, jejich sankcionování i řízení proti nim a sumarizuje náměty a doporučení k vhodnému legislativnímu řešení.

384 stran, váz., 690 Kč

Dědické právo

Kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního

Martin Šešina, Ladislav Muzikář, Petr Dobiáš

Příručka podrobně a komplexně zpracovává problematiku dědictví a řízení o pozůstalosti podle aktuální úpravy hmotného i procesního práva. Samostatná část publikace je věnována mezinárodním aspektům dědického práva.

896 stran, váz., 1490 Kč

Správní řád s poznámkami a judikaturou

4. aktualizované a doplněné vydání podle právního stavu k 1. 7. 2019

Petr Průcha

Čtvrté vydání úspěšné publikace nabízí oblíbené poznámkové zpracování správního řádu, reflektuje recentní změny v právní úpravě a přináší aktualizovaný přehled související judikatury.

536 stran, 780 Kč

Obecné nařízení o ochraně osobních údajů

Zákon o zpracování osobních údajů

Data a soukromí v digitálním světě

Komentář

2. aktualizované a doplněné vydání

J. Pattynová, L. Suchánková, M. Růžička a kolektiv

Druhé vydání úspěšné publikace je doplněno o zákon provádějící a doplňující GDPR a aktualizováno v souvislosti s vývojem aplikační praxe.

připravujeme na listopad 2019

Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů

Pavel Mates, Martin Valoušek, Eva Fialová, Tomáš Lechner, Markéta Hálová, Jakub Sivák, Olga Sovová, Eduard Bruna, Markéta Brunová

Publikace nahlíží na silně rezonující problematiku ochrany osobnosti, soukromí a osobních údajů prizmatem ústavního, občanského i evropského práva a objasňuje vliv související legislativy na specifické situace v různých oborech.

432 stran, 590 Kč

A close-up portrait of an elderly man with thinning grey hair and blue eyes. He is wearing a brown tweed jacket over a light blue shirt. He is holding a gold metal watch bracelet in his hands, looking directly at the camera with a slight smile.

Někdy jde o víc.

VLADIMÍR BECHYNĚ
MISTR HODINÁŘ

A circular logo consisting of a stylized 'C' shape with a small vertical line at the top, resembling a watch component.

BECHYNĚ
HODINÁŘSTVÍ

WWW.HODINARSTVIBECHYNE.CZ

z právní teorie a praxe

Trestněprávní pojetí škody na veřejném majetku při jeho správě

Tento příspěvek se zabývá trestněprávními aspekty pojetí škody na veřejném majetku při jeho správě. Úvodem je upozorněno na rozdílné účely institutu škody v civilním a trestním právu. Následně se příspěvek věnuje chápání škody na veřejném majetku. Jako základ pro stanovení škody vychází z teorie negativní ekonomické bilance. Toto striktně účetní chápání však bez dalšího samo neobstojí, ale je nezbytné jej korigovat a škodu chápat zejména z hledisek protiprávnosti jednání, konkrétně jeho přímých účinků na svěřeném majetku. V tomto kontextu jsou pak podrobněji rozebrány čtyři aspekty nakládání s veřejným majetkem, které chápání škody výrazněji ovlivňují, tedy otázka veřejného zájmu, účelnosti, hospodárnosti a efektivnosti.

JUDr. František Púry, Ph.D.,
je předsedou trestního kolegia
Nejvyššího soudu.

JUDr. Martin Richter
působí jako zástupce náměstkyně
ministrny spravedlnosti a je
interním doktorandem Katedry
trestního práva na Právnické fakultě
UK.

Pojetí škody v trestním právu

Trestní právo nemá pro své účely vlastní, samostatné **pojetí škody**, ale pouze čteně pracuje s tímto pojmem. **Chápání škody v kontextu trestního práva hmotného tak vychází z pojetí škody v civilním právu.**¹ Pod pojmem škoda se proto rozumí jak **skutečná škoda**, tj. úbytek majetkových hodnot, tak to, co poškozenému ušlo, tj. **ušlý zisk** (srov. § 2952 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dále ve zkratce „o. z.“). Ačkoli se civilistická definice škody formálně přejímá i v trestněprávní praxi, je vhodné při jejím užití v oblasti trestního práva mít na zřeteli **rozdílnost účelu stanovení škody mezi civilním právem a trestním právem hmotným.**²

Civilní právo stanovuje pojem škoda a její výši za účelem **náhrady škody** tomu, komu byla způsobena, tj. poškozenému. Smyslem civilněprávního pojetí škody je tedy dosažení hodnoty majetku poškozeného odpovídající stavu, kterou by býval měl bez existence škodné události. Jinými slovy, účelem civilního chápání škody je dosažení spravedlivého uspořádání majetku poškozeného. Mnohdy je navíc možné tohoto cíle dosáhnout zcela či částečně vícero způsoby, např. reivindikační žalobou na vydání odcizené či zpronevěřené věci či alternativně žalobou na náhradu škody.³

Trestní právo hmotné oproti tomu primárně stanovuje **škodu a její výši za účelem posouzení povahy a závažnosti trestného činu či za účelem posouzení míry škodlivosti protiprávního jednání, tedy existence jeho trestněprávní relevance.** Způsobení škody v určité výši je totiž znakem některých základních skutkových podstat trestných činů, což je zcela typické např. pro výsledné trestné činy proti majetku. Z hlediska závažnosti trestného činu je pak napříč všemi trestnými činy standardní, že způsobením škody v určité výši je podmíněno použitím vyšší trestní sazby v kvalifikovaných skutkových podstatách trestných činů. Primárním smyslem existence škody v trestním právu hmotném je tedy posouzení existence či míry společenské škodlivosti protiprávního činu, a to jak na straně zákonodárce při formulaci základních a kvalifikovaných skutkových podstat trestných činů, tak i na straně aplikační

1 Viz zejména usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 5 Tdo 923/2009, publikované pod č. 34/2010-II. Sb. rozh. tr.

2 Toto odlišné pojetí ostatně respektuje i Ústavní soud např. v nálezu ze dne 20. 10. 2009, sp. zn. II. ÚS 1320/08, publikovaném pod č. 218 ve svazku 55 Sbírký nálezů a usnesení Ústavního soudu.

3 Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. 22 Cdo 2419/2012.

praxe při subsumpci činu pod konkrétní skutkovou podstatu či při zvažování existence škody jako obecně přitěžující okolnosti podle § 42 písm. k) zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce „tr. zákoník“).

Negativní ekonomická bilance jako projev škody

Skutečná škoda se obecně chápe jako újma, „ *která nastala (projevuje se) v majetkové sféře poškozeného (spočívá ve zmenšení jeho majetkového stavu) a je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. penězi, a je tedy napravitelná poskytnutím majetkového plnění, především penězi. Ušlý zisk je v podstatě ušlým majetkovým prospěchem a spočívá v nenastalém zvětšení (rozmnožení) majetku poškozeného, které bylo možno – kdyby nebylo škodné události – důvodně očekávat s ohledem na pravidelný běh věcí.*“⁴

Je tedy zřejmé, že chápání škody vychází primárně z **testu záporné ekonomické bilance**. Ten považuje za škodu újmu na majetku, která je stanovena ve výši rozdílu mezi ekonomickou hodnotou majetku poškozeného před účinkem činu (menšenec) a po účinku činu (menšitel). Pokud je bilance kladná nebo nulová, škoda zpravidla nevznikla. **Pokud je bilance záporná, částka odpovídající rozdílu obvykle představuje škodu. Pro posouzení existence škody je tedy zásadní zodpovědět otázku, co se rozumí ekonomickou bilancí majetku.** Ekonomickou bilancí majetku je peněžní ocenění (peněžní ekvivalent) určité změny majetku.

Změna na poškozeném majetku může spočívat jak v zániku nějakého práva či jeho oslabení, tak také ve změně kvality majetku, ve směně, prodeji, koupi apod. Tak např. u trestného činu zpronevěry podle § 206 odst. 1 tr. zákoníku vzniká škoda již svémocným odnětím držby určité věci,⁵ přestože věc tím neztratila svou objektivní hodnotu a vlastnické právo poškozeného k ní nadále trvá. Oslabení vlastnického práva je totiž v takovém případě natolik zásadní a trvalé, že představuje majetkovou újmu, jejímž peněžním ekvivalentem je hodnota zpronevěřené věci.⁶ Obdobně škoda v podobě ušlého zisku nastává u trestného činu poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku tím, že dlužník se určitými dispozicemi zbavil svého majetku použitelného k uspokojení pohledávky věřitele, přestože věřitel má nadále pohledávku jako nehmotnou věc ve smyslu § 496 odst. 2 o. z., kterou může případně i prodat. V takovém případě totiž nedošlo k očekávané změně v kvalitě majetku věřitele, který neobdržel od dlužníka plnění odpovídající povaze a výši pohledávky.⁷

V kontextu veřejné správy vyvstává problematičtá otázka, zda je možné chápat jako škodu změnu dispozičních oprávnění určité organizační složky státu, pokud zároveň nedojde ke snížení majetku státu. Jde zejména o případ uložení pokuty organizační

složce státu, která je příjmem státního rozpočtu. V pracovně-právním sporu o náhradu škody ve výši odpovídající povinnosti Ministerstva obrany ČR uhradit pokutu uloženou Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže vyslovil Nejvyšší soud názor, že „*organizační složky státu ... pouze obhospodařují majetek, který vlastní stát, a proto v důsledku zaviněného porušení povinností při plnění pracovních úkolů zaměstnance nebo v přímé souvislosti s ním může vzniknout újma na majetku (zmenšení majetku nebo zmaření očekávatelného zvýšení majetku) pouze státu, a nikoliv organizační složce státu.*“⁸ Z tohoto důvodu pak konstatoval, že v dané věci uložení pokuty nemůže představovat škodu podle jejího civilistického pojetí, protože částka zaplacené pokuty přechází z jedné organizační složky státu do druhé.

Uvedené poněkud formalistické pojetí újmy na majetku státu se však nemůže zcela uplatnit v podmínkách trestního práva hmotného. Jak již bylo uvedeno výše, **pro posouzení existence škody není relevantní pouze zánik nějakého práva, ale také jeho oslabení.** Právo nakládat s majetkem státu bylo určité organizační složce státu svěřeno k plnění veřejných úkolů v oblasti konkrétní působnosti, přičemž při zaplacení pokuty nemůže být částka odpovídající její výši použita na plnění zmíněných veřejných úkolů. Jinými slovy, **vlastník (stát) reprezentovaný příslušnou organizační složkou, které byla uložena pokuta, v takovém případě pozbyl právo užít prostředky způsobem předpokládaným zákonem o státním rozpočtu, což představuje natolik zásadní oslabení vlastnického práva, které koresponduje s chápáním vzniku škody.**

Tuto interpretaci je možné podpořit také systematickým výkladem, neboť v případě jakéhokoli jiného pojetí by nebylo teoreticky možné připustit ani uložení pokuty organizační složce státu, protože smysl uložení pokuty jako trestu (sankce) spočívá právě ve způsobení majetkové újmy pachateli činu, za nějž je ukládána pokuta, kterou by měl dotčený subjekt pocítovat jako určité zlo, tj. jako újmu na svých majetkových právech, a podle vůle zákonodárce má být jako taková přijímána. Navíc z hlediska rovnosti před zákonem nelze nalézt žádný materiální argument, proč by úhrada pokuty měla být při totožném jednání chápána jako škoda pouze v případě úředníků územních samosprávních celků, a nikoli v případě státních úředníků. Výše uvedené by obdobně platilo také např. při vrácení dotace pro porušení rozpočtové kázně apod.

Ztráta práva organizační složky státu nakládat s určitým majetkem např. v důsledku zaplacení pokuty tedy může představovat natolik zásadní oslabení práva vlastníka (změnu majetku), které lze chápat jako škodu v **trestněprávním smyslu** (za podmínek níže rozvedených). Samotné zjištění negativní změny majetku však bez dalšího nepostačuje pro konstatování vzniku škody, ale je třeba změnu majetku hodnotit i z hlediska výše případné škody. K tomu dochází v první řadě pomocí testu ekonomické bilance majetku.

Výše ekonomické bilance majetku (ocenění určité změny majetku) se stanovuje dvěma základními způsoby, a to matematickým porovnáním peněžní ekvivalence tržní hodnoty majetku, nebo vyčíslením výdajů na uvedení majetku v předešlý stav. Právní základ pro stanovení výše ekonomické hodnoty majetku je dán v trestním právu hmotném ust. § 137 tr. zákoníku, podle něhož „*Při stanovení výše škody se vychází z ceny, za kterou se věc, která byla předmětem útoku, v době a v místě*

4 Stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 18. 11. 1970, sp. zn. Cpj 87/70, publikované pod č. 55/1971 Sb. rozh. civ.

5 Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2013, sp. zn. 22 Cdo 2419/2012.

6 P. Šámal in P. Šámal a kol.: Trestní zákoník II, § 140 až 421, Komentář, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2012, str. 2012.

7 Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2018, sp. zn. 5 Tdo 922/2018, jehož uveřejnění v trestní části Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek schválilo trestní kolegium Nejvyššího soudu na zasedání dne 17. 4. 2019.

8 Jde o rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2017, sp. zn. 31 Cdo 2764/2016, publikovaný pod č. 126/2018 Sb. rozh. civ.

činu obvykle prodává. Nelze-li takto výši škody zjistit, vychází se z účelně vynaložených nákladů na obstarání stejné nebo obdobné věci nebo uvedení věci v předešlý stav.“ Primárně se tedy stanovuje tržní hodnota majetku před účinkem trestného činu a po účinku trestného činu. Tyto dvě hodnoty jsou následně předmětem porovnání a záporný rozdíl mezi hodnotou majetku před účinkem trestného činu (menšenec) a po tomto účinku (menšitel) představuje negativní ekonomickou bilanci.

Nelze-li zjistit tržní hodnotu majetku, např. protože není obchodovatelný, vychází se z účelně vynaložených nákladů na obstarání stejné nebo obdobné věci nebo na uvedení v předešlý stav (§ 137 věta druhá tr. zákoníku). V takovém případě tedy není matematicky porovnávána tržní hodnota majetku, ale jsou naopak oceňovány účelné výdaje na dosažení stavu předcházejícího činu, z něhož vznikla škoda. Peněžní hodnota nákladů na účelné dosažení rekonstrukce majetkového stavu pak představuje negativní ekonomickou bilanci.

Pro stanovení výše záporné ekonomické bilance si musí soud opatřit potřebné důkazy, kterými mohou být v jednodušších věcech doklady od poškozeného, osvědčující způsob získání věci včetně její ceny, popřípadě odborné vyjádření ke stanovení ceny věci v době a místě činu obvyklé, anebo ve složitějších případech znalecký posudek z oboru ekonomika, odvětví ceny a odhady (§ 105 tr. řádu). Obdobným způsobem je třeba postupovat při dokazování ceny věci stanovené s ohledem na účelně vynaložené náklady na obstarání stejné nebo obdobné věci nebo na uvedení věci v předešlý stav.⁹

Nikoli každé snížení či nerozmnožení hodnoty veřejného majetku lze považovat za škodu, protože škoda ve smyslu trestního práva je tzv. účinkem trestného činu. Proto se úvaha o způsobení škody musí vždy odvíjet od protiprávnosti jednání, které naplňuje znaky trestného činu, byť třeba až ve spojení s existencí posuzované škody. Pro trestněprávní účely lze tedy považovat za škodu pouze snížení hodnoty majetku či jeho nerozmnožení v rozsahu, který je následkem protiprávnosti činu.

Z důvodu požadavku protiprávnosti újmy na veřejném majetku je nutné pro zjištění škody předně identifikovat bezprostřední příčinu či příčiny zmenšení nebo nerozmnožení veřejného majetku. Za škodu lze přitom považovat pouze protiprávní újmu na majetku, tedy **újmu bezprostředně způsobenou protiprávností činu** (viz určení trestněprávně relevantního následku pomocí zásady umělé izolace jevů). Jinými slovy, za škodu ve smyslu účinku trestného činu lze považovat pouze újmu na majetku, ke které by – nebýt právě protiprávního činu – nedošlo. Existenci či výši škody je proto nutné vždy odvozovat nikoli od prosté záporné ekonomické bilance majetku, ale od záporné ekonomické bilance v rozsahu způsobeném protiprávností jednání. **Specifikum posuzování škody vzniklé na veřejném majetku při jeho správě spočívá v jeho úzkém propojení s povinností hospodařit s majetkem určitým způsobem či s ním jinak nakládat.**

Záporná ekonomická bilance hodnoty veřejného majetku obecně může být následkem několika příčin, které lze podle povahy rozdělit do čtyř kategorií, jež působí jako korektivy příliš extenzivního chápání škody. Snížení hodnoty veřejného majetku může být totiž důsledkem stanovení veřejného zájmu, účelnosti realizace veřejného zájmu, hospodárnosti realizace veřejného zájmu a efektivnosti realizace veřejného zájmu. Proto se těmto čtyřem korektivům věnujeme blíže.

Stanovení veřejného zájmu a škoda

Problém založení interpretace škody výhradně na testu prosté negativní ekonomické bilance (viz výše) spočívá v tom, že některé jinak společensky prospěšné následky by mohly být vnímány jako způsobení škody na veřejném majetku, neboť z formálně ekonomického hlediska představují snížení hodnoty majetku státu nebo územního samosprávného celku, tj. majetkový výdaj bez obdržení jakéhokoli, případně adekvátního, protiplnění (typicky jde o sociální oblast, účelově nevázanou podporu vzdělání, sportu, kultury apod.).

Podmínění vzniku škody protiprávností záporné ekonomické bilance na veřejném majetku vede k závěru, že **záporná ekonomická bilance způsobená zákonným rozhodnutím o individualizovaném zájmu státu, územního samosprávného celku a společnosti nemůže představovat škodu v právním slova smyslu právě pro chybějící protiprávnost činu.** Přestože může jít izolovaně ve vztahu k hodnotě majetku z ekonomického hlediska o negativní jev, tak ten je ovšem společensky aprobovaný, přesněji řečeno je v souladu s právem. Záporná ekonomická bilance v rozsahu předurčeném legálním správcovským – politickým rozhodnutím¹⁰ tedy nepředstavuje škodu.

O vzniku škody při stanovení veřejného zájmu lze uvažovat pouze v rozsahu záporné ekonomické bilance hodnoty veřejného majetku způsobené excesem ze správcovské části rozhodovacího procesu. Jen snížení hodnoty veřejného majetku v rozsahu způsobeném protiprávním (excesivním) výkonem pravomoci rozhodovat o individuálním veřejném zájmu může představovat protiprávní zápornou ekonomickou bilanci. **Takový exces pak může spočívat např. ve zneužití správcovského rozhodnutí označením individuálního zájmu za zájem společnosti,¹¹ nebo překročením svěřené pravomoci (kompetence).** Převedeno na ilustrativní příklad, zpravidla nebude možné považovat za škodu částku určenou na sociální podporu, byť v konečném důsledku může jít o snížení hodnoty veřejného majetku s úmyslem opatřit prospěch typové skupině fyzických osob formou „daru“ bez protiplnění.

Na druhé straně by, opět převedeno na obdobný příklad, bylo možné považovat za škodu částku odpovídající výši daru fyzickým osobám formálně označenou jako sociální podpora, pokud by bylo prokázáno, že ve skutečnosti šlo o zneužití správcovského rozhodnutí. Tak např. by bylo prokázáno, že rozhodující osoba stanovila předmětnou podporu s úmyslem opatřit prospěch svým blízkým osobám bez ohledu na objektivní sociální potřeby společnosti (tj. potřeby bez ohledu na osoby blízké).

K podobným závěrům zjevně tenduje také např. německá doktrína. Jak vyplývá z tamější odborné literatury: „*Bude-li předpokládat existenci snížení hodnoty majetku, mohou*

9 Viz P. Šámal in P. Šámal a kol.: Trestní zákoník I, § 1 až 139, Komentář, 2. vydání. C. H. Beck, Praha 2012, str. 1411.

10 Blíže k rozlišení politického rozhodnutí (v odkazovaných textech označeného jako záměrového) a jeho realizace viz F. Púry, M. Richter: Trestní odpovědnost v územní samosprávě, Komentovaná soudní rozhodnutí, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2017, str. 15, či F. Púry, M. Richter: Trestní odpovědnost při hospodaření s veřejným majetkem a výkon pravomocí úřední osoby, Časopis pro právní vědu a praxi č. 2/2017, str. 205 a 206.

11 Viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2018, sp. zn. 5 Tdo 1285/2018. Nejvyšší soud zde dospěl k závěru, že není vyloučeno, aby obec dala svůj majetek do nájmu za nižší než běžné nájemné, je-li sjednaná výše odůvodněna jiným důležitým zájmem obce. Tímto zájmem ovšem není skutečnost, že si starosta obce tímto způsobem pro sebe sám zajistí bydlení.

zde být stále dány okolnosti, za nichž nebude požadavek způsobení škody naplněn ve smyslu § 266 německého trestního zákoníku (pozn.: trestný čin zpronevěry a porušení povinnosti při správě cizího majetku). Důvodem je, že vynaložení finančních prostředků bez ekonomicky rovnocenného protiplnění může být v zájmu vlastníka. To je konkrétně relevantní, pokud jsou veřejné prostředky použity na subvence nebo sociální péči. Z čistě ekonomického pohledu by tyto výdaje většinou vyústily ve snížení hodnoty majetku, protože by zmenšily veřejný majetek bez odpovídající finanční kompenzace.¹² Je tedy zřejmé, že v takových případech je nezbytné přidat další kritérium: výdaje tohoto druhu jsou považovány za škodu, jen pokud nesměřují k zamýšlenému (a společensky schválenému) účelu.¹³

Záporná ekonomická bilance tedy v tom rozsahu, jehož bezprostřední příčinou je legální správcovské rozhodnutí, nepředstavuje škodu. Bezprostřední příčinou z toho důvodu, že škoda může být způsobena také neúčelnou, neefektivní nebo neekonomickou realizací správcovského rozhodnutí. Naproti tomu míra záporné ekonomické bilance (rozsah zmenšení hodnoty veřejného majetku) představující přímý následek protiprávnosti správcovského rozhodnutí představuje škodu v trestněprávním smyslu.

Škodu však může také – i bez formální existence záporné ekonomické bilance – ve zvláštních případech správcovských excesů představovat **zmenšení reálné (individuální) hodnoty majetku z hlediska plnění úkolů dané veřejnoprávní korporace**. Podrobněji je tento jev popsán níže v části věnující se vzniku škody z hlediska účelnosti.

Škoda ve smyslu protiprávní újmy na veřejném majetku může být způsobena rovněž **protiprávní realizací individualizovaného veřejného zájmu** (správcovského rozhodnutí). Zde je pro uplatnění testu záporné ekonomické bilance výrazně širší prostor, protože správcovská rozhodnutí jakožto rozhodnutí o konkrétní podobě veřejného zájmu (společensky žádoucího a prospěšného výsledku) mají pro svou obecnost výrazně snížen škodlivý potenciál, jelikož jimi není řešena otázka, kdo a jak bude veřejný zájem realizovat, ale je jím řešeno pouze to, zda a co se z hlediska výsledku bude realizovat.¹⁴

Účelnost a škoda

Další z příčin záporné ekonomické bilance veřejného majetku může být účelnost dispozice s veřejným majetkem.

Účelnost, efektivnost a hospodárnost jsou tři základní principy, kterými je vedeno nakládání s veřejným majetkem. Povinnost dodržovat zmíněné zásady, tzv. zásady 3E, vyplývá ze zák. č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finanční kontrole“; viz zejména jeho § 4 odst. 1, a dále ust. § 39 odst. 3 zák. č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů, § 38 odst. 1 zák. č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, § 17 odst. 1 zák. č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, a § 35 odst. 1 zák. č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, a vychází také z evropských nařízení, zejména čl. 30 finančního nařízení (CELEX 32012R0966) a čl. 4 odst. 8 a čl. 122 odst. 1 obecného nařízení k fondům Evropské unie (CELEX 32013R1303).¹⁵ Jejich smyslem je zajistit ekonomicky racionální nakládání s veřejnými zdroji. Tyto principy se totiž snaží kompenzovat neexistenci tržního systému ve veřejném sektoru, kde standardní ekonomické vzorce tržního chování selhávají, protože veřejný sektor není ve své působnosti vystaven konkurenčnímu prostředí a nemá potřebu generovat zisk, ostatně to není v žádném ohledu smyslem veřejné správy.

Účelností se rozumí takové použití veřejných prostředků, které zajistí optimální míru dosažení cílů při plnění stanovených úkolů, jak je výslovně uvedeno v § 2 písm. o) zákona o finanční kontrole. Cíl, jehož má být v optimální míře dosahováno, představuje individualizovaný veřejný zájem, který je definován správcovským rozhodnutím. **Prověřování účelnosti (či také účinnosti) nakládání s veřejným majetkem spočívá v porovnávání stanovených cílů s dosaženými výsledky.**¹⁶ V rámci zkoumání účelnosti se tedy posuzuje, zda majetková dispozice naplnila či směřuje k naplnění individuálního veřejného zájmu, kvůli kterému byla činěna. Jednoduše řečeno, jde o zkoumání, zda snížení hodnoty veřejného majetku představovalo nějaký významnější přínos, který by se odrazil ve stanoveném individuálním veřejném zájmu. Stručně vyjádřeno, zkoumá se, zda dosažené výsledky odpovídají stanovené potřebě.¹⁷

Je-li snížení ekonomické hodnoty veřejného majetku účelné, směřuje-li k dosažení individuálního veřejného zájmu, nelze bez dalšího považovat zápornou ekonomickou bilanci za škodu. Nejde však o absolutní vyloučení vzniku škody, neboť škodu může ještě představovat záporná ekonomická bilance v rozsahu její neefektivnosti či neekonomičnosti.

Jako praktický příklad účelné záporné ekonomické bilance, kde účelnost hrála roli korektivu chápání škody, lze uvést trestní stíhání někdejšího primátora města Kladna mimo jiné za objednání předražené reklamy od místního hokejového klubu. Obžaloba logicky vycházela z toho, že při realizaci veřejného zájmu na propagaci města vznikla škoda ve výši odpovídající nadhodnocení ceny reklamy (neekonomická záporná ekonomická bilance). V rámci dokazování však vyšlo najevo, že ve skutečnosti nebyl realizován zájem města na jeho propagaci reklamou, ale byl realizován zájem na zachování hokejového sportu ve městě. Hokejový klub totiž neměl finanční

12 Viz F. Zimmermann: Criminal Liability of Political Decision-Makers in Germany, in Criminal Liability of Political Decision-Makers, A Comparative Perspective, Springer International Publishing AG, Mnichov 2017, str. 99.

13 Viz W. Perron in A. Schönke, H. Schröder: Strafgesetzbuch, Kommentar, 30. edice, C. H. Beck, Mnichov 2019, komentář k § 266/43.

14 K rozlišení správcovského a realizačního rozhodnutí viz F. Púry, M. Richter: Trestní odpovědnost při hospodaření s veřejným majetkem a výkon pravomocí úřední osoby, op. cit. sub 10, str. 205, 206, nebo F. Zimmermann: A Comparative Analysis of Criminal Laws Protecting Public Budgets: Can Bad Political Decision Be Criminalised? In: Criminal Liability of Political Decision-Makers, A Comparative Perspective, Springer International Publishing AG, Mnichov, 2017, str. 256.

15 Srov. také směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2004/17/ES ze dne 31. 3. 2004 o koordinaci postupů při zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb v části důvodů (55), a směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2004/18/ES ze dne 31. 3. 2004 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby, v části důvodů.

16 Viz F. Ochraňa: Ekonomické hodnocení veřejných politik a veřejných programů, in: F. Ochraňa, J. Pavel, L. Vítek a kol.: Veřejný sektor a veřejné finance, Grada Publishing, a. s., Praha 2010, str. 40.

17 Viz vládní návrh zákona o řízení a kontrole veřejných financí, sněmovní tisk č. 1001/0, který po jeho zamítnutí Senátem i přes jeho původní schválení Poslanecká sněmovna nakonec nepřijala; ten v § 5 odst. 2 písm. a) uváděl, že správce veřejného rozpočtu, veřejný subjekt a příjemce veřejné finanční podpory nakládá s veřejnými prostředky účelně, pokud dosažené výsledky odpovídají stanovené potřebě.

prostředky na uhrazení nákladů na provoz zimního stadionu městu, a tak si od něj město objednalo reklamní služby za cenu odpovídající dlužné částce, kterou následně uhradilo započtením. Z hlediska takto zjištěného veřejného zájmu, který byl shledán legálním, bylo možné považovat zjištěnou zápornou ekonomickou bilanci na majetku města za účelnou, neboť směřovala k naplnění stanoveného individuálního veřejného zájmu na zachování hokeje ve městě.

Nejvyšší soud k tomu v rozhodnutí o dovolání podaném v této věci uvedl, že je podstatné, „že cena reklamy neměla sama o sobě žádný význam pro dosažení konečného cíle, kterým bylo zachování hokejového sportu ve městě Kladně, a především plnění smluvních závazků ohledně financování stadionu do doby převodu nemovitostí. Motivem a smyslem tohoto smluvního ujednání tak bylo naplnění předmětu společnosti zřízené městem, a především podpora hokeje ve městě včetně úspěšného hokejového týmu. ... Není zřejmé pochyb o tom, že cena za pronájem reklamních ploch odvozená od skutečné výše vynaložených nákladů na provoz stadionu byla nadhodnocená. Je však nutné vnímat tento fakt v celém kontextu, neboť hodnota, kterou měla činit reklama, není jediným hlediskem pro právní posouzení věci.“¹⁸

Pro úplnost lze dodat, že záporná ekonomická bilance z hlediska takto stanoveného účelu byla shledána také efektivní a hospodárnou (nevznikly žádné zbytečné vícenálady, výdaje města odpovídaly výši dluhů klubu a byly činěny až poté, co město učinilo kroky k získání zimního stadionu do svého majetku apod.).

Pokud je prověřováním účelnosti naopak zjištěno, že majetková dispozice nesměřovala k naplnění individuálního veřejného zájmu, kvůli kterému byla činěna, lze v tomto důsledku vzniklou zápornou ekonomickou bilanci považovat za neúčelnou. **Neúčelná záporná ekonomická bilance představuje škodu v právním slova smyslu, protože pak se neuplatní korektiv účelnosti.** Jako jednoduchý praktický příklad lze uvést odsouzení starosty obce za to, že z účelové dotace ve výši 4 000 000 Kč na stavbu domu s deseti bytovými jednotkami nechal vybudovat dům pouze s devíti bytovými jednotkami a částku ve výši 400 000 Kč připadající na jednu nezbudovanou bytovou jednotku použil blíže nezjištěným způsobem v rozporu s účelovou investiční dotací. Bylo uzavřeno, že neúčelným využitím části dotačních prostředků starosta způsobil poskytovateli dotace (České republice) škodu ve výši 400 000 Kč, aniž by bylo zjištěno, na co jiného (neúčelného) byly tyto prostředky použity; teoreticky totiž připadá v úvahu, že za ně mohla být pro obec pořízena jiná majetková hodnota odpovídající výši těchto peněžních prostředků.¹⁹

V praxi souvisí výše uvedené v případě neúčelného vynakládání veřejných prostředků s problematičtější otázkou v tom směru, **zda lze považovat za škodu získání zcela neúčelného (zbytečného) plnění, byť za obvyklou cenu, které není možné dále zpeněžit.** Problém z právního hlediska je zjevný a spočívá v objektivní neexistenci záporné ekonomické bilance (veřejný subjekt obdržel ekonomicky odpovídající plnění), ale subjektivně – z hlediska jeho úkolů či zaměření – jde o plnění zcela zbytečné a bezcenné (absolutně neúčelné). S ohledem na zásadu účelnosti vynakládání veřejných prostředků lze dojít k závěru, že **nálady vynaložené na majetkovou hodnotu, která je z hlediska účelu veřejnoprávního subjektu zcela bezcenná (být objektivně byla nabyta za odpovídající cenu) a kterou není možné dále zpeněžit (např. zcela zbytečně přijaté služby), lze považovat**

za škodu, neboť účinkem je zde trvalé zmenšení disponibilního veřejného majetku v rozporu s jeho účelem.²⁰ Obdobné platí, pokud by se získala do veřejného majetku zcela zbytečná věc, kterou lze zpeněžit pouze se ztrátou. Pak by škodu představoval rozdíl mezi hodnotou prostředků vynaložených na její získání a částkou, za kterou lze věc zpeněžit.

Je namístě zdůraznit, že **dovození zbytečnosti získání majetkové hodnoty bude vzhledem k širokému vymezení účelu veřejnoprávních subjektů mnohdy mimořádně obtížné. Proto připadá v úvahu pouze při zcela zjevných excesech** správcovského rozhodnutí či úplného vybočení z účelnosti jeho realizace (např. nakoupení většího množství nepoužitelné a reálně neprodejné elektroniky pro její zastaralost od spřízněného obchodníka, nakoupení zakázané techniky, zakázaných omamných látek, zcela neúčelných služeb apod.).

Praktickou ilustraci lze uvést pouze z civilistické praxe, a to v případě žaloby na náhradu škody společností s ručením omezením podané proti jejím jednatelům. V dané věci šlo skutkově o to, že jednatelé v rozporu se společenskou smlouvou uzavřeli leasingovou smlouvu na luxusní motorové vozidlo, která byla ihned po zjištění jejich jednání ukončena. V podstatě tedy společnost získala v rozporu se společenskou smlouvou (ta pro obdobná jednání vyžadovala souhlas valné hromady) do nájmu luxusní automobil, ačkoli měli jednatelé k dispozici k užívání dodávkové vozidlo. Pronajatý automobil však jednatelé používali výhradně pro potřeby společnosti. Z hlediska objektivní ekonomické bilance nelze tedy dojít k zápornému výsledku, neboť cena pronájmu předmětného vozidla byla obvyklá a vozidlo bylo používáno výhradně pro účely společnosti. Nejvyšší soud zde uzavřel, že „závěr odvolacího soudu, podle něhož škoda spočívá ve zmenšení majetku společnosti, je obecně správný. Bez dalšího však nelze akceptovat závěr, že za stavu, kdy vozidlo bylo užíváno výlučně pro potřeby společnosti a zaplacené splátky leasingu byly úměrně peněžitě úhradě za jeho užívání, škoda nevznikla. Při rozhodování o tom, zda v důsledku uzavření smlouvy vznikla společnosti škoda, nelze vystačit pouze s mechanickým porovnáním částky, kterou společnost na základě uzavřené smlouvy plnila, a hodnoty plnění, jež z této smlouvy získala. Je nutno vzít v úvahu též účelnost a reálný ekonomický přínos takto nabytých hodnot pro společnost vzhledem k jejímu předmětu podnikání (činnosti), jejím potřebám a majetkovým poměrům. Nepřinesl-li posuzovaný úkon společnosti přínos, který by se adekvátně (alespoň nepřímou) odrazil v účelu, pro který byla společnost založena (zpravidla v ekonomické výkonnosti jejího podniku, je-li tímto účelem podnikání), není možné bez dalšího uvažovat o tom, že se majetek společnosti nezmenšil, a že jí tudíž nevznikla škoda. Náklady vynaložené na nehospodárnou

18 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2008, sp. zn. 5 Tdo 900/2007.

19 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 9. 2006, sp. zn. 6 Tdo 1002/2006.

20 V praxi lze místy nalézt i přísnější přístup např. vyjádřený v případě starosty proplácejícího si odměnu za úklid obce v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2010, sp. zn. 4 Tdo 533/2010, kde byl učiněn závěr: „I kdyby byly některé práce skutečně provedeny, vykázány a převzaty, což ze spisu nikterak nevyplývá, není možno pominout otázku, zda byly provedeny osobou, které náležela za provedení těchto prací na základě řádného pracovněprávního vztahu odměna ... Jestliže se tak nestalo a na odměnu nevznikl nárok, pak vyplacení takové odměny osobě neoprávněné je nutno považovat za plnění bez právního důvodu a majetkovou újmu obce.“ Ve smyslu zde pojednávaného kritizováno v publikaci F. Pury, M. Richtera: Testní odpovědnost v územní samosprávě, op. cit. sub 10, str. 78 a 79.

a z hlediska účelu, pro který byla společnost založena, zcela nadbytečnou majetkovou hodnotu, kterou není možné dál zpeněžit (např. zbytečně přijaté služby, užívací právo, právo nájmu atd.), anebo kterou lze zpeněžit pouze se ztrátou, je nutno považovat za škodu se všemi důsledky z toho plynoucími.²¹

Obdobné pojetí by mělo najít uplatnění i v trestním právu, protože zohledňuje skutečnou míru škodlivosti konkrétního následku, která je primárním smyslem stanovení škody v trestním právu. V opačném případě by ostatně osoba mající dispoziční oprávnění k cizímu majetku mohla od svého známého (příbuzného, jinak spřízněného) prodávajícího beztrešně²² a bez rizika náhrady škody v libovolném rozsahu nakupovat zboží či služby bez jakékoli reálné využitelnosti pro vlastníka, pokud by se obě strany spokojily s obvyklou marží (o to větší rozsah nákupů by paradoxně takové jednání vyžadovalo).

V tomto kontextu se nabízí také řešení otázky, **jak z hlediska chápání škody nahlížet na překročení rozpočtu**, ať už excesem správcovského rozhodnutí (překročení rozpočtu veřejnoprávního subjektu), či neúčelností jeho realizace (překročení rozpočtu konkrétního projektu bez nutnosti přijetí rozpočtového opatření obecného rozpočtu veřejnoprávního subjektu). Je zjevné, že z hlediska protiprávnosti jednání je **nerespektování rozpočtu excesem, je-li způsobeno správcovským rozhodnutím**, neboť jsou překročeny hranice volné úvahy. **Stejně tak v případě překročení rozpočtu projektu, namísto jeho rádného navýšení, jde o neúčelné vynakládání veřejných prostředků**, jestliže bylo dosažení cíle projektu (veřejného zájmu) podmíněno maximální výší nákladů – rozpočtem.

Tento problém byl řešen v souvislosti s trestním stíháním místostarostky obce, která čerpala právní služby ve vyúčtované výši asi 250 000 Kč, ačkoli zastupitelstvem schválený rozpočet na konzultační, poradenské a právní služby byl jen v celkové výši 70 000 Kč. K tomu v dovolacím rozhodnutí Nejvyšší soud konstatoval: „*Formální přístup založený jen na nedodržení rozpočtových pravidel podle názoru Nejvyššího soudu neodpovídá chápání škody u trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku. ... O škodě lze uvažovat, jen kdyby došlo k fakturování a proplacení odměn a hotových*

výdajů za služby, které ve skutečnosti advokát vůbec neprovedl pro obec, anebo jestliže by takové poskytnuté právní služby byly nadhodnoceny.“²³

Jak je patrné, v **případě prostého překročení rozpočtu prima facie neexistuje záporná ekonomická bilance, proto nelze vznik škody bez existence dalších okolností dovodit.** Za specifických okolností ale může i přes formální (účetní) zachování ekonomické hodnoty dojít k reálnému snížení hodnoty veřejného majetku, které lze chápat jako škodu. Takové okolnosti by mohlo představovat s odkazem na výše uvedené např. úplatné získání nezpeněžitelné majetkové hodnoty zcela se vymykající účelu veřejnoprávního subjektu či částka překračující rozpočet, jejímž přímým dopadem by bylo porušení plnění již stanovených veřejných úkolů. Ve druhém případě by škoda spočívala v chybějící částce nezbytné pro zajištění plnění jiného již stanoveného veřejného úkolu, který v důsledku překročení rozpočtu nemohl být realizován, či alternativně adekvátní náklady spojené s obstaráním této částky.

Také německé trestní právo připouští vznik škody s ohledem na individuální (subjektivní) hodnotu aktiva pro vlastníka (poškozeného) v rámci tzv. doktríny individuální škody.²⁴ Podle ní „*Otázka, zda nárůst aktiv kompenzuje vzniklou ztrátu určitého majetku, závisí nejen na jeho objektivní matematické rovnocennosti, ale také na hospodářských cílech a potřebách dotyčného subjektu. Je-li předmětná transakce jednoznačně kontraproduktivní, potom jde o vznik škody ve smyslu § 266 německého trestního zákoníku, i když cena za takto získanou majetkovou hodnotu odpovídá objektivní tržní ceně. Takovým případem mohou být zejména výdaje na služby, které s ohledem na specifika aktiv vlastníka jsou zcela nebo zčásti bezcenné.*“²⁵

Lze se však setkat s obavami, aby příliš široká aplikace této doktríny nevedla k postihování každé dispozice s majetkem v rozporu s očekáváními vlastníka, proto je snaha přidávat k tomuto pojetí další kritéria.²⁶ V konkrétní věci podvodu tak např. německý Spolkový soudní dvůr přidal ke stanovení individuální škody požadavek, že „*v případě takovýchto okolností škoda nastává tehdy, jestliže posuzované jednání dostane majitele do finančních obtíží, donutí ho k půjčkám s vysokým úrokem, nebo do značné míry sníží jeho ekonomický potenciál/omezí ho v hospodářském životě.*“²⁷ V podmínkách německé veřejné správy lze uvést případ trestního stíhání vedení Státního divadla ve Stuttgartu za překročení rozpočtu divadla o částku více než 5 000 000 tehdejších německých marek. Rozpočet divadla byl součástí zemského rozpočtu Bádenska-Württemberska.

Německý Spolkový soudní dvůr na základě tohoto případu zvažoval kritéria stanovení škody a dospěl k závěru, že aplikace doktríny individuální škody předpokládá, že „*bez ohledu na rovnocennost porovnání hodnoty plnění a ceny může být zvažováno jako škoda překročení rozpočtu, pokud znamená potřebu zatížení rozpočtu půjčkou, pokud je vážně porušeno právo tvůrce rozpočtu disponovat s veřejnými zdroji a obzvláště pokud jsou porušením rozpočtové kázně snižovány možnosti politické akceschopnosti.*“²⁸

Efektivnost a škoda

Efektivnost je třetím korektivem teorie záporné ekonomické bilance hodnoty veřejného majetku. **Efektivností se rozumí**

21 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2006, sp. zn. 29 Odo 1118/2006.

22 V úvahu přichází právní kvalifikace jen výsledných trestných činů zpronevěry podle § 206 tr. zákoníku či porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 tr. zákoníku, které oba vyžadují vznik škody. Výjimkou jsou dispozice s majetkem podléhající režimu zákona o veřejných zakázkách.

23 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. 5 Tdo 848/2010.

24 F. Salinger in H. Satzger, W. Schluckebier, G. Wildmaier (eds.): *Strafgesetzbuch*, Wolters Kluwer, 3rd ed., 2017, komentář k § 266/63.

25 W. Perron in A. Schönke, H. Schröder, op. cit. sub 13, komentář k § 266/43.

26 F. Zimmermann, op. cit. sub 14, str. 100.

27 Rozhodnutí Německého spolkového soudního dvora ze dne 16. 8. 1961, sp. zn. 4 StR 166/61 (odst. 13, 18 a 19), upravený závěr rozhodnutí citovaných podle F. Zimmermann, op. cit. sub 14, str. 100 a 101: „*Federal Court of Justice dating from 1961 established additional requirements: in such circumstances, a relevant damage occurs (only) if the act got the trustor into financial difficulties, forced him to take high-interest loans or diminished his economic potential to a large extent.*“

28 Rozhodnutí Německého spolkového soudního dvora ze dne 4. 11. 1997, sp. zn. BGH 1 StR 273/97 (odst. 24): „*Ungeachtet der Gleichwertigkeit von Leistung und Gegenleistung kommt Haushaltsuntreue in Betracht, wenn durch die Haushaltsüberziehung eine wirtschaftliche gewichtige Kreditaufnahme erforderlich wird, wenn die Dispositionsfähigkeit des Haushaltsgesetzgebers in schwerwiegender Weise beeinträchtigt wird und er durch den Mittelaufwand insbesondere in seiner politischen Gestaltungsbefugnis beschnitten wird.*“

takové použití veřejných prostředků, kterým se dosáhne nejvyššího možného rozsahu, kvality a přínosu plněných úkolů ve srovnání s objemem prostředků vynaložených na jejich plnění. Jde o legální definici obsaženou v § 2 písm. n) zákona o finanční kontrole. S veřejnými prostředky se tedy nakládá efektivně, pokud je dosaženo nejlepšího vztahu mezi použitými prostředky a dosaženými výsledky.²⁹

Posouzení efektivnosti je tedy založeno na porovnání produktivity jednotlivých možností realizace individuálního veřejného zájmu. Posouzení existence škody z hlediska efektivnosti je založeno na předpokladu benchmarkingového srovnání možných způsobů realizace v rozhodném období.³⁰ Chápání efektivnosti pracuje se **čtyřmi veličinami**, kterými jsou **objem prostředků, kvalita, přínos a rozsah**. Za nejvíce efektivní lze podle dílky zákona o finanční kontrole považovat ten způsob realizace, jehož kvalita představuje pro plnění veřejného úkolu nejvyšší míru přínosu a následně po stanovení standardu požadované kvality z fixně dané částky rozpočtu dosáhne největšího rozsahu výstupů při požadované kvalitě. Při posuzování škody je nutné zohlednit, že vyhodnocení efektivnosti nemusí být vždy jednoduché a ani zcela jednoznačné,³¹ a to zejména při posuzování efektivnosti zvoleného standardu kvality.

V rámci úvah o vzniku škody na základě posouzení míry přínosu jednotlivých řešení **lze dovozovat škodu v první řadě ze zvolení té varianty, která má prokazatelně nulovou či zápornou míru přínosu pro plnění veřejný úkol**. Takové jednání není (jen) neefektivní, ale je přímo neúčelné, proto odkazujeme také na předchozí část tohoto příspěvku. Z hlediska efektivnosti **lze pak za škodu považovat pouze částku, kterou bylo nutné vynaložit na plnění veřejného úkolu zcela zbytečně**, bez rozumného důvodu, či o níž zcela zbytečně nebyl podle očekávání rozmnožen veřejný majetek. Škodu tedy nepředstavuje prostý rozdíl mezi částkou, která odpovídá nejlepšímu řešení, a částkou vyjadřující náklady zvoleného řešení. Může ji představovat jen částka odpovídající bezdůvodnému zvýšení nákladů na splnění veřejného úkolu či skutečně bezdůvodnému nerozmnožení veřejného majetku. **Jde tedy o záporný rozdíl mezi náklady vhodného řešení a náklady zvoleného (nehodného) řešení.**

Uplatnění principu efektivnosti lze ilustrovat na příkladu obviněných představitelů města stíhaných za to, že prodali akcie Pivovaru Náchod, a. s., za cenu o 35 000 000 Kč nižší, než byla nabídka druhého zájemce o koupi. Vznikla tedy zjevná záporná ekonomická bilance veřejného majetku, která spočívala v jeho pravděpodobném nerozmnožení o výše uvedenou částku. Přesto však nedošlo ke vzniku škody ve formě ušlého zisku z důvodu kvalitativního porovnání obou nabídek.³² Nejvyšší soud k tomu v dovolacím rozhodnutí mimo jiné uvedl, že „porovnáním obou návrhů smluv, které zájemci o akcie předložili městu a které měly k dispozici oba orgány města – rada i zastupitelstvo při svém rozhodování o prodeji, je zřejmé, že nabídka obchodní společnosti P. H., a. s., obsahovala tolik podmínek nevýhodných a především riskantních pro město, že ji nebylo možné považovat za výhodnou, či dokonce lepší než smlouvu předloženou obchodní společností L., a. s. ... Za této situace proto vůbec nelze uvažovat o možném způsobení škody na majetku města, která podle nejvyššího státního zástupce (dovolatele) měla spočívat v nepřijetí nabídky obchodní společnosti P. H., a. s.“³³

Z opačného konce lze uvést příklad ředitele odboru informa-

tiky magistrátu města, který byl odsouzen mimo jiné za to, že v rámci projektu Univerzální karta Pražana upravil podmínky zadávacího řízení tak, že prakticky umožnil ucházet se o tuto zakázku jen jednomu zájemci. V tomto případě došlo k legálnímu stanovení individuálního veřejného zájmu – požadavku na vytvoření Univerzální karty Pražana, tedy elektronické karty nabízející obyvatelům Prahy určité služby. Zde posuzované jednání lze považovat také za účelné, neboť způsob realizace směřoval k vytvoření Univerzální karty Pražana pouze se všemi uživatelskými funkcemi potřebnými k naplnění stanoveného veřejného zájmu. Nakonec ani v hospodárnosti v užším slova smyslu nebyl problém, protože zvolené řešení bylo v rámci nastavených podmínek veřejné zakázky realizováno s vynaložením nejnižších výdajů (za stanovených podmínek se nevyskytoval levnější či vůbec jiný dodavatel). Problém ovšem spočíval právě v neefektivním nastavení podmínek účasti na veřejné zakázce tak, aby prakticky vyhovovaly jen jednomu z potenciálních dodavatelů. Na základě popsaného jednání byl shledán vznik škody ve výši nejméně 18 245 900 Kč spočívající v předražení veřejné zakázky, které bylo odvozené z rozdílu mezi výdaji zvoleného řešení a očekávatelnými výdaji řešení vhodného, efektivně nastaveného. Škoda byla v této věci složena ze tří dílčích oblastí: ze škody na aplikačním software, ze škody mající původ ve zvoleném licenčním modelu (se kterým úzce souvisely nevýhodné licenční poplatky) a ze škody na hybridních dvoučipových kartách.³⁴

Obdobně lze uvést případ starosty, který jménem města podporoval fotbalový klub ručením za dluhy v úhrnné výši 53 340 000 Kč za účelem zachování působení klubu ve městě a okrese. Ačkoli zachování fotbalu určité úrovně může být (v závislosti na rozhodnutí orgánů k tomu oprávněných) obecně legálním a legitimním veřejným zájmem, v daném případě byl však problém s legalitou realizace a z hlediska efektivnosti a vzniku škody také s úpadkovou situací klubu. Jak v této souvislosti zdůraznil ve svém dovolacím rozhodnutí Nejvyšší soud: „Obviněný tak učinil za situace, kdy znal celkovou negativní finanční situaci fotbalového klubu, a to nejen na základě výše opakovaně požadovaných a opakovaně poskytnutých úvěrů či samotného faktu, že město ručilo za takové úvěry, ale i z toho, že mu byla známa zadluženost uvedeného sportovního klubu, jakož i rozsah, v jakém tento fotbalový klub požadoval poskytnutí úvěrů.“³⁵ Tím vzniklá záporná ekonomická bilance na majetku města v podobě aktivace ručení ve výši nejméně 2 850 000 Kč byla posouzena jako vznik škody.³⁵

29 Viz též vládní návrh zákona o řízení a kontrole veřejných financí, sněmovní tisk č. 1001/0, který po jeho zamítnutí Senátem i přes jeho původní schválení Poslanecká sněmovna nakonec nepřijala a který ve svém § 5 odst. 2 písm. c) uváděl, že správce veřejného rozpočtu, veřejný subjekt a příjemce veřejné finanční podpory nakládá s veřejnými prostředky efektivně, pokud je dosaženo co nejlepšího vztahu mezi použitými prostředky a dosaženými výsledky.

30 Viz F. Ochraňa, op. cit. sub 16, str. 40.

31 Na nejednoznačnost upozorňuje mimo jiné také M. Máče: Manažerské účetnictví veřejného sektoru, Grada Publishing, a. s., Praha 2018, str. 85.

32 Objektivně je možné dodat, že nakonec i kvalita nabídek vzbudila před soudy určité pochybnosti o existenci skutečně pravděpodobnosti získání prospěchu v rozsahu celé nabízené částky.

33 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2014, sp. zn. 5 Tdo 273/2014.

34 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 5. 2016, sp. zn. 5 Tdo 592/2015.

35 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. 8 Tdo 1654/2008.

Hospodárnost a škoda

Hospodárností se v širším slova smyslu rozumí šetrné nakládání s veřejnými prostředky. V užším slova smyslu se jí rozumí **použití veřejných prostředků k zajištění stanovených úkolů s co nejnižším vynaložením těchto prostředků, a to při dodržení odpovídající kvality plněných úkolů, jak hospodárnost definuje ust. § 2 písm. m) zákona o finanční kontrole.**³⁶ Kritériem hospodárnosti je tedy **míra vynaložení veřejných prostředků a minimalizace nákladů** (personálních, finančních). Jde ve veřejné správě o velmi oblíbené a protežované kritérium pro jeho univerzálnost a jednoduchost, proto se lze v praxi setkat s popřením ostatních, a nutno dodat, že stejně důležitých principů nakládání s veřejným majetkem ve prospěch kritéria hospodárnosti (jde zejména o soutěžení tzv. na nejnižší nabídkovou cenu).

Posouzení hospodárnosti tedy probíhá prostřednictvím porovnání **nákladovosti** (obvykle ceny) jednotlivých možností realizace výstupů s fixně definovanými vlastnostmi – **rozsahem a kvalitou** (tyto dva aspekty jsou předmětem efektivnosti). Nejchopitelnější je nejlevnější realizace z rozsahově a kvalitativně srovnatelných možností (nabídek). **Škodu pak může představovat nedůvodný rozdíl mezi skutečně vynaloženými náklady a výši nákladů řešení vhodného z hlediska hospodárnosti.**

Ideálním příkladem k tomu je případ obviněných členů hodnotící komise pro posouzení nabídek podaných v zadávacím řízení ohledně veřejné zakázky na dodání určitého díla. Obvinění spáchali trestný čin tím, že bezdůvodně, a tedy i protiprávně, vyřadili z účasti na veřejné zakázce obchodní společnost s nejnižší nabídkou s cenou ve výši asi 10 816 000 Kč, čímž umožnili, aby se vítězem zadávacího řízení stala obchodní společnost s nabídkovou cenou ve výši asi 18 151 000 Kč, s níž byl osobně i ekonomicky provázán jeden z obviněných členů hodnotící komise. Vítězná obchodní společnost následně provedla dílo prostřednictvím subdodavatele, za kterého si vzala právě vyřazenou obchodní společnost ucházející se o danou veřejnou zakázku s nejnižší nabídkou. Přitom jí jako subdodavateli navýšila cenu na částku asi 12 298 000 Kč. Nejvyšší soud v této věci konstatoval existenci neoprávněného prospěchu (nikoli škody) a k jeho výši uvedl: „V důsledku jednání obviněných následně město Ž. uzavřelo smlouvu o dílo s obchodní společností T., s. r. o., ač její nabídka byla až druhá nejnižší. Vzápětí tato obchodní společnost, ač předem takový postup v rozporu s povinností plynoucí ze zadávací dokumentace nevizovala, uzavřela smlouvu se subdodavatelem, jímž byla právě neoprávněně vyřazená obchodní společnost A., spol. s r. o., která nabídla provést stejné práce již za částku ve výši 12 298 950 Kč. Obchodní společnost T., s. r. o.,

*tak pro sebe získala prospěch ve výši 5 852 128 Kč, který byl určen jako rozdíl mezi konečnou cenou veřejné zakázky ve výši 18 151 078 Kč bez DPH, s jakou zvítězila ve veřejné soutěži, a částkou zaplacenou výhradnímu subdodavateli – obchodní společnosti A., spol. s r. o., která reálně provedla práce.*³⁷

Jak lze na tomto ilustrativním příkladu vidět, **výše neoprávněného prospěchu konkrétního dodavatele nemusí představovat celou výši škody v právním slova smyslu**, neboť tu je potřeba hodnotit nezávisle na neoprávněném prospěchu³⁸ jako rozdíl mezi skutečně vynaloženými náklady a výši nákladů řešení vhodného z hlediska hospodárnosti. Vznik škody v tomto konkrétním případě přichází v úvahu ve výši rozdílu účelově vyřazené nejnižší nabídkové ceny (byla-li nejnižší nabídka způsobilá k realizaci) a skutečně vynaloženými náklady. Mohlo by jít tedy o škodu až ve výši asi 7 335 000 Kč, která může představovat reálnou zápornou ekonomickou hodnotu majetku města z hlediska hospodárnosti (reálná hodnota majetku po protiprávním činu minus očekávaná hodnota majetku při jednání v souladu s právem).

Závěrem

Celkově lze tedy shrnout, že **záporná ekonomická bilance veřejného majetku může být z hlediska vzniku škody odůvodněna veřejným zájmem.** Stejně tak **může být omluvena účelností, efektivností nebo hospodárností záporné bilance pro realizaci veřejného zájmu.** Přitom však kritéria účelnosti, efektivnosti ani hospodárnosti nejsou pouhými korektivy, ale jsou také nutnou vlastností jakékoli ekonomické operace s veřejným majetkem. Ani jedno z těchto kritérií proto nesmí zcela popřít druhé, ale musí být mezi sebou vybalancována. Jejich konkrétní vyvážení je pak věcí netrestní praxe, protože **z hlediska posuzování vzniku škody je podstatná samotná existence těchto tří rozměrů u posuzované dispozice s veřejným majetkem.** Výrazné nerespektování (ignorance) jednoho z uvedených kritérií pak může být posouzeno jako vznik škody. A to i v mimořádných případech bez existence prosté (účelní) záporné ekonomické bilance.³⁹ ❀

Christian Bibelriether

Advokát · Rechtsanwalt

Právní služby v Německu

(již od roku 1998)

česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Luragogasse 5
94032 Passau/SRN

tel.: 0049 851 33403
00420 910 259 869
fax: 0049 851 34327

www.advokanc.de

advokat@advokanc.de

36 Pro zajímavost, vládní návrh zákona o řízení a kontrole veřejných financí, sněmovní tisk č. 1001/0, který po jeho zamítnutí Senátem i přes jeho původní schválení Poslanecká sněmovna nakonec nepřijala, v ust. § 5 odst. 2 písm. b) uváděl, že se hospodárností rozumí, pokud jsou zdroje k dispozici ve správnou dobu, v dostatečném množství, v přiměřené kvalitě a za co nejnižší nabídkovou cenu.

37 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2016, sp. zn. 5 Tdo 1475/2015.

38 Může se také stát, že bude získán neoprávněný prospěch, ale nebude způsobena škoda.

39 Tento článek byl zpracován v rámci projektu SVV 260 360/2017 na Právnické fakultě Univerzity Karlovy a přednesen v rámci konference Karlovarské právnické dny 2019.

Co přinese chystaná novela směrnice o nekalých obchodních praktikách?

Následující článek se zaměřuje na jednotlivé změny, které přinese očekávaná novelizace směrnice o nekalých obchodních praktikách, včetně jejich významu. Dne 17. dubna 2019 schválil Evropský parlament v prvním čtení první novelu¹ směrnice 2005/29 o nekalých obchodních praktikách. Novelu musí ještě schválit Rada Evropské unie a v platnost poté vstoupí prvním dnem po vyhlášení v Úředním věstníku EU. Implementační lhůta novely je stanovena na 24 měsíců od jejího přijetí. Novela se dotýká zásadních oblastí ochrany spotřebitele, z nichž některé byly výrazně mediálně sledované. Mezi klamavé obchodní praktiky bude nově zařazena problematika tzv. dvojí kvality zboží.

Doc. JUDr. Dana Ondřejová, Ph.D.,

je advokátkou a partnerkou v LEGALITĚ advokátní kancelář s. r. o., Praha, rozhodkyní a působí na Právnické fakultě MU v Brně.

Od přijetí směrnice o nekalých obchodních praktikách bude poprvé rozšířen výčet tzv. černé listiny nekalých obchodních praktik neboli praktik vždy zakázaných. Doplněna budou ustanovení o klamavých opomenutích a výrazným způsobem bude apelováno na členské státy ohledně nových pravidel postihu za nekalé obchodní praktiky, a to prostřednictvím úpravy náhrad a sankcí, které by měly být účinné, přiměřené a odrazující. Jednotlivými změnami, které přinese očekávaná novela směrnice o nekalých obchodních praktikách, včetně jejich významu, se bude zabývat tento příspěvek.

Směrnice o nekalých obchodních praktikách je založena na koncepci tzv. **úplné harmonizace**² pravidel týkajících se nekalých obchodních praktik uskutečňovaných podnikateli vůči spotřebitelům. Členské státy EU tedy nemohou přijmout ani aplikovat přísnější úpravu týkající se nekalých obchodních praktik, než jakou stanoví tato směrnice (srov. čl. 4), a to ani s cílem dosáhnout vyšší úrovně ochrany spotřebitelů.³ Směrnice o nekalých obchodních praktikách si však neklade za cíl harmonizaci procesních otázek (právních prostředků ochrany proti nekalým obchodním praktikám), v této oblasti tak může „jít“ **vnitrostátní právní úprava nad rámec textu směrnice**.⁴

V českém právním prostředí je směrnice o nekalých obchodních praktikách implementována do **zákonu o ochraně spotřebitele**,⁵ konkrétně do **ust. § 4 až 5c a přílohy č. 1 a č. 2 tohoto zákona**. Po vstupu novely směrnice v platnost tak lze očekávat v implementační lhůtě novelizaci příslušných ustanovení zákona o ochraně spotřebitele, která musí být skutečně na s respektováním uvedeného principu úplné harmonizace směrnice ohledně hmotněprávních ustanovení (právní úprava tedy musí být významově totožná jako ve směrnici) a neúplné harmonizace sankčních mechanismů.

Jednotlivé oblasti nekalých obchodních praktik zasazené novelou směrnice

Definice základních pojmů (čl. 2)

Novela směrnice o nekalých obchodních praktikách zasáhne definice některých základních pojmů. Některé pojmy pouze upravuje (produkt), jiné zavádí zcela nově (pořadí, online tržiště).

Pod pojem „**produkt**“ budou nově zařazeny také digitální služby nebo digitální obsah. Namísto dřívějšího vymezení „**produktu**“ jako zboží nebo služby včetně nemovitostí, práva a závazku, bude tento pojem definován jako „**zboží nebo služba včetně nemovitostí, digitální služby a digitálního obsahu, jakož i práv a závazků**“.

„**Pořadím**“ se bude rozumět „**relativní důležitost připisovaná produktům, jak je předkládá, organizuje nebo sděluje podnikatel, bez ohledu na technologické prostředky použité pro tuto prezentaci, organizaci nebo sdělení**“. Tento pojem je následně užít v novém ust. čl. 7 odst. 4a směrnice.

1 Viz legislativní usnesení Evropského parlamentu ze dne 17. dubna 2019 o návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993, směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, pokud jde o lepší vymáhání a modernizaci právních předpisů EU na ochranu spotřebitele [COM (2018) 0185 - C8-0143/2018 - 2018/0090 (COD)]. Materiál veden pod č. P8_TA-PROV(2019)0399 a je dostupný na [http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/provisoire/2019/04-17/0399/P8_TA-PROV\(2019\)0399_CS.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/provisoire/2019/04-17/0399/P8_TA-PROV(2019)0399_CS.pdf). Dále rovněž „novelizující směrnice“.

2 Komise EU ve své zprávě o provádění směrnice 2005/29 o nekalých obchodních praktikách [2013/2116 (INI)] ze dne 20. prosince 2013 zdůrazňuje maximální harmonizaci směrnice 2005/29 a konstatuje, že vázáné prodeje a další obchodní propagační akce, které Soudní dvůr EU pojednává jako nekalé obchodní praktiky a které nejsou uvedeny na černé listině v příloze směrnice 2005/29, mohou členské státy EU zakázat pouze případ od případu. Zpráva Komise EU dostupná na <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2013-0474+0+DOC+XML+V0//CS>.

3 Srov. např. rozhodnutí Soudního dvora EU ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. C-299/07, ze dne 23. 4. 2009, sp. zn. C-261/07, nebo ze dne 3. 9. 2009, sp. zn. C-304/08.

4 Další výjimky z pravidla úplné harmonizace jsou upraveny v čl. 3 odst. 9 (finanční služby, nemovitosti) bodu 9 důvodů směrnice (ochrana zdraví a bezpečnosti spotřebitele).

5 Zejména ve znění novely provedené zákonem č. 378/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, která nabyla účinnosti dne 28. prosince 2015 (ve vztahu k regulaci nekalých obchodních praktik; další část novely nabyla účinnosti dne 1. února 2016).

„Online tržiště“ bude definováno jako „služba, která spotřebitelům umožňuje uzavírat na dálku smlouvy s jinými obchodníky nebo spotřebiteli za využití softwaru, včetně internetových stránek, části internetových stránek nebo aplikace, který je provozován obchodníkem nebo jeho jménem“. Význam nové regulace tohoto pojmu spočívá zejména v zakotvení nového čl. 7 odst. 4 písm. f) směrnice upravujícího nabízení produktů spotřebitelů na online tržištích (viz dále).

Rozšíření pravomocí členských států (čl. 3 odst. 5)

Novela směrnice ruší dosavadní fakultativní výjimku členských států z úplné harmonizace obsaženou v čl. 3 odst. 5 z důvodu, že ta byla stanovena na dobu určitou a skončila dne 12. 6. 2013.⁶

Uvedené ustanovení se nahrazuje novým textem, který **zavádí výslovnou možnost členských států přijímat právní předpisy na ochranu oprávněných zájmů spotřebitelů** týkající se agresivních či klamavých marketingových nebo prodejních praktik **v souvislosti s nevyžádanými návštěvami obchodníka u spotřebitele doma nebo s exkurzemi pořádanými obchodníkem** s cílem nebo úmyslem propagovat či prodat spotřebitelům výrobky.

Tyto právní předpisy by měly být přiměřené, nediskriminační a odůvodněné ochranou spotřebitele a neměly by zakazovat tyto prodejní kanály jako takové. **Vnitrostátní předpisy přijaté členskými státy by mohly např. definovat období dne, kdy návštěvy spotřebitelů u nich doma bez jejich výslovné žádosti nejsou dovoleny** (což se bude týkat zejména večerních či brzkých ranních hodin nebo dnů pracovního klidu), **nebo tyto návštěvy zakázat**, pokud dal spotřebitel očividně najevo, že tyto návštěvy nejsou přijatelné (zřejmě by se jednalo o období zákazu šíření nevyžádané listinné podoby reklamy prostřednictvím napsů u zvonků a schránek), **nebo stanovit platební postup** (např. až po určité době po dodání zboží, kdy má spotřebitel možnost si zboží vyzkoušet). Kromě toho by tyto předpisy mohly stanovit pravidla, která zajistí větší ochranu v oblastech harmonizovaných směrnicí 2011/83/EU.^{7,8}

Tato změna směrnice reaguje na potřebu výslovného vyjasnění, že směrnicí o nekalých obchodních praktikách není dotčena svoboda členských států přijímat vnitrostátní předpisy, které více ochrání oprávněné zájmy spotřebitelů před neka-

lými obchodními praktikami v souvislosti právě s nevyžádanými návštěvami podnikatele u nich doma, jejichž cílem je nabízet či prodávat produkty, nebo s exkurzemi pořádanými podnikatelem s cílem nebo úmyslem propagovat či prodat spotřebitelům produkty, kdy jsou tato opatření opodstatněná z důvodu ochrany spotřebitele. Jedná se tak o **další výjimku z úplné harmonizace směrnice**.

Podle nového čl. 3 odst. 6 směrnice o nekalých obchodních praktikách budou členské státy povinny neprodleně oznámit Komisi veškeré vnitrostátní předpisy uplatňované na základě předchozího odst. 5 a veškeré následné změny. Komise zajistí spotřebitelům a obchodníkům snadný přístup k těmto informacím na zvláštních internetových stránkách.

Klamavé jednání – zákaz tzv. dvojí kvality zboží (čl. 6 odst. 2 písm. c)

Právní úprava zákazu tzv. dvojí kvality zboží je **výsledkem široké veřejné diskuse a mediálního tlaku** v souvislosti s recentními kauzami týkajícími se oblasti ochrany spotřebitelů, např. tzv. aféry „Dieselgate“.⁹ Odpovědnou osobou za návrh Komise EU byla česká eurokomisařka Věra Jourová.¹⁰

Důvodem zavedení právní regulace zákazu tzv. dvojí kvality zboží je skutečnost, že v EU, kde jsou si všichni občané rovni, **nemohou existovat spotřebitelé druhé kategorie** a je nepřijatelné, aby spotřebitelům v některých částech EU byly pod stejnou značkou a ve stejném balení prodávány potraviny nižší kvality než spotřebitelům v jiných zemích.¹¹ Tento stav rovněž oslabuje důvěru spotřebitelů v jednotný trh.

Uvádění zboží vydávaného za totožné na trh členských států, i když ve skutečnosti má podstatně odlišné složení nebo znaky, může klamat spotřebitele a způsobit, že učiní rozhodnutí o obchodní transakci, které by jinak neučinili. Takový postup by tedy mohl být na základě individuálního posouzení (tedy nikoliv zakázaný *per se*)¹² vyhodnocen jako porušení směrnice o nekalých obchodních praktikách.

Ačkoliv lze argumentovat, že bylo možné dané praktiky podřadit i doposud pod klamavé jednání podle čl. 6 směrnice o nekalých obchodních praktikách, důvodem zakotvení výslovné úpravy zákazu dvojí kvality zboží je skutečnost, že zkušenosti s vymáháním ukazují, že spotřebitelům, podnikatelům a příslušným vnitrostátním orgánům nemusí být jasné, které konkrétní obchodní praktiky by mohly být při neexistenci výslovného ustanovení v rozporu se směrnicí o nekalých obchodních praktikách, a je tedy potřeba vymezit jasnější pravidla.

Nově se tedy **zavádí zákaz tzv. dvojí kvality zboží**, který se řadí mezi tzv. malou generální klauzuli klamavých obchodních praktik (tedy nikoliv tzv. vždy zakázaných nekalých obchodních praktik podle tzv. černé listiny neboli přílohy I a přílohy II směrnice o nekalých obchodních praktikách, ani pod obecnou generální klauzuli podle čl. 5 směrnice), konkrétně mezi klamavá jednání.

Podle čl. 6 odst. 2 písm. c) směrnice o nekalých obchodních praktikách je obchodní praktika považována za klamavou, pokud ve věcných souvislostech, s přihlédnutím ke všem jejím rysům a okolnostem, vede nebo může vést k tomu, že průměrný spotřebitel učiní rozhodnutí o obchodní transakci, které by jinak neučinil, a zahrnuje (mj.) „*jakékoliv uvádění zboží na trh v jednom členském státě jako zboží totožného*

6 Dosavadní čl. 3 bod 5 zní následovně: „Po dobu šesti let ode dne 12. 6. 2007 mohou členské státy v oblasti harmonizované touto směrnicí i nadále uplatňovat vnitrostátní předpisy, které stanoví více omezení nebo požadavků než tato směrnice a kterými se provádějí směrnice obsahující ustanovení o minimální harmonizaci. Tato opatření musí být zásadní pro zajištění náležité ochrany spotřebitelů před nekalými obchodními praktikami a musí být přiměřená pro dosažení tohoto cíle. Přezkum podle článku 18 může zahrnovat návrh na prodloužení této odchylky o další omezenou dobu, bude-li to pokládáno za vhodné.“

7 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES (dále rovněž „směrnice 2011/83/EU“).

8 Viz legislativní usnesení Evropského parlamentu cit. v pozn. č. 1, str. 39.

9 Tuto aféru jako jeden z důvodů legislativní iniciativy zmiňuje i návrh směrnice předložený Komisí EU dne 11. dubna 2018. Návrh dostupný na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:52018PC0185>.

10 Viz informace k legislativní proceduře dostupné na [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/HIS/?uri=EP:P8_TA\(2019\)0399&qid=1564743637970](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/HIS/?uri=EP:P8_TA(2019)0399&qid=1564743637970).

11 Srov. oznámení Komise o uplatňování právních předpisů EU v oblasti potravin a ochrany spotřebitele v případech dvojí kvality výrobků – konkrétní případ potravin; 2017/C 327/01.

12 Blíže viz tamtéž.

se stejným zbožím uváděným na trh v jiných členských státech, ačkoliv takové zboží má podstatně odlišné složení nebo znaky, pokud to není odůvodněno oprávněnými a objektivními faktory“.

klíčovou, ale nevyjasněnou otázkou zůstává, **co představuje ono „podstatně“ odlišné složení nebo znaky zboží.** V případě, že by se odlišné složení nebo znaky zboží daly charakterizovat jako toliko „prostě“ či jen zanedbatelně odlišné, nikoliv „podstatně“, nespadlo by uvádění tohoto zboží na trh v různých členských státech pod porušení výše uvedeného zákazu, a o nekalou obchodní praktiku by se tak nejednalo. **Je zarážející, že otázku „podstatně“ odlišného složení nebo znaků nevynechává ani schválená novela ve svých důvodech, nevěnují se tomu ani žádné relevantní odborné zdroje členských států EU.**

Uznávaný americký list *Politico* parafrázuje dva blíže neuvedené představitele EU, kteří uvedli, že cílem takového znění není pokrýt každý jeden případ, ale spíše „vyděsit“ obchodníky, aby se vyhnuli alespoň nejflagrantnějším případům dvojí kvality zboží.¹³ Nejasnost daného ustanovení můžeme demonstrovat na podkladě jednoduchého příkladu mléčné čokolády určité značky, která je vyráběna v Rakousku a dodávána do jednotlivých členských států EU. Pokud tato čokoláda obsahuje 32 % kakaového prášku pro trh západní Evropy a 29 % kakaového prášku pro východní, jedná se již o „podstatně“ odlišné složení daného produktu? Co přidání malého množství palmového oleje právě pro východní trh, aby se „nařadilo“ kvalitnější kakaové máslo? Kde je ona míra tolerance pro různé trhy v rámci EU? Pravidlo, které by alespoň obrysově zpřesnilo obsah „podstatně“ odlišného složení, by přineslo vyšší míru jistoty a přiblížilo by se původně zamýšlenému účelu celé úpravy.

Podle Evropského parlamentu je důležité, aby spotřebitelé byli informováni o rozdílech mezi zbožím z důvodu **oprávněných a objektivních faktorů.** Podnikatelé by měli mít možnost poskytovat tyto informace různými způsoby, které spotřebitelům umožní získat přístup k nezbytným informacím. Podnikatelé by obecně měli dávat přednost alternativám k poskytování informací na etiketě zboží. Měla by být dodržována příslušná odvětvová pravidla EU a pravidla pro volný pohyb zboží.¹⁴

Přijaté znění nové úpravy zákazu dvojí kvality zboží je ve své finální podobě vnímáno spíše jako určitá prohra,¹⁵ neboť **z uvedeného zákazu mohou existovat výjimky v podobě odůvodněných „oprávněných a objektivních faktorů“, u nichž není předem jasné, co by to konkrétně mělo být.** Pouze důvod č. 53 novelizující směrnice uvádí, že by těmito faktory mohly být „*vnitrostátní právní předpisy, dostupnost nebo sezonnost surovin nebo dobrovolné strategie zaměřené na zlepšení přístupu ke zdravým a výživným potravinám a právo podnikatele nabízet na různých geografických trzích zboží stejné značky v obalech různé hmotnosti či objemu (...)*“.

O tom, co měl Evropský parlament uvedeným výčtem liberačních důvodů ze zákazu dvojí kvality zboží na mysli, lze bohužel jen spekulovat.

V případě **vnitrostátních právních předpisů** by se kupř. mohlo jednat o **situaci, kdy by jednotlivé členské státy stanovily limity na obsah cukru, soli, tuku, konzervantů, barviv a dalších zdraví neprospívajících látek v potravinách.**¹⁶ Poté by byl výrobek téže značky prodáván v podstatně odlišném složení v různých členských státech (v jednom státě např. se sníženým množstvím cukru, v jiném s původním složením). Výrobky s rozdílným složením odpovídajícím těmto limitům by

pak mohly být uváděny na jednotný trh v totožném obalu (samozřejmě s uvedením skutečného složení výrobku), pod jakým se výrobek prodává v členských státech, které obsah látek ve výrobku nelimitují.

Může však vnitrostátní právní předpis zcela připustit různou kvalitu zboží spadajícího pod stejnou značku, balení, vizuální styl? Jakkoliv směrnice o nekalých obchodních praktkách shledává prodej zboží dvojí kvality klamavou obchodní praktikou a členské státy by to měly na principu úplné harmonizace respektovat, **výjimka z tohoto zákazu je přípustná** přímo podle samotného textu směrnice [výše uvedený čl. 6 odst. 2 písm. c)], který je nutné vnímat v intencích důvodu č. 53 **novelizující směrnice.** Existuje tak riziko, že členské státy, jejichž podnikatelé zboží dvojí kvality produkují, přijmou za účelem podpory vlastního obchodu takové právní předpisy, které jinak nežádoucí výrobu a distribuci zboží dvojí kvality *de facto* dovolí v mezích uvedeného důvodu č. 53 novelizující směrnice. Nejpravděpodobněji se tak může stát v zemích západní, příp. střední Evropy, které převážně produkují zboží dvojí kvality – to „kvalitnější“ pro vlastní trhy, to méně kvalitní pro trhy východní, příp. jižní Evropy. Rovněž je myslitelné, že členské státy takové výjimky přijmou přímo pod nátlakem (lobbingem) výrobců, kteří mohou kupř. vyhrožovat stažením se z dotčeného trhu. Takto pojeté výjimky z tak zásadní problematiky lze považovat za **ne příliš transparentní řešení** a jedná se spíše o řešení ve stylu „*vlk (spotřebitelé, veřejnost, média) se nažral a koza (podnikatelé a jejich praktiky v podobě dvojí kvality zboží) zůstala celá*“.

Dostupnost nebo sezonnost potravin by mohla být ospravedlňujícím důvodem užití tzv. dvojí kvality zboží např. tehdy, když běžný zásadní obsah potravin tvoří např. čerstvé ovoce, které však není dostupné v daném roce (např. z důvodu zásahu přírodních živlů) a je nutné užít namísto čerstvého ovoce kompotované, nebo situace, kdy na trhu v daném období výroby není určitá složka dostupná vůbec (např. pro stažení z trhu, prohibici apod.). Zejména u ovoce či zeleniny může být zásadní kvalita úrody v daném roce (např. z důvodu napadení určitým škůdcem, chorobou, nedostatkem vody).

Další výjimku ze zákazu dvojí kvality zboží by měly tvořit **dobrovolné strategie zaměřené na zlepšení přístupu ke zdravým a výživným potravinám.** Mohlo by se jednat např. o **dotování některých zdravých a výživných potravin** v určitých státech jakýmkoliv subjekty (např. z důvodu vysokého výskytu obezity, karcinomu tlustého střeva, diabetu apod.), a tedy dosažení nižší prodejní ceny než u méně zdravých potravin obdobného typu (např. podpora výroby výrobků bez cukru se stévií). Totéž by se mohlo týkat zvýhodnění dostupnosti bezpečných potravin pro osoby trpící celiakií (nikoliv pro osoby podléhající neodůvodněným trendům preventivního bezpečného stravování).

Poslední výjimku uvedenou v důvodech č. 53 novelizující směrnice představuje „*právo podnikatele nabízet na různých geografických trzích zboží stejné značky v obalech různé hmotnosti či objemu*“.

13 Viz <https://www.politico.eu/article/eastern-europe-wins-battle-over-double-food-standards/>.

14 Viz legislativní usnesení Evropského parlamentu cit. v pozn. č. 1, str. 37.

15 Viz <https://euractiv.cz/section/evropske-finance/news/cesko-si-s-dvoji-kvalitou-poradi-samo-chysta-novelu-zakona-a-50-milionove-pokuty/>.

16 To mohou členské státy učinit dle bodu 9 důvodů směrnice o nekalých obchodních praktkách.

Podnikatel by tak mohl uvádět na trhy různých členských států pod stejnou značkou zboží stejné kvality, ale v baleních různé hmotnosti nebo objemu. Odlišnost v hmotnosti nebo objemu by však měla být podle mého názoru označena způsobem viditelným na první pohled, tedy výrazně a dobře čitelně, aby spotřebitel tuto skutečnost před nákupem dokázal vyhodnotit (a neměl tak např. pocit, že určité poplatky v jednom členském státě od jednoho výrobce jsou levnější než v jiném členském státě, přičemž důvodem rozdílné ceny by byla rozdílná hmotnost).

Co konkrétně a fakticky však bude pod uvedené výjimky spadat v praxi, to lze jen stěží odhadovat a ukáže to zřejmě až rozhodovací praxe za řadu let.

Príslušné dozorové orgány by měly podle ustanovení směrnice tyto praktiky posoudit individuálně (tedy nikoliv jako *per se* zakázané). Při posuzování by měl příslušný orgán zohlednit skutečnost, zda spotřebitelé mohou tyto rozdíly snadno rozpoznat (tedy zjišťovat dostupnost a přiměřenost poskytnutých informací), právo podnikatele přizpůsobovat zboží stejné značky různým geografickým trhům s ohledem na odůvodněné oprávněné a objektivní faktory.

Čl. 6 odst. 2 písm. c) směrnice o nekalých obchodních praktikách nedopadá pouze na tolik diskutovanou **oblast potravin, ale jakékoliv zboží**. Pro oblast potravin nelze pominout vládní návrh novely zák. č. 110/1997 Sb., o potravinách, ve znění pozdějších předpisů (dále rovněž „zákon o potravinách“), která v současnosti čeká na první čtení (*sněmovní tisk č. 502 – pozn. red.*) a která za porušení zákazu dvojí kvality potravin umožňuje dozorovému orgánu (Státní zemědělská a potravinářská inspekce) udělit pokutu až 50 milionů Kč¹⁷ (oproti maximální výši pokuty za nekalé obchodní praktiky v částce 5 milionů Kč). Ustanovení navrhovaného § 10 odst. 1 písm. g) zákona o potravinách zakazuje uvádět na trh potraviny „označené zdánlivě totožně s potravinou uváděnou na trhu v jiném členském státě Evropské unie, ačkoliv potravina uváděná na trh v České republice má odlišné složení nebo vlastnosti“. Na rozdíl od novely směrnice o nekalých obchodních praktikách, podle níž má být tzv. dvojí kvalitou zboží jen „podstatně odlišné složení nebo znaky“, tak u potravin to bude již v případě prostého „odlišného složení nebo vlastnosti“. Právní regulace zákazu dvojí kvality potravin by tak byla přísnější než zákaz dvojí kvality zboží obecně podle směrnice o nekalých obchodních praktikách.

Klamavá opomenutí (čl. 7)

Novela směrnice o nekalých obchodních praktikách jen **drobně formulačně upravuje, co se považuje za závažné informace v případě výzvy ke koupi** podle čl. 7 odst. 4 písm. d) jako „*ujednání o platebních podmínkách, dodání a plnění, pokud se odchylují od požadavků náležité profesionální péče*“. Důvodem úpravy je zvláštní regulace (*lex specialis*) ve směrnici 2011/83/EU ohledně poskytování informací podnikatelem spotřebiteli v předmluvní fázi, a tedy nepotřebnost dosavadní duplicitní úpravy také v tomto článku směrnice o nekalých obchodních praktikách.

Ve směrnici o nekalých obchodních praktikách **budou uvedeny konkrétní požadavky na transparentnost internetových tr-**

žišť, na jejichž základě by měli být spotřebitelé používající tato tržiště informováni o hlavních parametrech, které určují řazení nabídek, a o tom, zda uzavírají smlouvu s podnikatelem, nebo jinou osobou (např. s jiným spotřebitelem). Zavádí se tak v **čl. 7 odst. 4 směrnice nově písm. f)**, podle něhož se závažnou informací v případě výzvy ke koupi považuje „*v případě produktů nabízených na online tržištích, zda je třetí strana nabízející produkty podnikatelem, či nikoliv, a to na základě prohlášení této třetí strany poskytnutého internetovému tržišti*“.

Zavádí se také **nový odst. 4a v čl. 7 směrnice**, který stanoví: „*Pokud je spotřebitelům umožněno vyhledávat produkty nabízené různými obchodníky nebo spotřebiteli na základě dotazu v podobě klíčového slova, fráze nebo jiných vstupů, bez ohledu na to, kde mohou být transakce nakonec uzavřeny, považují se obecné informace zpřístupněné v konkrétním oddílu online rozhraní, které jsou přímo a snadno dostupné ze stránky, na níž jsou předloženy výsledky dotazu, o hlavních parametrech určujících pořadí produktů předložených spotřebiteli jako výsledek dotazu při vyhledávání a relativní váze těchto parametrů oproti ostatním parametrům, za podstatné. Tento odstavec se neuplatní na poskytovatele online internetových vyhledávačů, jak jsou definováni v nařízení (EU).*“

Dalším novým ustanovením je **odst. 6 čl. 7 směrnice**, podle něhož platí, že „*pokud obchodník poskytuje přístup ke spotřebitelským recenzím produktů, považují se informace o tom, zda a jak obchodník zajišťuje, aby zveřejněné recenze pocházely od spotřebitelů, kteří si produkt zakoupili nebo jej použili, za podstatné*“. **Zařazení informace o spotřebitelském původu recenze mezi tzv. podstatné informace** má význam pro zjednodušení kvalifikace jako klamavého opomenutí v případě, že poskytnutí této informace ze strany podnikatele abscentuje.

Uvedená úprava se může dotknout zejména poskytovatelů služeb tzv. sdílené ekonomiky, kteří mají v rámci utváření smluvního vztahu, resp. nexa smluvních vztahů, poměrně výraznou dominanci nad spotřebiteli, ale i ostatními obchodníky (tzv. přímými poskytovateli). V poslední době se objevil např. případ, kdy na základě původního znění čl. 7 odst. 4 směrnice byla společnost Airbnb prakticky Komisí EU donucena, aby již při vyhledávání nabídky služeb zobrazovala celkovou částku za danou službu včetně všech poplatků a rovněž údaj o tom, zda je služba nabízena soukromou osobou, nebo podnikatelem.¹⁸ Novou úpravu je tak možné vnímat jako **legislativní potvrzení trendu zvýšené ochrany spotřebitelů** na tzv. jednotném digitálním trhu.

Úpravu nového odstavce čl. 4a směrnice o nekalých obchodních praktikách je možné považovat, podobně jako je tomu u úpravy dvojí kvality zboží, za nepřilíš jasnou. Ani nahlédnutí do důvodů novelizující směrnice nám nenapoví, které informace je možné považovat za „*obecné informace*“. Jde tak spíše o vytváření tlaku na obchodníky, aby výsledky vyhledávání odpovídaly finálně poskytnuté službě či zakoupenému zboží, a o snahu zabránit různým marketingovým praktikám obchodníků, kteří se skrze vyhledávání snaží ovlivnit úsudek spotřebitele.

Prostředky nápravy, sankce (čl. 11a a 13)

Podle dosavadních zjištění není úroveň individuální nápravy pro spotřebitele poškozené porušením vnitrostátních právních předpisů, které provádějí směrnici o nekalých obchodních praktikách, dostatečná.¹⁹

17 Srov. § 17f ve spojení s § 17 odst. 2 písm. f) zákona o potravinách.

18 Viz tiskové sdělení Komise EU dostupné na https://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4453_cs.htm.

19 Viz legislativní usnesení Evropského parlamentu cit. v pozn. č. 1, str. 5.

Členské státy by dle novely směrnice o nekalých obchodních praktikách měly zajistit **dostupnost náprav pro spotřebitele** poškozené nekalými obchodními praktikami, aby se eliminovaly všechny dopady těchto praktik. Soukromé vymáhání by usnadnil jasný rámec pravidel pro individuální nápravu poškozených spotřebitelů. Spotřebitelé by měli mít přístup k přiměřeným a účinným nápravám, které by měly zahrnovat náhradu škody, případně snížení ceny nebo ukončení smlouvy. Členským státům by nic nemělo bránit v zachování nebo zavedení práv na jiné nápravy, jako je oprava nebo nahrazení pro spotřebitele poškozené nekalými obchodními praktikami, aby dosáhly plného odstranění dopadů takových praktik. Členským státům by nemělo nic bránit ve stanovení podmínek týkajících se uplatnění náprav pro spotřebitele a jejich účinků. Při uplatňování náprav by mohly být případně zohledněny závažnost a povaha nekalých obchodních praktik, škoda, kterou utrpěl spotřebitel, a další relevantní okolnosti, jako je pochybení podnikatele nebo porušení smlouvy.²⁰

Uvedené se nedotýká pravidel smluvního práva – unijního i vnitrostátního.²¹

Novela v návaznosti na výše uvedené zavádí nový čl. 11a směrnice o nekalých obchodních praktikách, který se zabývá problematikou **náhrad za spáchání nekalé obchodní praxe**. Nově by mělo platit, že „spotřebitelé poškození nekalými obchodními praktikami mají přístup k přiměřeným a účinným nápravám, včetně náhrady škody, kterou utrpěli, a případně snížení ceny nebo ukončení smlouvy. Členské státy mohou určit podmínky pro uplatnění těchto náprav a pro jejich účinky. Členské státy mohou případně zohlednit závažnost a povahu nekalých obchodních praktik, škodu, kterou utrpěl spotřebitel, a další náležitě okolnosti. Těmito nápravami není dotčeno uplatnění ostatních náprav, které má spotřebitel k dispozici podle práva Unie nebo vnitrostátního práva.“

Vnitrostátní právní předpisy o sankcích se v rámci EU výrazně liší.²² Obzvláště platí, že ne všechny členské státy zajišťují možnost ukládání účinných, přiměřených a odrazujících prostředků podnikatelům, kteří se dopouštějí rozsáhlých protiprávních jednání nebo rozsáhlých protiprávních jednání s unijním rozměrem. Z uvedeného důvodu je nezbytné upravit zásadním způsobem dosavadní ustanovení směrnice o **sankcích**.

Za účelem zajištění jednotnějšího uplatňování sankcí, zejména v případě protiprávních jednání v rámci EU, rozsáhlých protiprávních jednání a rozsáhlých protiprávních jednání s unijním rozměrem podle nařízení 2017/2394, by měla být zavedena **společná pomocná a orientační kritéria pro ukládání sankcí**. Tato kritéria by měla zahrnovat např. povahu, závažnost, rozsah a dobu trvání protiprávního jednání a případnou náhradu za způsobenou újmu poskytnutou podnikatelem spotřebitelům. Opakované protiprávní jednání téhož subjektu poukazuje na sklon k takovému protiprávnímu jednání a je významným projevem závažnosti chování, a tedy i nutnosti zvýšit úroveň sankce pro dosažení odrazujícího účinku. Pokud jsou příslušné údaje k dispozici, měl by být zohledněn získaný finanční prospěch nebo zamezené ztráty kvůli protiprávnímu jednání. Mohou být zohledněny také jiné přitěžující nebo polehčující faktory, jež lze uplatnit na okolnosti daného případu.²³

I nadále bude podle čl. 13 platit, že členské státy stanoví pravidla pro sankce za porušení vnitrostátních předpisů příja-

tých podle této směrnice a přijmou veškerá opatření nezbytná pro jejich provádění. Tyto sankce musí být účinné, přiměřené a odrazující.

Nově se tedy zavádí apel na členské státy, aby zajistily, aby byla při ukládání sankcí případně zohledněna následující pomocná a orientační kritéria:

- a) povaha, závažnost, rozsah a délka trvání protiprávního jednání;
- b) případná opatření přijatá obchodníkem ke zmírnění nebo nápravě škod, jež spotřebitelé utrpěli;
- c) případná předchozí protiprávní jednání obchodníka;
- d) získaný finanční prospěch nebo zamezené ztráty obchodníka kvůli protiprávnímu jednání, pokud jsou příslušné údaje k dispozici;
- e) sankce uložené obchodníkovi za totéž protiprávní jednání v jiných členských státech v přeshraničních případech, kde jsou informace o těchto sankcích k dispozici prostřednictvím mechanismu stanoveného nařízením (EU) 2017/2394;
- f) jakoukoliv jinou přitěžující nebo polehčující okolnost vztahující se na okolnosti daného případu.

Zakotvení těchto kritérií je výsledkem snahy EU o unifikaci přístupu jednotlivých členských států k sankcionování podnikatelů za nekalé obchodní praktiky. Je zjevné, že se jedná o výčet demonstrativní, který může být doplněn o další skutečnosti, které je třeba považovat za polehčující či přitěžující [viz výše cit. písm. f)].

Zvláštní pravidla budou regulovat ukládání sankcí v případě tzv. unijního rozměru. Čl. 21 nařízení 2017/23943 o spolupráci v oblasti ochrany spotřebitele totiž vyžaduje, aby členské státy přijaly donucovací opatření, včetně účinného, účelného a koordinovaného ukládání sankcí, které dosáhnou ukončení či zákazu rozsáhlých protiprávních jednání nebo rozsáhlých protiprávních jednání s unijním rozměrem.

Členské státy tak dle čl. 13 odst. 3 směrnice o nekalých obchodních praktikách zajistí, aby v případě, kdy mají být uloženy sankce v souladu s čl. 21 nařízením (EU) 2017/2394, tyto sankce zahrnovaly buď možnost uložení pokuty prostřednictvím správního postupu, nebo zahájení soudního řízení ohledně uložení pokuty, nebo obojí, a to v maximální výši alespoň 4 % ročního obrátu obchodníka v dotčeném členském státě nebo dotčených členských státech. Aniž by bylo dotčeno toto nařízení, **členské státy mohou z vnitrostátních ústavních důvodů omezit ukládání pokut na:**

- a) porušení čl. 6, 7, 8, 9 a přílohy I; a
  - b) trvalé používání obchodních praktik, které příslušný vnitrostátní orgán nebo soud považují za nekalé, ze strany obchodníka, pokud se na protiprávní jednání nevztahuje písm. a).
- V případech, kdy má být uložena pokuta v souladu s odst. 3,

20 Srov. tamtéž, str. 13.

21 Srov. rozhodnutí Soudního dvora EU sp. zn. C-453/10 (*Jana Pereničová, Vladislav Perenič proti S.O.S. financ, spol. s r. o.*). Za zmínku však stojí také rozhodnutí Městského soudu v Praze sp. zn. 25 Co 430/2017, který dovodil, že smlouva uzavřená v důsledku nekalé obchodní praktiky je absolutně neplatná pro rozpor se zákonem.

22 K tomu blíže např. P. Mišúr: Evropská komise předložila přezkum směrnice o nekalých obchodních praktikách, *Obchodněprávní revue* č. 5/2013.

23 Viz legislativní usnesení Evropského parlamentu cit. v pozn. č. 1, str. 7.

ale informace o ročním obratu obchodníka není k dispozici, členské státy zavedou možnost uložit pokutu v maximální výši nejméně dva miliony eur (srov. čl. 13 odst. 4).

Členské státy uvědomí o svých pravidlech o sankcích Komisi do data provedení této novelizační směrnice a neprodleně ji informují také o jakýchkoliv pozdějších změnách těchto předpisů (srov. čl. 13 odst. 5).

Nová pravidla sankcionování za nekalé obchodní praktiky s tzv. unijním rozměrem lze považovat za přínosná, umožňující členským státům udělovat poměrně vysoké pokuty, a tím mít dostatečně odstrašující efekt pro podnikatele. V českém právním prostředí to znamená, že se v této oblasti (na rozdíl od práva proti nekalé soutěži²⁴) může uplatnit skutečně preventivní i sankční charakter opatření. V určitém směru se tak právo proti nekalým obchodním praktikám, byť jen s unijním rozměrem, přiblíží výši sankcí ve veřejnoprávní oblasti práva hospodářské soutěže.²⁵

Černá listina – rozšíření vždy zakázaných klamavých obchodních praktik (příloha I)

Novela směrnice historicky poprvé **rozšiřuje taxativní výčet tzv. černé listiny nekalých obchodních praktik** neboli vždy zakázaných praktik (příloha I – klamavé obchodní praktiky, příloha II – agresivní obchodní praktiky) **o další čtyři typy jednání**. Tyto praktiky budou bez dalšího (tedy bez zvažování naplnění podmínek malých generálních klauzulí podle čl. 6 až 9 směrnice nebo obecné generální klauzule podle čl. 5 směrnice) považovány za nekalé obchodní praktiky, konkrétně za klamavé:

Nový bod 11a: „Skrytá reklama při vyhledávání na internetu“

„Poskytnutí výsledků vyhledávání v reakci na dotaz spotřebitele při online vyhledávání bez jasného uvedení placené reklamy nebo platby za účelem dosažení vyššího umístění produktu v rámci výsledků vyhledávání.“

Do přílohy I směrnice o nekalých obchodních praktikách bude doplněna uvedená vždy zakázaná klamavá obchodní praktika mířící na zákaz postupů, kdy podnikatel poskytuje spotřebiteli informace v podobě výsledků vyhledávání v reakci na dotaz spotřebitele při internetovém vyhledávání, aniž by sdělil, že jde o placenou reklamu nebo specifickou platbu za účelem dosažení vyššího umístění produktu v rámci výsledků vyhledávání.

Pokud podnikatel přímo nebo nepřímo zaplatil poskytovateli funkce internetového vyhledávání za vyšší umístění produktu v rámci výsledků vyhledávání, měl by o tom poskytovatel funkce internetového vyhledávání spotřebitele stručnou, jednoduchou a srozumitelnou formou informovat. Nepřímá platba by mohla mít podobu přijetí dalších povinností ze strany podnikatele vůči poskytovateli funkce internetového vyhledávání jakéhokoliv druhu, jejichž konkrétním dopadem je vyšší umístění. Nepřímou platbu by mohla tvořit zvýšená provize za transakci a různé systémy kompenzace, které konkrétně vedou k vyš-

šímu umístění. Platby za obecné služby, jako jsou poplatky za zařazení na seznam nebo členské příspěvky, které řeší širou škálu funkcí nabízených poskytovatelem funkce internetového vyhledávání podnikateli, by neměly být považovány za specifickou platbu za účelem dosažení vyššího umístění produktu za předpokladu, že tyto platby neslouží k dosažení vyššího umístění. Funkce internetového vyhledávání mohou poskytovat různé typy internetových podnikatelů, včetně zprostředkovatelů, jako jsou internetová tržiště, vyhledávače a srovnávací internetové stránky.²⁶

Nový bod 23a: „Druhotný prodej vstupenek ve zvláštních případech“

„Druhotný prodej vstupenek spotřebitelům, pokud je obchodník získal na základě využití automatizovaných prostředků s cílem obejit stanovené limity pro počet vstupenek, které může zakoupit jedna osoba, nebo jakákoli jiná pravidla použitelná na nákup vstupenek.“

Důvodem začlenění této nové vždy zakázané klamavé obchodní praktiky do černé listiny je využívání počítačových programů k vykoupení velké části vstupenek na žádané koncerty apod. a jejich následný pře prodej za vyšší cenu. Jedná se o problém diskutovaný spíše v zahraničí, avšak automatizování překupnictví vstupenek zasáhli již také např. letošní koncert brněnské folkové skupiny.

Další dvě nové klamavé obchodní praktiky podle černé listiny míří na problematiku spotřebitelských recenzí.

Nový bod 23b: „Neověřené zveřejňování recenzí spotřebitelů“

„Trzení, že recenze produktu podávají spotřebitelé, kteří produkt skutečně použili nebo zakoupili, aniž by byly přijaty opodstatněné a přiměřené kroky k ověření toho, zda pocházejí od těchto spotřebitelů.“

Daná praktika **zakazuje, aby byly podnikatelem užívány recenze, které se „tváří“ jako pocházející od spotřebitelů, jež si zboží skutečně koupili či užili, aniž by podnikatel přijal „opodstatněné“ a „přiměřené“ kroky vedoucí k ověření pravosti a původu takových recenzí** (tedy zda skutečně pocházejí od spotřebitelů).

Důvody přijetí tohoto ustanovení jsou zjevné. Spotřebitelské recenze mají pro ostatní (potenciální) spotřebitele velký význam – spotřebitelé spoléhající se na pravdivost a pravost prezentovaných recenzí mohou na jejich základě učinit obchodní rozhodnutí, které by bez jejich existence neučinili. Spotřebitelé dají hodně na osobní zkušenost jiných spotřebitelů, ale také osob, které se jako spotřebitelé tváří (blogeri, youtubeři apod.).

Není však jasné, co by mělo být oněmi „opodstatněnými a přiměřenými kroky“ k ověření toho, zda skutečně dané recenze pocházejí od spotřebitelů, kteří daný produkt skutečně použili nebo zakoupili. Zřejmě to bude znamenat ověřit si danou osobu v seznamu zákazníků. Jestli to bude zahrnovat také ověření identity spotřebitele dle zaslání sdělení např. e-mailem, není jasné. Jednodušší bude situace, kdy konkrétní spotřebitel při nákupu zboží např. na e-shopu obdrží registrační (uživatelské) heslo a jeho prostřednictvím se dostane do elektronické platformy, z níž recenzi odešle.

Tato nová klamavá obchodní praktika je však kritiky hodná – na jednu stranu je vždy zakázaná, na druhou stranu je naprosto nejasné, do jaké míry budou muset podnikatelé činit opatření pro ověřování identity spotřebitelů sdělujících recenze.

24 § 2972 a násl. zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

25 V režimu zák. č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů.

26 Viz legislativní usnesení Evropského parlamentu cit. v pozn. č. 1, str. 15.

Nový bod 23c: „Spotřebitelské recenze falešné, zkršené či na objednávku u třetích osob“

„Podávání falešných spotřebitelských recenzí či uživatelského hodnocení nebo zadávání jiným právníkům či fyzickým osobám, aby takové recenze podaly, nebo zkršování spotřebitelských recenzí či sociálních potvrzení s cílem propagovat produkty.“

Jak již bylo uvedeno výše, z důvodu významu a vlivu spotřebitelských recenzí na uskutečnění obchodního rozhodnutí ze strany spotřebitele je třeba postihovat recenze či jiná uživatelská hodnocení (např. přes servery, kde se jen zaškrťávají políčka spokojenosti), které by byly podnikatelem prezentovány jako spotřebitelské, nicméně by:

- byly falšovány (zřejmě jak obsahově, tak personálně), nebo
- vytvářeny a následně užívány recenze na objednávku od třetích osob (právnických či fyzických), které si zboží nezaakoupily či s ním nemají zkušenost, nebo
- zkršlovány, včetně obsahových úprav (nikoliv toliko formulačních či gramatických).

Otázkou zůstává, zda pod daný bod spadnou také případy záměrného nezařazování zaslaných negativních recenzí do systému – např. v případě ubytovacích zařízení, kde se následně generují číselná hodnocení. Osobně se domnívám, že by taková praktika mohla být zařazena právě pod zmíněné „zkršlování“.

Ohledně vždy zakázaných agresivních obchodních praktik zůstává směrnice i nadále beze změny.

Závěrem

Evropským parlamentem schválená novela směrnice o nekalých obchodních praktikách zasahuje hned několik oblastí – vymezení základních pojmů, klamavé obchodní praktiky (malou generální klauzuli), nápravná opatření pro spotřebitele, sankční prostředky, a dokonce i černou listinu nekalých obchodních praktik (přílohu I), a to doplněním čtyř nových vždy zakázaných klamavých obchodních praktik.

Jako nejvýznamnější pro veřejnost se zřejmě jeví zákaz dvojí kvality zboží v rámci EU, nicméně i tento zákaz obsahuje možnost výjimek, které se jeví jako nejasné a netransparentní.

Velký význam má také doplnění černé listiny o čtyři nové klamavé obchodní praktiky. Dvě z nich se věnují spotřebitelským recenzím – jejich zastíráním jako spotřebitelským, jejich falšování, zadávání třetím osobám či zkršlování, jedna zákazu druhotného prodeje vstupenek spotřebitelům ve zvláštních případech a jedna skryté reklamě při vyhledávání na internetu.

Výrazný apel je činěn ve vztahu k členským státům EU ohledně nápravných a sankčních mechanismů, a to zejména z důvodu zajištění osobního uspokojení spotřebitelů (zavedení možnosti spotřebitele domáhat se zejména náhrady škody, snížení ceny nebo ukončení smlouvy). Členské státy jsou rovněž povinny zajistit účinné, přiměřené a odrazující sankce, čehož se má docílit mj. také zohledňováním společných pomocných a orientačních kritérií a v případě deliktů s unijním rozměrem stanovením minimálních částek pro „stropy“ pokut.

Jaký bude praktický dopad novely, ukáže až čas. Tomu však předchází ještě schválení Radou EU (jakkoliv se jedná spíše o formální úkon) a kvalita implementace českého zákonodárce.²⁰ ♣

20 Za vydatnou pomoc s tímto článkem děkuji Šimonu Semanovi.

Jan Vučka

Právní psaní

- první publikace tohoto typu na českém trhu nabízí průvodce formálními náležitostmi i stylistikou, ale zejména způsobem, jak učinit text srozumitelnější a přesvědčivější
- správná struktura dokumentu, nejlepší načasování argumentu, vhodná a nevhodná slova, aby text co nejlépe zapůsobil – to vše je rozvedeno a ukázáno na reálných příkladech

2019, brožované, 168 stran
cena 390 Kč, obj. číslo PP151

Jandová/Vojtek

Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. 2. vydání. Komentář

- komentář vykládá nejen otázky týkající se pojištění samotného, tedy pojistného vztahu, jeho vzniku a zániku či práv a povinností z něho vyplývajících, ale zejména problematiku občanskoprávní povinnosti nahradit újmu způsobenou provozem vozidla pojištěním odpovědností za škodu
- druhé vydání komentáře k zákonu č. 168/1999 Sb. reflektuje zejména změny přijaté novou civilní legislativou

2019, vázané v plátně,
456 stran, cena 1 190 Kč, obj. číslo BK73

Petra Masopust Šachová

Restorativní přístupy při řešení trestné činnosti

- publikace představuje hlavní myšlenková schémata restorativního konceptu a věnuje se právním aspektům dané problematiky
- vedle shrnutí mezinárodního vývoje, představení základních východisek, cílů a definic restorativní justice se zaměřuje na zapojení restorativních přístupů do české trestněprávní legislativy, teorie i praxe
- zvláštní pozornost je věnována využití restorativní justice v oblasti vězeňství

2019, brožované, 240 stran
cena 390 Kč, obj. číslo EPI115

Praktické otázky místní příslušnosti soudu a jejího přenášení v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé

Následující příspěvek si klade za cíl seznámit čtenáře s rozhodovací praxí v oblasti místní příslušnosti soudu a jejího přenášení v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé. Ne vždy však lze z této praxe vyvodit jednoznačný závěr, což je ale vzhledem k druhu řízení pochopitelné. Každý případ nezletilého dítěte je individuální a nelze automaticky či mechanicky upřednostňovat obecné abstraktní principy před hledáním dostupného řešení, které nejlépe zohledňuje a reaguje na individuální situaci a zájmy konkrétního dítěte.¹ Přesto však je v praxi celá řada otázek z hlediska výkladu ustálena, a tento příspěvek tak má být jakýmsi návodem, jak se obvykle, s výhradou výše uvedeného, v justiční praxi postupuje.

JUDr. Pavel Kotrady,

je předsedou Okresního soudu ve Vsetíně.

Mgr. Petr Šťastný

je místopředsedou Okresního soudu v Uherském Hradišti.

Příspěvek díky mnoha kolegům a kolegyním vychází z povětšinou neveřejně publikovaných rozhodnutí odvolacích soudů z celé České republiky. Ukazuje tak rozhodovací praxi v celé její šíři, často i se zcela protichůdnými názory na konkrétní otázky, vztahující se k místní příslušnosti soudu a jejího přenášení v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé.

Právní úprava místní příslušnosti

Jak je to s místní příslušností soudu v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé? Odpověď na tuto otázku by snad neměla dělat nikomu obtíže, zvláště jde-li o osobu znalou práva. Ale ne vždy tomu tak je. A to i v případě advokátů. Přitom neznalost této otázky může znamenat pro účastníky řízení oddálení rozhodnutí v jejich věci. Mnohdy i o řadu týdnů. A to pak může být velký problém, zvláště jde-li v řízení o malé děti. Ostatně prioritou z hlediska časového vyřízení sporů ve věcech péče soudu o nezletilé stanoví přímo § 471 odst. 2 z. ř. s., podle něhož ve věcech péče soudu o nezletilé rozhoduje soud s největším urychlením, přičemž, nejsou-li dány důvody zvláštního zřetele hodné, vydá soud rozhodnutí ve věci samé zpravidla do šesti měsíců od zahájení řízení.²

V čem tkívá v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé odlišnost v otázce místní příslušnosti od civilního řízení sporného? Je dána tím, že opatrovnícký spis je veden k dětem týchž rodičů zpravidla vždy jen jeden,³ a to až do doby, kdy děti nabudou plné svéprávnosti.⁴ Místní příslušnost obecného soudu dítěte, určená podle okolností, které tu byly v době prvního rozhodnutí soudu, tedy trvá po celou dobu řízení (rozuměj až do doby nabytí plné svéprávnosti nezletilým) a její změnu umožňuje toliko ust. § 5 z. ř. s.⁵

Podle § 467 odst. 1 z. ř. s. je pro řízení příslušný obecný soud nezletilého dítěte.⁶ **Obecným soudem nezletilého účastníka** je v souladu s § 4 odst. 2 z. ř. s. **soud, v jehož obvodu má nezletilý na základě dohody rodičů nebo rozhodnutí soudu, popřípadě jiných rozhodujících skutečností, své bydliště.** Jen takový soud je místně příslušný k rozhodnutí ve věcech péče soudu o nezletilé.

Jinak v otázce místní příslušnosti platí i pro řízení ve věcech péče soudu o nezletilé ust. § 105 o. s. ř., ovšem s přihlédnutím k § 1 odst. 4 z. ř. s. s výjimkami, které nelze v řízení vedeném podle z. ř. s. aplikovat (např. se nevede přípravné jednání, nevydává se platební rozkaz). Pokud tedy vysloví soud, že není místně příslušný, postoupí věc po právní moci tohoto usnesení místně příslušnému soudu. Jestliže soud, jemuž

1 Nález Ústavního soudu ze dne 31. 12. 2018, sp. zn. II. ÚS 2344/18.

2 Odstavec druhý pokračuje dále takto: „Vydá-li soud rozhodnutí po uplynutí této lhůty, uvede v odůvodnění rozhodnutí skutečnosti, pro které nebylo možné tuto lhůtu dodržet.“

3 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 1970, sp. zn. Ncd 127/70.

4 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. 25 Nd 228/2007.

5 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 3. 2017, sp. zn. 21 Cdo 3468/2016.

6 Jistěže z tohoto pravidla existují i výjimky. Např. podle § 468a z. ř. s. platí, že nebylo-li zastaveno řízení o svéprávnosti rodiče nezletilého dítěte, soud zahájí řízení ve věcech rodičovské odpovědnosti a řízení spojí, přičemž pro řízení je pak příslušný soud, který vede řízení o svéprávnosti.

byla věc postoupena, s postoupením nesouhlasí, předloží jí k rozhodnutí, pokud otázka příslušnosti nebyla již rozhodnuta soudem odvolacím, svému nadřízenému soudu. Jeho rozhodnutím je vázán i soud, který věc postoupil. Namítne-li včas a důvodně nedostatek místní příslušnosti účastník řízení, postupuje soud obdobně.

Bydliště nezletilého

Pojem **bydliště** nezletilého by již v praxi neměl činit potíže. Podle ustáleného výkladu se jím obecně rozumí místo, ve kterém se účastník zdržuje s úmyslem zdržovat se tam trvale.⁷

Nově také definuje pojem bydliště i občanský zákoník, který v § 80 odst. 1 větě první uvádí, že „člověk má bydliště v místě, kde se zdržuje s úmyslem žít tam s výhradou změny okolností trvale; takový úmysl může vyplývat z jeho prohlášení nebo z okolností případu“. V případě nezletilého není zpravidla z důvodu jeho věku a dosažené rozumové vyspělosti rozhodující jeho vůle, ale spíše vůle rodičů, není-li bydliště popř. dáno rozhodnutím soudu nebo jinými rozhodujícími skutečnostmi. Vždy se však nezletilý má na takovém místě zdržovat trvale. Jeho **bydlištěm proto nemůže být místo, na němž pobývá v důsledku opatření dočasného rázu**. V praxi jde např. o umístění dítěte do ústavní výchovy⁸ či zatímní úpravu poměrů dítěte provedenou formou předběžného opatření.⁹ Byť v případě umístění dítěte do ústavní výchovy, ačkoliv nejde o změnu bydliště, nelze zcela výjimečně vyloučit okolnosti, které by svědčily pro přenesení příslušnosti.¹⁰ Např. Krajský soud v Ostravě nebo Krajský soud v Plzni uvádí, že je nutné přihlížet k délce doby, po kterou ústavní výchova trvá, a také k postoji rodičů k výkonu jejich rodičovské odpovědnosti.¹¹ Podle Krajského soudu v Ostravě není znak trvalosti dán v případě ubytování, které je zajišťováno jako krizová pomoc v různých azylových domech.¹²

V případě pojmu bydliště se také lze odkázat na pojem „obvyklé bydliště“, který je užíván čl. 8 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000. **Bydlištěm je dle něj místo, které vykazuje určitou integraci dítěte v rámci sociálního a rodinného prostředí**. Za tímto účelem musí být přihlédnuto zejména k **trvání, pravidelnosti, podmínkám a důvodům pobytu dítěte v daném místě**.¹³

Trvalý pobyt nezletilého

Od bydliště je nutné odlišovat **trvalý pobyt nezletilého**.¹⁴ Místem trvalého pobytu se rozumí **adresa pobytu občana v České republice, která je vedena v základním registru obyvatel** ve formě referenční vazby (kódu adresního místa) na referenční údaj o adrese v základním registru územní identifikace, adres a nemovitostí, kterou si občan zvolí zpravidla v místě, kde má rodinu, rodiče, byt nebo zaměstnání.¹⁵ Aby to však nebylo úplně jednoduché, trvalý pobyt je přesto v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé důležitý, a to pokud jde o jmenování opatrovníka nezletilému. Tímto je mu podle § 469 odst. 1 věty druhé z. ř. s. jmenován zpravidla orgán sociálně-právní ochrany dětí.¹⁶ Podle § 61 odst. 1 zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-

-právní ochraně dětí (dále také jen „zákon o sociálně-právní ochraně dětí“), platí, že **místní příslušnost obecního úřadu obce s rozšířenou působností** (jehož je oddělení sociálně-právní ochrany dětí součástí) **se řídí místem trvalého pobytu dítěte, není-li dále stanoveno jinak**.¹⁷ Problém spočívající v tom, že ne vždy bude opatrovník představovaný orgánem sociálně-právní ochrany dětí nezletilému nablízku, řeší ust. § 62 odst. 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

Podle něj, byl-li obecní úřad obce s rozšířenou působností ustanoven opatrovníkem dítěte pro řízení, které se koná u jiného soudu, než je soud příslušný podle místa trvalého pobytu dítěte, je tento obecní úřad oprávněn požádat obecní úřad obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu je věc soudem projednávána, o zastoupení dítěte a postoupit mu spisovou dokumentaci dítěte spolu se svým stanoviskem. Dožádaný obecní úřad obce s rozšířenou působností je povinen dožádání

7 Dle usnesení Krajského soudu v Brně – pobočka ve Zlíně ze dne 18. 10. 2018, sp. zn. 58 Nc 322/2018, krátkodobá změna bydliště není důvodem pro přenesení příslušnosti, zvláště pokud již soud shromáždil podklady pro své rozhodnutí a s věcí je náležitě obeznámen.

8 Krajský soud v Ostravě v usnesení ze dne 26. 1. 2016, sp. zn. 13 Co 700/2015, obecně uvádí, že bydliště dítěte nemůže být určeno rozhodnutím soudu o nařízení ústavní výchovy. Stejně tak Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci v usnesení ze dne 14. 1. 2016, sp. zn. 70 Nc 640/2015, uvádí, že bydliště dítěte se řídí bydlištěm jejich pečujícího rodiče, bez ohledu na to, kde se děti v současné době zdržují, a že umístění v ústavním zařízení má dočasný charakter, a proto nelze z tohoto důvodu dovozovat změnu okolností, podle nichž se posuzuje místní příslušnost. Shodně se vyjadřuje i Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně ve svém usnesení ze dne 17. 3. 2016, sp. zn. 58 Nc 305/2016, v němž šlo o dva nezletilé, jejichž rodiče bydleli v obvodu stávajícího soudu, kde měli nezletilý trvalý pobyt, a tedy opatrovníka (OSPOD). Každý z nich byl umístěn do ústavního zařízení v obvodu jiného soudu. Soud uzavřel, že ústavní výchova je dle jednotného názoru soudní praxe opatřením dočasné povahy a v případě dalších řízení bude soud zjišťovat stanovisko opatrovníka nezletilých (OSPOD v obvodu původního soudu) a poměry a výchovné schopnosti jejich rodičů, kteří bydlí v obvodu původního soudu.

9 Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 13. 6. 2003, sp. zn. 30 Co 352/2003. I podle usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. 7. 2017, sp. zn. 1 Nc 816/2017, jednorázové opatření soudu péče o nezletilého (např. rozhodnutí podle § 452 z. ř. s.) nezakládá místní příslušnost daného soudu pro případná následná řízení. Na přechodnost úpravy dané usnesením o předběžném opatření poukazuje ve svém usnesení sp. zn. 1 Nc 2208/2015 i Městský soud v Praze. Stejně tak Krajský soud v Brně v usnesení ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. 16 Nc 870/2011.

10 Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 10. 5. 1981, sp. zn. Cj 228/81, případně usnesení Krajského soudu v Brně – pobočka ve Zlíně ze dne 17. 3. 2016, sp. zn. 58 Nc 305/2016, v němž se uvádí, že umístění nezletilých dětí v ústavním zařízení nepředstavuje samo o sobě změnu jejich bydliště, ale podle okolností případu může být důvodem pro přenesení příslušnosti, pokud je to v zájmu nezletilých.

11 Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 31. 1. 2017, sp. zn. 14 Nc 38/2016; usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 20. 10. 2017, sp. zn. Nc 677/2017.

12 Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 31. 10. 2016, sp. zn. 14 Nc 27/2016, popř. ze dne 25. 6. 2018, sp. zn. 13 Nc 18/2018.

13 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2244/2011.

14 Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 31. 1. 2017, sp. zn. 14 Nc 38/2016.

15 § 10 odst. 1 zák. č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel).

16 Podle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 9. 2016, sp. zn. 21 Cdo 1288/2016, 21 Cdo 1295/2016, 21 Cdo 1296/2016, 21 Cdo 1297/2016 a 21 Cdo 1677/2016, je to ve skutečnosti obec, jejíž obecního úřadu je oddělení sociálně-právní ochrany dětí součástí, neboť jen obec má procesní subjektivitu a způsobilost.

17 Rozdílnost okolností určujících místní příslušnost soudu a OSPOD je delší dobu trvající záležitostí, o níž se opakovaně diskutuje na nejrůznějších seminářích a konferencích, jichž se autoři účastnili. Tato rozdílnost může v praxi také způsobovat prodlužování řízení, neboť jmenuje-li soud opatrovníkem nezletilého OSPOD nikoliv podle místa trvalého pobytu, podává takto jmenovaný OSPOD často proti svému jmenování odvolání, a to s odkazem na ust. § 61 odst. 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

vyhovět a je oprávněn dítě v řízení zastoupit. Nabízí se však otázka, nakolik je takové zastoupení v zájmu nezletilého dítěte, zvláště jde-li o dítě, jemuž je ze strany OSPOD věnována pozornost po delší dobu. Zásada přimosti je totiž při dožadání značně potlačena.¹⁸

Přenesení příslušnosti

Jak již bylo uvedeno výše, velmi významným je ust. § 5 z. ř. s. Podle Nejvyššího soudu¹⁹ v teorii²⁰ ani v soudní praxi není pochyb o tom, že ust. § 5 z. ř. s. představuje **výjimku ze zásady *perpetuatio fori***, podle níž místní příslušnost obecného soudu dítěte určená podle okolností, které tu byly v době prvního rozhodnutí soudu, trvá po celou dobu řízení.²¹ Názor opačný, vyslovený v článku S. Corradiniové v Bulletinu advokacie č. 6/2010, je názorem zcela ojedinělým.²² Podle § 5 z. ř. s. platí, že **změní-li se v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé okolnosti**, podle nichž se posuzuje příslušnost, může příslušný soud přenést svoji příslušnost na jiný soud, **je-li to v zájmu nezletilého**.²³

Jestliže soud, na něž byla příslušnost přenesena, s přenesením nesouhlasí, předloží věc k rozhodnutí, pokud otázka přenesení příslušnosti nebyla již odvolacím soudem rozhodnuta, svému nadřízenému soudu. Jeho rozhodnutím je pak vázán i soud, který příslušnost přenesl. Je tedy dána možnost soudu přenést svoji příslušnost, pokud je to v zájmu nezletilého. Pouze jazykový výklad § 5 z. ř. s. může evokovat, že je snad na úvaze soudu, zda při naplnění zákonných podmínek k přenesení místní příslušnosti přistoupí. Je však třeba mít na zřeteli, že pokud jsou podmínky naplněny, měl by tak soud po-

stupovat vždy. Jen tak totiž bude chráněn zájem nezletilého. Přenesením příslušnosti nedochází ke změně věcné příslušnosti, ale pouze místní příslušnosti, což znamená, že za významné jsou považovány změny těch okolností, které obecně zakládají místní příslušnost soudu.

Zájem nezletilého

Kdy je přenesení příslušnosti v zájmu nezletilého? Při posuzování zájmu dítěte musíme vycházet z Úmluvy o právech dítěte.²⁴ V procesním významu nejlepší zájem dítěte zahrnuje rozhodovací činnost soudu, která v konkurenci často protichůdných zájmů účastníků řízení zvažuje a přední význam přiznává zjištěnému zájmu dítěte s cílem dosáhnout pro dítě stabilního a dlouhodobého řešení.²⁵ Platí také, že nejlepší zájem dítěte je jako koncept flexibilní a vždy by měl být posuzován a definován individuálně s ohledem na konkrétní situaci, v níž se dotčené dítě nachází.²⁶

Určení konkrétního soudu

Který soud má ale rozhodovací činnost provádět, aby to bylo v zájmu nezletilého? Bude to vždy soud, který je aktuálně nejbližší bydliště nezletilého? **Obecně platí, že je v zájmu nezletilého, aby v řízení, které se jej dotýká, rozhodoval soud, který je mu nejbližší a který o něm jako takový má (může mít) k dispozici co nejrychleji co nejúplnější a bezprostřední informace.** Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2013, sp. zn. **30 Cdo 1510/2013**, k tomu uvádí: „*Zájem dítěte vyžaduje, aby jeho poměry byly v řízení ovládaném vyšetřovací zásadou upraveny nezletilému blízkým soudem, u něhož se předpokládá, že tak učiní s plnou znalostí věci, bezprostředně, hospodárně a v rozumné době. Zájem dítěte ponechává soudu určitou míru uvážení o přenesení příslušnosti, i když je u soudu, kam má být řízení přeneseno, naplněna podmínka blízkosti. Přenesení příslušnosti tak bude bránit např. pouhá snaha jednoho z rodičů o „legalizaci“ pobytu dítěte v jiném místě (často značně vzdáleném), než je původní bydliště, vedená snahou o omezení či znemožnění styku dítěte s druhým z rodičů.*“

Podle Nejvyššího soudu je účelem § 5 z. ř. s. zajištění důsledné ochrany nezletilého dítěte, neboť by o něm měl vždy rozhodovat ten soud, který si může v rámci svého obvodu zjistit o dítěti co nejvíce informací, zejména za součinnosti s orgánem sociálně-právní ochrany dětí jako opatrovníkem dítěte.²⁷ V řízení ovládaném vyšetřovací zásadou by měl rozhodovat soud, u něhož se předpokládá plná znalost věci, bezprostřednost, hospodárnost a rozhodnutí v rozumné době. Jak v usnesení ze dne 2. 3. 2017, sp. zn. **21 Cdo 3468/2016**, uvádí Nejvyšší soud, „*v zájmu dítěte je, aby o věci rozhodl soud, který k tomu má nejlepší podmínky, přičemž toto kritérium nelze chápat tak, že tímto soudem musí být vždy soud geograficky nejbližší místu bydliště dítěte, ale k nalezení nejlepších podmínek pro rozhodnutí ve věci je soud povinen zkoumat také další okolnosti případu a vyvažovat zájmy všech účastníků řízení. Skutečnost, že ve většině případů soud přenesl místní příslušnost na soud, do jehož obvodu se dítě přestěhovalo, neboť nad ostatními hledisky (která jsou významná pro zjištění nejlepšího zájmu dítěte) v konkrétní věci převáží hledisko blízkosti, však nemůže vést k to-*

18 Na druhé straně však může jít v takových případech i o problematiku spadající do tzv. rodinného práva veřejného. Pak ovšem platí, např. podá-li OSPOD návrh na nařízení soudního dohledu nebo ústavní výchovy, že zákon (§ 469 odst. z. ř. s.) výslovně vylučuje ze zastupování nezletilého OSPOD, který podal návrh na zahájení řízení. Zákon tak výslovně připouští, že nezletilého nebude zastupovat OSPOD, který nejlépe zná jeho případ.

19 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 3. 2017, sp. zn. 21 Cdo 3468/2016.

20 L. Drápal, J. Bureš a kol.: Občanský soudní řád I, II, Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2009, str. 1333; K. Hamuláková: Místní příslušnost soudů ve věcech rodinněprávních se zaměřením na řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, Právní fórum č. 9/2012, str. 407.

21 Také Ústavní soud v usnesení ze dne 27. 8. 2013, sp. zn. II. ÚS 3363/12, uvádí, že řízení ve věci péče o nezletilé se posuzuje jako jeden celek a otázka místní příslušnosti se zkoumá jen na jeho počátku, nikoliv vždy znovu při zahájení jednotlivých dílčích řízení (např. právě o návrzích na vydání předběžného opatření). V dalším průběhu řízení, které zásadně trvá do nabytí zletilosti dítěte, již platí zásada *perpetuatio fori*.

22 S. Corradiniová: *Perpetuatio fori* v řízeních péče soudu o nezletilé, Bulletin advokacie č. 6/2010, str. 36. V příspěvku autorka uvádí, že ust. § 177 odst. 2 o. s. ř. je možné aplikovat pouze v přímé návaznosti na ust. § 11 odst. 1 o. s. ř., tj. v řízení zahájeném, trvajícím a neskončeném. Žádné ustanovení o. s. ř. podle ní neurčuje místní příslušnost soudu pro řízení ve věcech nezletilých podle místa, kde se nachází opatrovnícký spis, ani podle sídla soudu, který jako první rozhodl o své místní příslušnosti. Pokud by takovou místní příslušnost chtěl zákonodárce zavést, výslovně by tak podle ní v zákoně učinil, a zcela jistě by do § 88 písm. c) o. s. ř. neuváděl „*v jehož obvodu má nezletilý na základě (...) rozhodnutí soudu své bydliště*“.

23 Ust. § 5 z. ř. s. obsahově zcela nahradilo dřívější ust. § 177 odst. 2 o. s. ř. Ani z důvodové zprávy se nepodává, že by zákonodárce usiloval o změnu obsahu předmětného ustanovení. Tento závěr sdílí i Nejvyšší soud – viz usnesení ze dne 6. 10. 2016, sp. zn. 21 Cdo 122/2015.

24 Úmluva publikována ve Sbírce zákonů pod č. 104/1991 Sb. Komentář Výboru pro práva dítěte k této Úmluvě – viz https://www.mpsv.cz/files/clanky/29615/Umluva_o_pravech_ditete.pdf, str. 115.

25 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3430/2011.

26 Nález Ústavního soudu ze dne 31. 12. 2018, sp. zn. II. ÚS 2344/18.

27 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 3. 2017, sp. zn. 21 Cdo 3468/2016.

mu, že soud zcela rezignuje na zjišťování zájmu dítěte a přenesení místní příslušnost pouze na základě zjištění, že dítě změnilo své bydliště. Ke shodnému závěru (že nelze přenášet příslušnost jen na základě pouhého zjištění nového bydliště dítěte) dochází v usnesení ze dne 8. 11. 2016, sp. zn. III. ÚS 3301/16, i Ústavní soud.²⁸ Městský soud v Praze v jednom ze svých rozhodnutí uvádí, že není v zájmu nezletilého přenášet příslušnost od jednoho z pražských obvodních soudů ke druhému v situaci, kdy spis má 600 stran, oba soudy k sobě mají geograficky blízko a pro pochopení celkového kontextu rodinné situace je třeba vzít do úvahy i zjištění získaná přímo procesním soudem.²⁹ Je tedy zřejmé, že samotná skutečnost, že dítě má nové bydliště v obvodu jiného soudu, bez toho, aby bylo zhodnoceno, zda je přenesení příslušnosti v jeho nejlepší zájmu (zkoumáním dalších hledisek), nemůže vést k přenesení příslušnosti. V praxi se však lze často setkat s tím, že prvostupňové opatrovnické soudy rozhodují o přenesení příslušnosti jen na základě změny bydliště nezletilého, aniž by zkoumaly další okolnosti, které mohou mít vliv na rozhodnutí o přenesení místní příslušnosti.

Rozhodná hlediska

Co jsou ona hlediska významná pro zjištění nejlepšího zájmu dítěte? Soud by se měl vždy vypořádat s tím, **do jaké míry je jako soud, který je dosud místně příslušným (neboť vede spis nezletilého dítěte), obeznamen s projednávanou věcí.** Měl by přihlížet k tomu, zda je přenesení místní příslušnosti vhodné i s ohledem na ostatní členy rodiny nezletilého dítěte (např. sourozence),³⁰ případně zda nezletilé dítě má nadále pevné vazby v obvodu původního soudu (může se jednat o školu, lékaře, zájmovou činnost apod.).³¹ Dostí významnou může být i otázka, v obvodu kterého soudu lze důvodně očekávat **hospodárnější průběh řízení**, což v sobě zahrnuje i posouzení náročnosti dojiždění ke stávajícímu soudu. K přenesení by se měl vyjádřit i opatrovník nezletilého dítěte. To vše musí být dle Nejvyššího soudu zkoumáno proto, že „*k naplnění zásady nejlepšího zájmu dítěte se soud musí v každé konkrétní věci zabývat tím, zda nejsou dány okolnosti (zájmy), které by s ohledem na konkrétně vyjádřený (jedinečnými okolnostmi případu podmíněný) zájem dítěte odůvodňovaly závěr o nepřenesení místní příslušnosti na soud, do jehož obvodu se dítě přestěhovalo*“.³²

V rámci zkoumání výše nastíněných významných hledisek nepostačí rozhodnout o přenesení příslušnosti jen na základě telefonicky oznámených skutečností jedním z rodičů o odstěhování se na jinou adresu. Je nutné vždy provádět šetření skutečností, zda se pečující rodič hodlá na nové adrese zdržovat s úmyslem žít tam trvale, zda nepečující rodič souhlasil se změnou bydliště nezletilého apod., jak vyplývá z usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. 13 Nc 9/2016.

Vyloučení aplikace § 5 z. ř. s.

I když podle § 477 z. ř. s. má být řízení ve věcech péče soudu o nezletilé dokončeno po nabytí plné svéprávnosti dítětem podle ustanovení dopadajících na řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, nelze podle Krajského soudu v Ostravě po naby-

tí plné svéprávnosti dítětem aplikovat ve věci ust. § 5 z. ř. s.³³ Stejně tak by k aplikaci § 5 z. ř. s. nemělo docházet v případě řízení o osvojení,³⁴ popř. v řízení o popření otcovství.³⁵

Participace nezletilého

A co zjištění názoru samotného nezletilého dítěte? Podle Nejvyššího soudu³⁶ **nejsoú soudy povinny zjišťovat názor nezletilých na přenesení místní příslušnosti jejich výsledkem** ve smyslu ust. § 100 odst. 3 o. s. ř. Zjištění názoru nezletilých, ať už přímo či nepřímo, výhradně k otázkám procesního postupu soudu, prostřednictvím soudu, není nezbytné k realizaci zásady nejlepšího zájmu dítěte. V procesní rovině je nejlepší zájem dítěte realizován již samotnými procesními pravidly, která (mají-li být souladná s čl. 12 Úmluvy o právech dítěte) tento základní princip respektují. Mohla by se nabízet otázka, do jaké míry tento názor ob stojí vedle závěrů nálezu Ústavního soudu ze dne 8. 10. 2018, sp. zn. II. ÚS 725/18, který dosti podstatným způsobem „normuje“ otázku participacních práv dětí.³⁷ Odpověď nabízí Ústavní soud v usnesení ze dne 14. 2. 2017, sp. zn. I. ÚS 222/17 (není bez významu, že pod tímto usnesením je podepsána stejná soudkyně zpravodajka), v němž uvádí, že „*participační práva dítěte slouží primárně ke zjišťování názoru dítěte na meritum věci, a nikoliv na procesní postup zvolený soudem*“. To podle Ústavního soudu plyne mj. i z díky § 100 odst. 3 o. s. ř., podle něž má být zjišťován názor dítěte „ve věci“. Ústavní soud se nedomnívá, že neprovedením důkazu výsledkem dětí ohledně přenesení místní příslušnosti na jiný věcně příslušný soud by došlo k porušení práva na spravedlivý proces.

Zjištění názoru účastníků

Pokud jsme u zjišťování názoru dítěte a otázky vyjádření se jeho opatrovníka, pak se výslovně nabízí obecná otázka, **zda je povinností soudu účastníky se záměrem přenést místní pří-**

28 Šlo o případ, kdy odvolací soud rozhodl, že se příslušnost Okresního soudu v Hradci Králové nepřenesá na Okresní soud v Pardubicích v situaci, kdy s přenesením nesouhlasila matka, byť nově bydlela s nezletilým v obvodu Okresního soudu v Pardubicích, neboť nové bydliště bylo fakticky blíže Hradci Králové než Pardubicím a spis byl do té doby (po dobu čtyř let) veden u Okresního soudu v Hradci Králové.

29 Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 32 P 40/2015.

30 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 3. 2017, sp. zn. 21 Cdo 3468/2016.

31 Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 25. 7. 2018, sp. zn. 13 Co 249/2018.

32 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 3. 2017, sp. zn. 21 Cdo 3468/2016.

33 Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 1. 2016, sp. zn. 14 Co 10/2016.

34 Řízením ve věci péče soudu o nezletilé není podle usnesení Krajského soudu v Brně, pobočky ve Zlíně, řízení o osvojení, které je samostatně upraveno v hlavě V, oddílu 4 z. ř. s. Podle soudu řízení o osvojení tvoří, s výjimkou řízení o určení, zda je třeba souhlasu rodičů s osvojením (jež je z něj dle § 821 odst. 1 o. z. vyloučeno), jeden celek. Protože nejde o řízení ve věci péče soudu o nezletilé, nelze v něm aplikovat § 5 z. ř. s. Shodně rozhodl ve svém usnesení ze dne 23. 8. 2016, sp. zn. 13 Nc 30/2016, i Krajský soud v Ostravě.

35 Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. 2. 2018, sp. zn. 52 Nc 4/2018.

36 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 3. 2017, sp. zn. 21 Cdo 3468/2016.

37 Za povšimnutí v tomto nálezu jistě stojí i disentanční stanovisko ústavního soudce Vojtěcha Šimíčka.

slušnost seznámit a případně jim dát možnost vyjádřit se k takovému postupu. Vyjádření účastníků totiž nepochybně může být důležitým podkladem pro posouzení otázky, zda přenesení příslušnosti je v zájmu nezletilého. Nelze také vyloučit, že si soud bude muset zajistit i vyjádření od třetích osob, aby mohl o přenesení příslušnosti rozhodnout v souladu s cíli § 5 z. ř. s. Prostor pro vyjádření se účastníků řízení k záměru soudu přenést místní příslušnost však musí být z časového hlediska velmi limitován, neboť primární je rozhodnout s největším urychlením ve věci samé.

Opatrovník nezletilého

Z procesního hlediska by se také mohla nabízet otázka, **zda je nutné pro rozhodnutí o přenesení místní příslušnosti jmenovat nezletilému opatrovníka.** Naprosto většinou soudy rozhodují tak, že opatrovníka nezletilým jmenují. Krajský soud v Brně, pobočka ve Zlíně, zastává názor, že bez zastoupení nezletilých opatrovníkem není vůbec možné rozhodnout o přenesení příslušnosti.³⁸

38 Usnesení Krajského soudu v Brně – pobočka ve Zlíně ze dne 8. 8. 2018, sp. zn. 58 Nc 316/2018.

39 Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. 1. 2016, sp. zn. 13 Co 700/2015.

40 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2013, sp. zn. 29 Nd 292/2013; ze dne 13. 9. 2007, sp. zn. 28 Nd 275/2007; ze dne 29. 4. 2015, sp. zn. 23 Nd 111/2015, nebo ze dne 4. 7. 2016, sp. zn. 28 Nd 73/2016.

41 Tento názor vyslovil v usnesení ze dne 20. 3. 2017, sp. zn. 17 Co 47/2017, Krajský soud v Brně a následně jej aproboval usnesením ze dne 21. 11. 2017, sp. zn. Ncd 7/2017, Vrchní soud v Olomouci. Spis pro staršího sourozence (syn) byl veden u soudu A, u nějž bylo v roce 2012 rozhodnuto o úpravě poměrů pro dobu po rozvodu tak, že syn byl svěřen do péče otce. K rozvodu ale nedošlo a rodičům se v roce 2017 narodilo další dítě (dcera). Rodiče však spolu nežijí, a tak každé dítě žije u jednoho z rodičů v obvodech rozdílných soudů. Krajský soud v Brně vytkl prvostupňovému soudu B (v místě bydliště dcery), u nějž bylo v lednu 2017 zahájeno řízení o úpravě poměrů k dceři, že vyslovil svoji místní nepřislušnost, neboť z žádného zákonného ustanovení nevyplyvá, že by soud, který je příslušný pro vedení opatrovníckého řízení nezletilého dítěte, byl také automaticky soudem příslušným pro další sourozence tohoto nezletilého, kteří se v budoucnu narodí. Nicméně Krajský soud v Brně souhlasí s tím, že ohledně všech dětí jedné rodiny by mělo být vedeno jedno řízení a jeden spis u jednoho soudu, přičemž dle něj tak ale může být dosaženo u více dětí s více příslušnými soudy jen postupem dle § 12 odst. 2 o. s. ř. Nutno podotknout, že tento postup vedl k tomu, že ve věci roční holčičky bylo o místní příslušnosti soudu rozhodnuto s odstupem až téměř 11 měsíců! Přitom stačilo, aby soud B (v jehož obvodu měla bydliště dcera) vyslovil svoji místní nepřislušnost, neboť spis pro dítě těchto rodičů (spis syna) již je veden u soudu A. Takto to odpovídá praxi i teorií široce přijímanému názoru.

42 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2013, sp. zn. 29 Nd 292/2013, bylo publikováno pod R 16/2014 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu.

43 Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 18. 3. 2017, č. j. 13 Co 135/2017-103.

44 Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 31. 1. 2018, sp. zn. 13 Co 32/2018, nebo ze dne 1. 11. 2017, sp. zn. 13 Co 478/2017.

45 Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. 1. 2016, sp. zn. 13 Nc 46/2015.

46 V usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 18. 3. 2017, sp. zn. 13 Co 135/2017, jde o případ, kdy se matka odstěhovala i s nezletilou od otce z obvodu soudu A do obvodu soudu B, u nějž podala návrh na první úpravu poměrů u nezletilé. Otec na to reagoval podáním návrhu ve stejné věci u soudu B, a až následně vznesl námitku místní nepřislušnosti soudu B a dožadoval se, aby věc byla projednána soudem A, neboť u něj bylo poslední bydliště nezletilé, na němž se rodiče dohodli.

47 Správně uvádí v usnesení ze dne 21. 6. 2018, sp. zn. 0 P 93/2018, Okresní soud v Trutnově, že ze samotného svěření dítěte do péče rodiče nelze dovozovat, že dítě má při přestěhování pečujícího rodiče bez souhlasu druhého rodiče bydliště pod adresou pečujícího rodiče.

48 Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 28. 8. 2018, sp. zn. 1 Nc 3788/2018, nebo Krajského soudu v Ostravě ze dne 25. 7. 2018, sp. zn. 13 Co 249/2018, popř. ze dne 23. 7. 2015, sp. zn. 13 Nc 22/2015.

Naproti tomu Krajský soud v Ostravě uvádí, že pro daný dílčí úsek řízení, tedy přenesení místní příslušnosti, není kolizního opatrovníka zapotřebí.³⁹ Nejlepší zájem dítěte je v řízení realizován již samotnými procesními pravidly, aniž by musel být soudem zjišťován názor nezletilého na otázku přenesení místní příslušnosti. Kdo tedy zajistí, že budou v tomto dílčím úseku řízení hájeny zájmy nezletilého? Rodiče, kteří budou mít často rozdílné názory na otázku přenesení příslušnosti? Zřejmě nikoliv. Proto se **jeví jako naprosto nezbytné, aby byl nezletilému i pro tento dílčí úsek řízení jmenován kolizní opatrovník.**

Vyloučení delegace vhodné

Ust. § 5 z. ř. s. je nutné chápat jako zvláštní pravidlo, jež umožňuje přenést místní příslušnost na jiný soud. Tato zvláštní úprava tak má přednost před využitím možnosti dané § 12 odst. 2 o. s. ř., upravující tzv. delegaci vhodnou, kterou tudíž, na rozdíl od delegace nutné, ve věcech péče soudu o nezletilé zásadně aplikovat nelze.⁴⁰ V praxi se však lze velmi ojedinele setkat i s jiným názorem. Podle něj může být vedení jednoho spisu všech dětí týchž rodičů zajištěno u dětí s více příslušnými soudy jen postupem podle § 12 odst. 2 o. s. ř. (delegací vhodnou).⁴¹ Takový názor však nemůže s ohledem na konstantní judikaturu Nejvyššího soudu⁴² v soudní praxi obstát, a to i proto, že by časově neúměrně protahoval určení příslušného soudu.

Dohoda o bydlišti

Bydliště nezletilého může být určeno v první řadě **dohodou rodičů.** Za bydliště nezletilého tak nemůže být považováno místo, do nějž se jeden z rodičů s nezletilým odstěhoval bez výslovné dohody s druhým rodičem, případně bez alespoň konkludentního souhlasu druhého rodiče.⁴³ **Pokud rodič akceptuje po delší dobu odlišné bydliště nezletilých, neprotestuje proti němu a stýká se s nimi, potom nemůže namítat, že s tímto bydlištěm nezletilých nesouhlasil.**⁴⁴ Souhlas rodiče se změnou bydliště dítěte ale nelze dovozovat pouze z toho, že se takový rodič ve stanovené lhůtě na výzvu soudu nevyjádří, neboť aplikovat v tomto případě § 101 odst. 4 o. s. ř. možné není (nejde o postup a vedení řízení).⁴⁵ Námitku místní nepřislušnosti lze přitom uplatnit jen při prvním procesním úkonu adresovaném účastníkem soudu, přičemž ji nemůže uplatnit ten účastník, který podáním vlastního návrhu k určitému soudu vyjádřil sám svou volbu příslušného soudu.⁴⁶

Rozhodnutí o bydlišti

Pokud jde o svěřeni nezletilého do výlučné péče jednoho z rodičů, potom je takovým rozhodnutím určeno i bydliště dítěte. Je to ovšem jen tehdy, jde-li o bydliště, které pečující rodič deklaroval již v samotném řízení předcházejícím vydání rozsudku o svěřeni nezletilého do jeho péče. Nemůže bez dalšího platit, že je právem pečujícího rodiče se s nezletilým stěhovat v rámci České republiky, kam uzná za vhodné, aniž by s tím souhlasil nepečující rodič.⁴⁷ Byť existují rozhodnutí vícero odvolacích soudů, že pečující rodič se může s nezletilým odstěhovat, kamkoliv v České republice chce,⁴⁸ neboť rozhodnutím soudu o svěřeni

ni dítěte do péče takového rodiče je určeno i bydliště dítěte, v právní praxi je s takovým výkladem často vyslovován velmi silný nesouhlas. Naposledy zazněl na sympoziu o tzv. vnitrostátních únosech dětí, které v říjnu 2018 pořádala v Kroměříži Justiční akademie.⁴⁹ Ostatně i Nejvyšší soud ve svých usneseních konstantně uvádí, že **přenesení příslušnosti bude bránit např. pouhá snaha jednoho z rodičů o „legalizaci“ pobytu dítěte v jiném místě** (často značně vzdáleném), **než je původní bydliště, vedená snahou o omezení či znemožnění styku dítěte s druhým z rodičů.**⁵⁰ Shodně také usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 3. 2017, sp. zn. I. ÚS 955/15, obsahuje závěr, že určení místa bydliště dítěte je součástí rodičovské odpovědnosti, která je sdílena oběma rodiči. Jeden z nich proto nemůže bydliště dítěte změnit proti vůli druhého.⁵¹ Takové jednání by bylo ospravedlnitelné, pouze pokud by pro takový krok existovaly závažné důvody (např. domácí násilí). Občanský zákoník v ust. § 877 odst. 2 výslovně uvádí určení místa bydliště nezletilého dítěte jako záležitost, jež je pro něj významná. Přitom podle § 877 odst. 1 o. z. platí, že nedohodnou-li se rodiče v záležitosti, která je pro dítě významná zejména se zřetelem k jeho zájmu, rozhodne soud na návrh rodiče. Tím spíše to platí tehdy, vyloučil-li jeden rodič z rozhodování o významné záležitosti dítěte druhého rodiče. **Praxe, kdy jeden z rodičů (zpravidla pečující rodič) změní bydliště nezletilého dítěte bez dohody s druhým (zpravidla nepečujícím) rodičem, za stávající právní úpravy nemůže obstát. Lze jen doufat, že tomu bude brzy odpovídat i většinová soudní praxe.**

V praxi se vyskytují rozdílné názory na to, zda, pokud bylo bydliště dítěte založeno rozhodnutím soudu, může být následně takové bydliště změněno dohodou rodičů. Podle Krajského soudu v Ostravě může být změna bydliště v tomto případě založena jedině dalším rozhodnutím soudu.⁵² Krajský soud v Hradci Králové však v případě sedmnáctileté nezletilé dovodil, že pokud se s jejím souhlasem rodiče dohodli, ač byla předtím svěřena do péče matky rozhodnutím soudu, o jejím přechodu do péče otce, dochází tím ke změně bydliště, a to bez nutnosti rozhodnutí soudu.⁵³ Vzhledem k již zmiňovanému znění § 877 odst. 1, 2 o. z. se přikláníme k názoru Krajského soudu v Hradci Králové. **Soud je totiž výslovně zmocněn určit bydliště dítěte jen v tom případě, nedohodnou-li se na něm rodiče.** Jsou-li dohodnuti, nelze dovést zákonné zmocnění soudu v této otázce rozhodnout.

Pěstounská péče a místní příslušnost

Jak je to se založením místní příslušnosti rozhodnutím soudu v případě pěstounské péče? **Soudní praxe je v tomto případě v otázce místní příslušnosti rozpolcena.** Krajský soud v Ostravě v usnesení ze dne 6. 6. 2018, sp. zn. 14 Nc 12/2018, obecně uvádí, že pěstounská péče nemá být trvalým řešením situace dítěte, ale řešením přechodným. V usnesení ze dne 18. 12. 2018, sp. zn. 13 Nc 38/2018, ovšem stejný soud uvádí, že svěřeni do pěstounské péče babičky je okolnost, která si nepochybně přenesení příslušnosti vyžaduje, bez ohledu na to, kde se nachází bydliště rodičů, neboť pěstounská péče je dle něj institutem vskutku relativně trvalým. Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně v usnesení ze dne 14. 9. 2017, sp. zn. 58 Nc 322/2017, uvádí, že pokud je pobyt nezletilých

u pěstounů dlouhodobý (v konkrétním případě šlo o pěstounskou péči trvající rok a čtvrt), je v zájmu nezletilých, aby v řízení, jež budou v budoucnu zahájena, rozhodoval soud, který k nim má nejbližší a může mít o nich k dispozici co nejrychlejší a nejúplnější bezprostřední informace.

Podle zvláštní části důvodové zprávy k občanskému zákoníku platí, že „soud může pěstounskou péči vymezit na dobu určitou (např. po dobu pobytu rodiče dítěte v léčebně). Nelze opomíjet, že do pěstounské péče bývají svěřovány děti, které své rodiče znají. Soud také může určit, že se dítě svěřuje do pěstounské péče, aniž vymezí její trvání. Pak se bude jednat o pěstounskou péči na dobu neurčitou, s výhradou podstatné změny poměrů. Pěstounská péče tak v konečném důsledku může mít podobu péče dlouhodobější.“

V případě pěstounské péče tak nebude možné vyvodit obecný závěr, zda je s rozhodnutím o svěřeni nezletilého do pěstounské péče spojena i změna místní příslušnosti soudu. Postupovat bude nutně vždy **podle konkrétních okolností daného případu.** Posoudit otázku přenesení místní příslušnosti však bude většinou možné až s odstupem času, byť nelze vyloučit i jiná kritéria, která by svědčila o dlouhodobosti pěstounské péče.

Jasno by však v právní praxi mělo být v případě pěstounské péče na přechodnou dobu. Ze samotného názvu tohoto institutu se podává, že je opatřením jednoznačně dočasné povahy, přičemž, pokud jde o jeho delší trvání, půjde o zcela ojedinělé výjimky, jak to ostatně vyplývá i z nálezu Ústavního soudu ze dne 31. 12. 2018, sp. zn. II. ÚS 2344/18. I Krajský soud v Praze v usnesení ze dne 7. 8. 2018, sp. zn. 31 Nc 1322/2018, uvádí, že **pobyt nezletilého dítěte u pěstouna na přechodnou dobu nezakládá změnu bydliště,** neboť pěstounská péče na přechodnou dobu má dočasnou povahu. Avšak i zde lze nalézt **výjimky.** Krajský soud v Praze ve věci sp. zn. 31 Nc 1379/2018 uzavřel, že místně příslušným soudem je soud dle bydliště dítěte u pěstounů na přechodnou dobu, jimž bylo dítě svěřeno rovnou z porodnice. V praxi půjde většinou o případy, kdy matka nejeví bezprostředně po narození o dítě zájem a otec v rodném listě uveden není.

49 Závěry z tohoto svého druhu prvního sympozia jsou veřejně publikovány přímo Justiční akademií (viz <https://www.jacz.cz/aktuality/974-1-rodinnepravni-sympozium-justicni-akademie>). Nelze se zde však výslovně zmínit o závěrečném stanovisku sympozia, podle něž „rodič nesmí bez souhlasu druhého rodiče či soudu významně změnit bydliště nezletilého dítěte. Pokud by tak z ospravedlnitelných důvodů (např. ochrana fyzické integrity rodiče nebo dítěte v případě domácího násilí ze strany druhého rodiče) učinil, je povinen v přiměřené lhůtě požádat soud o dodatečný souhlas s takovou změnou. Rozhoduje-li soud o péči o nezletilé dítě nebo dohodnou-li se rodiče na péči o své nezletilé dítě, má se za to, že dítě bude sdílet bydliště rezidentního rodiče aktuální v době rozhodování soudu nebo vzniku dohody rodičů, popř. bydliště avizované v průběhu soudního řízení nebo uzavření dohody s druhým rodičem. Případná pozdější významná změna takového bydliště je věcí, na které se rodiče musí dohodnout.“

50 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2013, sp. zn. 30 Cdo 1510/2013; ze dne 4. 11. 2015, sp. zn. 21 Cdo 3572/2015, nebo ze dne 24. 5. 2018, sp. zn. 21 Nd 141 2018.

51 R. Rogalewiczová: Právo rodiče na určení místa bydliště dítěte, Právník č. 4/2015, str. 296.

52 Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 7. 2016, sp. zn. 14 Nc 18/2016, nebo ze dne 30. 11. 2015, sp. zn. 14 Nc 23/2015.

53 Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. 8. 2018, sp. zn. 20 Co 248/2018. V tomto případě, kdy se jedná o nezletilou ve věku blízkém nabytí plné svéprávnosti, však mohla být úvaha soudu založena právě na této okolnosti, a to s ohledem na praktický odraz konceptu postupného nabytí svéprávnosti nezletilými.

Jiná skutečnost základající místní příslušnost

O jinou skutečnost, na jejímž základě je určeno bydliště nezletilého, půjde např. tehdy, je-li jeden z rodičů spolu s nezletilým „vyhozen“ druhým rodičem z domu, a je proto nucen najít si jiné bydliště.⁵⁴ Neopustí tedy společné bydliště bez vědomí druhého rodiče, ale na jeho přímý nátlak. Podle Krajského soudu v Praze může jít také o případ nezletilého, u kterého otec není znám, matka dala po jeho narození souhlas s jeho osvojením bez vztahu ke konkrétním osvojitelům, a který již pobývá na základě rozhodnutí u budoucích osvojitelů.⁵⁵ Krajský soud v Ostravě uvádí, že pokud je dítě opuštěno ze strany osob, jimž bylo svěřeno do péče a které rezignovaly na rozhodování o záležitostech dítěte (šlo o pěstouny, kteří dítě opustili a pobývali neznámo kde, přičemž dítě bylo na základě rozhodnutí o předběžném opatření předáno do péče matky), může jít o jinou skutečnost, na základě níž je určeno bydliště nezletilého.⁵⁶

Okamžik přenesení místní příslušnosti

Z procesně časového hlediska by nemělo docházet k přenesení příslušnosti po provedení podstatné části dokazování.⁵⁷ Ta-

54 Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. 19 Co 387/2011.

55 Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 7. 2. 2011, sp. zn. 32 Nc 11/2011.

56 Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. 14 Nc 30/2015.

57 Viz např. usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. 7. 2015, sp. zn. 13 Nc 22/2015. Šlo o případ, kdy k přenesení příslušnosti došlo v době před nařízením jednání. Soud byl seznámen se spisem a měl již shromážděn rozsáhlý listinný materiál. Dále také viz usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. 14 Nc 28/2017. Šlo o případ, kdy ve věci již proběhla tři jednání ve věci samé a až následně došlo k přenesení příslušnosti na jiný soud, neboť se u nezletilého se souhlasem obou rodičů změnilo bydliště. Zarážející je případ uvedený v usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 18. 12. 2018, sp. zn. 13 Nc 38/2018. K přenesení příslušnosti došlo poté, co odvolací soud zčásti zrušil rozhodnutí soudu prvního stupně (šlo o případ pěstounské péče, kdy rozhodnutí o ní nabylo právní moci, ale rozhodnutí o výživném bylo zrušeno a věc vrácena soudu prvního stupně).

58 Shodný závěr viz usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 2. 2017, sp. zn. I. ÚS 222/17.

59 Výslovně takový postup aprobuje i Nejvyšší soud v usnesení ze dne 4. 11. 2015, sp. zn. 21 Cdo 3572/2015.

60 Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 25. 9. 2017, sp. zn. 13 Co 420/2017 (ke změně bydliště došlo v řízení před soudem prvního stupně, ale až poté, co bylo jeho rozhodnutí zrušeno a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení se závazným právním názorem odvolacího soudu). Shodně také viz P. Charvát in J. Jirsa a kol.: Občanské soudní řízení (soudcovský komentář), Kniha III. Zvláštní řízení soudní, 2., doplněné a upravené vydání, Wolters Kluwer, Praha 2016, str. 35, který uvádí, že postup podle § 5 z. ř. s. v době, kdy není vedena žádná živá konkrétní otázka, lze jen doporučit, neboť proti rozhodnutí o přenesení místní příslušnosti se v takové době málokdo odvolá a soud, na nějž je příslušnost přenášena, většinou nemá důvod pro vyslovení nesouhlasu.

61 Včasné přenesení příslušnosti může v budoucnu zabránit i případům, kdy rodiče podají ve stejné době návrh ve věci jejich nezletilého dítěte, každý však u jiného soudu, tak jako v případě uváděném v usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 22. 2. 2016, sp. zn. 13 Co 91/2016. Ve věci došlo v roce 2013 k úpravě poměrů nezletilého, která byla svěřena do péče matky. V červnu 2016, kdy již matka bydlela i s nezletilou mimo obvod daného soudu, ten zamítl návrh otce na změnu péče. Spis však stále zůstal u tohoto soudu. Matka pak na začátku prosince 2016 podala u tohoto soudu návrh na zrušení styku otce s nezletilou. Otec podal v půlce prosince 2016 návrh na změnu péče již u soudu, v jehož obvodu nezletilá měla bydliště od roku 2013. Původní soud rozhodl o přenesení příslušnosti ve stejné době (s rozdílem několika dnů) jako nový soud o vyslovení své místní nepřislušnosti, protože spis byl stále veden u původního soudu. Tomuto se dalo včasným přenesením příslušnosti předejít.

62 Svoboda, Tlášková, Vlášil, Levý, Hromada a kol.: Zákon o zvláštních řízeních soudních, Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2015, str. 937.

kové přenesení příslušnosti obecně nemůže být v zájmu nezletilého.⁵⁸ Spíše může svědčit pro závěr, že soudce se dané věci chce jednoduchým způsobem „zbavit“. Vzhledem k zásadě přimotosti totiž lze očekávat, že soud, na který by byla příslušnost takto přenesena, se bude bránit, pokud tak neučiní přímo účastníci řízení. A za takové situace nelze očekávat, že věc sama bude rozhodnuta v přiměřené době. Byť lze přenášet místní příslušnost i v průběhu již zahájeného řízení ve věci samé,⁵⁹ jako nejhodnější okamžik pro přenesení místní příslušnosti se jeví období, kdy ve spise není aktuálně projednáván žádný návrh, neběží žádné konkrétní řízení ve věci samé.⁶⁰ Potom, i kdyby snad soud, na který byla příslušnost přenesena, s tímto postupem nesouhlasil a došlo ke kompetenčnímu sporu, nedojde z časového hlediska k žádnému zásahu do práva účastníků na rychlé rozhodnutí jejich věci.⁶¹

Předběžná opatření a místní příslušnost

Lze se setkat s názorem, že je krajně nevhodné vyslovovat místní nepřislušnost či přenášet příslušnost ve chvíli, kdy je podán návrh na předběžné opatření, a to vzhledem ke lhůtě, která je k rozhodnutí o něm stanovena.

Jak je to tedy v případě návrhů na vydání předběžného opatření ve věcech péče soudu o nezletilé? Platí i pro tyto případy ust. § 5 z. ř. s.? Je třeba rozlišovat, zda jde o předběžné opatření vydávané podle § 452 z. ř. s. (dále jen „rychlé předběžné opatření“) nebo podle § 74 a násl. o. s. ř. (dále jen „pomalé předběžné opatření“).

Úprava rychlého předběžného opatření výslovně stanoví, že k rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření je příslušný obecný soud navrhovatele (tím je orgán sociálně-právní ochrany dětí). Je-li předběžné opatření nařízeno, soud předá po provedení jeho výkonu věc neprodleně soudu příslušnému podle § 467 z. ř. s. Má-li soud, kterému byla věc předána, za to, že není soudem uvedeným podle § 467 z. ř. s., předloží věc k rozhodnutí o příslušnosti svému nadřízenému soudu; tímto rozhodnutím je soud, jehož příslušnost byla určena, vázán.

Pokud jde o pomalé předběžné opatření, nenalezneme v našem právním řádu žádnou výslovnou speciální úpravu, která by tuto otázku řešila odlišně od obecné úpravy místní příslušnosti. Mělo by tedy platit, že i v případě pomalého předběžného opatření lze vyslovit místní nepřislušnost, případně místní příslušnost v souladu s § 5 z. ř. s. přenést? Potom by ale nemohlo být dodrženo ust. § 75c odst. 2 o. s. ř., podle kterého „o návrhu na předběžné opatření rozhodne předseda senátu bezodkladně; není-li tu nebezpečí z prodlení, může o něm rozhodnout až do uplynutí 7 dnů poté, co byl podán“.

Jisté řešení by bylo možné nalézt v ust. § 467 odst. 2 z. ř. s., podle nějž platí, že není-li příslušný soud znám nebo nemůže-li včas zakročit, zakročí soud, v jehož obvodu se nezletilý zdržuje. Jakmile je to však možné, postoupí věc soudu příslušnému. Podle komentářové literatury⁶² se zde projevuje požadavek, aby se ve věcech péče soudu o nezletilé rozhodovalo s největším urychlením. Dává se tak přednost včasnému zákroku soudu před průběhem procedury řešení místní příslušnosti soudu. Nezbytný zákrok tak může spočívat např. v prozatímní úpravě poměrů předběžným opatřením. Krajský soud v Ostravě v jednom ze svých usnesení odkazuje na § 467 odst. 2 z. ř. s.,

když uvádí, že soudu prvního stupně nic nebránilo rozhodnout o návrhu na vydání předběžného opatření, pokud se nezletilé dítě v době podání tohoto návrhu zdržovalo v obvodu tohoto soudu. Až po věcném rozhodnutí by mohl soud postoupit spis soudu příslušnému.⁶³

Dva případy pomalého předběžného opatření

V případech pomalého předběžného opatření, je-li již veden spis nezletilého, by zřejmě měly být rozlišovány dvě základní situace.

Tou první je **podání návrhu na vydání pomalého předběžného opatření u soudu, který zatím není místně příslušným soudem nezletilého**, tj. nevede spis nezletilého, ač má nyní nezletilý v jeho obvodu své bydliště. Může takový soud být obecně soudem, který by měl ve věci návrhu na vydání pomalého předběžného opatření rozhodnout, pokud nevede spis, a nemá tedy o nezletilém a rodině žádné další informace než jen ty z návrhu? Obecně se spíše přikláníme k tomu, aby takový soud vyslovil svoji místní nepřislusnost a postoupil spis soudu místně příslušnému, který by měl ve věci rozhodnout a neměl by uvažovat o možnosti přenést místní příslusnost.⁶⁴ Lze si ale jistě představit i případ, kdy by se tak dít nemělo, zejména pokud bude návrh zjevně důvodný a bude tu nebezpečí z prodlení. Pak se ale nabízí otázka, zda nebudou splněny podmínky pro vydání rychlého předběžného opatření k návrhu OSPOD, u něž je místní příslusnost řešena speciálním ustanovením.

Druhý okruh situací představuje **podání návrhu na vydání pomalého předběžného opatření u soudu, který zatím je místně příslušným soudem nezletilého**, tj. vede spis nezletilého, ale nezletilý již v jeho obvodu nemá své bydliště. Zde bude zřejmě obecně vhodné, aby takový soud nepřenašel místní příslusnost, ale o návrhu rozhodl, a to právě proto, že má k dispozici spis nezletilého. Jistě se může stát, že i v tomto případě mohou nastat okolnosti, které vybočí z výše uvedeného závěru, ale cílem článku je postihnout většinové situace.

Ke shora nastiněným otázkám se v usnesení ze dne 19. 6. 2018, sp. zn. III. ÚS 1807/18, vyjádřil i Ústavní soud. V jím projednávané věci okresní soud dospěl po zvážení všech rozhodujících skutečností k závěru, že jsou dány důvody pro přenesení místní příslusnosti na jiný okresní soud, a to jak k řízení o návrhu stěžovatele na změnu výchovy, tak v jeho rámci i k řízení o návrhu na nařízení pomalého předběžného opatření, jímž se stěžovatel domáhal stejné úpravy jako ve věci samé, tedy změny výchovy ze střídavé asymetrické péče k nezletilému na střídavou symetrickou péči. Aplikace § 5 z. ř. s. byla podle Ústavního soudu v tomto konkrétním případě zcela namístě. Stěžovatel se přitom domáhal toho, aby o předběžném opatření bylo rozhodnuto s ohledem na naléhavé vyřešení stávající situace. Za tohoto stavu věci je podle Ústavního soudu v nejlepší zájmu nezletilého, aby jak o návrhu ve věci samé, tak o navrhovaném předběžném opatření rozhodoval jeden soud, a to soud, na něž byla již přenesena místní příslusnost ve věci samé.⁶⁵ Jak je patrné, byť jde o usnesení Ústavního soudu, jehož závěry na rozdíl od nálezu nejsou obecně závazné, v dané konkrétní věci měl Ústavní soud za vhodné, aby i o návrhu na vy-

dání předběžného opatření rozhodl soud, na který byla přenesena místní příslusnost. Tedy upozadil význam časového hlediska předběžného opatření.

Více místně příslušných soudů

Nelze vyloučit existenci více místně příslušných soudů. Ostatně zákon s takovou možností výslovně počítá. Nezletilí mohou mít dle dohody rodičů více rovnocenných bydlišť. V takových případech se na věc uplatní § 11 odst. 2 o. s. ř. Ten soud, u něž se bude první řízení ve věci nezletilého s více bydlišti konat, se stane i pro budoucí řízení u nezletilého soudem místně příslušným. Jako **příklad dítěte se dvěma bydlišti lze uvést dítě svěřené do střídavé péče rodičů**.⁶⁶ Jde-li o více nezletilých, v zásadě platí, že ohledně všech dětí týchž rodičů má být vedeno jedno řízení a jeden spis u jednoho soudu.⁶⁷ K rozdělení příslusnosti od počátku nebo následně v řízení samotném by mělo dojít jen ve výjimečných případech.⁶⁸ Soud příslušný pro jednoho nezletilého je tak zpravidla příslušný i pro jeho sourozence. Lze se přitom setkat s názorem, že by spis měl být veden u soudu, v jehož obvodu působnosti má bydliště nejmladší z dětí, neboť lze důvodně předpokládat, že ve vztahu k tomuto dítěti bude spis veden nejdéle.⁶⁹ Pouze tehdy, když např. rozdělením sourozenců mezi rodiče dojde k tomu, že jedno dítě je svěřeno otci a druhé matce, přičemž každý rodič bydlí jinde, by mohlo dojít k přenesení příslusnosti jen ohledně jednoho dítěte, ovšem za současného porízení opisů rozhodnutí, která se týkají obou. **Vždy je však třeba zvážit, zda takové rozdělení příslusnosti (a spisů) je v zájmu nezletilých.** To proto, že se obvykle jeden soud neobejde bez znalosti spisu druhého soudu, takže při současném rozhodování o téže otázce (např. nová úprava výživného) dochází k nepřiměřeným obtížím.⁷⁰ Proto by k dělení spisů spíše docházet nemělo.⁷¹

63 Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 7. 2018, sp. zn. 14 Nc 17/2018.

64 Pokud ovšem půjde o návrh na vydání pomalého předběžného opatření v případě, kdy zatím není veden spis nezletilého u žádného soudu, mělo by být postupováno naopak, neboť ani místně příslušný soud by o věci nevěděl více než místně nepřislusný soud, k němuž byl takový návrh podán.

65 Ve výše uvedeném případě šlo o pomalé předběžné opatření, jehož vydání bylo navrhováno spolu s návrhem ve věci samé.

66 Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 8. 2018, sp. zn. 13 Co 293/2018.

67 Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 11. 2015, sp. zn. 14 Nc 23/2015.

68 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 1970, sp. zn. Ncd 127/1970.

69 Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 31. 5. 2017, sp. zn. 14 Nc 16/2017.

70 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 1970, sp. zn. Ncd 127/1970.

71 Krajský soud v Ostravě v usnesení ze dne 6. 6. 2018, sp. zn. 14 Nc 12/2018, uvádí, že odchýlit se od vedení jednoho spisu u dětí týchž rodičů je možné pouze v naprosto výjimečných případech, opodstatněných závažnými důvody. Za takový důvod nelze podle něj považovat skutečnost, že jedno dítě je svěřeno do pěstounské péče, když nelze odhlédnout ani od toho, že pěstounská péče nemá být trvalým řešením situace dítěte, ale řešením přechodným. Shodně pak nepřipouští dělení spisů dětí týchž rodičů Městský soud v Praze v usnesení ze dne 23. 2. 2016, č. j. 1 Nc 2123/2016-223, v němž se odkazuje i na odbornou literaturu (srov. Svoboda, Tláčková, Vláščil, Levý, Hromada, a kol., op. cit. sub 62, str. 937).

Příklad z praxe

Účastníkům řízení nelze než doporučit, aby změnu bydliště nezletilého hlásili soudu místně příslušnému ihned, jakmile k ní dojde. Pokud tak učiní až ve chvíli, kdy bude vedeno řízení ve věci samé, dojde ke zbytečným časovým prodlevám. Pokud totiž rodič podá návrh u soudu v novém bydlišti nezletilého, ten vysloví svoji místní nepřislušnost a věc postoupí soudu dosud místně příslušnému dle předchozího bydliště nezletilého. A ten může následně, zjistí-li, že jsou splněny podmínky, přenést svoji příslušnost na soud, u něhož byl návrh původně podán. Vzhledem k tomu, že v obou případech rozhoduje soud usnesením, proti kterému je odvolání přípustné, jistě si lze snadno představit, o jak dlouhou dobu se řízení časově prodlouží. Obzvláště, pokud jeden z rodičů nebude tzv. kontaktní a bude nutné mu doručovat za užití fikce doručení, případně bude-li návrh podán u těch soudů, jež se potýkají s vyšším nápadem ve věcech péče soudu o nezletilé.⁷² A to už vůbec není uvažováno o tom, že bude podáno odvolání proti usnesení, kterým soud, jenž nevede spis nezletilého, vysloví svoji místní nepřislušnost a rozhodne o postoupení spisu soudu místně příslušnému.⁷³

Ostatně, nejlepší bude zmínit **reálný případ z praxe**. Rodiče nezletilého, kteří nebyli manželé, se rozešli a soud u nezletilého upravil poměry tak, že jej svěřil do péče matky, která již v době rozhodování soudu v této věci deklarovala, že se z Valašského Meziříčí možná hodlá odstěhovat do Olomouce, aniž by proti tomu otec cokoliv namítal. Ve věci bylo rozhodnuto, ovšem matka to, že se po roce od rozhodnutí skutečně do Olomouce odstěhovala, soudu nesdělila. Okresní soud ve Vsetíně, pobočka ve Valašském Meziříčí, tedy neměl důvod přenášet svoji příslušnost na jiný soud. Po třech letech matka podala prostřednictvím advokáta ná-

vrh na zvýšení výživného pro nezletilého. Advokát matky tento návrh podal u Okresního soudu v Olomouci. Ten s odstupem tří týdnů rozhodl o tom, že vyslovuje svoji místní nepřislušnost. Advokát matky však, zřejmě proto, že mu tato problematika byla cizí, podal proti tomuto usnesení odvolání. Rozhodnuto o něm bylo s odstupem šesti týdnů tak, že odvolání se zamítá. Až toto usnesení odvolacího soudu nabylo právní moci, byl návrh na zvýšení výživného postoupen Okresnímu soudu ve Vsetíně – pobočka ve Valašském Meziříčí jako soudu místně příslušnému. Ten po prostudování spisu zjistil, že jsou zde dány důvody pro přenesení místní příslušnosti, a usnesením, s odstupem dvou týdnů, přenesl svoji příslušnost na Okresní soud v Olomouci. Otec se proti tomuto usnesení neodvolal,⁷⁴ a konečně tak mohlo být započato s věcným projednáním návrhu. Přitom by k uvedenému procesnímu „martýriu“ nedošlo, pokud by si advokát ještě předtím, než podal návrh na zvýšení výživného, zjistil, který soud je doposud ve věci místně příslušný, tj. který soud vede spis nezletilého.

Je přitom potřeba zopakovat, že i pokud rozhodnutí o přenesení příslušnosti odvoláním napadeno není, může soud nově příslušný vyslovit nesouhlas s přenesením místní příslušnosti a předložit věc svému nadřízenému soudu, čímž se opět prodlouží okamžik vydání rozhodnutí ve věci samé.

Mohou však nastat i situace, kdy se jedná pouze o krátkodobou změnu bydliště (rodiči s nezletilým se v novém působišti nelíbí zaměstnání, bydlení, sousedi, škola apod.), a v takovém případě může možnost odvolání proti usnesení o přenesení příslušnosti účastníkem, případně vyjádření nesouhlasu s přenesením soudem, vést k „nápravě“ vydaného usnesení o přenesení příslušnosti, a to s ohledem na změnu okolností, která v mezidobí nastala.⁷⁵

Nezletilý bez bydliště

Nelze vyloučit ani případ, kdy nezletilý nemá bydliště na území České republiky, ač je jinak ve věci dána pravomoc českých soudů. Potom je dle § 11 odst. 3 o. s. ř. na Nejvyšším soudu, aby určil, který soud věc projedná a rozhodne. Ze samotné rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu⁷⁶ lze uvést příklad nezletilé, která se narodila v září 2017, přičemž od narození pobývala s matkou v azylovém domě, následně neznámo kde, a posléze v krizovém centru. Od října 2017 pak byla v péči pěstounky na přechodnou dobu. V místě trvalého pobytu se nikdy nezletilá nezdržovala. V takovém případě nelze určit soud dítěte, neboť takové dítě nemá bydliště.⁷⁷ Jsou tak splněny předpoklady aplikace ust. § 11 odst. 3 o. s. ř. Nejvyšší soud určil jako místně příslušný soud, který rozhodl o svěření nezletilé do pěstounské péče na přechodnou dobu, ač následně předal věc jinému soudu. Rozhodl tak s přihlédnutím k zásadě hospodárnosti řízení, vyjádřené v § 6 o. s. ř.,⁷⁸ a zájmu na rychlém projednání a rozhodnutí věci, v níž jde o péči o nezletilou, neboť soud, který rozhodl o předběžném předání nezletilé do péče pěstounky na přechodnou dobu, byl již seznámen s poměry nezletilé. ❀

72 Někdy přitom bohužel může být procesní úprava místní příslušnosti v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé zneužívána některým z rodičů za účelem prodloužení řízení ve věci samé. Naposledy se s takovým případem jeden z autorů setkal na konferenci Efektivní řešení rodičovských konfliktů, kterou pořádala ve dnech 7. až 9. 3. 2019 v Teplicích nad Bečvou Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. Jedna ze dvou hlavních pořadatelek JUDr. Renata Šínová, Ph.D., zde zmiňovala případ, v němž vystupovala jako advokátka a u nějž došlo k nařízení prvního jednání ve věci samé (právě s ohledem na otázky místní příslušnosti) až s odstupem 14 měsíců!

73 Bohužel taková odvolání jsou podávána, někdy i advokáty, a mj. proto je psán tento příspěvek, který má za cíl materií místní příslušnosti v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé přiblížit široké odborné veřejnosti.

74 Jeho odvolání si lze v reálném životě vskutku představit. Bude muset jet k soudu do Olomouce, a navíc může být ze samotného návrhu (a nota bene ze všech těch usnesení, které si musel vyzvedávat na poště) rozladěn. Nelze ani vyloučit podání odvolání tzv. na truc matce.

75 V usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 1. 10. 2015, sp. zn. 13 Co 523/2015, šlo o případ, kdy po zahájení řízení o styku u soudu A matka tomuto soudu oznámila, že se stěhuje i s nezletilou do obvodu soudu B. Soud A tak přenesl příslušnost na soud B. Ovšem matka se záhy i s nezletilou vrátila zpět do obvodu soudu A. Otec podal odvolání proti usnesení o přenesení místní příslušnosti a odvolací soud jeho odvolání vyhověl a příslušnost na soud B nepřenesl.

76 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 4. 2018, sp. zn. 32 Nd 52/18.

77 Možná by se mohlo nabízet i řešení dané § 80 odst. 2 větou první o. z., podle níž platí, že „nemá-li člověk bydliště, považuje se za ně místo, kde žije“.

78 V řízení postupuje soud předvídatelně a v součinnosti s účastníky řízení tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná a aby skutečnosti, které jsou mezi účastníky sporné, byly podle míry jejich účasti spolehlivě zjištěny. Ustanovení tohoto zákona musí být vykládána a používána tak, aby nedocházelo k jejich zneužívání.

Odras příčinné souvislosti dle Principů evropského deliktního práva v české právní úpravě

Cílem tohoto článku* je blíže analyzovat jednotlivé principy kauzality, jak jsou zahrnuty do souboru zásad označovaného jako Principy evropského deliktního práva a známého pod zkratkou PETL, a pokusit se o zdůraznění jejich odrazu, resp. možností uplatnění v české právní úpravě závazků z deliktů.¹

JUDr. David Novák
působí jako advokát v Praze.

Problematika příčinné souvislosti jako předpokladu vzniku odpovědnosti za škodu patří k nejkomplicovanějším disciplinám teorie i praxe práva civilní odpovědnosti, a to zejména s ohledem na variabilitu skutkových situací, s nimiž se lze při aplikaci práva setkat. Mimo jiné z tohoto důvodu si zákonodárci zpravidla neklade za cíl konkrétně normovat definici kauzality, resp. podmínek přičítání, přímo v právní úpravě a vyřešení této otázky ponechává soudní praxi.² Jak ostatně uváděl již Sedláček: „Problém tento není v této formulaci vůbec řešitelný, neboť porušení právního předpisu plyne z hodnocení skutečností normou, kdežto příčina je dána podle přírodních zákonů.“³

Právě s ohledem na shora uvedené není bez zajímavosti, že Evropská skupina pro deliktní právo složená z předních světových odborníků⁴ na deliktní právo, která si klade za cíl přispět k harmonizaci deliktního práva v Evropě, formulovala soubor zásad označovaný jako Principy evropského deliktního práva a známý pod zkratkou PETL,⁵ který mimo jiné zahrnuje celou hlavu principů příčinné souvislosti.⁶ Principy evropského deliktního práva tak mohou být zajímavým zdrojem pro argumentaci a interpretaci práva za situace, kdy zákon sám výslovně některé otázky třeba i záměrně výslovně neřeší, a to mimo jiné s ohledem na ust. § 3 odst. 3 o. z.,⁷ jenž opouští koncepcie odpovědnosti za škodu z doby socialismu, jak byly zakotveny v občanském zákoníku z roku 1964,⁸ a snaží se o normování občanskoprávní odpovědnosti v moderním pojetí. K PETL jako jednomu z ideových základů se hlásí i důvodová zpráva k návrhu občanského zákoníku.⁹

Conditio sine qua non

Doktrína *conditio sine qua non* (dále též jen „*csqn*“) je jako základní konstrukce, z níž vychází zjištění přičitatelnosti

u většiny, zdaleka ale ne všech případů deliktní odpovědnosti, uvedena v PETL zcela přirozeně hned na prvním místě v hlavě 3. dílu I., který se kauzalitě věnuje.¹⁰ Sluší se přitom poznamenat, že na doktríně *csqn* staví základ příčinné souvislosti mimo jiných již Tilsch ve svém příspěvku *O příčinném spojení v právu soukromém*,¹¹ když poukazuje na problémy, které jsou s aplikací této teorie v jaksi surové podobě spojeny a budou rozebrány níže.

Jak již název pravidla napovídá, **dovozujeme na základě principu *conditio sine qua non* kauzální nexus v případě, kdy je zřejmé, že nebylo-li by v řetězci určité události, zejména jednání nebo opomenutí škůdce, pak by škoda nevznikla.** Z tohoto

* Za velmi cenné připomínky a rady děkuje autor svému školiteli, prof. JUDr. Janu Dvořákoví, CSc.

- 1 Jak plyne z nadpisu hlavy III části čtvrté občanského zákoníku „Závazky z deliktů“, zahrnuje občanský zákoník pod pojem delikt i případy odpovědnosti vzniklé z porušení smluvní povinnosti. Mně osobně je nicméně bližší užší chápání závazku z deliktu toliko jako sekundárního závazku vzniklého z porušení mimosmluvní povinnosti, tedy zejména stanovené zákonem. Resp. rozlišení odpovědnostního práva, zahrnujícího jak závazky z deliktů, tak z odpovědnosti z porušení smluvní povinnosti, oproti deliktnímu právu, pod nímž jsou chápány pouze právní vztahy vznikající z porušení mimosmluvní povinnosti. Shodně k tomu např. L. Tichý, J. Hrádek: *Deliktní právo*, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2017. V německé právní terminologii odpovídá předmětnému rozlišení diferenciaci mezi pojmy *Haftungsrecht* (odpovědnostní právo) a *Deliktsrecht* (deliktní právo). Shodně též Sedláček, který např. uvádí, že „delikt je zvláště kvalifikovaná kontravalence proti předpisům právním“, in J. Sedláček: *Oblihační právo III., Mimosmluvní závazky jednatelství a versio in rem, Náhrada škody – Nekalá soutěž*, Čsl. akademický spolek Právnicků v Brně, Brno 1947, str. 27.
- 2 Toto nepovažuje za šťastné např. J. Hrádek, jenž by příslušné zákonné ustanovení o základu příčinné souvislosti přivítal. Srov. J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala, J. Hrádek, P. Vojtek, P. Hajn a kol.: *Občanský zákoník – Komentář – Svazek VI.*, Wolters Kluwer, Praha 2014.
- 3 J. Sedláček, op. cit. sub 1, str. 24.
- 4 Členy skupiny jsou nejen profesori z evropských zemí, ale i z USA nebo Izraele.
- 5 *Principles of European Tort Law* (dále v tomto článku jen jako „PETL“).
- 6 Konkrétně se jedná o díl I. hlavu 3. PETL.
- 7 Zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v účinném znění (dále též jen „obč. zákoník“, nebo „o. z.“).
- 8 Zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též jen „obč. zák. č. 40/1964 Sb.“).
- 9 V tomto kontextu nepřekvapí, že důvodová zpráva k občanskému zákoníku, která se mimo inspirace PETL, německou právní úpravou, právní úpravou Québecu a návrhu novelizace rakouského občanského zákoníku předně hlásí ke „zdejší tradici“ jako ke svému východisku, chápe touto zdejší tradicí právní úpravu odpovědnostního práva v rakouském obecném zákoníku občanském.
- 10 Konkrétně pak čl. 3.101 PETL.
- 11 E. Tilsch: *O příčinném spojení v právu soukromém*, in: *Pocta podaná českou fakultou právnickou panu Dr. Ant. rytíři Randovi k sedmdesátým narozeninám dne 8. července 1904*, Bursík & Kohout, Praha 1904, str. 281.

principu lze pak nepochybně vyjit mimo jiné při aplikaci základních skutkových podstat deliktů odpovědnosti v občanském zákoníku, zejména dle ust. § 2909 a 2910,¹² když právě na základě doktríny *csqn* lze dovodit způsobení škody ze strany škůdce. Z teorie *csqn* vychází co do základu hledání příčinné souvislosti ve své rozhodovací praxi i Nejvyšší soud¹³ a Ústavní soud ČR.¹⁴

Vzhledem k tomu, že PETL pracují v případě shrnutí principů kauzality v rámci zavedené zkratky jednotně s odpovědností za jednání i opomenutí, je vhodné na tomto místě připomenout, že v **případě opomenutí je nutné se zásadou *csqn* pracovat modifikovaně, a to za současného zapojení povinného aktivního jednání škůdce**, jež bylo opomenuto, do skutkového děje. Jak uvádí Tichý s odkazem na Sbírku rozhodnutí německého Spolkového soudního dvora v civilních věcech, „*opomenutí je kauzální pro určitý následek jenom tehdy, jestliže povinné jednání by bývalo zabránilo škodlivému následku*“.¹⁵

Pouze s doktrínou *conditio sine qua non* však nevystačíme nejen v případech tzv. následných škod, ale i v situacích, kdy ke škodě mohlo vést více skutečností, zejména pokud jde o pluralitu škůdců, nebo v případech více škodných následků existujících současně. Na to deliktů právo reaguje formulací dalších principů, které PETL shrnují v čl. 3:102 až 3:105.

Příčinná souvislost při pluralitě škůdců

V situaci, kdy vznik škody zjevně souvisí s jednáním nebo aktivitou více osob, si většina právních řádů vypomáhá nastolením pravidla vzniku solidární odpovědnosti všech škůdců, což ovšem zpravidla vede, jak uvádí Tichý, k určitému oslabení kauzality na pouhé podezření.¹⁶

12 Ust. § 2909 o. z. normuje, že „škůdce, který poškozenému způsobí škodu úmyslným porušením dobrých mravů, je povinen ji nahradit; ...“ Ust. § 2910 o. z. pak stanoví, že „škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil“. Požadavek kauzality jako předpokladu vzniku odpovědnosti zde přirozeně plyne z výkladů slova „způsobil“, resp. způsobil. Shodně např. P. Bezouška in M. Hulmák a kol.: Občanský zákoník VI., Závazkové právo, Zvláštní část (§ 2055-3014), Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2014, str. 1550.

13 K tomu např. rozhodnutí ve věci sp. zn. 21 Cdo 300/2001, nebo 23 Cdo 1583/2010.

14 K tomu např. rozhodnutí Ústavního soudu ve věci sp. zn. I. ÚS 312/05.

15 L. Tichý, J. Hrádek, op. cit. sub 1, str. 135.

16 K tomu L. Tichý, J. Hrádek, op. cit. sub 1, str. 136.

17 K tomu srov. čl. 3:102 PETL.

18 Např. O. Moréteau: Principes du droit européen de la responsabilité civile, Textes et commentaires. Société de législation comparée, Paris 2011, nebo H. Koziol: Grundfragen des Schadenersatzrechts, Wien 2010, str. 161.

19 Opačně (nesprávně) v tomto případě judikoval rakouský Nejvyšší soud, který na základě doktríny *csqn* dovodil dílčí odpovědnost za společné jednání, in Juristische Blätter 1909/91.

20 Srov. čl. 3:102 PETL.

21 J. Sedláček, op. cit. sub 1, str. 36.

22 Obdobně judikoval např. Nejvyšší soud ve věci sp. zn. 25 Cdo 4841/2009, nebo Ústavní soud ve věci sp. zn. II. ÚS 728/02.

23 In: O. Moréteau, op. cit. sub 18, resp. J. Spier: The Limits of Liability, The Hague, 1998.

24 K tomu srov. čl. 3:104 odst. 1 PETL.

Konkurenční příčiny

PETL se jako prvním z případů jednání více škůdců zabývají případem konkurenčních příčin. V tomto případě **jde o situaci, kdy by každá z příčin, které nastaly v jeden okamžik, byla sama o sobě způsobilá vyústit ve škodu poškozeného**.¹⁷ Jako příklad je často uváděn případ dvou lovců, kteří při lovu ptáků stříleli oba v jeden okamžik na cíl přes lesní cestu. Broky však zasáhly turistu přecházejícího po cestě, přičemž nebylo možné určit, ze které zbraně broky pocházejí.¹⁸

V tomto případě mám za to, že případně **zavedení solidární odpovědnosti je zcela namístě**, a to minimálně jako prvotního kritéria pro posouzení odpovědnosti, neboť nelze po poškozeném spravedlivě požadovat, aby nesl ke své tíži pochybnosti o tom, či jednání nebo opomenutí škodu způsobilo.¹⁹ PETL k tomu uvádí, že v této situaci je každé z jednání považováno za příčinu škody,²⁰ a inklinuje tedy rovněž k solidární závaznosti škůdců.

Alternativní příčiny

Druhou z možných variant je stav alternativních příčin, jehož řešení naznačuje čl. 3:103 odst. 1 PETL. V této variantě jde o situaci, kdy došlo k více jednáním či opomenutím, z nichž každé by samo o sobě mohlo způsobit škodu, ale není jisté, které jednání by ji způsobilo, přičemž nejde o jednání nebo opomenutí, k nimž došlo ve stejném okamžiku. **Dle PETL je v tomto případě namístě situaci řešit na principu proporcionality v poměru pravděpodobnosti, v jaké mohlo to které jednání přispět ke vzniku škody**. Jiné řešení zmiňuje (nikoli zastává!) Sedláček, když uvádí, že v tomto případě se „*přičítá konečný výsledek druhému pachateli, ... a praví se, že kauzalita byla deliktem druhého přetřena*“.²¹ Osobně považuji za vhodnější řešení zvolené PETL, když dle mého soudu nelze při řešení příčinného řetězce od prvotního protiprávního činu zcela odhlédnout.²² Vždy je přitom samozřejmě třeba přihlídnout k okolnostem konkrétního případu. Dle mého názoru je pak především nezbytně nutné řádně přezkoumat a prokázat, zda každé z relevantních škodných jednání mohlo samo o sobě škodu zapříčinit.

Moréteau čerpajíc ze Spiera tento případ ilustruje na příkladu, kdy je dvacet výrobců léků, z nichž jeden má podíl na trhu 51 %, druhý 40 % a zbývajících 18 má zanedbatelné podíly.²³ Jejich lék svou vadou způsobí škodu 25 000 uživatelů, přičemž není možné zjistit původ léků užitých jednotlivými pacienty. Je přitom vysoce nepravděpodobné, že by lék vyrobený jen jedním z výrobců způsobil škodu všem poškozeným. Řešení je pak nalezeno v dílčí odpovědnosti založené příčinnou souvislostí stanovenou právě v poměru tržních podílů jednotlivých výrobců.

Potenciální příčiny

Praktickou a velmi zajímavou problematikou je pak nepochybně existence tzv. **potenciálních příčin**. **Jedná se o skutkové situace, kdy došlo k několika jednáním po sobě jdoucím, z nichž každé by bylo s to způsobit tutéž škodu, avšak je jisté, že škodu způsobilo již první, event. předcházející jednání**.²⁴

V tomto případě se k následným jednáním již nepřihlíží. Příkladem by mohla být situace, kdy poškozený A utrpí vážný pracovní úraz a je jisté, že jeho následky budou od počátku smrtelné. Při převozu do nemocnice poškozený A zemře. Následně dojde vinou řidiče sanitního vozu B k nehodě, která by vedla rovněž ke smrti poškozeného A. Vzhledem k tomu, že je jisté, že smrt A nastala již před druhou škodní událostí, není k následným událostem přihlíženo. Následně jednání musí být ovšem přesto bráno v potaz, pokud vedlo k těžšímu následku než jednání předcházející.²⁵ Ilustrováno na modifikaci předchozího případu by mohlo jít o situaci, kdy je jisté, že následky pracovního úrazu poškozeného A by nebyly smrtelné, ale při následné dopravní nehodě sanitního vozu zaviněné řidičem B dojde k úmrtí poškozeného A, který by jinak nezemřel.

Modifikaci tohoto pravidla obsahuje princip zahrnutý do odst. 3 čl. 3:104 PETL, který uvádí, že **pokud první jednání vedlo k pokračování škody a následné jednání by ji také způsobilo, pak je třeba obě jednání od takového okamžiku považovat za příčinu této pokračující škody.** V podmínkách výše uvedeného příkladu by mohlo jít o situaci, kdy poškozený A zemře až při dopravní nehodě zaviněné řidičem B, resp. při nehodě ještě žije a následně dojde k úmrtí, i když bylo od počátku jasné, že smrtelná zranění A při práci by vedla k témuž následku.

Hypotetická příčinnost

Konečně čl. 3:105 PETL se věnuje problému hypotetické kauzality, či, jinak řečeno, nejisté dílčí kauzality. V tomto případě jde o skutkovou situaci, kdy je jisté, že žádné z více jednání či opomenutí nebylo s to způsobit celou škodu nebo její konkrétní část, ale všechna tato jednání nebo nekonání měla podíl na způsobené škodě. Právě shora uvedené ustanovení PETL obsahuje pro tuto skutkovou situaci **pravidlo, podle kterého se předpokládá, že jednotliví škůdci přispěli ke škodě rovným dílem.**

Příkladem by mohla být situace, kdy skupinka zaútočí bezdůvodně na naprosto neškodného psa a začne do zvířete kopat. Pes v důsledku týrání zemře, přičemž je zřejmé, že žádné z kopnutí samo o sobě nemohlo zvíře zabít, žádný z útočníků nevedl útok razantněji apod. Je však jisté, že každý z útočníků se podílel na škodě způsobené majiteli psa.

Pluralita poškozených

Obdobná situace, avšak jaksi z druhé strany, nastane v případě, že škoda vznikne v důsledku jednání nebo jiné škodní události více osobám. Pro tento případ obsahují PETL **pravidlo, že „pokud při více poškozených zůstane nejistým, zda konkrétní škoda poškozeného byla způsobena určitým jednáním, přičemž je zřejmé, že toto jednání nezpůsobilo škodu všem poškozeným, musí být takové jednání považováno za příčinu škod, jež utrpěli všichni poškození, v rozsahu pravděpodobnosti, jakou škodu mohlo způsobit konkrétnímu poškozenému“**.²⁶

Samozřejmě v praxi budou nastávat velmi často situace, kdy se setkáme s pluralitou subjektů na obou stranách odpovědnostního právního vztahu. V tom případě je přirozené nezbytně vycházet z aplikace výše uvedených principů ve vzájemné souvztažnosti.

Omezení kauzality

Vzhledem k tomu, že by důsledné uplatňování shora uvedených zásad mohlo vést k prakticky neomezené odpovědnosti za škody v době škodního činu nepředvídatelné, panuje obecně shoda na tom, že **řetězec příčin a jim pro účely odpovědnosti přičitatelných následků je nutné redukovat.**²⁷ Právě zde hovoříme o omezení kauzality. Institut omezení příčinnosti bývá někdy též označován jako právní kauzalita nebo přičítání.

Jak uvádí Tichý ve shodě s Koziollem, není užívání pojmu právní kauzalita nebo přičítání zcela přesné, resp. správné,²⁸ když účelem v tomto případě není založení příčinnosti, ale naopak omezení případných neúnosných následků,²⁹ které by mohly vzniknout kupř. z důsledné neomezené aplikace doktríny *causa*, proto je lepší užívat právě pojem omezení kauzality. S tímto názorem lze bez výhrady souhlasit, neboť lépe vystihuje podstatu problému a ulehčuje pochopení principu.

PETL se principu omezení kauzality věnuje v čl. 3:201 s názvem Rozsah odpovědnosti, kde se uvádí příkladný výčet faktorů, k nimž je nutné přihlédnout, aby bylo dosaženo přiměřeného a spravedlivého uspořádání právních vztahů.

Na prvním místě přitom PETL uvádí **princip předvídatelnosti škody v době škodní události, tedy zejména v okamžiku protiprávního jednání.**³⁰ Při užití tohoto kritéria je pak třeba brát v úvahu především, nikoli však výlučně, časový a prostorový vztah či odstup mezi příčinou a následkem, jakož i rozsah škody ve vztahu k normálním následkům shodného nebo obdobného jednání. Přitom se sluší poznamenat, že **jde nepochybně o hlediska objektivní, která je nutné vztáhnout k pomyslně průměrně opatrné, rozumově vyspělé a znalé osobě.** Zásada objektivizace však neplatí bezvýjimečně, resp. nelze ji obecně vztáhnout k průměrné osobě bez dalšího. Např. v případech vzniku škod na zdraví v důsledku pochybení lékaře, který postupoval *non lege artis*, někteří autoři uvádějí, že je namístě, pokud jde o rozsah následků, za které lékař odpovídá, klást vyšší nároky na odpovědnost, resp. rozsah odpovědnosti, zkušeného lékaře na specializovaném oddělení oproti začínajícímu lékaři, který teprve prochází jednotlivá oddělení a zpravidla pracuje pod kontrolou zkušenějších kolegů.³¹ Tomuto názoru lze v podstatě přisvědčit, i když by se na první pohled zdálo, že taková diferenciace není spravedlivá. Dle mého názoru lze najít ospravedlnění takového postupu právě v ochraně méně zkušených osob před nepříznivými následky extrémně široké odpovědnosti, na kterou nemohou být

25 Jak uvádí čl. 3:104 odst. 2 PETL.

26 Čl. 3:103 odst. 2 PETL.

27 Otázku potřeby omezení přírodní kauzality se ostatně zabývá mimo jiných již Sedláček, když si zejména klade otázku: „Kde stanovití konec? Konec není v zákoně přímo stanoven. S matematicko-fyzikálním pojmem příčiny nevystačíme, neboť nemáme co činiti s nekonečnou řadou příčin.“ J. Sedláček, op. cit. sub 1, str. 28.

28 K tomu srov. L. Tichý, J. Hrádek, op. cit. sub 1, str. 143.

29 Jak uvádí J. Bezouška: „De facto nejde o kauzalitu v pravém slova smyslu.“ In: M. Hulmák a kol., op. cit. sub 12, str. 1550. V podstatě shodně pak J. Hrádek, in J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala, J. Hrádek, P. Vojtek, P. Hajn a kol., op. cit. sub 2.

30 Srov. J. Sedláček, op. cit. sub 1, str. 28.

31 Např. G. Brüggemeier: *Haftungsrecht: Struktur, Prinzipien, Schutzbereich*, Springer, Berlin Heidelberg 2006, str. 59.

objektivně připravené. Z toho ovšem plyne, že **nelze ustoupit od kritéria objektivnosti**, pokud jde o nároky, které je možné klást na lékaře obdobné zkušenosti a kvalifikace, jakož i od přirozené míry rizika, s níž musí každý člověk, pokud se rozhodne pro povolání lékaře, počítat. **Objektivizaci kritéria je tak nutné vztáhnout k průměrné osobě obdobného postavení.**

Jako jeden z důležitých faktorů dále PETL uvádějí **povahu a rozsah chráněného zájmu dotčeného jednáním škůdce**. Tento princip vychází z požadavku na zvýšenou ochranu takových zájmů, jako je život, zdraví, svoboda, lidská důstojnost a další. Zájmy čistě majetkové povahy mají z tohoto pohledu až druhořadý, resp. nižší význam. Čím více ochrany si zájem společnosti zaslouží, tím intenzivnější následky lze shledat jako důvodně přičitatelné škůdci.

Základ odpovědnosti je další skutečností, jež je výslovně uvedena v PETL jako relevantní pro omezení kauzality. V případě tohoto kritéria jde zejména o potřebu rozlišení, zda jde o případy odpovědnosti subjektivní, nebo objektivní. Pokud jde o subjektivní odpovědnost, bude namísto věnovat se formě zavinění.

Velmi zajímavou kategorií tvoří **rozsah běžných životních rizik**. Jedná se o kategorii velmi pestrá a složitě uchopitelnou, u níž jde v podstatě zejména o to, že nelze škůdci přičítat škody, které se sice staly v důsledku toho, že svým jednáním např. zapříčinil přítomnost poškozeného na určitém místě, kde poškozenému vznikla další škoda, a to buď náhodou, nebo jednáním třetí osoby. Jako příklad lze uvést situaci, kdy škůdce A způsobí poškozenému B z nedbalosti lehké zranění, např. při práci na zahradě. B se jde nechat ošetřit k lékaři a v čekárně se nakazí chřipkou s následnou pracovní neschopností. Je nepochybné, že pokud by nedošlo ke zranění B zaviněním A, nebyl by B ten den u lékaře, avšak následné onemocnění lze v tomto případě přičíst běžnému životnímu riziku, s nímž se každý pravidelně setkává.

Významné je nepochybně i poslední kritérium výslovně uvedené v PETL, a to **kritérium ochranného účelu porušené normy**, které vychází z toho, že není možné vyloučit odpovědnost za ty škody, před nimiž má norma samotná poškozené chránit, a to bez ohledu na jejich předvídatelnost v mezích běžného běhu věcí nebo jejich rozsah.³²

Mezi faktory ovlivňující kauzalitu, resp. její omezení, řadí právní teorie i **ingerenci třetí osoby nebo samotné spoluzavinění poškozeného**.³³ PETL tuto kategorii zmiňují zvlášť, a to v čl. 3:106, tedy v části označené nadpisem *Rozsah odpovědnosti*, přičemž zjednodušeně řečeno uvádějí, že poškozený je povinen nést újmu, která mu vznikla okolnostmi vyskytujícími se v jeho sféře. Lze tedy mít za to, že PETL se v tomto článku výslovně věnují toliko spoluzavinění poškozeného

a jiným okolnostem bez přihlídnutí k možné ingerenci třetí osoby. Ingerence třetí osoby je brána v úvahu na jiném místě, např. v řešení výskytu potenciálních příčin. Pokud jde o tento faktor, pak pod něj typicky spadá **spoluzavinění poškozeného**. Např. v situaci, kdy poškozený sice není viníkem dopravní nehody, ale porušením předpisů o silničním provozu sám přispěl k větší škodě, která se mu přihodila. Může jít o situaci, kdy řidič vozidla A jede po pozemní komunikaci, kde je nejvyšší dovolená rychlost 90 km/h rychlostí 130 km/h a střetne se s traktorem řízeným řidičem B, který nedal A přednost v jízdě. Těžší následek způsobený překročením rychlosti řidičem A o 40 km/h jde nepochybně k jeho tíži.

V rámci kategorie spoluzavinění poškozeného **lze dle mého názoru vyčlenit zvláštní podkategorii, kterou by bylo možné označit jako rozhodnutí poškozeného**. Jde o situace, kdy poškozený ke škodě způsobené škůdcem či zpravidla zejména k jejímu těžšímu následku přispěje nikoli svým protiprávním jednáním, ale svým následným nepřiměřeným rozhodnutím. Příkladem může být situace, kdy řidič A zablokuje svým vozem garáž osoby B u bytového domu v centru Prahy. V důsledku protiprávního jednání A nemůže B vyjet se svým vozem, jímž se chce dopravit na letiště. B proto na letiště neodjede, zmešká letadlo a následně zásadní obchodní jednání, které ho stojí ztrátu obchodního partnera. V daném případě je jisté, že pokud by se B rozhodl odjet na letiště městskou hromadnou dopravou nebo vozem taxislužby, letadlo by stihl a následná škoda velkého rozsahu by nevznikla. Zcela nesprávné neadekvátní rozhodnutí jde k tíži B.³⁴

Doktrína adekvátnosti

Doktrína adekvátnosti je některými autory systematicky uváděna jako samostatný faktor, který umožňuje omezení příčinné souvislosti.³⁵ Osobně jsem spíše toho názoru, že jde o souhrnnou teorii, která pracuje se všemi shora uvedenými faktory, zejména předvídatelností, ochranným účelem normy a základem odpovědnosti, které jsou hodnoceny ve vzájemné souvislosti tak, aby bylo dosaženo co nejpřiměřenějšího výsledku uspořádání odpovědnostního vztahu, event. vztahů. Švestka v tomto směru hovoří o teorii adekvátní příčinné souvislosti,³⁶ když mimo jiné odkazuje na závěry Krčmáře. Myšlenka adekvátní příčinné souvislosti jako komplexního řešení příčinné souvislosti se v návaznosti na práce německých teoretiků věnuje i Tilsch ve shora zmíněném pojednání o kauzálním nexu.³⁷ S danou teorií pak pracují v rozhodovací praxi i české soudy.³⁸

S ohledem na základní účel, jímž je potřeba vyloučení škod, které vznikly v důsledku nehody nebo souhrnu jen těžko předvídatelných událostí, vychází doktrína adekvátnosti především z předvídatelnosti konkrétních následků škodní události³⁹ s tím, že do úvahy jsou zejména následně zapojovány další shora uvedené faktory. Např. v případě úmyslného protiprávního jednání je považováno za správné chápat adekvátnost ve svém komplexu širěji než v případě nedbalostního deliktu.

Nelze přitom opomenout, že zejména s ohledem na vývoj vědy a techniky, jakož i společenských vztahů, je nutné s touto teorií dále pracovat, aby bylo dosaženo spravedlivého výsledku a přiměřeného uspořádání právních vztahů. V tomto

32 K tomu srov. např. E. Tilsch, op. cit. sub 11, str. 290.

33 K tomu např. J. Sedláček, op. cit. sub 1, str. 32, nebo M. Knappová: Povinnost a odpovědnost v občanském právu, 1. vydání, Eurlex Bohemia, Praha 2003 (původně Academia, Praha 1968).

34 B by samozřejmě mohl úspěšně nárokovat vícenásledky, které mu vznikly na alternativní dopravu na letiště.

35 Např. L. Tichý, J. Hrádek, op. cit. sub 1, str. 145.

36 M. Knappová, J. Švestka, J. Dvořák: Občanské právo hmotné 2, 4. vydání, Wolters Kluwer, Praha 2005, str. 450.

37 E. Tilsch, op. cit. sub 11, str. 278 a násl.

38 Např. srov. rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 312/05.

39 Srov. mimo jiné již op. cit. sub 11, str. 286 a násl.

ohledu lze především pracovat s využitím dalších shora zmíněných faktorů nad rámec původního primárního kritéria předvídatelnosti.⁴⁰

Možnosti využití PETL v českém právním prostředí

Vzhledem k tomu, že PETL obsahují souhrn obecně přijímaných právních principů deliktivního práva, **je jejich význam pro interpretaci a aplikaci práva v českém právním prostředí nepochybný, zejména za situace, kdy právní úprava až na drobnou výjimku ponechává závazné řešení otázky kauzálního nexu soudní praxi**, a to přesto, že různé právní řády mohou přiřkládat jednotlivým principům odlišnou váhu. To plyne mimo jiné ze skutečností, jež byly naznačeny v úvodu,⁴¹ a dále z faktu, že český zákonodárce se jako jeden z mála v Evropě rozhodl výslovně normovat jeden z případů alternativní kauzality, tedy jeden z případů, kde se setkáváme s pluralitou škůdců, a to v ust. § 2915 o. z., které v odst. 1 stanoví: „*Je-li k náhradě zavázáno několik škůdců, nahradí škodu společně a nerozdílně; je-li některý ze škůdců povinen podle jiného zákona k náhradě jen do určité výše, je zavázán s ostatními škůdci společně a nerozdílně v tomto rozsahu. To platí i v případě, že se více osob dopustí samostatných protiprávních činů, z nichž mohl každý způsobit škodlivý následek s pravděpodobností blížící se jistotě, a nelze-li určit, která osoba škodu způsobila.*“ Dílčí inspirace principy zakotvenými v PETL je zřejmá dle mého názoru zejména ve větě druhé předmětného ustanovení.

Oproti PETL však český právní řád volí řešení solidární odpovědnosti, čímž navazuje na právní úpravu v obč. zák. č. 40/1964 Sb. Možnost odklonu k principu proporcionality založeném na poměru pravděpodobnosti vzniku škody, s nímž pracují PETL,⁴² obsahuje ust. § 2915 odst. 2 o. z., které užití tohoto řešení podmiňuje existencí „*důvodů zvláštního zřetele*“. Osobně považuji toto řešení za poměrně zdařilé, zejména s ohledem na kontinuitu s právní úpravou obsaženou v obč. zák. č. 40/1964 Sb. a právní jistotu poškozeného, která může být v českém právním prostředí v širším smyslu dosti oslabena. Přílišné tvrdosti a nepřiměřeným nárokům na osobu škůdce pak brání odst. 2 téhož ustanovení blíže analyzovaný shora.

Koneckonců, do PETL byly zahrnuty na základě dlouhodobého zkoumání mnohé principy, s nimiž bylo i v díle českých civilistů dlouhodobě pracováno,⁴³ jak bylo naznačeno na vybraných místech tohoto příspěvku. Shora uvedené závěry podporuje i to, že na PETL pravidelně odkazuje jak doktrína, tak soudní praxe.⁴⁴ ❀

40 Tuto teorii v základní podobě podrobuje kritice, např. J. Hrádek, op. cit. sub 2, 2014.

41 K tomu srov. zejména ust. § 3 odst. 3 o. z.

42 ČL. 3:103 odst. 1 PETL. Srov. např. P. Bezouška, op. cit. sub 12, str. 1584.

43 Např. J. Sedláček, op. cit. sub 1, nebo J. Krčmář: Právo občanské III., Praha 1947, či M. Knappová, op. cit. sub 33, příp. M. Knappová, J. Švestka, J. Dvořák, op. cit. sub 36.

44 Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 25 Cdo 4228/2007.

inzerce

Přehledný, intuitivní, výkonný a snadno ovladatelný systém pro komplexní řízení advokátní kanceláře

 Praetor
advokátní systém pro úspěšně

Všechnu agendu spravujete v jednom zabezpečeném systému v souladu s GDPR

Propojení ASPI a Praetor

DMS – správa dokumentů

Spisová evidence

Správa osob a kontaktů

Poštovní agenda

Napojení na rejstříky

Ekonomika

Novinky:

Klientský webový přístup
Modul Pohledávky

Time management
a hlídání lhůt

Reporty a analytika

řada prémiových funkcí
a možností úpravy na míru

Rádi vám Praetor osobně představíme

Kontaktujte nás na www.praetor-systems.cz

Nejvyšší soud:

K použitelnosti judikatury o náhradě nákladů řízení v řízeních o vypořádání společného jmění manželů podle o. z.

Judikatura k náhradě nákladů řízení v řízeních o vypořádání společného jmění manželů podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále „obč. zák. č. 40/1964 Sb.“) je použitelná i při vypořádání společných jmění manželů podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále „o. z.“).

**Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 3. 2017,
sp. zn. 22 Cdo 287/2017**

K věci:

Soud prvního stupně ze zaniklého společného jmění manželů (dále též jen „SJM“) účastníků přikázal do výlučného vlastnictví žalobkyně pozemky uvedené ve výroku rozhodnutí v celkové hodnotě 3 160 000 Kč, do výlučného vlastnictví žalovaného přikázal osobní automobil OPEL ASTRA v hodnotě 26 000 Kč (výrok I.), z majetků a závazků tvořících součást SJM přikázal žalobkyni práva a povinnosti k finančnímu zůstatku na běžném účtu u Air Bank, a. s., ve výši 33 115,69 Kč, závazek ze Smlouvy o poskytnutí meziúvěru a úvěru ze stavebního spoření ve výši 1 460 463,80 Kč, závazek ze smlouvy o úvěru ve výši 203 939,20 Kč; žalovanému přikázal práva a povinnosti k finančnímu zůstatku na běžném účtu u Československé obchodní banky, a. s., ve výši 9 110,18 Kč, práva a povinnosti k finančnímu zůstatku na běžném účtu u mBank, a. s., ve výši 20,62 Kč (výrok II.) a žalobkyni uložil povinnost zaplatit žalovanému na vypořádání jeho podílu 332 108 Kč do dvou měsíců od právní moci rozsudku (výrok III.). Dále soud prvního stupně rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok IV.), uložil žalobkyni povinnost zaplatit České republice – Okresnímu soudu v Českých Budějovicích náhradu nákladů řízení ve výši 8 079 Kč do jednoho měsíce od právní moci rozsudku (výrok V.) a uložil žalovanému povinnost zaplatit České republice – Okresnímu soudu v Českých Budějovicích náhradu nákladů řízení ve výši 6 079 Kč do jednoho měsíce od právní moci rozsudku (výrok VI.).

K odvolání žalobkyně odvolací soud usnesením změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výrocih IV. až VI. tak, že žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení 159 820 Kč do jednoho měsíce od právní moci usnesení a zaplatit státu 14 158 Kč do 3 dnů od právní moci usnesení a zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů odvolacího řízení 4 050 Kč do jednoho měsíce od právní moci usnesení.

Proti usnesení odvolacího soudu podal žalovaný dovolání,

kteřé považuje za přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Klade otázku, **zda lze hovořit o úspěchu a neúspěchu ve věci u SJM, které bylo vypořádáno toliko částečně.** Poukazuje na to, že v řízení byly vypořádány jen položky uvedené v žalobním návrhu, avšak z průběhu řízení je patrné, že se nejedná o úplný výčet hodnot spadajících do zaniklého SJM; žalovaný se proto hodlá v opačném procesním postavení domáhat vypořádání zbytku hodnot. Z ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu vyplývá, že řízení o vypořádání SJM svědčí oběma účastníkům, nelze tedy uvažovat o tom, kdo z vypořádání vyšel jako vítěz, a je tedy úspěšný, neboť úspěšnými jsou po vydání rozhodnutí oba účastníci řízení. K mimosoudnímu vyřízení nemohlo dojít, neboť návrh žalobkyně byl neúplný a nevhodný, což vyplývá i z neúplného výčtu hodnot zahrnutých do žalobního návrhu, navíc v průběhu řízení žalobkyně odmítala jakékoliv vnosy žalovaného a započtení výše splátek hypoték od zániku manželství do rozhodnutí soudu, rovněž znaleckým oceněním byla zjištěna výrazně nižší cena vozidla, než se kterou žalobkyně uvažovala ve své žalobě. Náklady řízení pak dosahují 159 820 Kč, což činí téměř 50 % vypořadacího podílu, s čímž žalovaný nesusouhlasí a považuje to za zcela zásadní zásah do své majetkové sféry. Rozhodnutí odvolacího soudu považuje za překvapivé a nepředvídatelné, spočívající na nesprávném právním posouzení věci při aplikaci § 142 odst. 1 o. s. ř. Neoprávněná a nepřijatelná je pak argumentace rozhodnutím Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3559/15. Byť se majetkovou sférou žalovaného soudy nijak nezabývaly, přesto odvolací soud dovodil, že do ní nebude nepřiměřeně zasaheno. Obdobné platí pro povinnost náhrady nákladů řízení státu. S ohledem na uvedené navrhuje, aby dovolací soud změnil rozsudek odvolacího soudu tak, že výroky IV. až VI. rozsudku soudu prvního stupně se potvrzují.

Žalobkyně ve vyjádření s dovoláním nesusouhlasí, když odvolací soud správně zhodnotil závěry prvostupňového řízení, v němž byla žalobkyně úspěšná v jí navrženém způsobu vypořádání, v zápočtu jejího vnosu ve výši 1,3 mil. Kč, jakož i v určení

vypořádacího podílu za situace, kdy zásadně nerozporovala vnosy žalovaného. Odvolací soud přihlédl k rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 3345/2013 a 22 Cdo 3730/2015. Žalobkyně zdůrazňuje, že v průběhu celého řízení zastávala konzistentní postoj a navrhovala od samého počátku přikázání nemovitostí do svého vlastnictví, započtení jejího vnosu a vyplacení vypořádacího podílu žalovanému. Žalovaný sdělil svou představu o vypořádání až v závěrečném návrhu, jeho způsob se neslučoval s rozhodovací praxí dovolacího soudu, a tak žalobkyně byla v řízení zcela úspěšná. Po celé řízení nenavrhl rozšířit vypořádání o další položky, v rozdělení a odvezení movitých věcí žalobkyně žalovanému nikdy nebránila. Znepřístupnil žalobkyni dům a nebyl jej ochoten opustit ani po právní moci rozsudku. Vystěhoval se, aniž by žalobkyni cokoliv sdělil, odvezl si z domu věci bez domluvy s žalobkyní a bez její přítomnosti. Závěrem navrhuje, aby dovolací soud dovolání žalovaného zamítl.

Z odůvodnění:

Dovolání není přípustné.

Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Podle § 241a odst. 1-3 o. s. ř. lze dovolání podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. V dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh). Důvod dovolání se vymezí tak, že dovolatel uvede právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a že vyloží, v čem spočívá nesprávnost tohoto právního posouzení.

Má-li být dovolání přípustné podle § 237 o. s. ř. proto, že napadené rozhodnutí závisí na řešení otázky hmotného či procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, musí být z dovolání patrné, o kterou otázku hmotného či procesního práva jde a od které ustálené rozhodovací praxe se při řešení této otázky odvolacím soudem odchyluje [srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013 (uveřejněné pod č. 4/2014 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozh. obč.)].

Požadavek, aby dovolatel v dovolání uvedl, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání, je podle § 241a odst. 2 o. s. ř. obligatorní náležitostí dovolání. Může-li být dovolání přípustné jen podle § 237 o. s. ř., je dovolatel povinen v dovolání vymežit, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné, přičemž k projednání dovolání nepostačuje pouhá citace textu ust. § 237 o. s. ř. či jeho části [k tomu srov.

např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2013, sen. zn. 29 NSČR 55/2013 (dostupné na www.nsoud.cz)]. K přípustnosti dovolání nepostačuje ani vymezení jednotlivých dovolacích námitek, aniž by společně s nimi byla vymezena otázka přípustnosti dovolání [k tomu srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 3524/13 (dostupné na <http://nalus.usoud.cz>)], neboť dovolací řízení nemá být bezbřehým přezkumem, v němž procesní aktivitu stran nahrazuje soud [srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2008, sp. zn. 28 Cdo 2402/2007, nebo ze dne 27. 5. 2015, sp. zn. 22 Cdo 1936/2015 (obě dostupná na www.nsoud.cz)]. Otázku přípustnosti dovolání není oprávněn vymežit sám dovolací soud, neboť tím by narušil zásady, na nichž spočívá dovolací řízení, zejména zásadu dispoziční a zásadu rovnosti účastníků řízení. Z judikatury Ústavního soudu se potom podává, že pokud občanský soudní řád vyžaduje a Nejvyšší soud posuzuje splnění zákonem stanovených formálních náležitostí dovolání, nejedná se o přepjatý formalismus, ale o zákonem stanovený postup [např. usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 4. 2015, sp. zn. I. ÚS 1092/15 (dostupné na <http://nalus.usoud.cz>)].

V posuzovaném případě není dovolání přípustné již z toho důvodu, že dovolatel – ač sám uváděl, že rozhodnutí odvolacího soudu je v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu – v dovolání poukazem na konkrétní rozhodnutí Nejvyššího soudu, od jehož závěru se měl odvolací soud odchýlit, **nevymezil žádnou právní otázku již vyřešenou v judikatuře dovolacího soudu, od níž se měl odvolací soud odchýlit.** V dovolání dovolatel vyjadřuje toliko přesvědčení, že v řízení o vypořádání SJM nepřichází při rozhodování o náhradě nákladů řízení zásada úspěchu ve věci do úvahy. I kdyby dovolací soud pominul, že dovolatel svou námitkou nevystihuje žádnou právní otázku, **je jeho argumentace v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu, jakož i Ústavního soudu.**

Již v rozboru a zhodnocení rozhodovací činnosti soudů v České socialistické republice ve věcech vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů a stanoviska občansko-právního kolegia Nejvyššího soudu ČSR k výkladu zákonných ustanovení o bezpodílovém spoluvlastnictví ze dne 3. 2. 1972, sp. zn. Cpj 86/71 (uveřejněného pod č. 42/1972 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozh. obč.), je uvedeno: „*Při rozhodování o nákladech řízení o zrušení bezpodílového spoluvlastnictví manželů (§ 148 odst. 2 o. z.) soudy správně vycházejí z toho, že navrhovatel měl plný úspěch, bylo-li jeho návrhu na zrušení vyhověno, a to i v případě, že odpůrce s tímto zrušením souhlasil. Při rozhodování o nákladech řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů vycházejí soudy vesměs z ust. § 142 o. s. ř. Tuto praxi třeba považovat za správnou. Pokud soudy spatřují procesní úspěch nebo neúspěch obou manželů v tom, jak velkého podílu se jim ze společného majetku dostane, jde o postup, který odpovídá tomu, že soudy nejsou návrhem na vypořádání vázány při zjišťování rozsahu bezpodílového spoluvlastnictví a při provedení vypořádání. Tento postup vyhovuje zřejmě i potřebám praxe svou jednoduchostí, přičemž nelze přehlédnout ani to, že shodně postupují soudy i při vyměrování soudního poplatku. Nelze ovšem vyloučit ani ten postup, kdy soudy při posuzování poměru procesního úspěchu obou manželů přihlédly podle okolností konkrétního případu i k tomu, jak byla řešena otázka rozsahu a hodnoty bezpodílového spoluvlastnictví.*“

S odkazem na uvedené stanovisko Ústavní soud v nálezu ze dne 22. 9. 2011, sp. zn. I. ÚS 1441/11 (uveřejněném v časopise Soudní rozhledy č. 11-12/2012, str. 421), uvedl, že „základním pravidlem rozhodování o náhradě nákladů řízení o vypořádání SJM je zásada úspěchu ve věci (§ 142 o. s. ř.). Toto základní pravidlo lze v konkrétním případě korigovat buď nepřiznáním náhrady nákladů řízení žádnému z účastníků, jsou-li pro takový závěr dány důvody hodné zvláštního zřetele (§ 150 o. s. ř.), nebo přiznáním náhrady nákladů řízení neúspěšnému žalovanému, jestliže svým chováním nezavdal příčinu k podání žaloby o vypořádání společného jmění manželů (§ 143 o. s. ř.).“

Rovněž judikatura Nejvyššího soudu se přihlásila k závěru, že rozhodnutí o náhradě nákladů v řízení o vypořádání SJM je ovládáno zásadou úspěchu ve věci [srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. 22 Cdo 3345/2013 (uveřejněné pod č. C 12 874 v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, C. H. Beck – dále jen „Soubor“)]. Dále judikatura zdůraznila, že rozhodování o náhradě nákladů řízení se svou náročností nemá blížit sporu ve věci samé. Proto obzvláště tam, kde je předmětem vypořádání SJM mnoho položek, nelze ukládat soudům, aby pro účely náhrady nákladů řízení přihlížely k procesnímu úspěchu u každé navržené položky; stanovení procesního úspěchu tak závisí na úvaze soudu, která zohlední všechny okolnosti případu. Zejména je třeba přihlížet k požadované a skutečně přiznané výši vypořádacího podílu a zohlednit výsledek sporu mezi účastníky o to, které věci (majetkové položky) náležejí do SJM a které nikoliv. Dále pro účely náhrady nákladů řízení musejí soudy přihlídnout k položkám větší hodnoty (zpravidla nemovitosti) a k položkám, které vyžadovaly složité dokazování (zpravidla spor o vnosy či disparitu) – k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2015, sp. zn. 22 Cdo 3331/2014 (uveřejněné v časopise Soudní rozhledy č. 7-8/2015, str. 258), nebo ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. 22 Cdo 4602/2015 (dostupné na www.nsoud.cz). **Procesní úspěch ve věci je třeba posuzovat podle více hledisek: Je třeba vzít do úvahy výsledek řízení a poměřit jej s návrhy stran v průběhu řízení, je nutné přihlížet i k výši požadované a skutečně přiznané výše vypořádacího podílu a zohlednit výsledek sporu mezi účastníky o to, které věci (majetkové položky o vyšší hodnotě) náležejí do SJM a které nikoliv. Do úvahy je třeba vzít i tu skutečnost, že některý z účastníků odmítl před zahájením sporu bez ospravedlnitelného důvodu jednat o vypořádání SJM** [k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2016, sp. zn. 22 Cdo 3730/2015 (uveřejněné v časopise Právní rozhledy č. 13-14/2016, str. 506)].

Uvedené závěry jsou přitom v zásadě aplikovatelné i při vypořádání společného jmění manželů zaniklého po 1. 1. 2014, které má být vypořádáno již v režimu zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, neboť procesní úprava vypořádání SJM se nezměnila.

V dané věci soud prvního stupně při rozhodování o náhradě nákladů řízení aplikoval zásadu úspěchu ve věci, přičemž dovodil, že oba účastníci řízení měli ve věci procesní úspěch jen částečný, a proto žádnému z účastníků nepřiznal náhradu nákladů řízení, přičemž poukázal na povahu řízení o vypořádání SJM jakožto *iudicium duplex*. Odvolací soud s poukazem na judikaturu dovolacího soudu souhlasil se soudem prvního stupně ohledně aplikace zásady úspěchu ve věci, neztotožnil se však s názorem soudu prvního stupně ohledně částečné-

ho úspěchu každého z účastníků, když shledal, že to byla žalobkyně, která byla v řízení plně procesně úspěšná. Zdůraznil, že žalobkyně před zahájením řízení navrhla žalovanému vypořádání zaniklého SJM způsobem, který převzala do žaloby a který byl v podstatě v rámci rozhodnutí ve věci samé akceptován i soudem. Byť žalovaný na návrh reagoval, navržený způsob neakceptoval. Žalobkyni nemůže jít k tíži případná absence dalších předžalobních jednání, jestliže žalovaný své zamítavé stanovisko k navrhovanému způsobu vypořádání prezentoval i v řízení. Žalobkyně byla úspěšná nejen v dílčí, ale zároveň zásadní otázce přikázání nemovitosti do svého vlastnictví, nýbrž i v zápočtu svého vnosu v hodnotě více než 1,3 mil. Kč. Nelze přehlédnout ani to, že v průběhu řízení zásadně nerozporovala žalovaným uplatněný vnos ve výši necelého 0,5 mil. Kč, tedy vesměs všechny zásadní hodnoty zúčtované v rámci vypořádání. Jestliže judikatura zdůrazňuje, že se nemá složitě vypořádávat každá hodnota zvlášť, pak je třeba přihlídnout i k tomu, že žalobkyně navrhovala žalovanému vyplatit vypořádací podíl ve výši 300 000 Kč oproti jí soudem uložené částce 332 108 Kč. Vše uvedené podle odvolacího soudu svědčí o tom, že žalobkyni pro procesní úspěch náleží právo na náhradu nákladů řízení. Podle vyúčtovaných nákladů by žalobkyni příslušela částka téměř 250 000 Kč, tedy více než dvojnásobek dříve aplikovaných paušálních odměn, čímž by bylo podle odvolacího soudu zcela nepřiměřeně zasaženo do majetkové sféry žalovaného, a proto s poukazem na náleží Ústavního soudu ze dne 7. 6. 2016, sp. zn. IV. ÚS 3559/15, přiznal žalobkyni jako spravedlivou náhradu nákladů řízení 150 000 Kč.

Dovolací soud závěry odvolacího soudu přezkoumal a neshledal nic, čím by se odvolací soud v neprospěch žalovaného odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, a proto v dovolacím přezkumu stojí. Odvolací soud správně aplikoval zásadu úspěchu ve věci, rovněž logickým způsobem ozřejmil, proč byla žalobkyně plně procesně úspěšná, přičemž vypočtenou náhradu nákladů řízení s poukazem na judikaturu Ústavního soudu snížil o 100 000 Kč, aby podle něj tato náhrada byla spravedlivá, respektující smysl institutu náhrady nákladů řízení vzniklých úspěšné straně. Naopak námitky žalovaného nejsou v dané věci příslušné; to se týká především jeho polemiky s uplatněním zásady úspěchu ve věci a nesouhlasu s plným procesním úspěchem žalobkyně. Namítá-li žalovaný, že výše nákladů řízení dosahuje částky 159 820 Kč, je třeba poukázat na jeho postoj v řízení a na celkovou hodnotu vypořádaného majetku. Rovněž nepřiléhavá je námitka, že předmětem SJM účastníků byly bezsporně další položky, přičemž by žalovaný mohl sám podat žalobu na vypořádání SJM; žalovaný v této souvislosti pomíjí, že měl v řízení možnost učinit předmětem vypořádání další položky, čehož podle zjištění odvolacího soudu takřka vůbec nevyužil.

Námitce žalovaného ohledně neuplatnění nálezu Ústavního soudu ze dne 7. 6. 2016, sp. zn. IV. ÚS 3559/15, by bylo možné dát za pravdu, neboť řízení v dané věci bylo zahájeno až po zrušení vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb., a to již v době, kdy byl znám rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 5. 2013, sp. zn. 31 Cdo 3043/2010 (uveřejněný pod č. 75/2013 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozh. obč.), v němž Nejvyšší soud dovodil, že po zru-

šení vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb. Ústavním soudem pro její neústavnost je namíste postup dle § 151 odst. 2 věty první části věty za středníkem o. s. ř., tedy výpočet náhrady nákladů řízení podle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif); dovolatelova argumentace je však ve skutečnosti v jeho neprospěch, neboť na základě aplikace pro věc nepřiléhavého nálezu Ústavního soudu odvolací soud snížil vypočtené náklady řízení o částku 100 000 Kč, neboť považoval takový postup za spravedlivé řešení.

Jestliže dovolatel v dovolání poukazyval na to, že „soud provedl řízení o vypořádání společného jmění o předmětu řízení, který ve svém žalobním návrhu označila žalobkyně, avšak v průběhu řízení bylo a je patrné, že se nejedná o úplný výčet hodnot spadajících do zaniklého společného jmění“, na základě čehož naznačuje, že „není z čeho dovodit, zda soudem provedené vypořádání v konečném důsledku bude představovat pro jednoho z účastníků úspěch a pro druhého neúspěch, či naopak“, nepolemizuje se závěry, na kterých založil odvolací soud své rozhodnutí.

Směřoval-li snad dovolatel uvedenou námitkou k poukazu na to, že pokud není předmětem řízení o vypořádání veškeré jmění tvořící součást SJM, nelze určit procesní úspěch či neúspěch, je tato námitka zcela nepřijatelná.

V soudní praxi je nezpochybnitelnou notorií, že **procesní úspěch či neúspěch se posuzuje podle toho, co bylo předmětem řízení, a nikoliv toho, co by snad předmětem řízení být mohlo**, přičemž pro soudy je rozhodný stav ke dni jejich rozhodnutí (§ 154 odst. 1, § 211 o. s. ř.) – k tomu srov. např. výše uvedené usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 3345/2013 a v něm uvedenou judikaturu. Procesní úspěch se tak posuzuje k předmětu řízení [k tomu srov. např. P. Lavický a kol.: *Občanský soudní řád* (§ 1 až 2501), *Řízení sporné, Praktický komentář*, Wolters Kluwer ČR, a. s., Praha 2016, str. 698].

Soud při vypořádání SJM může vypořádat pouze tu část zaniklého SJM, kterou účastníci učinili předmětem řízení, tj. nemůže do vypořádání zařadit ty součásti SJM, které účastníci vypořádat nechtějí [srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2007, sp. zn. 22 Cdo 1112/2006 (uveřejněný pod č. C 5 061 v Souboru)]. Procesní úspěch k vypořádání společného jmění je z hlediska soudního rozhodnutí nutné poměřovat k těm součástem SJM, které účastníci učinili předmětem řízení a o kterých soud také rozhodoval. Jestliže dovolatel naznačuje, že se „*hodlá v opačném procesním postavení domáhat vypořádání zbytku hodnot, spadajících do zaniklého společného jmění manželů s žalobkyní*“, učiní-li tak žalobou, bude soud opětovně posuzovat procesní úspěch k těm součástem SJM, které budou předmětem řízení.

Jestliže pak dovolatel ve zcela obecné rovině vytykal odvolacímu soudu, že při rozhodování o náhradě nákladů řízení dospěl k závěru, že do majetkové sféry dovolatele nebude nepřiměřeně zasaženo, ač se jeho majetkovou sférou „*nikterak nezabýval*“, pak dovolací soud pouze pro úplnost uvádí, že žádný takový závěr odvolací soud neučinil.

Odvolací soud pouze v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že v dané věci by činily náklady řízení téměř 250 000 Kč, čímž by bylo „*zcela nepřiměřeně zasaženo do majetkové sféry žalovaného*“. Proto pak jejich výši určil částkou 159 820 Kč.

Směřuje-li snad dovolatel poukazem na své majetkové poměry k možné aplikaci § 150 o. s. ř., dovolací soud uvádí, že okolností, prostřednictvím kterých by mělo dojít k aplikaci uvedeného zákonného ustanovení (nevyplývají-li z obsahu spisu), je povinen tvrdit, případně prokazovat ten účastník, který se moderece nákladů řízení dovolává.

Na své majetkové poměry však dovolatel žádným způsobem nepoukázal ve vyjádření k odvolání žalobkyně proti rozhodnutí soudu prvního stupně, které směřovalo proti výrokům o náhradě nákladů řízení, a nečiní tak v konkrétní podobě ani v dovolání.

K námitce překvapivosti je pak třeba zdůraznit, že se svou povahou jedná o vadu řízení, která však dovolacímu přezkumu v této fázi dovolacího řízení nepodléhá (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.). Toliko pro úplnost je třeba uvést, že žalobkyně podala proti výrokům IV. až VI. rozsudku soudu prvního stupně odvolání, v němž nesouhlasila s rozhodnutím o náhradě nákladů řízení. Pokud za dané situace odvolací soud přezkoumal uvedené výroky a změnil je tím způsobem, že přiznal žalobkyni a státu náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně, není na rozhodnutí odvolacího soudu objektivně zcela nic překvapivého.

Jelikož Nejvyšší soud neshledal dovolání žalovaného přípustným, podle § 243c odst. 1 o. s. ř. je odmítl.

Komentář:

Publikované rozhodnutí Nejvyššího soudu se dotýká tradiční oblasti civilních sporů, již je vypořádání společného jmění manželů a v jeho rámci rozhodování o náhradě nákladů řízení. Praktické postupy soudní praxe byly ve faktické rovině ovlivněny dosahem dovolacího přezkumu ve vztahu k tzv. nákladovým výrokům. Až do 31. 12. 2012 nákladové výroky nebylo možné napadnout dovoláním.

Soudní praxe původně – až na zcela výjimečné případy – vycházela při rozhodování o náhradě nákladů řízení z R 42/72 tak, že rozhodovala, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Minimálně v souvislosti se změnou bezpodílového spoluvlastnictví na společné jmění manželů však závěry R 42/72 přestaly být v plném rozsahu aplikovatelné. Primární nepřiznávání náhrady nákladů řízení bylo totiž v R 42/72 odůvodněno hlediskem parity podílů při vypořádání se zdůrazněním, že soud není vázán rozsahem návrhu na vypořádání BSM. Tím se ovšem jasně deklarovala povaha řízení o vypořádání BSM jako řízení, ve kterém je soud povinen pátrat po součástech BSM. S přihlédnutím k tomu bylo do jisté míry přijatelné (i když rozhodně ne zcela), že praxe rezignovala na primární hledisko procesního úspěchu a neúspěchu, neboť z tohoto pohledu přibližovala řízení o vypořádání BSM nespornému řízení, pro něž bývalo typické nepřiznávání náhrady nákladů řízení žádnému z účastníků. Řízení o vypořádání BSM však nebylo klasickým nesporným řízením, neboť jej nebylo možné zahájit bez návrhu z úřední povinnosti.

Jakmile však zejména s přechodem na institut společného jmění manželů začala praxe dovolacího soudu zdůrazňovat přípustnost částečného vypořádání SJM, a tudíž i možnost učinit předmětem řízení pouze část společného jmění, hlavní argument z R 42/72 přestal být plně uplatnitelný. Protože však Nejvyšší

soud v této době neměl možnost přezkoumávat nákladové výroky, účastníkům zůstávala v zásadě pouze možnost ústavní stížnosti. Byť Ústavní soud vždy ve své praxi zdůrazňoval velké omezení k přezkumu výroků o náhradě nákladů řízení, snad i setrvalá praxe, která nepřiznávala účastníkům řízení o vypořádání SJM právo na náhradu nákladů řízení, vedla k tomu, že **ještě před zakotvením možnosti, aby dovolací soud přezkoumával nákladové výroky, Ústavní soud dosavadní praxi změnil** – v rozhodnutí citovaném v publikovaném rozhodnutí – se **zdůrazněním primátu procesního úspěchu a neúspěchu.**

Na toto rozhodnutí pak navázala rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, jakmile „získala“ možnost k přezkumu i nákladových výroků. Vytvořila poměrně rozsáhlý soubor rozhodnutí – z nichž větší část těch klíčových je v rozhodnutí uvedena –, která byla založena primárně na zdůraznění procesního úspěchu v řízení. Tím se následně podařilo usměrnit praxi soudů nižších stupňů, které si postupně „navykaly“ na rozhodování podle pravidel sporného řízení.

V souvislosti s novelou občanského soudního řádu provedenou zákonem č. 296/2017 Sb., účinnou od 30. 9. 2017 (k tomu přímo ve vztahu k dovoláním srov. čl. II Přejícná ustanovení, bod 2, podle kterého se dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona projednají a rozhodnou podle dosavadních předpisů), **je pak pro budoucí období přezkoumávání nákladových výroků Nejvyšším soudem vyloučeno.** To se týká i vypořádání SJM, které se bude řídit již o. z. **Proto bylo důležité, že v publikovaném rozhodnutí Nejvyšší soud zdůraznil, že dosavadní judikatura k nákladovým výročkům bude použitelná i při vypořádání SJM podle nové právní úpravy.** V opačném případě nebylo možné vyloučit, že by se soudní praxe vrátila k předchozí praxi, která nebyla nakloněna přiznávat náhradu nákladů řízení.

I v současné době však již účastníkům řízení zůstává pouze možnost domáhat se přezkumu nákladových výroků v rámci ústavní stížnosti. Ústavní soud si zřejmě ponechá svůj dosavadní limitovaný přístup k nákladovým výročkům. Přesto však může být situace do určité míry pro účastníky příznivější než v minulosti. Jestliže např. v průběhu řízení účastník ve vztahu k nákladům řízení bude odkazovat výslovně na judikaturu Nejvyššího soudu (případně i v odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně) a soud se s takovým výslovným odká-

zem nijak nevypořádá, je možné, že i judikatura Ústavního soudu rozšíří počet případů, ve kterých se nákladovými výroky bude zabývat.

Závěrem tohoto komentáře ještě zdůraznění jedné skutečnosti. Judikatura Nejvyššího soudu k nákladovým výročkům neměla soudům nižších stupňů jejich rozhodovací činnost ztěžovat (a také to dovolací soud opakovaně zdůrazňoval), měla je však přimět k tomu, aby v řízeních o vypořádání SJM vzaly za základní kritérium procesní úspěch ve věci. To, že někdy může být stanovení procesního úspěchu či neúspěchu poměrně složité, je nepochybné. Proto také dovolací soud nastavil velmi široký úvahový prostor soudům nižších stupňů a požadoval, aby nákladové výroky byly v tomto rámci řádně zdůvodněny. Jistou „odměnou“ za to bylo, že mantinely dřívějších přezkumů dovolacího soudu byly založeny pouze v případě, že úvahy nalézacích soudů byly zjevně nepřiměřené. Skutkových situací, které vyžadovaly různé posouzení, bylo nepřehledné množství. Namátkou zmíníme případy, kdy žalobce je procesně úspěšný co do způsobu vypořádání např. ohledně 19 z 20 položek, těchto 19 je však mezi účastníky v zásadě nesporných a spor se vede o poslední zbývající položku, ve vztahu ke které se provádí dokazování nejrozsáhlejším způsobem. Může jít dále o případy, kdy je mezi účastníky shoda na způsobu vypořádání, ale liší se v představách o přiměřené náhradě, jejíž uvedení ostatně není ani náležitostí žaloby, nebo o případy, kdy je žalobce úspěšný z hlediska rozsahu SJM, ale neúspěšný co do konkrétního způsobu vypořádání. Ve všech těchto případech praxe dovolacího soudu vždy toliko požadovala, aby soudy všechny takové situace posoudily individuálně s přihlédnutím ke všem konkrétním okolnostem. Zdůraznila však, že rozhodování o náhradě nákladů řízení se nemá svou náročností blížit rozhodování ve věci samé. Zdá se, že minimálně zčásti se tento přístup podařilo již do soudní praxe prosadit; tento trend snad už nebude ovlivněn ani vědomím nemožnosti napadnout nákladové výroky dovoláním.

❖ Rozhodnutí zpracovali JUDr. EVA DOBROVOLNÁ, Ph.D., LL.M., odborná asistentka na Katedře občanského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, a Mgr. MICHAL KRÁLÍK, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu.

CENNÉ PAPIRY, KAPITÁLOVÝ TRH, INVESTIČNÍ SPOLEČNOSTI A FONDY

- velké změny zákona o podnikání na kapitálovém trhu od 1. 10. 2019
- změny zákona o dohledu nad kapitálovým trhem
- kompletní soubor dalších předpisů

Sagit více informací na www.cnp.sagit.cz

Sledujte ČAK
na Twitteru!

Nejnovější krátké zprávy o dění
v české advokacii naleznete
na www.twitter.com/CAK_cz.

Ústavní soud:

Vybírání soudního poplatku za odvolání ve věci náhrady škody způsobené státem

Vybírání soudního poplatku za odvolání podané žalobcem ve věci náhrady škody nebo jiné újmy způsobené při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím, rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření nebo nesprávným úředním postupem podle položky 1 bodu 1 přílohy k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, je v rozporu s čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a s čl. 36 odst. 1 a 3 a čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod a v případech trestního odsouzení též s čl. 3 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.

**Nález Ústavního soudu ze dne 23. 4. 2019,
sp. zn. I. ÚS 1415/18**

Z odůvodnění:

Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) se stěžovatelka domáhala zrušení napadených usnesení obvodního soudu a městského soudu s tvrzením, že jimi byla porušena její základní práva, zejména právo na soudní ochranu zaručené v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

Z předložených podkladů Ústavní soud zjistil, že stěžovatelka se žalobou podanou dne 31. 10. 2017 u obvodního soudu proti České republice – Ministerstvu financí (dále jen „vedlejší účastnice“) domáhala zaplacení částky 3 803 499,57 Kč, a to z titulu náhrady škody způsobené při výkonu veřejné moci.

Rozsudkem obvodního soudu byla žaloba zamítnuta. Stěžovatelka podala dne 2. 3. 2018 proti tomuto rozsudku odvolání. Usnesením obvodního soudu byla vyzvána k zaplacení soudního poplatku za odvolání ve výši 190 175 Kč s poučením, že nebude-li soudní poplatek v patnáctidenní lhůtě zaplacen, bude řízení zastaveno.

Stěžovatelka ve stanovené lhůtě zaplatila soudní poplatky, avšak podáním ze dne 9. 4. 2018 požádala o jeho vrácení. V tomto podání se soustředila na podstatu soudních poplatků, na tradici osvobození od soudních poplatků v řízeních o náhradu škody způsobené výkonem veřejné moci a zejména (ve vztahu k nyní posuzované věci) na neexistenci zákonné úpravy poplatku za odvolání.

Usnesením obvodního soudu byla žádost stěžovatelky o vrácení soudního poplatku zamítnuta. Obvodní soud v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že s účinností od 30. 9. 2017 na základě novely zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“), provedené zákonem č. 296/2017 Sb., kte-

rým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (dále jen „zákon č. 296/2017 Sb.“), byla řízení o žalobě na náhradu škody proti státu zpoplatněna. Vzhledem k tomu, že konkrétní výši soudního poplatku za podané odvolání sazebník neupravuje, postupoval obvodní soud podle položky 22 bod 1 písm. a) ve spojení s položkou 1 bod 1 písm. b). Podle obvodního soudu je právní úprava soudních poplatků autonomní a nevychází z procesních doktrín o vazbách mezi prvostupňovým a odvolacím řízením.

Stěžovatelka podala proti usnesení obvodního soudu odvolání. Uvedla, že závěry obvodního soudu jsou založeny na nezákonném, a dokonce i protiústavním dotváření práva, které neodpovídá jak aktuálnímu znění zákona o soudních poplatcích, tak ani smyslu a účelu uvedené novely. Stěžovatelka usnesení obvodního soudu vytkla i jeho nepřezkoumatelnost.

Usnesením městského soudu bylo usnesení obvodního soudu potvrzeno. Městský soud se v odůvodnění ztotožnil se závěry obvodního soudu, neboť jeho výklad odpovídal jednoznačnému, srozumitelnému a určitému textu zákona. V této souvislosti zdůraznil zejména zásadu srozumitelnosti práva a předvídatelnosti jeho porušení. V nyní posuzované věci podle městského soudu z textu zákona žádné pochybnosti o poplatkové povinnosti nevyplývají.

Stěžovatelka v ústavní stížnosti v první řadě poukazovala na smysl a účel soudního poplatku za žalobu proti státu na náhradu škody způsobené výkonem veřejné moci. Důvodem jeho zavedení mělo být zamezit podávání šikanózních žalob, přičemž zpoplatnění by mělo přispět i k vyšší uvážlivosti. Zmínila rovněž vyjádření Ministerstva práce a sociálních věcí k návrhu zavedení soudního poplatku, že dotčená řízení jsou od soudních poplatků osvobozena tradičně. Stěžovatelka se proto domnívala, že účelem novelizované právní úpravy mělo být snížení nápadu žalob proti státu podávaných chronickými stěžovateli.

Druhá část ústavněprávní argumentace stěžovatelky se soustředila na neexistenci zákonné úpravy poplatku za odvolání, neboť novelizovaná položka 8a sazebníku zavádí pouze poplatek za návrh. O zpoplatnění odvolání se podle stěžovatelky vůbec nediskutovalo a žádné ustanovení zákona o soudních poplatcích tuto povinnost nikde neobsahuje. Postup obecných soudů, které jí v nyní posuzované věci uložily povinnost poplatků za odvolání zaplatit, proto stěžovatelka označila za protiústavní, neboť povinnost byla uložena nad rámec zákona, a nikoliv v jeho mezích.

Stěžovatelka v ústavní stížnosti rovněž nesouhlasila s vyměřením soudního poplatku podle obecné položky 22 odst. 1 písm. a) sazebníku.

Ústavní soud po seznámení se s obsahem ústavní stížnosti, vyžádaným spisem, vyjádřeními účastníků a napadenými usneseními dospěl k závěru, že **ústavní stížnost je důvodná**.

Ústavní soud shrnul, že **předmětem ústavní stížnosti je nesouhlas stěžovatelky se závěry obecných soudů o existenci poplatkové povinnosti za odvolání podané v řízení o žalobě proti státu na náhradu škody způsobené výkonem veřejné moci**.

Ústavní soud poukázal na to, že právní úprava soudních poplatků je předmětem zákona o soudních poplatcích, včetně přílohy označené jako sazebník soudních poplatků. Byť jde o aplikaci a interpretaci podústavního práva, do nichž je ingerence Ústavního soudu zásadně nepřijatelná, je vždy třeba zohlednit, zda aplikace těchto pravidel nevybočuje ze zákonných a ústavních mezí a v konečném důsledku pro navrhovatele neznamená omezení základního práva na přístup k soudu jakožto součásti práva na soudní ochranu. Právě tato situace podle Ústavního soudu v nyní posuzované věci nastala.

Ústavní soud se v první řadě ztotožnil s poznámkou stěžovatelky obsaženou v ústavní stížnosti, že **žaloby podávané proti státu z titulu náhrady škody způsobené při výkonu veřejné moci jsou tradičně osvobozeny od soudních poplatků**. Změnou vyvolanou novelou zákona o soudních poplatcích provedenou zákonem č. 296/2017 Sb. bylo z § 11 odst. 1 písm. n) odstraněno osvobození od soudních poplatků ve věcech náhrady škody nebo jiné újmy způsobené při výkonu veřejné moci a sazebník soudních poplatků byl naopak doplněn o položku 8a, z níž vyplývá, že za návrh na zahájení řízení o náhradě škody nebo jiné újmy způsobené při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím, rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření nebo nesprávným úředním postupem se poplatek určuje paušální částkou ve výši 2 000 Kč. Již na tomto místě Ústavní soud považoval za nutné uvést, že položka 22 sazebníku upravující soudní poplatky za odvolání nebyla uvedenou novelou nijak dotčena, naopak došlo k novele položky 23 upravující poplatek za dovolání.

Z argumentace zejména městského soudu je podle Ústavního soudu zřejmé, že při aplikaci uvedených ustanovení zákona o soudních poplatcích se zaměřil na doslovné znění položek 8a a 22, z nichž dovodil, že uložení poplatkové povinnosti a určení výše soudního poplatku byly správné. Obvodní soud ve svém vyjádření k ústavní stížnosti takový výklad zpochybňuje, a to zejména s poukazem na naprosto nedůvodné, zcela podstatné rozdíly ve výši soudního po-

platku za podání žaloby a podání odvolání. V této souvislosti považuje Ústavní soud za nevyhnutelné použít vedle gramatického výkladu ustanovení zákona o soudních poplatcích výklad teleologický s uvážením zjevného úmyslu zákonodárce. K otázce rozporu mezi gramatickým (či až doslovným) a teleologickým výkladem se Ústavní soud vyslovil v řadě nálezů a stanovisek. Výchozí tezi v této souvislosti zformuloval právě v nálezu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97 (30/1998 Sb., dostupný v databázi NALUS na <http://nalus.usoud.cz>). Konstatoval, že neudržitelným momentem používání práva je jeho aplikace vycházející pouze z jazykového výkladu, neboť jazykový výklad, který představuje prvotní přiblížení se k aplikované právní normě, je východiskem pro objasnění a ujasnění si jejího smyslu a účelu. Ústavní hodnota, jež by při tomto výkladu měla být chráněna, je právo na přístup k soudu.

Z čl. III. bodu 1.4 (str. 64) důvodové zprávy vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (sněmovní tisk č. 987/0), je podle názoru Ústavního soudu zřejmé, že jedním z cílů sledovaného posílení regulační funkce soudních poplatků bylo zamezit zneužívání dobrodini zákona ve formě osvobození od soudních poplatků. Ve vztahu k zavedení soudního poplatku v prvním stupni ve výši 2 000 Kč Ústavní soud konstatoval, že takto formulovaný cíl je legitimní a umožňuje efektivně omezit neopodstatněné návrhy chronických soudců. V této souvislosti Ústavní soud upozornil, že právo na odvolání není ústavně garantováno a obecně není součástí práva na přístup k soudu, dospěl-li však zákonodárce k pozitivní úpravě garantující rovněž možnost podání odvolání, je třeba pravidla o zákazu nedovolených omezení aplikovat rovněž na něj.

Ústavní soud dovodil, že jde-li tedy o uplatnění poplatkové povinnosti rovněž pro řízení odvolací, jeví se závěry obecných soudů v nyní posuzované věci jako zcela vybočující z racionality, neboť je zřejmé, že **vyměření soudního poplatku za odvolání v téměř stonásobné výši oproti soudnímu poplatku za žalobu podanou u soudu prvního stupně se vůči očekávanému účinku jeví jako zcela extrémní a v žádném bodě neodpovídá zjevnému úmyslu zákonodárce**. V tomto bodě Ústavní soud považoval za nutné zdůraznit, že **novela provedená zákonem č. 296/2017 Sb. se právní úpravy odvolání nijak nedotkla, a rovněž důvodová zpráva dopady do sféry odvolacího řízení nikde v textu neobsahuje**. V zájmu ústavního práva na přístup k soudu je podle Ústavního soudu proto třeba učinit závěr, že **nevyplývá-li ze zákonné změny ani zjevného úmyslu zákonodárce vůle zpoplatnit odvolání v řízeních o žalobách proti státu na náhradu škody způsobené výkonem veřejné moci, je třeba setrvat na tradičním závěru, že jde o návrh nezpoplatněný**. Dalším argumentem ve prospěch tohoto závěru je podle Ústavního soudu skutečnost, že zákon č. 296/2017 Sb. novelizoval právní úpravu poplatků za dovolání.

S přihlédnutím k předpokladu racionálního zákonodárce Ústavní soud dovodil, že zákonodárce si byl při schvalování zák. č. 296/2017 Sb. existence opravných prostřed-

ků vědom. V nyní posuzované věci považoval Ústavní soud rovněž za vhodné uvést, že poplatek za dovolání byl usnesením obvodního soudu vyměřen ve výši 14 000 Kč, tedy neproporcionálně nižší, než kolik činil poplatek za odvolání. Opět s přihlédnutím k předpokladu racionálního zákonodárce je podle Ústavního soudu zřejmé, že takto bezohledná a vůči účastníkům krutý stav nemohl mít zákonodárce v úmyslu. Ústavní soud dovodil, že všechny tyto argumenty svědčí ve prospěch závěru, že městský i obvodní soud zasáhly do práva stěžovatelky na soudní ochranu a v případě nezaplacení soudního poplatku za odvolání mohly rovněž zapříčinit odepření spravedlnosti.

Ústavní soud uvedl, že výše uvedené úvahy vycházejí mj. z toho, že důvodová zpráva k návrhu zák. č. 296/2017 Sb. se nijak nezmiňuje o tom, že by tímto zákonem měl být ztížen přístup žalobce [při uplatňování nároků podle zák. č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů] k odvolacímu soudu oproti dosavadní úpravě. Pokud by tomu však bylo jinak a zákonodárce měl skutečně v úmyslu zpoplatnit odvolací řízení ve věcech náhrady škody nebo jiné újmy způsobené při výkonu veřejné moci podstatně vyšším poplatkem

než řízení před soudem prvního stupně, je třeba takový záměr odmítnout.

Ústavní soud proto uzavřel, že vybírání soudního poplatku za odvolání podané žalobcem ve věci náhrady škody nebo jiné újmy způsobené při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím, rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření nebo nesprávným úředním postupem podle položky 1 bodu 1 přílohy k zákonu o soudních poplatcích je v rozporu s čl. 6 odst. 1 Úmluvy a s čl. 36 odst. 1 a 3 a čl. 37 odst. 3 Listiny a v případech trestního odsouzení též s čl. 3 Protokolu č. 7 k Úmluvě.

Ústavní soud konstatoval, že postupem městského soudu a obvodního soudu došlo k zásahu do základních práv stěžovatelky, a proto bylo podle § 82 odst. 2 písm. a) zák. č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, ústavní stížnosti vyhověno. Podle § 82 odst. 3 písm. a) téhož zákona rozhodl Ústavní soud nálezem tak, že **usnesení městského soudu a usnesení obvodního soudu se ruší.**

Pro úplnost je třeba uvést, že Ústavní soud rozhodl shodně v obdobné věci nálezem ze dne 21. 5. 2019, sp. zn. IV. ÚS 3283/18.

✿ Rozhodnutí zpracovala JUDr. RENATA RÁZKOVÁ, Ph.D.,
asistentka soudce Ústavního soudu.

Nejvyšší správní soud:

Vstup oprávněné úřední osoby na cizí pozemek nebo do cizí stavby podle stavebního zákona

Oprávněné úřední osoby mohou vstupovat na cizí pozemek nebo do cizí stavby podle § 172 odst. 2 stavebního zákona, jestliže bezprostředně před vstupem mají k dispozici takové informace o stavu stavby, na základě nichž lze důvodně předpokládat, že by po bližším ohledání stavby mohlo být vydáno rozhodnutí o nařízení neodkladného odstranění stavby, provedení nutných zabezpečovacích prací nebo vyklizení stavby ve veřejném zájmu.

Pojem bezprostřední ohrožení ve smyslu § 172 odst. 2 stavebního zákona je stav hrozící škodlivým následkem, který může nastat kdykoliv při kumulaci různých faktorů (např. klimatických nebo konstrukčně zátěžových). Při posuzování, zda se o takovou situaci jednalo, je rozhodující soubor poznatků, které měla úřední oprávněná osoba k dispozici v okamžiku realizace vstupu na cizí pozemek nebo do cizí stavby, a předpoklad plynoucí z těchto poznatků.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 3. 2019, č. j. 1 As 370/2018-38

K věci:

Žalobce Stanislav S. se domáhal proti 1) Městskému úřadu Benešov, 2) městu Benešov a 3) Ministerstvu vnitra ochrany

před nezákonným zásahem. Žalobce byl vlastníkem pozemku ve společném jmění manželů, na nějž dne 2. 2. 2016 bez souhlasu a vědomí žalobce vstoupily úřední osoby žalovaných, konkrétně tři zaměstnanci odboru výstavby a územního plánování a dva zaměstnanci odboru živnostenského úřadu žalovaného 1), dále dva strážníci Městské policie Benešov, čtyři příslušníci Policie České republiky a statik. Tyto osoby rovněž bez souhlasu a vědomí žalobce vstoupily do budovy stojící na pozemku.

Dne 12. 2. 2016 byl žalobci doručen přípis žalovaného 1), odboru výstavby a územního plánování ze dne 2. 2. 2016, kterým byl žalobce informován o provedení kontrolní prohlídky technického stavu stavby kolny a skladu na pozemku. Žalobci bylo v přípisu sděleno, že ke vstupu na pozemek došlo z důvodu podezření na bezprostřední ohrožení života nebo zdraví osob či zvířat, jež mělo nastat v souvislosti s odstraňováním staveb na sousedním pozemku p. č. X ve vlastnictví společnosti G. P. B., s. r. o. (dále jen „pozemek p. č. X“). Toto podezření mělo vyplynout z kontrolní prohlídky provedené žalovaným 1) na základě podnětu žalobce dne 28. 1. 2016 na sousedním pozemku p. č. X a z vyjádření statika, který do protokolu o kontrolní prohlídce sdělil, že zavětrování stavby kolny a skladu není možné kvůli obvodové pórobetonové stěně, která byla nově bez opatření stavebního úřadu vybudována na hranici mezi pozemkem p. č. X a pozemkem ve vlastnictví žalobce. Podle statika současný stav jak obvodové stěny, tak i kolny a skladu jako celku nelze považovat za stabilní a bezpečný pro užívání. Ve shora označeném přípisu bylo žalobci dále sděleno, že žalovaný 1) požádal Městskou policii Benešov a Policii České republiky o součinnost z důvodu, že žalobce měl v minulosti ve dvou případech zamezit vstupu úředních osob žalovaného 1) na svůj pozemek.

Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 11. 10. 2018, č. j. 45 A 15/2016-88, shledal zásah úředních osob žalovaného 1) zařazených do odboru obecního živnostenského úřadu, strážníků Městské policie Benešov a příslušníků Policie České republiky, obvodního oddělení Benešov u Prahy, ze dne 2. 2. 2016, spočívající v jejich vstupu na pozemek žalobce a do stavby kolny a skladu na tomto pozemku nezákonným.

Krajský soud shledal, že otázku důvodnosti žaloby bylo třeba posoudit zvlášť ve vztahu ke každému z žalovaných vzhledem k jejich odlišným oprávněním vyplývajícím z příslušných předpisů. Společně předeslal, že nebylo pochyb o tom, že by se jednalo o zásah ve smyslu § 82 s. ř. s., a konstatoval, že soudní ochrana proti vstupu úředních osob žalovaného 1) mohla být žalobci poskytnuta pouze v řízení o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem, a to ačkoliv si byl soud vědom skutečnosti, že posuzování zákonnosti tohoto zásahu může vyvstat jako předběžná otázka i v jiných soudních řízeních (např. v řízení o přezkumu rozhodnutí vydaných v návaznosti na zjištění učiněná při tomto zásahu). Ke shora uvedenému výroku II. rozsudku, který se týká vstupu úředních osob odboru výstavby a územního plánování žalovaného 1) na pozemek žalobce, pak krajský soud uvedl následující.

Předeslal, že za podmínek upravených v § 172 odst. 2 stavebního zákona lze vstoupit na cizí pozemek nebo do cizí stavby bez předchozího vědomí jejich vlastníka, jehož postačí vyrozumět o realizovaném vstupu *ex post*. Pro tyto případy je charakteristické, že se týkají mimořádně naléhavých situací, v nichž vstup na pozemek či do stavby nese odkladu.

V daném případě bylo podle krajského soudu zřejmé, že na základě poznatků získaných dne 28. 1. 2016 při kontrolní prohlídce na pozemku p. č. X, zhodnocených přizvaným statikem, nabyt stavební úřad důvodné obavy o stabilitu stavby

kolny a skladu na předmětném pozemku, resp. jejich částí provedených bez povolení stavebního úřadu (obvodové zdi postavené bez základu). Jednalo se o nepovolenou stavební úpravu, k níž nebyla stavebnímu úřadu předložena žádná projektová dokumentace, takže úřad nedisponoval žádnými informacemi o stabilitě stavby jako celku a jejích částí. Důvodně tak vycházel z předpokladu, že může být bezprostředně ohrožen život nebo zdraví osob (jednak užívajících tuto stavbu, jednak pohybujících se po pozemcích v jejím okolí, např. na pozemku p. č. X). Ověřit tuto skutečnost bylo možné pouze provedením kontrolní prohlídky samotné stavby, která pak mohla vést v závislosti na učiněných zjištěních k vydání rozhodnutí o neodkladném odstranění stavby (části stavby), o nařízení provedení nutných zabezpečovacích prací nebo o vyklizení ve veřejném zájmu.

Nedostatek bezprostřednosti hrozby nebylo možné podle krajského soudu spatřovat v tom, že žalovaný 1) neprovedl kontrolní prohlídku ihned, jakmile získal poznatky o závadném stavu žalobcovy stavby (tj. dne 28. 1. 2016), nýbrž až třetí pracovní (a pátý kalendářní) den poté. Z postupu žalovaného 1) nebylo možné dovodit, že s provedením kontrolní prohlídky nepřiměřeně otálel, hned dne 29. 1. 2016 totiž požádal o součinnost Policii České republiky.

K argumentaci žalobce, že by bylo ku prospěchu věci, kdyby byl stavebním úřadem přizván ke kontrolní prohlídce stavby na pozemku p. č. X dne 28. 1. 2016, krajský soud uvedl, že okruh osob, které se musí nebo mohou kontrolní prohlídky stavby účastnit, je vymezen v § 133 odst. 4 stavebního zákona, přičemž vlastník sousedního pozemku do něho nepatří. Byť mohl žalovaný 1) zvolit postup, který žalobce navrhoval, pro posouzení dané věci bylo významné, že nepřizváním žalobce k provedení kontrolní prohlídky stavby na pozemku p. č. X nebyl porušen stavební zákon a že následně vykonaný vstup oprávněných úředních osob žalovaného 1) na žalobcův pozemek a do jeho stavby byl proveden v souladu s § 172 odst. 2 stavebního zákona.

Krajský soud tedy uzavřel, že vstup úředních osob žalovaného 1) působících v odboru výstavby a územního plánování nebyl nezákonný. Žalobu v tomto rozsahu shledal nedůvodnou.

Proti výrokům II. a V. rozsudku krajského soudu podal žalobce (stěžovatel) kasační stížnost. Podle stěžovatele krajský soud nesprávně posoudil naplnění kritérií dle § 172 odst. 2 stavebního zákona, neboť pojem „bezprostřední ohrožení“ vyložil ve vztahu k žalovanému vstupu natolik extenzivně, až *de facto* došlo k bagatelizaci významu tohoto ustanovení. Smyslem § 172 odst. 2 stavebního zákona je nejen zajištění ochrany bezpečí a života nebo zdraví osob či zvířat v souvislosti s umožněním oprávněných úředních osob narušit vlastnické právo vlastníka stavby či pozemku, ale také zajištění ochrany vlastnického práva vlastníka stavby a pozemku tak, aby za užití § 172 odst. 2 stavebního zákona nebyly prováděny běžné kontrolní prohlídky úředními osobami bez vědomí a přítomnosti vlastníků stavby či pozemku, kterými by se obcházely zákonné povinnosti úředních osob spojené s nařízením a výkonem běžné kontrolní prohlídky.

Stěžovatel se neztotožnil se závěrem krajského soudu o tom, že bezprostřední ohrožení dne 2. 2. 2016 existovalo na základě zjištění učiněných úředními osobami odbo-

ru výstavby a územního plánování žalovaného 1) dne 28. 1. 2016, a to s argumentací, že tyto osoby dne 29. 1. 2016 požádaly o součinnost Policii České republiky. Dle stěžovatele právě tento prokázaný postup úředních osob žalovaného 1) značil, že objektivně nebyl dán stav bezprostředního ohrožení, ale pouze stav „nevědomosti úředních osob o stavu nemovitosti stěžovatele“, který si chtěly tyto úřední osoby ověřit. Uvedené úřední osoby pak vědomě a v klidu vstup do budovy a na pozemek stěžovatele na den 2. 2. 2016 naplánovaly, přičemž s plánováním začaly již dne 28. 1. 2016.

Dle stěžovatele byla pak chybně při právním výkladu existence bezprostředního ohrožení života nebo zdraví osob či zvířat krajským soudem nezohledněna listinnými důkazy prokázaná a mezi stranami nesporná skutečnost, že dne 28. 1. 2016 měly úřední osoby odboru výstavby a územního plánování žalovaného 1) možnost pozvat stěžovatele na kontrolní prohlídku na sousedním pozemku, byť ze zákona stěžovatel neměl právo se jí účastnit, a nemohl se jí tak ani na základě zákona domáhat. S ohledem na listinami prokázaný celý průběh demolice na sousedním pozemku v lednu 2016, stěžovatelovy aktivity a žádosti o prošetření této demolice a vyjadřované obavy o důsledky demolice v rozporu s demoličním povolením mělo být podle stěžovatele zcela logické, že oprávněné úřední osoby žalovaného 1) se minimálně pokusí provést kontrolní prohlídku jak na sousedním pozemku, tak i u stěžovatele za účasti všech zainteresovaných, tj. stěžovatele a stavebníka provádějícího práce na sousedním pozemku. Tento krok, jakkoliv může být v současné době označen za spekulativní, ve smyslu toho, zda by si vlastníci vzájemně umožnili vstupy na pozemky za účelem kontrolních prohlídek, však byl jediným logickým, pokud úřední osoby žalovaného 1) chtěly skutečně objektivně a za ochrany práv všech vlastníků dotčených pozemků a staveb zjistit stav věci. Naznačený postup však nebyl užít, ačkoliv pro to není možné najít racionální vysvětlení. Stěžovatel urgoval celý leden, měl zájem na řešení věci, přesto byl v konečném důsledku z řešení vyloučen.

Za takové situace bylo dle stěžovatele povinností krajského soudu při hodnocení existence bezprostředního ohrožení života nebo zdraví vyhodnotit tyto okolnosti nejen ve vztahu ke zjištění, která si správní orgán učinil sám při kontrolní prohlídce dne 28. 1. 2016, ale také ve vztahu ke zvážení, proč navzdory jednání stěžovatele z ledna 2016 nebyl na straně úředních osob žalovaného 1) projeven sebemenší pokus o zjištění stavu nemovitosti stěžovatele od 28. 1. 2016 do 1. 2. 2016 (in eventum do 2. 2. 2016) za součinnosti stěžovatele.

Dle názoru žalovaného je posouzení existence bezprostředního ohrožení života nebo zdraví osob či zvířat otázkou skutkovou, přičemž splnění této podmínky bylo navíc v řízení před krajským soudem prokázano. Podmínky podle § 172 odst. 2 stavebního zákona pro vstup úředních osob žalovaného 1) na předmětný pozemek a do dalších nemovitostí dne 2. 2. 2016 byly splněny.

Oprávnění ke vstupu podle § 172 odst. 2 stavebního zákona existuje po celou dobu trvání bezprostředního ohrožení života nebo zdraví osob či zvířat. Případné prodlení správního orgánu při řešení situace by mohlo mít důsledky toli-

ko při posuzování nezákonné nečinnosti správního orgánu, popř. při posuzování náhrady škody z nesprávného úředního postupu, pokud by ohrožení chráněného zájmu v důsledku vědomé nečinnosti (prodlení) správního orgánu přešlo v poškození chráněného zájmu. Oprávnění správního orgánu podle § 172 odst. 2 stavebního zákona není jakýmsi beneficium pro správní orgán, nárokem, který by mohl např. „prekludovat“ z důvodu jeho nevykonání. Správní orgán podle něj nevykonává svá práva „proti“ vlastníku nemovitosti, nýbrž chrání důležitý celospolečenský zájem (mimo jiné zájem, který je – též – zájemem vlastníka). Konečně ani jazykový výklad předmětného ustanovení nedává žádný podklad pro závěr, že by „bezprostředním“ ohrožením bylo myšleno výhradně ohrožení vzniklé nebo zjištěné před krátkou dobou, nýbrž že ona bezprostřednost se vztahuje k možnému škodlivému následku, tedy že k poškození chráněného zájmu může dojít bezprostředně.

Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

Z odůvodnění:

Podle § 82 s. ř. s. „každý, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením (dále jen ‚zásah‘) správního orgánu, který není rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, může se žalobou u soudu domáhat ochrany proti němu nebo určení toho, že zásah byl nezákonný“.

Podmínky, za nichž mohou oprávněné úřední osoby vstupovat na cizí pozemky, stavby a do cizích staveb, jsou vymezeny v § 172 stavebního zákona. Podle § 172 odst. 1 „pověřený zaměstnanec stavebního úřadu, orgánu územního plánování a orgánu obce (dále jen ‚oprávněná úřední osoba‘), pokud plní úkoly podle tohoto zákona, je oprávněn vstupovat na cizí pozemky, stavby a do staveb s vědomím jejich vlastníků, a to při a) zjišťování stavu stavby a pozemku, b) opatrování důkazů a dalších podkladů pro vydání správního rozhodnutí nebo opatření“. Podle § 172 odst. 2 stavebního zákona „v případě bezprostředního ohrožení života nebo zdraví osob či zvířat, které nastalo v souvislosti s přípravou a prováděním neodkladného odstranění stavby, nutných zabezpečovacích prací nebo vyklizení stavby ve veřejném zájmu, může oprávněná úřední osoba vstoupit na pozemek, stavbu a do stavby i bez vědomí jejich vlastníka. O tom musí vlastníka bez zbytečného odkladu informovat a uvést důvody, které k tomu vedly.“ Podle § 172 odst. 3 stavebního zákona „do obydlí může oprávněná úřední osoba vstoupit, jen pokud je to nezbytné pro ochranu života, zdraví nebo bezpečnosti osob. Pokud je obydlí užíváno také pro podnikání nebo provozování jiné hospodářské činnosti, může do něj oprávněná úřední osoba vstoupit též, je-li to nezbytné pro plnění úkolů veřejné správy podle tohoto zákona. Uživatel obydlí je v uvedených případech povinen oprávněné úřední osobě vstup do obydlí umožnit.“

Z citované právní úpravy vyplývá, že § 172 odst. 1 stavebního zákona stanoví obecný režim pro vstup na cizí pozemky, stavby a do staveb, přičemž jednou z podmínek pro uplatnění tohoto režimu je vědomí vlastníka pozemku či stavby o vstupu oprávněných úředních osob. Ust. § 172 odst. 2 téhož zákona pak stanoví jednu z výjimek z uvedeného obec-

ného pravidla. Podle tohoto ustanovení je vstup na cizí pozemek nebo do cizí stavby výjimečně možný i bez předchozího vědomí jejich vlastníka, jehož postačí vyzrozumět o realizovaném vstupu teprve dodatečně. Jedná se o situace „*bezprostředního ohrožení života nebo zdraví osob či zvířat [první podmínka pro aplikaci § 172 odst. 2], které nastalo v souvislosti s přípravou a prováděním neodkladného odstranění stavby, nutných zabezpečovacích prací nebo vyklizení stavby ve veřejném zájmu [druhá podmínka pro aplikaci § 172 odst. 2]*“. Z uvedeného je zřejmé, že se jedná o mimořádně naléhavé situace, v nichž vstup na pozemek či do stavby nesnese odkladu. Právě v případech tohoto akutního ohrožení některých právem chráněných zájmů je postavení orgánů veřejné moci v jistém směru posíleno a se zřetelem k efektivitě ochrany je jim umožněno promptně reagovat na hrozící nebezpečí. V této souvislosti § 172 odst. 3 stavebního zákona pak stanoví specifické podmínky pro vstup oprávněných úředních osob do obydlí.

Pokud jde o druhou shora uvedenou podmínku pro aplikaci § 172 odst. 2 stavebního zákona, krajský soud v napadeném rozsudku upozornil, že její jazyková formulace („*ohrožení [...], které nastalo v souvislosti s*“) navozuje dojem, že první podmínka (tedy bezprostřední ohrožení života nebo zdraví osob či zvířat) musí nastat pouze v důsledku přípravy nebo provádění neodkladného odstranění stavby, nutných zabezpečovacích prací nebo vyklizení stavby ve veřejném zájmu. Nejvyšší správní soud ve shodě s krajským soudem konstatuje, že takový výklad by byl nesprávný a v rozporu se systematickým a teleologickým výkladem právní normy. Neodkladné odstranění stavby, nutné zabezpečovací práce a vyklizení stavby ve veřejném zájmu jsou instituty, jejichž aplikace přichází do úvahy právě v situaci neuspokojivého stavu stavby, který je třeba řešit některým z těchto právních nástrojů, aby se odstranilo ohrožení zdraví a životů osob a zvířat.

Výše uvedenou druhou podmínku pro aplikaci § 172 odst. 2 stavebního zákona je tedy třeba vyložit tak, že vstup na cizí pozemek nebo do cizí stavby je nezbytný především za účelem přípravy nebo provádění neodkladného odstranění stavby, nutných zabezpečovacích prací nebo vyklizení stavby ve veřejném zájmu. Konkrétně v situaci, kdy s ohledem na zjištěné skutečnosti, z nichž lze usuzovat na možnou existenci bezprostředního ohrožení života nebo zdraví osob či zvířat, bude pravděpodobně nezbytné následně přikročit k neodkladnému odstranění stavby, nutným zabezpečovacím pracím nebo vyklizení stavby ve veřejném zájmu. Tyto odstraňovací, zabezpečovací nebo vyklizovací práce mohou být tedy teprve možným důsledkem opodstatněně předpokládaného (na základě dostupných informací) a v důsledku vstupu na cizí pozemek nebo do cizí stavby následně s jistotou potvrzeného bezprostředního ohrožení zdraví nebo životů osob či zvířat.

Stěžovatel v kasační stížnosti formuloval jednu kasační námitku, konkrétně činí sporným splnění podmínek pro vstup na jeho pozemek a do stavby kolny a skladu na tomto pozemku z důvodu bezprostředního ohrožení života nebo zdraví osob či zvířat ve smyslu § 172 odst. 2 stavebního zákona.

Nejvyšší správní soud předně konstatuje, že stěžovatel

ve vztahu ke shora nastíněné otázce toliko opakuje argumenty, které uplatnil již v řízení o žalobě a se kterými se krajský soud podrobně a zcela přesvědčivě vypořádal.

Stěžovatel zejména namítá, že krajský soud pojem „*bezprostřední ohrožení*“ vyložil ve vztahu k namítanému vstupu natolik extenzivně, až *de facto* došlo k bagatelizaci významu § 172 odst. 2 stavebního zákona. Nejvyšší správní soud konstatuje, že krajský soud naplnění podmínek pro aplikaci tohoto ustanovení přesvědčivě zasadil do kontextu konkrétních skutkových okolností projednávané věci, které postup podle § 172 odst. 2 stavebního zákona odůvodňují. Ze shrnutí informací, jaké o stavu stavby na pozemku stěžovatele měly úřední osoby žalovaného 1) k dispozici bezprostředně před tím, než vstoupily na pozemek stěžovatele, vyplynuly následující pro věc rozhodné skutečnosti.

V průběhu měsíce ledna 2016 se stěžovatel opakovaně obrátil na stavební úřad ve snaze zabránit tomu, aby na souseedním pozemku p. č. X, na němž byla prováděna demolice staveb, nebyla zbourána též zeď stojící na hranici pozemků, k níž je přistavena na předmětném pozemku stěžovatele stavba (kolna a sklad), jíž poskytuje zeď ochranu. Dne 28. 1. 2016 provedl stavební úřad na pozemku p. č. X kontrolní prohlídku, při které zjistil, že zeď stojící na hranici pozemků byla odstraněna a stavba kolny a skladu na pozemku stěžovatele byla vyzděna obvodovou zdí o tloušťce 8-10 cm založenou pouze na podkladním betonu. Stavba byla po celé délce hranice pozemků zabezpečena proti vniknutí nepovolaných osob i proti povětrnostem. Statik, jenž se účastnil kontrolní prohlídky, shledal, že současný stav obvodové zdi i kolny jako celku nelze považovat za stabilní a bezpečný pro užívání. Stavební úřad tedy dne 2. 2. 2016 vstupoval na pozemek stěžovatele spolu s přizvaným statikem za situace, kdy zde byly důvodné pochybnosti o bezpečnosti kolny a skladu s ohledem na vyzděnou obvodovou stěnu postavenou bez povolení či jiného opatření stavebního úřadu.

Z uvedeného vyplývá, že na základě informací, které měl žalovaný 1) k dispozici, bylo v dané věci namístě provést kontrolní prohlídku stavby stěžovatele za přítomnosti statika (neboť zde byly skutečnosti, z nichž bylo možné odůvodněně usuzovat na existenci bezprostředního ohrožení zdraví nebo životů osob či zvířat), a to za účelem zvážení dalšího postupu (nařízení neodkladného odstranění stavby, provedení zabezpečovacích prací, případně ve spojení s nařízením vyklizení stavby). V rámci kontrolní prohlídky pak mohly oprávněně úřední osoby vstoupit na pozemek stěžovatele a do jeho stavby i bez jeho vědomí dle § 172 odst. 2 stavebního zákona, neboť podmínky pro tento postup – jak je Nejvyšší správní soud nastínil shora – byly v projednávané věci splněny.

Stěžovatel v této souvislosti namítá, že postup úředních osob žalovaného 1) signalizuje, že objektivně nebyl dán stav bezprostředního ohrožení, ale pouze stav „*nevědomosti úředních osob o stavu nemovitosti stěžovatele*“, který si chtěly tyto úřední osoby ověřit.

Z dokazování v projednávané věci vyplývá, že kontrolní prohlídka byla v daném případě provedena za účelem ověření statického stavu stavby s tím, že teprve na základě statického vyhodnocení bude rozhodnuto o dalším postupu.

Jak však uvedl již krajský soud, tato jistá „předběžnost“ kontrolní prohlídky ze dne 2. 2. 2016 nemění nic na tom, že jsou splněna kritéria § 172 odst. 2 stavebního zákona, neboť její spojitost s nařízením okamžitého odstranění stavby, jež mohlo přicházet v úvahu, či provedení zabezpečovacích prací je zřejmá, byť tato rozhodnutí nemusela být vydána ihned po skončení kontrolní prohlídky.

Nejvyšší správní soud tak shodně s krajským soudem konstatuje, že **oprávněné úřední osoby mohou uskutečnit vstup na cizí pozemek nebo do cizí stavby podle § 172 odst. 2 stavebního zákona, jestliže bezprostředně před vstupem mají k dispozici takové informace o stavu stavby, na základě nichž lze důvodně předpokládat, že by po bližším ohledání stavby mohlo být vydáno rozhodnutí o nařízení neodkladného odstranění stavby, provedení nutných zabezpečovacích prací nebo vyklizení stavby ve veřejném zájmu.** Tyto podmínky byly v projednávané věci naplněny.

Stěžovatel v této souvislosti konečně namítá, že žalovaný 1) nevyužil možnosti zjištění stavu nemovitosti stěžovatele od 28. 1. 2016 do 2. 2. 2016 za součinnosti s ním, konkrétně neprovedl kontrolní prohlídku jak na sousedním pozemku, tak i u stěžovatele za účasti všech zainteresovaných osob, tj. stěžovatele a stavebníka provádějícího práce na sousedním pozemku. Nejvyšší správní soud k tomu podotýká, že jednak sám stěžovatel označuje tuto argumentaci za spekulativní, pro soud je nicméně podstatné, že zákonnost vstupu oprávněných úředních osob žalovaného 1) na předmětný pozemek a do stavby stěžovatele dne 2. 2. 2016 není ve smyslu § 172 odst. 2 stavebního zákona nijak ovlivněna tím, zda se stěžovatel mohl účastnit kontrolní prohlídky stavby provedené na sousedním pozemku dne 28. 1. 2016.

V neposlední řadě Nejvyšší správní soud nesouhlasí ani se stěžovatelem namítaným časovým aspektem bezprostřednosti ohrožení života nebo zdraví osob či zvířat. Jak uvedl již krajský soud, z postupu žalovaného 1) nelze dovodit, že s provedením kontrolní prohlídky nepřiměřeně otálel, hned 29. 1. 2016 požádal o součinnost Policii České republiky. Pojem bezprostřední ohrožení ve smyslu § 172 odst. 2 stavebního zákona neznámá, že je otázkou několika málo hodin, kdy může dojít ke škodlivému následku. Je to stav, kdy škodlivý následek může nastat prakticky kdykoliv při kumulaci „vhodných“ faktorů (např. klimatických a konstrukčně zátěžových). Pro podřazení dané situace pod jednotlivé odstavce § 172 stavebního zákona je určující soubor poznatků, které měl žalovaný 1) k dispozici v okamžiku realizace vstupu na cizí pozemek a do cizí stavby, a předpoklad plynoucí z těchto poznatků. Na zákonnost jeho počínání nelze zpětně usuzovat na základě skutečností, které byly zjištěny až v rámci kontrolní prohlídky učiněné na základě vstupu na cizí pozemek a do cizí stavby (tedy např. zda se potvrdil nebo nepotvrdil původní předpoklad nezbytnosti provedení okamžitého odstranění stavby či nutných zabezpečovacích prací).

Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že v projednávané věci byly podmínky pro vstup úředních osob odboru výstavby a územního plánování žalovaného 1) na pozemek stěžovatele a do stavby na tomto pozemku podle § 172 odst. 2 stavebního zákona splněny.

Komentář:

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu přináší **výklad ust. § 172 odst. 2 stavebního zákona**, který umožňuje oprávněné úřední osobě (kterou je pověřený zaměstnanec stavebního úřadu, orgánu územního plánování a orgánu obce) vstupovat za účelem plnění úkolů na cizí pozemky, stavby a do staveb s vědomím jejich vlastníků, a to při zjišťování stavu stavby a pozemku nebo opatřování důkazů a dalších podkladů pro vydání správního rozhodnutí nebo opatření. Výjimku tvoří případy, kdy jde o bezprostřední ohrožení života nebo zdraví osob či zvířat, které nastalo v souvislosti s přípravou a prováděním neodkladného odstranění stavby, nutných zabezpečovacích prací nebo vyklizení stavby ve veřejném zájmu. V takovém případě může oprávněná úřední osoba vstoupit na tyto nemovitosti i bez vědomí jejich vlastníka, nicméně mu následně musí bez zbytečného odkladu o tom podat zprávu a uvést důvody, které k tomu vedly.

Jde-li tedy o akutní ohrožení některých právem chráněných zájmů, je právní postavení orgánů veřejné moci posíleno a se zřetelem k efektivitě ochrany je jim umožněno promptně reagovat na hrozící nebezpečí (srov. L. Potěšil, A. Roztočil, K. Hrušová, M. Lachmann: Stavební zákon – online komentář, 4. aktualizace, C. H. Beck, komentář k § 172).

V rozhodnutí provedené vymezení bezprostředního ohrožení a bližších podmínek vstupu oprávněné úřední osoby na cizí pozemky nebo do cizích staveb podle § 172 odst. 2 stavebního zákona je důležité tím spíše, že komentářová literatura se k nim vyjadřuje spíše stručně. Ve výše citovaném díle se nad rámec uvedeného výše pouze konstatuje, že oprávněná úřední osoba musí v takovém případě o realizovaném vstupu vlastníka informovat bez zbytečného odkladu poté, přičemž je povinna mu sdělit důvody, které k tomu vedly (L. Potěšil, A. Roztočil, K. Hrušová, M. Lachmann: Stavební zákon – online komentář, 4. aktualizace, C. H. Beck, komentář k § 172). Také v jiném díle se toliko uvádí, že vstup je výjimečně možný i bez vědomí vlastníka předmětné nemovitosti, když vzhledem k bezprostřednímu ohrožení života nebo zdraví osob nebo zvířat nebude možné zajistit předem jeho vyrozumění. V těchto případech je oprávněné úřední osobě uložena povinnost vlastníka o již provedeném vstupu a učiněných úkonech bez zbytečného odkladu následně informovat s uvedením důvodů, které ke vstupu vedly (S. Malý: Stavební zákon, Komentář, Wolters Kluwer, Praha 2013, komentář k § 172).

- ✦ Rozhodnutí zpracovali JUDr. EVA DOBROVOLNÁ, Ph.D., LL.M., odborná asistentka na Katedře občanského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, a Mgr. MICHAL KRÁLÍK, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu.

ADVOKÁTNÍ DENÍK

– váš nový zpravodaj
v PC i telefonu

Soudní dvůr EU:

K otázce nezávislého právního zastoupení

Podle stanoviska generálního advokáta Michala Bobka ve spojených věcech C-515/17 P a C-561/17 P, Uniwersytet Wrocławski a další/REA, se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení, když rozhodl, že smlouva o zajišťování výuky uzavřená mezi žalobkyní a jejím právním zástupcem znamená nesplnění požadavku nezávislého právního zastoupení. Napadené usnesení by proto mělo být zrušeno.

Stanovisko generálního advokáta SD EU ze dne 24. 9. 2019 ve spojených věcech C-515/17 P a C-561/17 P, Uniwersytet Wrocławski a další/REA

Uniwersytet Wrocławski (Vratislavská univerzita, Polsko) podala v roce 2016 k Tribunálu žalobu proti rozhodnutí Výkonné agentury pro výzkum (dále jen „agentura REA“), jímž byla univerzitě uložena povinnost vrátit jisté peněžní prostředky, které jí byly předtím poskytnuty. Tato žaloba byla prohlášena za nepřípustnou pro nedostatek řádného právního zastoupení. Podle Tribunálu nespĺňoval právní zástupce Vratislavské univerzity požadavek nezávislosti, který se váže k pojmu „advokát“ ve smyslu čl. 19 třetího pododstavce statutu Soudního dvora EU. Důvodem byla skutečnost, že tento právní zástupce, který měl kvalifikaci advokáta podle polského práva a vykonával advokacii v advokátní kanceláři, byl rovněž externím vyučujícím na Vratislavské univerzitě a za tímto účelem s touto univerzitou uzavřel občanskoprávní smlouvu.

Podle Tribunálu existence této smlouvy znamenala, že požadavek nezávislého právního zastoupení splněn nebyl. Tribunál konkrétně dovedl, že i když neexistence vztahu podřízenosti mezi Vratislavskou univerzitou a jejím právním zástupcem znamená, že po formální stránce zde zaměstnanecký poměr neexistuje, stále je přítomno riziko, že odborný názor tohoto právního zástupce může být přinejmenším částečně ovlivněn jeho profesním prostředím.

Proti usnesení Tribunálu podaly Vratislavská univerzita (C-515/17 P) a Polsko (C-561/17 P) kasační opravné prostředky.

Ve stanovisku dospěl generální advokát Michal Bobek k názoru, že chce-li žalobce dodržet čl. 19 statutu, musí být zastoupen advokátem, který je řádně oprávněn k výkonu advokacie podle vnitrostátního práva některého členského státu, jak doloží jedním nebo několika příslušnými osvědčeními, a který je ve vztahu k žalobci v postavení třetí osoby. Tomuto advokátovi navíc nesmí být zakázáno působit v rámci daného konkrétního případu, a to ani z důvodu existence vnějšího tlaku, ani z důvodu jakéhokoli střetu zájmů, který je zřetelně rozpoznatelný na úrovni rozumného předpokladu vycházejícího z daného typu (současného nebo dřívějšího) vztahu mezi tímto advokátem a zastoupeným účastníkem.

Při uplatnění těchto kritérií na projednávanou věc generální advokát za prvé podotkl, že pokud jde o řízení, které vedlo k vydání napadeného usnesení, byl právní zástupce **patrně řádně oprávněn k výkonu advokacie podle polského práva.**

Za druhé, tento právní zástupce nejednal v řízení před Tribunálem jako zaměstnaný advokát Vratislavské univerzity, a byl tedy ve vztahu ke svému klientovi v **postavení třetí osoby.** Navíc je nesporné, že dotčená smlouva mezi tímto advokátem a Vratislavskou univerzitou se týkala vyučování, nikoli poskytování právních služeb před Tribunálem.

Za třetí, pokud jde o možný **střet zájmů,** lze vyvozovat, že Tribunál měl za to, že takový střet existuje, když uvedl, že z občanskoprávní smlouvy uzavřené mezi právním zástupcem a Vratislavskou univerzitou plyne riziko, že jeho odborné stanovisko může být alespoň částečně ovlivněno jeho profesním prostředím.

Dotčená smlouva se týkala vyučování mezinárodního práva soukromého. Nebyly zjištěny žádné finanční ani jiné vazby mezi Vratislavskou univerzitou a tímto právním zástupcem, které by mohly vyvolat důvodné pochybnosti o existenci střetu zájmů.

Za těchto okolností dospěl generální advokát k závěru, že se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení, když pojem „advokát“ vyložil tak, že vazba existující mezi Vratislavskou univerzitou a jejím právním zástupcem může zpochybnit nezávislost tohoto advokáta.

Generální advokát tedy navrhl, aby bylo napadené usnesení zrušeno a věc C-515/17 P vrácena Tribunálu.

❖ Rozhodnutí zpracovala JUDr. HANA RÝDLOVÁ.

C. H. BECK NOVINKA

Telec • Tůma

Autorský zákon Komentář. 2. vydání

2019, vázané s přebalem, 1 320 stran
cena 2 890 Kč, obj. číslo EVK19

Objednávejte na www.beck.cz

Evropský soud pro lidská práva:

Omezení práva na přístup k obhájci během policejního výslechu není porušením práva na spravedlivý proces

Rozsudek ESLP ze dne 23. 5. 2019 ve věci *Doyle v. Irsko*, stížnost č. 51979/17

Shrnutí fakt:

Stěžovatel, Barry Doyle, který v současné době vykonává trest odnětí svobody na doživotí, byl zadržen v únoru 2009 v souvislosti s vraždou S. G. z listopadu 2008. Po předvedení na policejní stanici byl stěžovatel informován o svých právech, včetně práva na přístup k obhájci, a bylo mu umožněno, aby se před prvním výslechem poradil s obhájcem, což stěžovatel učinil. Stěžovatel byl posléze několikrát vyslýchán, přičemž měl v době mezi výslechy jak telefonický, tak osobní přístup k obhájci. Veškeré výslechy byly nahrávány na video a probíhaly bez fyzické přítomnosti obhájce. Ani stěžovatel, ani jeho obhájce nepodalí žádost, aby se obhájce mohl zúčastnit výslechu, a to s ohledem na policejní praxi v té době, podle které se obhájci fyzicky neúčastnili policejních výslechu. Na stěžovatelovu žádost byl jeden výslech zastaven, aby se stěžovatel mohl poradit se svým obhájcem. Při patnáctém výslechu se stěžovatel přiznal k tomu, že zabil S. G., a uvedl řadu detailů ke spáchanému činu. Policie jej poté ještě několikrát vyslechla.

V průběhu hlavního líčení se stěžovatel domáhal toho, aby k jeho doznání nebylo přihlíženo, s odůvodněním, že byl k němu donucen, že mu bylo vyhrožováno a že mu nebyl umožněn přístup k právní pomoci. Soudce jeho námitky odmítl a v únoru 2012 jej porota shledala vinným z vraždy S. G. Stěžovatel byl odsouzen k trestu odnětí svobody na doživotí. Jeho opravné prostředky k odvolacímu soudu a k Nejvyššímu soudu byly neúspěšné. Nejvyšší soud, který v lednu 2017 zamítl jeho dovolání poměrem šesti hlasů ku jednomu, se detailně zabýval otázkou práva na přístup k obhájci během policejního výslechu.

Předmět stížnosti před ESLP:

Stěžovatel namítal, že v rozporu s čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. c) Úmluvy (právo na spravedlivý proces a právo obhajovat se za pomoci obhájce podle vlastního výběru) nebylo umožněno, aby jeho obhájce byl fyzicky přítomen během výslechu, čímž stát nedostal své povinnosti zajistit mu spravedlivý proces. V důsledku nepřítomnosti jeho obhájce při výsleších na něj mohla policie činit nátlak, aby se doznal.

Rozhodnutí ESLP:

Právo každého, kdo je obviněn z trestného činu, na účinnou obhajobu za pomoci obhájce je jedním ze základních as-

pektů práva na spravedlivý proces [*Salduz v. Turecko* (GC), § 55; *Beuze v. Belgie* (GC), § 119-150]. Právo na obhajobu za pomoci obhájce zahrnuje právo podezřelého na navázání kontaktu s obhájcem před prvním policejním výslechem a právo podezřelého na fyzickou přítomnost obhájce při policejních výsleších [*Beuze v. Belgie* (GC), § 132-134; *Soytemiz v. Turecko*, § 43-46].

Na základě judikatury ESLP se na případy týkající se čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. c) Úmluvy aplikuje dvoustupňový test. V první fázi se posuzuje, zda existovaly přesvědčivé důkazy, které odůvodňovaly omezení práva na přístup k obhájci, a ve druhé fázi se zkoumá spravedlivost řízení jako celku.

Co se týče první fáze, stěžovatel měl po zadržení a před prvním výslechem přístup k obhájci. Po prvním výslechu a dále během přípravného řízení měl možnost kdykoliv se s obhájcem radit. Avšak v souladu s tehdy platnou policejní praxí jeho obhájci nebylo umožněno, aby byl fyzicky přítomen u výslechu. Skutečnost, že obhájce stěžovatele se nemohl fyzicky účastnit policejních výslechu, představovala omezení práva stěžovatele na přístup k obhájci. Avšak vzhledem k tomu, že stěžovatel měl přístup k obhájci před prvním policejním výslechem a kdykoliv poté, a vzhledem k tomu, že všechny výslechy byly nahrávány na video, rozsah tohoto omezení byl relativní. **I když napadené omezení práva na přístup k obhájci vyplývalo z policejní praxe v daném čase, a bylo tudíž obecné povahy, nebyly pro něj dány přesvědčivé důkazy ve smyslu judikatury ESLP** [*Ibrahim a další v. Spojené království* (GC), § 258], které by jej odůvodňovaly. **Namísto je tak přísný přezkum spravedlivosti řízení jako celku.**

Stěžovatel se nenacházel ve zranitelném postavení. Není dán žádný důvod pro zpochybnění posouzení případu vnitrostátními orgány, které velmi pečlivě přezkoumaly, zda policie během výslechu vyhrožovala stěžovateli a zda jej nutila k doznání. Vnitrostátní soudy tří stupňů neshledaly nic, co by nasvědčovalo tomu, že doznání stěžovatele bylo důsledkem donucení nebo výhrůžek. Stěžovatel mohl napadnout přípustnost důkazů a jejich použití v kterékoliv fázi řízení. Navíc byl dán zjevný veřejný zájem na tom, aby stěžovatel byl stíhán pro trestný čin vraždy. Soudní proces se týkal vraždy nevinné oběti, která byla zaměněna za jinou osobu v kontextu války zločineckých gangů, která vyžadovala odpovídající zásah státu [*Ramanauskas v. Litva* (GC), § 53]. V rámci trestního řízení existovaly jiné procesní záruky, např. skutečnost, že z veškerých policejních výslechu byly pořizovány videozáznamy, které byly posléze předány soudům a porotě. Videozáznamy výslechu byly krokem k předcházení nátlaku a špatného zacházení ze strany policie. **Kromě toho porota obdržela od soudce důkladné instrukce ohledně hodno-**

cení důkazů. Nepřítomnost obhájce při policejních výsleších tak byla vyvážena jinými procesními zárukami.

Po zvážení vlivu omezení práva na přístup k obhájci v přípravném řízení na celkovou spravedlivost trestního řízení dospěl ESLP k závěru šesti hlasy ku jednomu, že spravedlivost řízení jako celek nebyla dotčena. Nedošlo tudíž k porušení čl. 6 odst. 1 a odst. 3 písm. c) Úmluvy.

Lze shrnout, že k závěru, že **spravedlivost řízení jako celek nebyla dotčena, ačkoliv právo na přístup k obhájci bylo omezeno, vedly ESLP tyto konkrétní okolnosti:**

- Stěžovatel byl od počátku právně zastoupen.
- Výslechy nebyly neobvykle nebo přehnaně dlouhé a podle vyjádření soudce byl stěžovatel během výslechů v dobré fyzické a duševní kondici.
- Stěžovatel měl možnost napadnout přípustnost důkazů a jejich použití (po desetidenním zvláštním řízení o přípustnosti důkazů shromážděných během policejních výslechů soudce vydal obsáhlé a odůvodněné rozhodnutí).
- Tvrzení stěžovatele, že byl zastrahován policií, bylo rozsáhle přezkoumáno vnitrostátními soudy (dle jejich mínění i kdyby jednání policie bylo možné označit za zastrahování či donucování, nelze jej spojovat s doznáním stěžovatele, a to s ohledem na běh času a na skutečnost,

že stěžovatel měl příležitost radit se se svým obhájcem jak osobně, tak telefonicky bezprostředně před tím, než učinil doznání).

- Ačkoliv odsouzení stěžovatele bylo založeno na dobrovolném přiznání viny, bylo podepřeno podstatnými nezávislými důkazy.
- Soudce poučil porotu, aby otázku, zda byl stěžovatel donucen k doznání ze spáchání trestného činu, přezkoumala neutrálně, a upozornil ji na riziko odsouzení osoby pouze na základě doznání bez usvědčujících důkazů. Porota byla rovněž obeznámena s důvody, pro které soudce připsal záznamy z výslechů jako důkazy.
- Stěžovatel byl stíhán ve veřejném zájmu.
- Existovaly jiné důležité procesní záruky: i) videozáznamy všech policejních výslechů, které byly postoupeny soudci a porotě, ii) obhájce stěžovatele, ačkoliv nebyl fyzicky přítomen u výslechů, využil možnosti přerušit výslech, aby mohl konzultovat se stěžovatelem. Úloha obhájce byla klíčová v tom, že policie a stěžovatel komunikovali jeho prostřednictvím, a nikoliv přímo mezi sebou.

❖ Rozhodnutí zpracovala Mgr. VLADIMÍRA PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Ph.D., LL.M.

Glosa:

K rozsudku NS ve věci omluvitelnosti omylu při uzavírání smlouvy

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2018, sp. zn. 29 Cdo 4851/2016

I. Východisko a vymezení právní otázky

Dne 23. 10. 2018 vydal Nejvyšší soud (NS) ve věci vedené pod sp. zn. 29 Cdo 4851/2016 rozsudek, ve kterém se vyjadřuje k problematice omluvitelnosti omylu jako předpokladu relativní neplatnosti právního jednání (smlouvy). NS zde dospěl k závěru, že se **smluvní strana může zásadně spolehnout na pravdivost prohlášení druhé strany ve smlouvě.**¹ Tento přístup představuje **významný pozitivní posun oproti jiným rozhodnutím téhož soudu z nedávné doby, ve kterých se kladou na oklamanou smluvní stranu až nepřiměřené nároky ohledně míry požadované péče.** Tento rozdíl lze dobře ukázat na srovnání s jiným rozhodnutím NS (také z roku 2018 – viz dále), které se rovněž zabývá omluvitelností omylu. Přes nepochybně pozitivní trend, který glosované rozhodnutí naznačuje, lze požadavek omluvitelnosti více konkretizovat s ohledem na míru účasti, kterou se obě strany na omylu podílely.

Při posuzování omluvitelnosti omylu jako předpokladu relativní neplatnosti právního jednání jde zejména o tyto otázky:

- Je vůbec omluvitelnost předpokladem relativní neplatnosti podle § 49a zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, dále „obč. zák. č. 40/1964 Sb.“, resp. § 583 a násl. zákona č. 89/2012, občanský zákoník, dále „o. z.“?
- Pokud ano, jaký je právní základ tohoto předpokladu?
- Jaká jsou kritéria samotné omluvitelnosti a jaký je vztah k míře účasti druhé smluvní strany na omylu jednajícíchho?

II. Skutkový stav a rozhodnutí soudu prvního stupně a odvolacího soudu

V dané věci šlo o případ, kdy strany na závěr komplexnějšího vyjednávání ještě za účinnosti obč. zák. č. 40/1964 Sb. uzavřely smlouvu o prodeji konkrétně vymezených akcií. Ve smlouvě bylo uvedeno, že *„finanční stav společnosti odpovídá stavu zobrazenému v účetní závěrce, která tvoří přílohu č. 3 smlouvy, a že účetnictví společnosti poskytuje pravdivý a věrný obraz stavu jejího majetku a závazků“.*

Nabyvatel akcií (v řízení žalobkyně) však následně zjistil, že majetek společnosti byl oproti deklarovaným skutečnostem zatížen nedobytnými pohledávkami, značným mankem

¹ Obdobný přístup lze zaznamenat již v rozhodnutí NS ze dne 15. 12. 2015, sp. zn. 32 Cdo 124/2014.

a že byly značně nadhodnoceny ceny zásob materiálu. Proto se žalobkyně dovolala neplatnosti smlouvy o prodeji akcií, neboť převodci (v řízení žalování) u ní vyvolali omyl, pokud „jde o stav hospodaření a jmění společnosti“.

Soud prvního stupně s odkazem na R 55/2010 (k tomu viz níže) dospěl ohledně omluvitelnosti omylu žalobkyně k závěru, že pokud žalobkyně neprovedla účetní audit společnosti, nepostupovala s obvyklou mírou opatrnosti a nevyvinula obvyklou péči, aby se omylu vyhnula.

Odvolační soud se s tímto závěrem ztotožnil. Provedení účetního auditu považoval za nezbytnou součást obvyklé míry opatrnosti. Pokud jej žalobkyně neprovedla, pak „si skutečně nemůže stěžovat, že neměla veškeré informace o stavu účetnictví a majetku společnosti“.

III. Rozhodnutí NS

I NS se v předmětném rozhodnutí hlásí k dosavadní judikatuře, a to výslovně kromě jiného i k R 55/2010.² **Vychází tedy z požadavku potřeby vynaložit obvyklou péči (míru opatrnosti). Liší se však v posouzení toho, co je obvyklá míra opatrnosti.**

V zásadě totiž nevyžaduje, aby smluvní strana prověřovala prohlášení druhé strany: „[42] Uvede-li totiž ve smlouvě jedna ze smluvních stran nepravdivé prohlášení, které je s to přivodit omyl druhé smluvní strany ohledně skutečnosti, jež je pro uskutečnění právního úkonu (uzavření smlouvy) rozhodující, je zpravidla třeba mít za to, že jedná-li druhá smluvní strana důvěřujíc takovému prohlášení, vyvinula obvyklou míru opatrnosti, aby se omylu vyhnula (ledaže by bylo již při uzavírání smlouvy s ohledem na okolnosti konkrétního případu zjevné, že takové prohlášení není pravdivé).“

IV. Kritické hodnocení

O problematice omluvitelnosti omylu se v našem právním prostředí diskutovalo prakticky vždy.³ V původním znění OZO požadavek omluvitelnosti výslovně upravoval § 876: „Byla-li smluvní strana pouze sama vinna svým omylem jakkolivěk utvářeným,⁴ trvá smlouva, ledaže by přijímající straně musel tento omyl zřejmě z okolností napadnouti.“ Z toho se dovozovalo, že neomluvitelnost omylu měla relevanci (a tedy nezakládala možnost dovolat se neplatnosti) jen v případě, kdy jednající (mýlící se) měl na omylu výlučnou vinu. V takovém případě totiž absentovala podmínka účasti druhé strany. Vzhledem k tomu, že podmínku účasti druhé strany výslovně stanovil § 871 OZO (odpovídá § 583 o. z.), bylo toto ustanovení třetí dílčí novelou OZO v roce 1916 vypuštěno.

Přes tento jasně projevovaný úmysl zákonodárce však část československé literatury (např. Sedláček) vyžadovala, aby mýlící se subjekt jednal s náležitou opatrností. Tento požadavek je mimořádně extenzivní, protože dokonce přesahuje případy, kdy jde jen o výlučné zavinění omylu ze strany mýlícího se subjektu.

Potřebu omluvitelnosti omylu ve smyslu této části československé literatury začala po r. 1991 vyžadovat i judikatura k obč. zák. č. 40/1964 Sb.; příkladem může být i všemi instancemi citované rozhodnutí R 55/2010. Právním základem byla druhá věta § 40a obč. zák. č. 40/1964 Sb., podle níž se re-

lativní neplatnosti nemůže dovolat ten, kdo ji sám způsobil.⁵ Podobné ustanovení obsahuje i současný o. z. v § 579 odst. 1.

Z tohoto velmi přísného posouzení omluvitelnosti omylu vycházelo i další rozhodnutí NS z roku 2018, kde se soud zabýval otázkou, zda se může kupující automobilu spolehnout na tvrzení prodávajícího (podnikatele), že je vlastníkem prodávávaného vozidla, a pokud se toto tvrzení ukáže jako nepravdivé, zda se může dovolat relativní neplatnosti úvěrové smlouvy, která byla uzavírána společně s kupní smlouvou.⁶ Úvěrovou smlouvu uzavřel jako zástupce úvěřujícího prodávající automobilu. Problém omluvitelnosti omylu „vyřešil“ NS takto: „Vybral-li si ve smlouvě specifikované vozidlo, měl si sám ověřit, zda dealer může již v den uzavření smlouvy o úvěru vlastnictví vozidla převést. Jestliže – při vědomí, že kupní cena vozidla bude (zčásti) hrazena účelovým úvěrem poskytnutým právní předchůdkyní žalobkyně jen pod podmínkou nabytí vlastnictví vozidla – tak neučinil, zanedbal obvyklou míru opatrnosti; o omluvitelný omyl nejde.“ Je zřejmé, že takové odůvodnění není v žádném případě dostatečným odůvodněním soudního rozhodnutí.

Glosované rozhodnutí NS toto extrémně přísné posouzení omluvitelnosti velmi rozumně zmírňuje. Vychází z toho, že se smluvní strana může vůči druhé straně spolehnout na její tvrzení; pokud tato nejsou pravdivá, pak se při splnění dalších podmínek v zásadě může i dovolat neplatnosti.

Sama kategorie omluvitelnosti omylu, jak plyne z dosavadní judikatury k obč. zák. č. 40/1964 Sb., však vyžaduje revizi. **Význam účasti mýlícího se subjektu na omylu totiž nelze posoudit bez současného zohlednění míry účasti druhé strany.** Aplikace § 40a věty druhé obč. zák. č. 40/1964 Sb. (§ 579 o. z.), která se zakládá na objektivně teleologickém výkladu, zde vyžaduje poměrování dotčených zájmů obou smluvních stran. Nelze přitom tvrdit, že jakákoli míra účasti dotčeného

2 Rozsudek NS ze dne 30. 7. 2009, sp. zn. 29 Cdo 1830/2007: „Jednající osoba se ve smyslu § 49a, věty první, obč. zák. může účinně dovolat podstatného omylu vyvolaného osobou, které byl právní úkon určen, jen jde-li o tzv. omluvitelný omyl. Omluvitelným je přitom jen takový omyl, k němuž došlo přesto, že jednající (mýlící se) osoba postupovala s obvyklou mírou opatrnosti (že vyvinula obvyklou péči), kterou lze se zřetelem k okolnostem konkrétního případu po každém požadovat k tomu, aby se takovému omylu vyhnul. Postupník, jenž si před podpisem smlouvy o úplatném postoupení pohledávky vůči dlužníku, který je v konkursu, neověřil skutečnost, že postupovaná pohledávka byla přihlášena v konkursu vedeném na majetek dlužníka a že účinky přihlášení pohledávky nadále trvají, alespoň tím, že u postupitele nahlédl do kopie přihlášky postupované pohledávky v konkursu, anebo tím, že si od něj vyžádal listinu dokládající stav přihlášené pohledávky v konkursu vedeném na majetek dlužníka (např. výpis z upraveného seznamu přihlášených pohledávek ve smyslu § 21 odst. 3 zák. č. 328/1991 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2007), se nemůže účinně dovolat relativní neplatnosti postupní smlouvy podle § 49a, věty první, obč. zák. jen proto, že postupitel v něm vyvolal skutkový omyl o stavu postupované pohledávky (z něž sám v důsledku nedbalé správy svých pohledávek vycházel) prohlášením, že pohledávku do konkursu vedeného na majetek dlužníka přihlásil a že správce konkursní podstaty takto přihlášenou pohledávku přezkoumal a uznal. Takový omyl postupníka není omylem omluvitelným, neboť postupník při uzavření smlouvy zanedbal obvyklou míru opatrnosti (nevyvinul obvyklou péči), kterou lze na něm požadovat a jejímž prostřednictvím by se tomuto omylu vyhnul.“

3 Podrobněji ke genezi tohoto problému viz Melzer in F. Melzer, P. Těgl a kol.: Občanský zákoník – velký komentář, Svazek III., § 419-654, 1. vydání, Leges, Praha 2014, komentář k § 583-585, m. č. 134 a násled.

4 Překlad z roku 1885 tiskem J. Mercyho: „Byl-li by smluvní omylem svým jakýmkoliv sám jediný vinen, zůstává smlouva ve své moci a váze; leč by přijímající z okolností byl patrně vyrozumětí mohl, že omyl se zběhl.“

5 Např. rozsudek NS ze dne 19. 12. 2002, sp. zn. 30 Cdo 1251/2002.

6 Rozsudek NS ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. 33 Cdo 942/2017.

subjektu (mýlicího se) zcela vylučuje jeho právo (zde: právo dovolat se relativní neplatnosti), a to při jakékoli míře účasti druhé strany. Není žádný důvod, proč by se účast jedné strany na omylu přičítala k její tíži, zatímco účast druhé strany, resp. její míra, by byla zcela irelevantní. To, že má mýlicí se na omylu účast (v podobě jeho vlastního zavinění), přece nijak nezmenšuje účast druhé strany, která omyl vyvolala nebo o něm alespoň musela vědět.⁷

Z takového poměrování dotčených zájmů stran vyplývá např. pro případ **lstivého jednání**, že pro účely dovolání se relativní neplatnosti je případné zavinění omylu ze strany mýlicího se subjektu zcela irelevantní. **Velmi intenzivní nepoctivost druhé strany převáží i nad vlastní nedbalostí mýlicího se subjektu.**⁸ Tento závěr ostatně plyne i z glosovaného rozhodnutí, když zde soud rozlišuje případy úmyslného vyvolání omylu (lsti) a omylu podstatného. Požadavek omluvitelnosti omylu přitom vztahuje jen ke kategorii omylu podstatného [bod 36, sub 2), 3) a 5) rozsudku].

Naproti tomu rozsudek týkající se úvěrové smlouvy – pokud mu vůbec lze správně rozumět – vychází z neomluvitelnosti omylu, a to i přesto, že omyl je zde soudem považován za úmyslně vyvolaný.

Dovolání se neplatnosti bude naproti tomu vyloučeno v případě, kdy byl omyl vyvolán druhou stranou nezaviněně, avšak sám mýlicí se na něm má vlastní zavinění. Pak je skutečně míra účasti mýlicího se subjektu větší, což ospravedlňuje, aby byl i přes svůj omyl právním jednáním vázán. V tomto případě tak dospíváme k vlastnímu řešení, které lze dovodit přesvědčivým výkladem z OZO.⁹

Nejspornější se tak může jevit situace, kdy je omyl způsoben jak nedbalostí mýlicího se, tak i nedbalostí druhé strany.

Protože v tomto případě právní jednání není založeno na skutečné vůli stran (v širokém smyslu tohoto pojmu), odpovídá konstelaci zájmů stran, aby byla mýlicímu se dána možnost vyvázat se z následků právního jednání, než aby byla při těchto následcích uměle držena.¹⁰

Ostatně jde o obdobnou situaci, jako když je omyl nezaviněně vyvolán druhou stranou, a současně jde o omyl omluvitelný. V tomto případě absentuje zavinění obou stran, resp. míra účasti obou stran na vyvolání omylu je shodná. V tomto případě zákon zcela jednoznačně mýlicímu se subjektu přiznává právo dovolat se neplatnosti. Není důvod, proč by tomu mělo být jinak v ostatních případech totožné míry zavinění obou stran.

Konečně lze zmínit případ, kdy je na straně mýlicího se subjektu hrubá nedbalost, zatímco ten, kdo omyl vyvolal, jednal jen s prostou nedbalostí. **Zde lze zohlednit rozhodnutí zákonodárce ohledně relevance zjevných vad.** V případě zjevných vad, tj. vad, o kterých příjemce plnění nevěděl jen v důsledku hrubé nedbalosti, zákon práva z vad nepřiznává. Tomuto řešení odpovídá i to, aby dotčený subjekt neměl právo dovolat se relativní neplatnosti.

Pouze lest ze strany adresáta právního jednání (nebo jemu přičitatelná), představující mimořádnou intenzitu nepoctivosti, ospravedlňuje, aby i v případě hrubé nedbalosti mýlicího se subjektu mu zůstalo zachováno právo dovolat se neplatnosti. To platí přesto, že v případě odpovědnosti za vady zákon neposkytuje práva ze zjevné vady ani při úmyslně vadném plnění; existence platné smlouvy totiž umožňuje přeci jen silnější vázanost stran, než když jde o posouzení, zda strany vůbec mají být vázány.

✿ Rozhodnutí okomentovali doc. JUDr. PETR TÉGL, Ph.D., a doc. JUDr. FILIP MELZER, LL.M., Ph.D. Oba jsou advokáty a současně působí na Katedře soukromého práva a civilního procesu Právnické fakulty UP v Olomouci.

7 K účasti druhé strany na omylu dle § 583 o. z. viz podrobněji op. cit. sub 3, komentář k § 583-585, m. č. 108 a násl., m. č. 134 a násl.

8 Srov. op. cit. sub 3, komentář k § 583-585, m. č. 144.

9 Srov. op. cit. sub 3, komentář k § 583-585, m. č. 146.

10 Srov. op. cit. sub 3, komentář k § 583-585, m. č. 147.

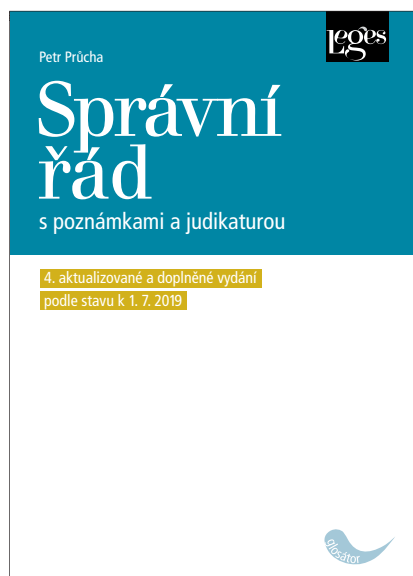
Připravujeme pro vás...

...do čísla 11/2019 *Bulletinu advokacie*:

- Článek docenta Pavla Vantucha „Možnost obviněného vzdát se obhájce a důsledky pro obhajobu“
- Článek docentky Ivany Štenglové „Střet zájmů člena statutárního orgánu kapitálové obchodní korporace ve vazbě na principy corporate governance“
- Zprávu z konference a vernisáže výstavy projektu Advokáti proti totalitě
- Informace o galavečeru Právníka roku 2019 v Brně

... a mnoho dalšího!

Petr Průcha:

Správní řád s poznámkami a literaturou

Leges, Praha 2019, 4. vydání, 536 stran, 780 Kč.

Vychází-li odborná publikace v relativně krátké době opakovaně (v daném případě od roku 2012 již počtvrté), svědčí to o tom, že si našla okruh svých čtenářů.

Třebaže její název je spíše skromný a autor neopomíná zdůraznit, že neaspíruje na analytický komentář, dostává se zájemcům ze značně širokého spektra, a to nejen ryze odborné veřejnosti, do rukou **fundovaná publikace k základnímu procesnímu předpisu v oblasti správního práva.**

Na rozdíl od mnoha tzv. komentářů, které jsou v současnosti nabízeny, se prof. Průcha neomezuje na to, že by otiskl toliko příslušné pasáže důvodové zprávy, ale naopak jednotlivá ustanovení doprovází vesměs obsáhlými poznámkami, které však zdaleka převyšují to, co lze pod tímto výrazem očekávat, což je ostatně patrné z toho, že nezřídka uvádí i kritická a analytická stanoviska k judikatuře. Čtenář je také mimo jiné provázen i základními pojmy správního práva, jakými jsou pravomoc, působnost či legalita atd., s nimiž se v praxi běžně setkává a které mají mnohdy zásadní význam pro aplikaci tohoto kodexu.

Každé ustanovení je systematicky opatřeno jednak zasvěcenou poznámkou, která má, bez zbytečné skromnosti, povahu

komentáře, jednak výběrem z relevantní judikatury, kterou autor vždy pečlivě doplňuje, a závěry Poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu, které požívají v praxi velkou autoritu. Zdůraznit je třeba, že u všech rozhodnutí je vybírána a formulována důležitá „právní věta“, která je pro pochopení jeho významu zásadní.

Jakkoli je všem paragrafům věnována rovnoměrná péče, pozornost zaslouží ta ustanovení, která patří k často diskutovaným a jako taková jsou předmětem judikatury a odborné literatury. Z nich lze jako příklad uvést zvláštní ustanovení o některých rozhodnutích, zejména pak závazné stanovisko, které je v právní úpravě správního práva často frekventovaným institutem. Ocenění zaslouží i to, že autor odkazuje na řadě míst na zvláštní úpravu a objasňuje její poměr ke správnímu řádu, jako je tomu u opravných prostředků, příkazního řízení nebo nahlížení do spisu.

Práce má být nepochybně v první řadě praktickou příručkou pro správní orgány a jejich zaměstnance a nutno k tomu připojit, že toto posláním určitě splňuje. Nepochybně však může být cenným vodítkem i pro soudy a samozřejmě také pro ty advokáty, kteří se složité materií správního řízení věnují.

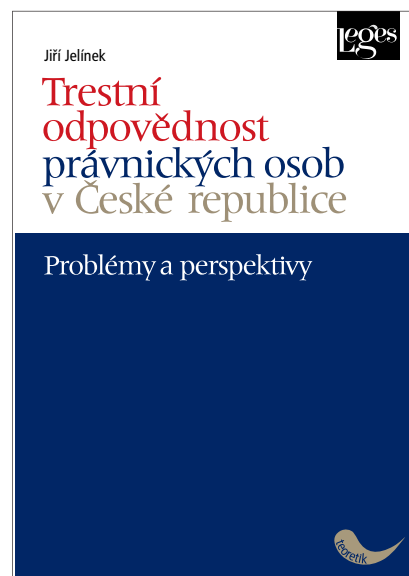
❖ doc. JUDr. PAVEL MATES, CSc.,
advokát v Praze, přednáší na Vysoké škole
finanční a správní v Praze a na Fakultě
sociálně ekonomické Univerzity J. E. Purkyně
v Ústí nad Labem

Jiří Jelínek:

Trestní odpovědnost právnických osob v České republice. Problémy a perspektivy

Leges, Praha 2019, 384 stran, 690 Kč.

Zvyšující se počet vyšetřovaných, obžalovaných a odsouzených právnických osob vyvolává poptávku i nutnost kvalifikovaného zastoupení právnické osoby v trestním řízení vedeném proti ní. Při praktické obhajobě právnických osob se setkávám, a myslím, že nejen já, s tím, že některé důležité otázky týkající se trest-

ni odpovědnosti právnických osob, jejich sankcionování i trestního řízení podle zákona č. 418/2011 Sb., účinného od roku 2012, resp. podle trestního řádu, nejsou v zákonné úpravě zcela jasně a zřetelně upraveny, případně na jejich řešení existují nejednotné názory.

Často jde o otázky, na které zákon ani nepamatuje, anebo takové, které nejdou vyřešit jinak než jen změnou platné právní úpravy. To vyvolává rozpaky a četné diskuse. Odtud pak není daleko k otázkám, zda vůbec bylo nutné přijímat trestní odpovědnost právnických osob, zda a jakou roli v tom hrály mezinárodní důvody, a jakou roli v konečném textu zákona hrálo tolik známé legislativní kutilství zákonodárce, případně, zda by ještě dnes nebylo možné se trestní odpovědnosti právnických osob „zbavit“ a nahradit ji např. odpovědností podle správního práva.

Tyto otázky a dlouhou řadu dalších si klade ve své nové monografii *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice. Problémy a perspektivy*, která v nedávné době vyšla v nakladatelství Leges, prof. Jiří Jelínek, vedoucí katedry trestního práva Právnické fakulty UK v Praze. Autora jistě není třeba odborné veřejnosti představovat, tématu trestní odpovědnosti se dlouhodobě věnuje a publikuje o něm. Jeho novou monografií ovšem považují za nutné představit, protože pro okruh čtenářů Bulletinu advokacie může představovat znamenitý pramen důležitých informací.

Pozornost problematice trestní odpovědnosti věnuje řada autorů. Nicméně recenzovaná práce prof. Jelínka je svým způsobem zpracování a bohatstvím mno-

hých myšlenek určitě ojedinělá, originální a po obsahové stránce velice kvalitní.

Autor systematicky práci rozdělil do dvanácti kapitol, ve kterých se nejprve pokouší odpovědět na otázku, proč je trestní odpovědnost právnických osob v České republice otázkou stále aktuální. Dále rozebírá kriminologické souvislosti trestní odpovědnosti korporací. Vzhledem k obecně traktovanému závěru, že důvodem přijetí zákona o trestní odpovědnosti právnických osob v České republice byly mezinárodní závazky ze strany Evropské unie, pojednává o této otázce ve třetí kapitole.

Po stručném představení legislativního vývoje následují kapitoly, které podle mého názoru tvoří jádro práce. Jsou to zejména pátá kapitola charakterizující trestní odpovědnost v ČR jako odpovědnost pravou, odvozenou, souběžnou, nezávislou a subjektivní, šestá kapitola o možnosti právnické osoby „vyvinut se“ z trestní odpovědnosti, sedmá a osmá kapitola o rozsahu kriminalizace jednání právnických osob a přechodu trestní odpovědnosti právnických osob na právního nástupce.

Trestní odpovědnost právnických osob, poskytovatelů zdravotních služeb a problémy sankcionování právnických osob jsou obsahem následujících kapitol. Jedenáctá kapitola pojednává o problémech trestního řízení proti právnickým osobám (zajištění účasti právnických osob v trestním řízení, nutná obhajoba a právnická osoba, obviněná právnická osoba a důkazní břemeno, a nakonec otázky možné kolize mezi přestupkem právnické osoby a trestným činem právnické osoby). Poslední, dvanáctá kapitola se jmenuje „Česká republika a trestní odpovědnost právnických osob – navždy spolu?“, a Jelínek v ní sumarizuje poznatky, ke kterým dospěl.

Autor tedy věnoval v monografii samostatnou pozornost řadě vybraných okruhů problémů z oblasti trestní odpovědnosti právnických osob. Postupoval tím způsobem, že je pojmenoval, vymezil a popsal, analyzoval, a také se k nim přímo a konkrétně vyjádřil. Na více místech také uvedl jejich možné řešení. Jak ale sám konstatuje, je ještě řada dalších, dosud nezodpovězených problémů, pro které nebylo zřejmě v monografii již místo, a kterými se tudíž zabývat nemohl.

Recenzovaná monografie není vyčerpávajícím komentářem k platné úpravě. Autor si vybral určitou množinu problé-

mů, které považuje za nejdůležitější, klade si v práci otázky, hledá odpovědi, interpretuje, nabízí vlastní řešení, včetně řešení *de lege ferenda*.

Autor vychází ze širokého okruhu literárních pramenů, včetně cizojazyčných – tím práce překračuje svůj název; jde o výklad trestní odpovědnosti právnických osob v České republice, ale čtenáři se dostane řady informací o zahraničních právních úpravách či tendencích vývoje. Tak např. se mu dostane vysvětlení, proč je italská právní úprava pravou trestní odpovědností právnických osob, ačkoliv se běžně v odborné literatuře uvádí, že jde o odpovědnost administrativní, poskytne se mu informace o tom, kdy byla přijata trestní odpovědnost např. v Estonsku či Portugalsku a jaké jsou tamní prameny právní úpravy, nastíní se vývoj španělské právní úpravy, upozorní se, že v Německu probíhají diskuse o nahrazení současného administrativního modelu pravou trestní odpovědností právnických osob, a četné další informace ze zahraničí.

Recenzovaná monografie je ojedinělá z více důvodů, které se vzájemně doplňují a významně, smysluplně umocňují. Znamenitý význam způsobu zpracování spočívá v tom, že autor je schopen přilehavě reagovat nejen na záměry zákonodárce v podobě výkladu dotčené platné právní úpravy, ale právě též využít s tématem spojené zásadní otázky a z nich plynoucí poznatky nauky v souvislosti s trestní odpovědností právnických osob. Významným a charakteristickým znakem vysvětlování a komentování jím zpracovávané problematiky je využití autorovy bohaté pedagogické praxe. Ta mu umožňuje to, aby danou problematiku nejen dokázal zpracovat a podávat ve vysoké vědecké kvalitě, ale současně ji také vložil srozumitelným způsobem, aby byla použitelná a pochopitelná též pro větší okruh odborníků z praxe působící v této oblasti. Zároveň umožňuje alespoň určitou základní orientaci v této problematice širší veřejnosti, podle konkrétních možností a znalostí čtenářů jeho textu.

Praktikující advokáti se budou zajímat především o ty partie práce, které jim umožní kvalifikovaně argumentovat ve prospěch obhajoby, typicky např. o možnosti právnické osoby „vyvinut se“ z trestní odpovědnosti a za jakých podmínek, nebo o kritiku (naštěstí minoritního) názoru zastávaného resortem státního zastupitel-

ství, že v řízení proti právnickým osobám dochází k obrácení důkazního břemene a je povinností obhajoby určitě skutečností dokázat a nést důkazní břemeno.

Chtěl bych však upozornit na první kapitole práce, která obecně vymezuje a vykládá trestní odpovědnost právnických osob jako stále velice aktuální společenský fenomén. Co si nepochybně zaslouhuje samostatnou pozornost čtenáře, jsou úvahy v této kapitole týkající se charakteristiky současné moderní, globalizované kapitalistické ekonomiky a postavení a úlohy právnických osob v této společnosti, zejména nadnárodních korporací. Kriminologické úvahy autora, zde uváděné, nepochybně mají význam nejen jako uvedení do zkoumané problematiky, ale již zde lze najít oporu či kritiku pro smysluplnost posuzování současné platné právní úpravy v této oblasti s výhledy do budoucnosti.

Také poslední kapitola s otevřeným názvem „Česká republika a trestní odpovědnost právnických osob – navždy spolu?“ nepochybně zaujme stručným, věcným a výstižným doporučením ke změně právní úpravy.

Na závěr bych chtěl laskavého čtenáře ještě upozornit, že Jelínek řadu myšlenek a vysvětlení uvádí v poznámkách pod čarou. Odtud se lze dozvědět nejen, že v Riegrově naučném slovníku z roku 1870 jsou spisy Friedricha Karla von Savigny (autora teze, že právnické osoby jsou fikcí) charakterizovány tak, že se vyznačují „hlubokou učeností, ostrovtipností a uhlazeným vypravováním“ (str. 76), ale obsahují např. i vysvětlení, proč se nelze pro podporu řešení současných právních otázek dovolávat názorů v dílech Andreje Vyšinského, sovětského právního teoretika období stalinismu, k čemuž bohužel v literatuře došlo (str. 344).

Monografii prof. JUDr. Jiřího Jelínka, CSc., *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice. Problémy a perspektivy* mohou vřele doporučit nejen zájemcům o nelehké otázky trestní odpovědnosti korporací v České republice, ale prakticky všem, kteří se zajímají o současné problémy trestního práva a trestního řízení.

❁ doc. JUDr. EDUARD BRUNA, Ph.D., je advokátem se specializací na trestní právo a vysokoškolským pedagogem; na Vysoké škole finanční a správní v Praze působí též jako děkan a vedoucí Katedry veřejného práva

Lucie Novotná Krtoušová:

Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob

Wolters Kluwer ČR, Praha 2019,
184 stran, 399 Kč.

Kniha Mgr. Lucie Novotné Krtoušové, Ph.D., nazvaná *Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob*, si klade otázku, **jaké požadavky lze klást na fyzické osoby, které vystupují jako členové statutárních orgánů právnických osob, a snaží se rekonstruovat odpovědnostní skutkovou podstatu, která se péče řádného hospodáře týká.**

Odpovědnost člena statutárního orgánu (zejména vůči právnické osobě) vzniká tehdy, pokud člen statutárního orgánu poruší svoji povinnost jednat s péčí řádného hospodáře. Zkoumat odpovědnost členů statutárních orgánů tak nutně zahrnuje zkoumání toho, co vlastně péče řádného hospodáře znamená. Péče řádného hospodáře je však nepochybně tématem, které leží v centru pozornosti jak doktríny, tak praxe soukromého, resp. obchodního práva. Nabízí se tedy otázka, do jaké míry je téma, které si autorka zvolila, tématem novým či aktuálním. Domnívám se, že je jak tématem novým, tak aktuálním, bez ohledu na skutečnost, že se pojem péče řádného hospodáře v právním řádu České republiky vyskytoval ještě před rekodifikací soukromého práva.

Jak totiž správně upozornil Bohumil Havel, přestože „*nový občanský zákoník používá staré pojmy, např. péče řádného hospodáře, nepoužívá je v původním významu, protože je jednak zobecnil a jednak je položil nad normativní modely, které staré právo neznalo nebo je znalo v jiné podobě. Zastřešující obecné pojmy nejsou abstraktem toho, co bylo mnohdy dovozeno na půdě práva obchodního, ale jsou abstraktem obecného práva soukromého, jedno, že se nějaký (a krátký) čas používaly jako pojmy práva kapitálových společností.*“¹

Pojem péče řádného hospodáře, se kterým pracovalo platné právo před rekodifikací, je třeba odlišit od pojmu péče řádného hospodáře podle platné a účinné právní úpravy a je třeba znovu promyslet a zodpovědět otázku, jaké povinnosti a jaká odpovědnost z nového konceptu péče řádného hospodáře pro členy statutárních orgánů plynou. Právě proto považuji monografii Lucie Novotné Krtoušové za velmi důležitý příspěvek k pochopení jedné ze základních otázek soukromého práva.

Kniha se kromě úvodu a závěru člení na pět kapitol. První kapitola se nejprve obecně zabývá obsahovým vymezením pojmu péče řádného hospodáře a jeho pojmovým odlišením od tzv. fiduciárních povinností. Autorka přesvědčivě argumentuje pro subtilnější rozlišování mezi povinnostmi péče (*duty of care*) a povinnostmi loajality (*duty of loyalty*), které jsou někdy používány v širším slova smyslu jako synonyma fiduciárních povinností, jindy zase jako synonymum pro povinnost loajality. Tuto otázku autorka popisuje jak ve vztahu k předchozí právní úpravě, tak také – což lze ocenit – ve vztahu k pojmu fiduciárních povinností v britském právu.

Druhá kapitola je věnována povinnosti loajality, zejména s ohledem na řešení otázek souvisejících s překročením zákazu konfliktu zájmů. Třetí kapitola se věnuje podnikatelskému uvážení a odlišení jeho významu a funkce ve vztahu k obchodním korporacím a k právními osobám obecně.

Čtvrtá a pátá kapitola na sebe úzce navazují a představují vlastní odpověď autorky na otázku, jakou teoretickou koncepci odpovědnosti za jednání s péčí řádného hospodáře můžeme vyvodit z českého platného a účinného práva.

Z toho důvodu se ve čtvrté kapitole zabývá nejprve odpovědností členů statutárních orgánů před rekodifikací českého soukromého práva a vysvětluje, jaký význam mají teorie právnických osob pro pochopení právního jednání právnické osoby, a tedy i přičitatelnosti jednání osob jednajících za právnické osoby. To pak vyústuje v přesvědčivě odůvodněný závěr autorky v kapitole páté o tom, zda nahlížet na odpovědnost za jednání s péčí řádného hospodáře jako na odpovědnost zákonnou, či smluvní, což úzce souvisí s odpovědí na otázku, zda jde o odpovědnost objektivní či subjektivní.

Jestliže bylo cílem recenzované knihy odpovědět na otázku, jak lze teoreticky vysvětlit koncepci odpovědnosti členů statutárních orgánů právnických osob, potom se nemohla omezit pouze na platnou a účinnou právní úpravu, a tedy na otázku, jaké jsou předpoklady odpovědnosti členů statutárních orgánů za jednání v rozporu s péčí řádného hospodáře *de lege lata*. Autorka tak stála před úlohou nejprve obecně teoreticky vymezit, jaké všechny povinnosti péče řádného hospodáře vůbec zahrnuje a jaký je jejich vztah k tzv. fiduciárním povinnostem. To není možné učinit bez komparace se zahraniční právní úpravou. Bylo tak žádoucí provést komparaci s angloamerickým právním systémem, kde je koncept fiduciárních povinností tradičním právním institutem, zároveň však i s německou právní úpravou, která představovala jeden z nejdůležitějších inspiračních zdrojů naší platné a účinné právní úpravy. Posuzovat teoretickou koncepci jakéhokoliv institutu zároveň vyžaduje vyjasnit teoretické otázky s tímto institutem související. Autorka tak stála před úkolem popsat a vysvětlit obecné pojetí odpovědnosti v českém soukromém právu a ukázat, jak se toto pojetí odpovědnosti projevuje ve vztahu k povinnostem členů statutárních orgánů, a zároveň odpovědět na otázky, zda jejich porušení způsobuje vznik odpovědnosti subjektivní či objektivní, proč tomu tak je a co z toho plyne.

Za tímto účelem si však autorka musela nutně ujasnit, z čeho vychází koncepční teoretické východisko postavení

¹ B. Havel: Komercializace právnických osob? Právník č. 11/2015, str. 949.

člena statutárního orgánu jakožto osobu, která právníčkou osobu zastupuje, a to jak pokud se týká jejího právního jednání, tak pokud jde o přičitatelnost újmy, která právnícké osobě vzniká. Právě selhání na straně člena statutárního orgánu – porušení péče řádného hospodáře – je důvodem, na základě kterého vzniká jeho povinnost k náhradě újmy ve vztahu k právnícké osobě. Z toho všeho je patrné, že téma posuzované monografie je extrémně náročné, zároveň však zajímavé a teoreticky plodné, neboť přináší důležité poznatky a vodítka pro právní praxi.

Recenzovaná kniha tak po mém soudu představuje **vynikající originální monografické zpracování tématu, které po rekodifikaci českého soukromého práva dosud zpracováno nebylo.** Dosavadní monografie na toto téma² se týkají právního stavu před rekodifikací či se zaměřují na kapitálové společnosti, a mají tak jen omezenou použitelnost. Z monografie je patrné, že jejímu zpracování autorka věnovala enormní energii a úsilí. Zároveň je ale také patrné, že autorka při jejím zpracování postupovala vědecky korektně, vždy vysvětlila genezi právní úpravy, ukázala, jaké jsou na jednotlivé dílčí otázky právní názory v české právní doktríně, jakož i poukázala na to, jak se na příslušné otázky dívají v zahraničí (zejména v německém a britském právním řádu). Teprve na základě toho pak dospěla k vlastnímu odůvodněnému a fundovanému stanovisku. Je jistě možné s jejími závěry nesouhlasit, zároveň je však nutné vzít je v úvahu a vyrovnat se s argumentací, jak k těmto názorům dospívá. Domnívám se proto, že knihu Lucie Novotné Krtoušové by neměl opomenout nikdo, kdo se zabývá otázkami odpovědnosti členů statutárních orgánů, ať už jde o odborníky z akademické sféry, či – a možná především – o odborníky z právní praxe, praktikující advokáty i soudce.

✿ doc. JUDr. KAREL BERAN, Ph.D.,
Katedra teorie práva a právního učení
Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

2 Např. I. Rada: Jednatel s. r. o., představenstvo a. s.: práva, povinnosti, odpovědnost, Linde, Praha 2003; J. Vitek: Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností, Wolters Kluwer ČR, Praha 2012; S. Mancelová: Loajalita a péče řádného hospodáře v kciové společnosti, C. H. Beck, Praha 2015.

Jitka Jelínková, Miloš Tuháček:

Zákon o právu na informace o životním prostředí. Praktický komentář

Wolters Kluwer ČR, Praha 2019,
208 stran, 399 Kč.

Nakladatelství Wolters Kluwer vydalo v dubnu roku 2019 praktický komentář k zákonu č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí. Tato monografie se zaměřuje na „druhý základní informační zákon“ (prvním se rozumí zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím).

Cílem autorů bylo vytvoření praktického průvodce pro žadatele o informace týkající se životního prostředí. Komentář obsahuje jak výklad jednotlivých ustanovení zákona o právu na informace o životním prostředí pohledem autorské dvojice Jelínková a Tuháček, tak srovnání s dosavadní odbornou literaturou, a samozřejmě i od-

kaz a zhodnocení dosavadní judikatury. Nechybí ani propojení s právem Evropské unie a mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána. Z mezinárodních smluv se jedná především o Aarhuskou úmluvu o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (publikovanou pod č. 124/2004 Sb. m. s.), přičemž autoři upozorňují na případy, kdy zákon o právu na informace o životním prostředí ne zcela odpovídá ustanovením uvedené úmluvy, a dovozují nutnost výkladu v souladu s úmluvou. Ke stejnému závěru dospívají i s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2003/4/ES ze dne 28. ledna 2003 o přístupu veřejnosti k informacím o životním prostředí a o zrušení směrnice Rady 90/313/EHS.

Velký prostor věnovali autoři detailnímu rozboru případů, kdy je rozhodujícím povinným subjektům dána možnost využít institut správního uvážení, tedy případů, kdy povinný subjekt **může** odmítnout poskytnout požadované informace. Pro srovnání odkazují na zákon o svobodném přístupu k informacím a související judikaturu, kterou lze využít i pro účely komentovaného zákona, a příručku pro implementaci Aarhuské úmluvy.

Tento praktický komentář tak představuje velký přínos především pro „neprávníky“, neboť kromě interpretace jednotlivých ustanovení dotčeného zákona obsahuje i příklady z praxe, v poslední části i vzory jak žádostí o poskytnutí informací, tak rozhodnutí a jiné úkony správních orgánů v souvislosti s vyřizováním žádostí.

✿ Mgr. MARTINA WEISSOVÁ,
doktorandka na Katedře práva životního prostředí a pozemkového práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně

Sledujte ČAK na Twitteru!

Nejnovější krátké zprávy o dění v české advokacii naleznete na www.twitter.com/CAK_cz.

Smí advokát mluvit s dítětem?

V letošním roce si odborná rodinněprávní veřejnost připomíná 30. výročí podpisu Úmluvy o právech dítěte, což Unii rodinných advokátů, ČAK a Spolek rodinněprávních a opatrovnických soudců vedlo k uspořádání workshopu zaměřeného na nezletilé dítě. Podrobnou informaci o akci, která proběhla 4. 9. 2019 v paláci Dunaj a byla zaplněna do posledního místa, najdete v Advokátním deníku. V následujícím textu vám chci představit téma, s nímž jsem na workshopu vystoupila a které vzbudilo bohatou diskusi účastníků.

Jeho podstatou je provokující dotaz, zda advokát smí hovořit s nezletilým dítětem. Advokát se s nezletilými dětmi setkává poměrně často, a to i v případech, kdy sám žádné potomky nemá. Nejčastěji zastupuje jednoho z rodičů v opatrovnickém sporu nebo ve sporu o výživné či o úpravu styku. Stále častěji také advokáti bývají ustanovováni opatrovníky nezletilých dětí namísto orgánu sociálně-právní ochrany. Děti se dopouštějí trestné činnosti jako mladiství a páchají činy jinak trestné. Jsou poškozenými nebo svědky v trestním či jiném řízení nebo dědici v řízení o prodělaní pozůstalosti. Dítě samo může dnes vyhledat advokáta a požádat ho o právní pomoc. A ve všech případech mají děti práva zaručená Úmluvou, zejména práva participační.

Participační právo znamená, že dítě musí dostat informaci o všem, co se ho týká, a má právo se k věci vyjádřit, což jsou podle občanského zákoníku povinni respektovat a zajistit nejen jeho rodiče, ale i soudy, sociální pracovníci a další subjekty, které s dětmi pracují. Tedy i advokáti, kteří se tak chtějí nechtě dostávat do hry.

Advokát je podle § 16 odst. 1 zákona o advokacii povinen prosazovat a chránit oprávněné zájmy klienta a podle Nejvyššího soudu má značně širokou informační povinnost. Je tedy i jeho úkolem podporovat realizaci participačních práv, dnešní koncepci rodičovské odpovědnosti a práva dítěte na kontakt s oběma rodiči, a tedy leckdy i korigovat protiprávní pohled vlastního klienta.

Dítě v advokátní kanceláři

V rodinných sporech není výjimkou, když do advokátní kanceláře přivede klient i své nezletilé dítě. „Jen si s ním, paní doktorko, popovídejte sama. Uvidíte, co vám řekne.“ Chápu, že se pouštím na tenký a advokacii dosud neprobádaný led,

nicméně rozmluvu s dítětem žádný předpis nezakazuje. Jak postupovat a na co si dát pozor?

Základní doporučení se nabízejí: mluvit s dítětem bez přítomnosti rodiče, volit jednoduchý slovník, nepomlouvat žádného z rodičů, vysvětlit mu, že nemusí mezi rodiči volit ani že na něm není odpovědnost za rozhodnutí, a hlavně dítě k ničemu nenutit. Právo vyjádřit se v sobě zahrnuje i právo se k věci nevyjadřovat. Dítě je třeba pravdivě informovat a odpovědět na všechny jeho otázky. Osvědčilo se mi předat dítěti telefonní číslo, aby mi kdykoliv později mohlo zavolat, stejně jako kontakt na opatrovníka. A po skončení rozhovoru je vhodné e-mailem vyzoomet druhého rodiče.

Nabízí se ještě jiná varianta, k níž mě inspiroval Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí, v případě, že usoudíte, že dítě má právo na informaci a rodiče toho nejsou či nechtějí být schopni: napsat dítěti dopis s obecnou informací o řízení, o právu dítěte na vyjádření, o právu se nevyjadřovat a zejména o tom, že za vzniklou situaci nenesou žádnou odpovědnost, ovšem taky, že soud se nemusí jeho přáním či názorem řídit. Staršímu dítěti stačí text, mladšímu s barvami nebo obrázky.

Advokát si jistě bude uvědomovat i nebezpečí podobných kroků: nesouhlas druhého rodiče, který rozhovor bude chápat jako ovlivňování. Nespolupracující dítě, které odmítne s advokátem komunikovat. Dítě, které se rozbere nebo rozhněvá, či naopak bude po advokátovi požadovat právní radu, pomoc, spolupráci. Advokátovi lze v každém případě doporučit, aby si po skončení rozhovoru učinil záznam do spisu, jak celá záležitost probíhala, a zejména aby se průběžně celoživotně vzdělával. Obory jako vývojová psychologie dítěte, komunikace, mediace, teorie konfliktu a jeho zklidňování a podobná témata jsou v každém případě nezbytnou součástí vzdělání rodinného advokáta a podmínkou pro rozhodnutí přistoupit k novým a dosud neprobádaným advokátním aktivitám.

Není vyloučeno, že mnozí kolegové se s tímto trendem neztožní, že se ho budou obávat, či dokonce k němu přistupovat odmítavě. Nicméně, minimálně bychom o všem nejednoznačném či novém měli mluvit. Milí kolegové, těším se na vaše pohledy, názory, komentáře. Vždyť podle občanského zákoníku nabývá dítě svéprávnosti postupně, a i v nízkém věku smí činit rozličné kroky, jejichž důsledkem je právní jednání. Je tedy jen otázkou času, než se k nám do kanceláře dostaví patnáctiletý klient a požádá o právní zastoupení.

Podrobnosti o činnosti Unie rodinných advokátů včetně stanov a přihlášky najdete na www.uracr.cz.

✿ JUDr. DANIELA KOVÁŘOVÁ, prezidentka Unie rodinných advokátů

Profesní pojištění advokátů dle rámcové pojistné smlouvy (hromadné pojištění) a navazující připojištění pro rok 2020

V souvislosti s blížícím se výročním rámcové pojistné smlouvy pro profesní pojištění advokátů sjednané prostřednictvím společnosti WI-ASS ČR u Generali Pojišťovny, a. s., a případně navazujících individuálních připojištění si vás dovolujeme informovat o postupu proloužení těchto pojistných smluv a rozsahu pojistného krytí pro rok 2020.

1. Hromadné pojištění advokátů

Rámcová pojistná smlouva pro tzv. hromadné pojištění advokátů uzavřená mezi ČAK a Generali pojišťovnou, a. s., kterou jsou pojišťováni samostatní advokáti a advokáti vykonávající advokacii ve sdružení, má výročí k 1. 1. 2020. Tito advokáti se stávají účastníky hromadného pojištění automaticky při zápisu do seznamu ČAK, s výjimkou těch, kteří tohoto pojištění účastni být nechtějí. (Viz též informace v *Aktualitách na str. 7-10 – pozn. red.*)

Rádi tímto informujeme, že **cenové podmínky pro hromadné pojištění zůstávají totožné** s rokem 2019. Z pohledu rozsahu pojistného krytí došlo pak pro rok 2020 k **vylepšení v oblasti smluvních pokut a penále**, kdy výluka smluvních pokut a penále nebude aplikována v případech poskytování právních služeb pojištěným v záležitostech v této oblasti, případně poskytováním právních služeb pojištěným v jiných záležitostech, ze kterých bude následně škoda nebo jiná újma v důsledku smluvních pokut nebo penále vyvozena. Toto považujeme na **významné a nadstandardní rozšíření**, díky kterému již není potřeba riziko připojišťovat speciálním smluvním ujednáním na sublimit (aktuálně dostupný ve výši 100 tisíc korun), ale nově tedy bude toto riziko kryto až do plné výše minimálního limitu pojistného plnění („LPP“) pět milionů korun dle rámcové smlouvy pro hromadné pojištění.

2. Obnova pojistných smluv pro individuální připojištění navazující na rámcovou pojistnou smlouvu pro hromadné pojištění

V souladu s ustanoveními výše uvedené rámcové pojistné smlouvy je každý advokát pojištěný v hromadném pojištění oprávněn sjednat si individuálně pojistnou smlouvu pro navýšení limitu pojistného plnění nad limit dostupný v rámci hromadného pojištění či si rozšířit rozsah pojistného krytí o některé z možných připojištění. Tyto pojistné smlouvy jsou sjednány na dobu neurčitou, s výročním dnem 1. 1. 2020. **Sazby pojistného se u připojištění pro rok 2020 nemění.**

S těmi z vás, kteří již individuální pojistnou smlouvu uzavřeli, jsme se spojili na začátku října tohoto roku s instrukcemi k postupu obnovy. Na tomto místě si dovolujeme tedy jen zrekapitulovat postup v této věci. Pro ty, kteří možnost připojištění zvažují, jsme plně k dispozici pro případnou konzultaci a realizaci připojištění na níže uvedených kontaktech.

Prodlení pojistné smlouvy SE ZMĚNOU:

Budete-li požadovat v pojištění pro příští rok **změnu**, např. ve výši LPP, rozšíření pojistného krytí o některá připojištění (jejich přehled naleznete na www.wiass.cz), obraťte se prosím se svými požadavky k provedení změny **co nejdříve, nejpozději však do 8. 11. 2019, na některého z kolegů, který má vaši pojistnou smlouvu ve správě.**

S dostatečným časovým předstihem vám připravíme aktualizaci pojistné smlouvy dle vašeho požadavku a bude vypracován dodatek s požadovanou změnou, který obdržíte k podpisu spolu s vyúčtováním pojistného pro rok 2020.

Prodlení pojistné smlouvy BEZE ZMĚNY:

Pokud budete chtít pojištění prodloužit **beze změny, očekávejte dopis s předpisem pojistného pro rok 2020.**

V případě požadavku na změnu považujte prosím případně zaslání vyúčtování pojistného pro rok 2020 za bezpředmětné. Po zpracování dodatku k vaší pojistné smlouvě bude vyhotoveno a vám doručeno i nové vyúčtování pojistného.

UKONČENÍ pojistné smlouvy:

Nebudete-li mít o prodloužení pojistné smlouvy pro připojištění na rok 2020 zájem, zašlete prosím písemnou výpověď na adresu WI-ASS ČR, a to **minimálně šest týdnů před výročním dnem.**

3. Ostatní pojistné produkty

Advokáti, kteří vykonávají advokacii v jiné právní formě než samostatně či ve sdružení a mají uzavřeno pojištění pro-

fesní odpovědnosti našim prostřednictvím, budou jako vždy kontaktováni individuálně dle data výročí pojistných smluv.

Máte-li jakékoli další požadavky v oblasti profesního pojištění (např. změna právní formy na s. r. o., nestandardní požadavky na rozsah krytí, limity plnění apod.), neváhejte nás prosím kdykoli kontaktovat. Např. pro s. r. o. můžeme nabídnout

exkluzivní pojistné podmínky při aplikaci velmi výhodného principu příčiny.

Budeme se těšit na další spolupráci.

Mgr. TEREZA POLÁKOVÁ,
jednatelka WI-ASS ČR

V případě vašeho zájmu o další informace prosím kontaktuje specialisty na našich pobočkách:

Pobočka Praha, Florentinum, vstup C, Na Florenci 15, 110 00 Praha		Pobočka Olomouc, Ostružnická 362/3, 779 00 Olomouc		
Zdeněk Chovanec +420 274 812 921 +420 605 298 336 chovanec@wiass.cz	Mgr. Martina Ludwig +420 222 390 870 +420 739 524 298 ludwig@wiass.cz	Ing. Stanislav Pažout +420 221 421 733 +420 734 166 829 pazout@wiass.cz	Ivo Drábek +420 585 225 324 +420 736 628 108 drabek@wiass.cz	Libor Karný +420 585 230 256 +420 730 522 520 karny@wiass.cz

Z kárné praxe

Je kárným proviněním, jestliže advokát jako přihlášený věřitel převezme zastoupení dlužníků v tomtéž insolvenčním řízení.

Kárné rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 29. 3. 2019, sp. zn. K 102/2018

Kárně obviněný JUDr. J. G., advokát, se **dopustil kárného provinění tím, že**

poté, co dne 24. 11. 2014 přihlásil jako věřitel do insolvenčního řízení dlužníků L. P. a V. P. vedeného u krajského soudu svoji pohledávku v celkové výši 135 049,56 Kč a v řízení vystupoval jako věřitel, dne 15. 1. 2015 převzal právní zastoupení L. P. a V. P. jako dlužníků v uvedeném insolvenčním řízení, přičemž oba dlužníky v tomto insolvenčním řízení zastupoval až do dne 16. 2. 2018,

tedy

- neodmítl poskytnutí právních služeb, jestliže
  - se zúčastnil projednávání věci,
  - zájmy toho, kdo o poskytnutí právních služeb žádá, jsou v rozporu s jeho zájmy,

čímž porušil

- ust. § 19 odst. 1 písm. d), e) zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o advokacii“).

Za to se mu podle § 32 odst. 3 písm. c) zákona o advokacii ukládá kárné opatření

pokuta ve výši 30 000 Kč.

Kárně obviněný je povinen zaplatit částku 8 000 Kč jako náhradu nákladů kárného řízení. Pokuta a náhrada nákladů řízení jsou splatné ve lhůtě 15 dnů od právní moci rozhodnutí na účet České advokátní komory.

Odůvodnění:

1. Předseda kontrolní rady ČAK jako kárný žalobce podal dne 21. 11. 2018 pod č. j. 505/2018 žalobu, v níž ho vini ze skutku uvedeného shora.

2. Kárný senát projednal věc při jednání dne 29. 3. 2019 za přítomnosti kárně obviněného, který byl ve věci vyslechnut.

3. Je nutné zdůraznit, že byl projednáván pouze skutek uvedený v kárné žalobě, nikoliv skutek uvedený ve stížnosti, když stížnost v této části byla odložena, a to s ohledem na ust. § 33 odst. 2 zák. o advokacii.

4. Z obsahu kárného spisu a v něm obsaženého stížnostního spisu kárný senát zjistil, že kárně obviněný je advokátem zapsaným v seznamu advokátů vedeném ČAK ode dne 1. 10. 1992. Od 2. 1. 2015 do 31. 5. 2018 u kárně obviněného vykonával právní praxi advokátního koncipienta Mgr. Bc. V. V., jak bylo zjištěno z výpisů z matriky ČAK.

Podáním doručeným krajskému soudu (dále jen KS) dne 15. 9. 2014 L. P. a V. P. navrhli povolení oddlužení.

Podáním ze dne 24. 11. 2014 doručeným KS v Plzni dne 24. 11. 2014 kárně obviněný jako věřitel přihlásil do výše uvedeného insolvenčního řízení svoji pohledávku ve výši 135 049,56 Kč.

Kárně obviněný, přestože v uvedeném insolvenčním řízení od 24. 11. 2014 vystupoval jako věřitel, dne 15. 1. 2015 převzal právní zastoupení L. P. a V. P. jako dlužníků v témže řízení. Na základě plných mocí a substitučních plných mocí pak kárně obviněný oba dlužníky v uvedeném řízení zastupoval, a to na schůzi věřitelů a při prvním přezkumném jednání, které se konalo dne 18. 3. 2015 před KS.

Přípisem ze dne 13. 2. 2018 V. P. odvolala plnou moc k zastupování udělenou kárně obviněnému dne 15. 1. 2015 z důvodu ztráty důvěry.

Kárně obviněný přípisem bez data, doručeným KS dne 16. 2. 2018, soudu sdělil, že ukončil zastoupení obou dlužníků s odůvodněním, že mezi oběma jeho klienty došlo po rozvodu jejich manželství ke kolizi. Je zde uvedeno, že ukončení zastoupení se vztahuje i na substituční zastoupení Mgr. Bc. V. V.

5. Kárně obviněný se ke stížnosti vyjádřil přípisem ze dne 17. 6. 2018, kde reaguje jednak na stížnost stěžovatelů, která byla odložena, a k insolvenčnímu návrhu L. P. a V. P. uvedl, že ten osobně nezpracovával, pouze Mgr. Bc. V. V. byl na základě zmocnění při přezkumném jednání v insolvenčním řízení a jeho pohledávka z titulu dřívější půjčky L. P. nebyla nikým popírána. Dále se vyjádřil přípisem ze dne 21. 12. 2018, kde uvedl, že L. P. a jeho manželku zastupoval dlouhodobě ve více řízeních jako žalovaný či povinné. Vzhledem k jejich tíživé situa-

ci nežádal zálohu a L. P. posléze navrhl, že k zajištění odměny za právní služby podepíše předmětnou směnku. Klienta informoval, že nejhodnějším řešením by bylo podat návrh na oddlužení, a doporučil, aby vyhledali odborníka, když sám insolvenční návrhy nezpracovával. Manželé P. jej informovali, že sepsali a podali insolvenční návrh a požádali ho o zastoupení v insolvenčním řízení. V této situaci je upozornil, že může nastat kolize zájmů, v případě, že by oni nebo někdo jiný rozporovali důvod a výši přihlášené pohledávky. V tom případě by musel zastoupení ukončit. Taková situace však nenastala. Od počátku chtěl vyhovět manželům P., kteří nepodali podnět ke kárné žalobě a neměli žádnou výhradu proti jeho právnímu zastoupení ani uplatněné směnce. Dle jeho názoru ke kolizi zájmů nemohlo dojít, když v daném případě šlo o odměnu za předchozí právní zastoupení a manželé P. byli předloženi a on chtěl mít jen zajištěnou pohledávku z titulu předchozího právního zastoupení.

6. Ke stížnosti se vyjádřil i Mgr. Bc. V. V., a to dopisem ze dne 18. 6. 2018, kde uvedl, že kárně obviněný má pohledávku vůči L. P. osobního charakteru. Podrobnosti mu nejsou známy a podle jeho názoru by musel L. P. stížnost sám iniciovat, aby se jí mohla ČAK zabývat.

7. Kárně obviněný byl vyslechnut při jednání kárného senátu dne 29. 3. 2019, kde mimo jiné uvedl, že manžele L. P. a V. P. zastupoval od roku 2011 v cca čtyřech případech, kde nevystavil vyúčtování ani následnou fakturu a cena právních služeb mohla být v částce 95 000 Kč, kdy zbývající částky do celkové sumy 135 049 Kč činily půjčky osobního charakteru. S L. P. sepsal uznávací prohlášení, a to na částku 122 700 Kč z titulu půjček a právního zastoupení. Insolvenční návrh nezpracovávala jeho AK, byl domluven s L. P., že pohledávku, kterou zajišťovala směnka, do insolvence sám přihlásí. Plnou moc k zastupování v insolvenčním řízení podepsali oba manželé P., kdy zmocněnou osobou byl on. V té době pracoval v jeho AK jako koncipient Mgr. Bc. V. V., kterého zplnomocnil k jednání u soudu v rámci insolvenčního řízení. K vypovězení plné moci došlo tak, že obdržel přípis označený „odvolání plné moci“ ze dne 13. 2. 2018, který vypracovala pouze V. P. a byl adresován zmocněnci Mgr. Bc. V. V. s odůvodněním ztráty důvěry. Jemu osobně nebyla vypovězena plná moc a na shora uvedené „odvolání plné moci“ reagoval přípisem na KS označeným „sdělení o ukončení právního zastoupení“, který založil do kárného spisu. Veškerou agendu s manželi P. do doby vypovězení plné moci projednával Mgr. Bc. V. V., který se účastnil i přezkumného jednání u KS.

8. Dle výpovědi kárně obviněného bylo původními stěžovateli na jeho osobu podáno trestní oznámení na OSZ, jehož součástí má být i pohledávka vůči manželům P.

9. K dotazu kárného žalobce kárně obviněný uvedl, že ve směnečné sumě jsou zahrnuty odměny a náhrady hotových výdajů za období 2011-2013. K dotazu, jak vyhodnotil své postavení věřitele a zároveň zástupce dlužníků, uvedl, že v tom problém neviděl.

10. Kárný žalobce při jednání kárné komise předložil jako důkaz *Návrh na povolení oddlužení* podaný L. P. a V. V., kde pod bodem 6, u závazku označeného jako půjčka, vystupuje jako věřitel kárně obviněný se závazkem 122 700 Kč. Kárný žalobce dále předložil seznam přihlášených pohledávek, kde figuruje pohledávka kárně obviněného ve výši 135 049,56 Kč, ze které je plněno 9,93 %, a to ke dni 24. 11. 2014. Ke shora

uvedeným listinám neměl kárně obviněný žádné připomínky.

11. Kárně obviněný při jednání kárného senátu navrhl výslech svého bývalého koncipienta Mgr. Bc. V. V. a L. P., jehož současnou adresu neznal. Kárný žalobce k navrženým důkazům uvedl, že jsou nadbytečné, a to s ohledem na provedené dokazování a předmět kárné žaloby. Kárný senát rozhodl, že návrhy na dokazování se zamítají pro nadbytečnost.

12. Z aktualizovaného výpisu z matriky kárně obviněného ČAK ke dni 29. 3. 2019 vyplývá, že kárně obviněný byl zapsán do seznamu advokátů ČAK dne 1. 10. 1992, pracuje jako samostatný advokát. Kárně postižen byl za dobu své praxe jednou, a to v roce 2006, s ohledem na lhůty stanovené § 35b zákona o advokacii se na kárně obviněného hledí jako na bezúhonného.

13. K majetkovým poměrům kárně obviněný uvedl, že vlastní byt, zděnou garáž a zahrádku a cca tři hektary zemědělské půdy. Má úspory, které odpovídají nástupu do důchodu. Jako odměnu si vyplácí částku ve výši kolem 20 000 Kč měsíčně, a to od roku 2015. Od listopadu 2018 není plátcem DPH a od června 2018 pobírá starobní důchod ve výši 13 700 Kč měsíčně.

14. Je naprosto nepochybné, a to ze všech provedených důkazů, včetně vyjádření a výslechů kárně obviněného, že kárně obviněný nejprve jako věřitel L. P. a V. P. z titulu majitele vlastní směnky přihlásil svou pohledávku do insolvenčního řízení, kde manželé P. vystupovali jako dlužníci. Následně ne celé dva měsíce nato k žádosti L. P. přebírá zastoupení obou manželů jako dlužníků v jejich oddlužení. Prostřednictvím svého koncipienta Mgr. Bc. V. V. se účastní schůze věřitelů a prvního přezkumného jednání před KS. Zájmy manželů P. v insolvenčním řízení byly v jednoznačném rozporu se zájmem kárně obviněného jako jejich věřitele. Zájmem každého věřitele v insolvenčním řízení je získat co nejvyšší uspokojení své pohledávky, naproti tomu zájem dlužníka je zcela opačný. V důsledku této kolize zájmů se tak kárně obviněný dostal do rozporu s ust. § 19 odst. 1 písm. e) zákona o advokacii a do rozporu s ustanovením uvedeným pod písm. d) tohoto ustanovení, když věřitel je účastníkem insolvenčního řízení a kárně obviněný se tohoto řízení zúčastnil.

15. Kárný senát má za to, že tímto jednáním kárně obviněný závažným způsobem a opětovně porušil povinnosti stanovené advokátovi zákonem o advokacii ve smyslu jeho ust. § 32 odst. 2.

16. Podle § 19 odst. 1 písm. d) zákona o advokacii je advokát povinen poskytnutí právní služby odmítnout, jestliže projednání věci se zúčastnil advokát, případně osoba advokátovi blízká.

17. Podle § 19 odst. 1 písm. e) zákona o advokacii je advokát povinen poskytnutí právních služeb odmítnout, jestliže zájmy toho, kdo o poskytnutí právních služeb žádá, jsou v rozporu se zájmy advokáta nebo osoby advokátovi blízké.

18. Při úvaze o kárném opatření kárný senát přihlédl v souladu s ust. § 24 odst. 2 kárného řádu zejména k povaze skutku, jeho následkům, k okolnostem, za nichž byl spáchán, k osobě kárně obviněného, míře jeho zavinění a k jeho osobním poměrům. Bylo mu uloženo kárné opatření dle § 32 odst. 3, písm. c) zákona o advokacii, pokuta ve výši 30 000 Kč. V této souvislosti je nutné připomenout, že pokuta dle tohoto ustanovení může být uložena až do výše stonásobku minimální měsíční mzdy. Výše pokuty 30 000 Kč zcela odpovídá kritériím citovaného ust. § 24 odst. 2 kárného řádu.

✿ JUDr. JAN SYKA, Oddělení pro věci kárné ČAK

Evropský den advokátů 2019

Evropský den advokátů je oslavou dne, který zdůrazňuje zásadní roli advokátů ve společnosti, jejich postavení coby aktérů v justičním systému a jejich snahu při ochraně právního státu. Evropský den advokátů se slaví od roku 2014 ve stejný den, který připadá na Evropský den justice – 25. října, a v minulých letech byl zaměřen na témata týkající se profesního tajemství, svobody projevu, přístupu ke spravedlnosti, digitálního vývoje ovlivňujícího vztah advokátů a klientů, či důležitosti existence samotných advokátů a jejich ochranu coby obránců právního státu.

Pro jeho stávající 6. ročník zvolila Rada evropských advokátních komor (CCBE) téma vztahující se k právní pomoci v trestních věcech a trestní obhajobě, jehož úplný název zní: „Vaše právo na právní pomoc v trestních věcech a zaměření na přístup osob ve vazbě k obhájci“.

„Právní pomoc je nezbytným nástrojem pro zajištění přístupu ke spravedlnosti. Přístup ke spravedlnosti je základním právem a nezbytnou součástí a nástrojem lidských práv chráněných článkem 6 Evropské úmluvy o lidských právech, tj. svobodným přístupem ke spravedlnosti pro každého jednotlivce bez ohledu na jeho sociální či ekonomické postavení,“ uvedl José Freitas, stávající prezident CCBE.

Advokáti hrají zásadní roli v trestním řízení a při ochraně základních práv zadržovaných osob a osob zbavených svobody, což konvenovalo i s názorem Evropské unie (Radou ministrů), která v roce 2009 zahájila práce na „balíčku směrnic“ zaměřených na posílení procesních práv podezřelých nebo obviněných osob v trestním řízení. Navrhovaný balíček směrnic měl přispět k harmonizaci určitých trestněprocesních norem v rámci EU, a tím zajistit spravedlivé trestní řízení a rovnocennou ochranu práv občanů. **Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1919** ze dne 26. října 2016 o právní pomoci pro podezřelé nebo obviněné osoby v trestním řízení a pro osoby vyžádané v rámci řízení týkajícího se evropského zatýkacího rozkazu je právě tím sekundárním pramenem práva EU, který právní pomoc v trestních věcech upravuje a stanoví základní minimální pravidla pro poskytnutí právní pomoci osobám podezřelým či obviněným v trestním řízení a osobám vyžádaným v rámci řízení týkajícího se evropského zatýkacího rozkazu. Směrnice měla být implementována do národních právních řádů do 25. května 2019.

CCBE se proto rozhodla téma právní pomoci v trestních věcech prostřednictvím Evropského dne advokátů podpořit a aktuálně upozornit na význam uvedené směrnice, kterou lze považovat za základní právní úpravu této problematiky, protože členské státy mají zajistit takové systémy právní pomoci, jež umožní osobám bez dostatečných finančních prostředků přístup ke spravedlnosti a jež pokryjí náklady na právní poradenství, obhajobu a zastupování právními profesionály.

Evropský den advokátů je také možností pro národní advokátní komory organizovat tematické vzdělávací akce či publikovat odborné materiály na aktuální téma, apelovat na dodržování lidských práv a základních svobod. Česká advokátní komora organizuje v roce 30. výročí sametové revoluce významný projekt nazvaný „Advokáti proti totalitě“, jehož hlavním cílem je doložit, a to na jedinečných životních osudech advokátů, jak důležité jsou principy nezávislosti a důvěrnosti nejen pro advokacii jako profesi, ale i pro celou společnost.

Česká advokátní komora tak vzdá hold těm, kteří i za cenu vlastních nesnází bojovali proti totalitě, za právo a spravedlnost. Projekt „Advokáti proti totalitě“ sestává z mnoha dílčích aktivit, mezi něž patří odborná konference, která se uskuteční

5. 11. 2019 v historické soudní síni Vrchního soudu v Praze, kde byla odsouzena Milada Horáková, interaktivní výstava s informacemi o představovaných advokátech, vydání a křest knihy „Advokáti proti totalitě“ a exkluzivní web, který bude obsahovat řadu dalších tematických materiálů (další informace o projektu najdete v Aktualitách na straně 4 – pozn. red.).

✦ Mgr. LENKA VOJÍŘOVÁ, právnička Odboru mezinárodních vztahů ČAK

Stálé zastoupení ČAK v Bruselu informuje

★ Z legislativy Evropské unie

EU zavádí nový systém řešení daňových sporů mezi členskými státy

Dne 1. července 2019 vstoupila v platnost nová pravidla zajišťující rychlejší řešení daňových sporů mezi členskými státy, které mohou vzniknout při výkladu a uplatňování mezinárodních dohod a úmluv o zamezení dvojího zdanění.

Stanovisko EK k Polsku

Evropská komise dne 17. července 2019 učinila další krok v probíhající řízení o porušení Smlouvy proti Polsku a v souvislosti s novým disciplinárním režimem pro polské soudce zaslala odůvodněné stanovisko.

Zpráva Komise o dopadu pravidel EU na ochranu osobních údajů

Dne 24. července 2019 zveřejnila Evropská komise zprávu o dopadu nařízení EU na ochranu osobních údajů a o tom, jak lze provádění tohoto nařízení dále zlepšit.

Komise postoupila Maďarsko Soudnímu dvoru EU

Dne 25. července 2019 rozhodla Komise o postoupení Maďarska Soudnímu dvoru EU k rozhodnutí, vzhledem k tomu, že maďarská vnitrostátní legislativa kriminalizuje aktivity podporující žádosti o azyl a žádosti pro udělení trvalého pobytu a omezuje právo žádat o azyl, což je v rozporu s unijním právem.

★ Různé

Evropská rada jmenovala nové vedoucí představitele EU

Evropská rada zvolila dne 2. července 2019 Charlese Michela (Belgie) předsedou Evropské rady a rovněž předsedou eurom summitu. Předsedkyn Evropské komise byla zvolena Ursula von der Leyenová (Německo), funkce vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku by se měl ujmout Josep Borrell Fontelles (Španělsko) a prezidentkou ECB by se měla stát Christine Lagardeová (Francie).

Závěrečný akt Úmluvy o uznávání a výkonu cizích rozhodnutí v občanských a obchodních věcech

Haagská konference o mezinárodním právu soukromém přijala dne 2. července 2019 v rámci svého 22. diplomatického zasedání závěrečný akt Úmluvy o uznávání a výkonu cizích rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, čímž vyplňuje mezeru, která doposud v této oblasti existovala.

Jmenování čtyř soudců SD EU

Zástupci vlád členských států jmenovali dne 10. července 2019 tři soudce Soudního dvora Evropské unie. Nils Wahl (Švédsko), Roberto Mastroianni (Itálie) a paní Ornella Porchiová (Itálie) byli jmenováni soudci Tribunálu. Dne 4. září byl soudcem Tribunálu jmenován rovněž Gerhard Hesse (Rakousko).

Pokyny pro advokáty pro případ brexitu bez dohody

Britská vláda dne 9. srpna 2019 publikovala Pokyny pro advokáty působící ve Velké Británii pro případ brexitu bez dohody. Následně připraví rovněž nový systém pro uznávání profesních kvalifikací.

Komise Ursuly von der Leyenové

Ursula von der Leyenová dne 10. září 2019 představila svůj tým a novou strukturu příští Evropské komise. Nový sbor komisařů bude mít osm místopředsedů (včetně české místopředsedkyně Věry Jourové, jež by měla mít na starosti portfolio Hodnoty a transparentnost). Místopředsedové jsou zodpovědní za nejvyšší priority vytyčené v politických směrech, jako jsou Zelená dohoda pro Evropu, Evropa připravená na digitální věk, hospodářství, které pracuje ve prospěch lidí, ochrana evropského způsobu života, silnější Evropa ve světě a nový impuls pro evropskou demokracii. Tři výkonní místopředsedové budou zastávat dvojí funkci. Budou jak místopředsedy odpovědnými za jedno ze tří hlavních témat programu nově zvolené předsedkyně, tak komisaři. Jakmile Evropský parlament udělí svůj souhlas, Evropská rada Evropskou komisi formálně

jmenuje. Nový sbor komisařů pak začne pracovat od 1. listopadu.

★ Z judikatury evropských soudů

ESLP: Rozsudek ve věci Rook v. Německo

Právo na zpřístupnění důkazů za „moderních datových okolností“: soud dne 25. července 2019 ve svém rozsudku ve věci *Rook v. Německo* (stížnost č. 1586/15) jednomyslně rozhodl, že nedošlo k porušení čl. 6 odst. 1 (právo na spravedlivý proces) spolu s čl. 6 odst. 3 písm. b) (právo na přiměřený čas a prostředky k přípravě obhajoby) EÚLP. Pan Rook, odsouzený za přijetí mnoha úplatků, namítal, že on a jeho obhájce neměli dostatek času na to, aby se seznámili s miliony elektronických souborů, které orgány činné v trestním řízení získaly při jeho telekomunikačním sledování a zabavením elektronických dat.

SD EU: Rozsudek C. S. a další v. České aerolinie, a. s.

Dne 10. července 2019 Soudní dvůr EU ve věci C-502/18, *C. S. a další v. České aerolinie, a. s.*, rozhodl, že v případě letů s mezipřistáním, které směřují z letiště v členském státě do třetího státu přes jiný třetí stát a na něž byla učiněna jediná rezervace, je letecký dopravce, který provozoval první úsek letu, povinen k náhradě újmy cestujícím, kteří v rámci druhého úseku letu provozovaného jiným leteckým dopravcem než dopravcem Společenství, utrpěli na přiletu významné zpoždění.

✦ Odbor mezinárodních vztahů ČAK

★ **Detailní informace jsou k dispozici v rubrice „Aktuality z Evropské unie“, kterou pravidelně zpracovává Odbor mezinárodních vztahů ČAK a která je k dispozici na stránkách [www.cak.cz/Mezinárodní vztahy/Zastoupení ČAK v Bruselu a EU a v Advokátním deníku na www.advokatnidenik.cz](http://www.cak.cz/Mezinárodní_vztahy/Zastoupení_ČAK_v_Bruselu_a_EU_a_v_Advokátním_deníku_na_www.advokatnidenik.cz) v kategorii Svět práva.**

informace a zajímavosti

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve Vzdělávacím a školicím středisku ČAK v Praze v paláci Dunaj

ve čtvrtek 7. listopadu 2019

Insolvenční právo 2019 (koncepční změny oddlužení spotřebitelů, aktuální otázky řešení úpadku podnikatelů)

Lektor: JUDr. Michal Žižlavský, advokát a insolvenční správce, člen představenstva ČAK, předseda Odborné sekce pro insolvenční právo, člen LRV

ve čtvrtek 14. listopadu 2019

Advokáti do škol

Lektoři: JUDr. Petr Toman LL.M.,
JUDr. Michal Žižlavský,
JUDr. Daniela Kovářová,
JUDr. ICLic. Ronald Němec, Ph.D., a další.

ve čtvrtek 21. listopadu 2019

Svěřenské fondy – institut absolutních majetkových práv a důsledky

Lektoři: JUDr. Jaroslav Svejkovský, advokát, člen LRV, vedoucí autorského kolektivu publikace „Správa cizího majetku“, jejíž součástí je komentář k úpravě svěřenských fondů
Mgr. Ivan Kovář, daňový poradce

v úterý 26. listopadu 2019

Jak nedělat advokacii aneb etické a kárné souvislosti výkonu advokacie

Lektorky: JUDr. Daniela Kovářová, advokátka a členka Sekce pro advokátní právo ČAK
Mgr. Petra Vrábliková, advokátka a vedoucí Oddělení pro věci kárné ČAK

ve čtvrtek 28. listopadu 2019

Odčinění újmy na přirozených právech člověka a jiné nemateriální újmy z pohledu soudce Ústavního soudu

Lektor: JUDr. Jaromír Jirsa, soudce Ústavního soudu

ve čtvrtek 5. prosince 2019

Jak posílit psychickou odolnost a získat nadhled v práci i v životě advokáta

Lektor: PhDr. Miloslav Hrubý, psycholog, kouč, mediátor

v úterý 10. prosince 2019

Právní jednání v novém občanském právu (prakticky k existenci, platnosti, účinnosti a výkladu)

Lektor: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na Katedře obchodního práva Právnické fakulty UK

ve středu 11. prosince 2019

Advokát a Komora aneb proč ji nezatracovat

Lektoři: JUDr. Vladimír Jirousek, advokát a předseda ČAK
JUDr. Marek Nespala, advokát a předseda Výboru pro odbornou pomoc a ochranu zájmů advokátů ČAK
Mgr. Petra Vrábliková, advokátka a vedoucí Oddělení pro věci kárné ČAK
PhDr. Iva Chaloupková, vedoucí Odboru vnějších vztahů ČAK
JUDr. Milan Hoke, advokát a vedoucí Oddělení odboru sekretariátu ČAK
Mgr. Miroslava Sedláčková, vedoucí Odboru hospodářského a organizačního ČAK
JUDr. Jaroslava Macková, advokátka a vedoucí Odboru matriky ČAK
JUDr. Daniela Kovářová, advokátka a předsedkyně Sekce pro rodinné právo ČAK
JUDr. Martina Doležalová, advokátka a předsedkyně Sekce pro ADR ČAK

ve čtvrtek 12. prosince 2019

Hojivá advokacie nejen pro rodinné advokáty

Lektor: JUDr. Daniela Kovářová, advokátka a prezidentka Unie rodinných advokátů

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce ČAK**. Telefonické informace na tel. č. 273 193 251 – pí Marie Knížová.

Semináře pro advokáty pořádané pobočkou ČAK Brno v sále Veřejného ochránce práv

ve středu 6. listopadu 2019

Vybrané otázky vzájemných vztahů mezi manželi a mezi rodiči a dětmi

Lektorka: Mgr. Lic. et Mgr. Ingrid Kovářová Kochová, Ph.D., soudkyně Okresního soudu v Olomouci, vyučující na Katedře církevních dějin a církevního práva CMTF Univerzity Palackého Olomouc, doktorandka KUL Lublin

ve čtvrtek 14. listopadu 2019

Svěřenské fondy, příležitosti a rizika

Lektor: JUDr. Jaroslav Svejkovský, advokát, člen LRV, vedoucí autorského kolektivu publikace „Správa cizího majetku“, jejíž součástí je komentář k úpravě svěřenských fondů

ve čtvrtek 12. prosince 2019

Výběr z obchodněprávní judikatury za rok 2019

Lektor: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na Katedře obchodního práva Právnické fakulty UK

ve čtvrtek 21. listopadu 2019

Vybrané (stále) problémové otázky závazkového práva podle (nového) občanského zákoníku

Lektorka: doc. JUDr. Dana Ondřejová, Ph.D., docentka na Katedře obchodního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity, advokátka a rozhodkyně Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR a Mezinárodního rozhodčího soudu při Českomoravské komoditní burze

v úterý 17. prosince 2019

Vybrané otázky věcných práv v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu

Lektor: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

Seminář pro advokáty pořádaný regionem Západní Čechy v Plzni

v pondělí 25. listopadu 2019

Advokátní AML aneb vše, co má advokát vědět o boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti

Lektorka: Mgr. Petra Vrábliková, advokátka a vedoucí Oddělení pro věci kárné ČAK

ve čtvrtek 28. listopadu 2019

Setkání advokátů se zaměřením na aktuální vybraná témata výkonu advokacie

Seminář pro advokáty pořádaný regionem Severní Čechy v Ústí nad Labem

v pátek 1. listopadu 2019

Aktuální otázky korporátního práva v rozhodovací praxi

Lektor: JUDr. Stanislav Sviták, Ph.D., soudce Krajského soudu v Ústí nad Labem

v úterý 17. prosince 2019

Advokátní tarif dnes a zítra

Lektorka: JUDr. Daniela Kovářová, advokátka

Seminář pro advokáty pořádaný regionem Severní Morava v Ostravě

ve středu 20. listopadu 2019

Aktuální otázky exekučního řízení

Lektorka: JUDr. Martina Kasíková, soudkyně Krajského soudu v Praze

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce**. Telefonické informace: 513 030 115 – Mgr. Lenka Danilišín.

epravo.cz

POZVÁNKA NA ODBORNOU KONFERENCI SOUKROMÉ PRÁVO 2019 V PRAZE

Česká advokátní komora a mediální a vzdělávací skupina EPRAVO.CZ zvou advokáty a advokátní koncipienty na odbornou konferenci Soukromé právo 2019.

Soukromé právo 2019 – 28. 11. 2019
Hotel International
Koulova 15, Praha 6

Registrační formulář naleznete
na: <http://www.zakon.cz/>

Konference je připravena jako celodenní, včetně konferenčního oběda. Advokáti a advokátní koncipienti mají účast ZDARMA, avšak upozorňujeme, že kapacita sálu je omezena a bude platit pravidlo včasější registrace.

Nový model řízení ve věcech péče soudu o nezletilé u Okresního soudu Brno-venkov

S účinností od 1. 10. 2019 budou u Okresního soudu Brno-venkov řízení ve věcech péče soudu o nezletilé vedena způsobem inspirovaným tzv. Cochemskou praxí, který spočívá ve spolupráci soudu s dalšími institucemi za účelem pomoci rodičům k převzetí odpovědnosti za budoucí život dítěte a řešení sporů týkajících se záležitostí dítěte především vzájemnou dohodou rodičů.

Při pomoci rodičům k překonávání komunikačních bariér a nalezení shody ohledně záležitostí dítěte bude soud spolupracovat se spádovými orgány sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“) a s poskytovateli odborné pomoci (dále jen „POP“), tj. s odborníky na vztahové a rodinné záležitosti z řad psychologů, mediátorů a terapeutů.

Smyslem této spolupráce je efektivní podpora rodičů k nalezení shody v záležitostech jejich dítěte, zrychlení řízení, a tím snížení zátěže rodiny, která soudním řízením prochází.

Jak bude řízení probíhat?

Po podání návrhu soudu budou rodiče pozváni na společnou schůzku na OSPOD, kde jim bude podrobně vysvětlen průběh soudního řízení, jejich odpovědnost za jeho výsledek a rychlost, a rodiče budou vedeni ke shodě na podstatných otázkách týkajících se jejich dětí. Nebude-li shody dosaže-

no, bude s nimi dohodnut termín návštěvy POP za účelem překonání rozporů a bariér.

K prvnímu soudnímu jednání rodiče již přijdou plně informováni o průběhu řízení, vlivu rozpadu jejich vztahu na chod rodiny a o možných řešeních jejich situace. Budou si rovněž vědomi své odpovědnosti za výsledek a délku soudního řízení. Soud očekává, že rodiče sami nebo za pomoci institucí budou schopni záležitosti svého dítěte vyřešit vzájemnou dohodou.

Více informací včetně vzorových návrhů na zahájení řízení lze nalézt na webových stránkách Okresního soudu Brno-venkov v záložce Základní informace, anebo přímo pod tímto QR kódem:

JUDr. IVANA LOSOVÁ,
předsedkyně Okresního soudu Brno-venkov

Když se státní správa stává štíhlejší

Britský televizní seriál „Jistě, pane ministře“ patřil prý k nejvíce sledovaným televizním pořadům své doby. Pokud šlo o jeho české vysílání, sám jsem si je pravidelně užíval, a doplňoval si tak politologické vzdělání. To mi nebylo dopřáno za mých studií, na rozdíl od mnoha současných vysokoškoláků. Zakoupil jsem si i knižní ztvárnění pořadu „Jistě, pane ministře“ (autoři Jonathan Lynn & Antony Jay, do češtiny přeložil Jan Klíma, v roce 2002 vydalo nakladatelství Aurora). Kniha je psána jako fiktivní deník, který si vedl ministr pro administrativní záležitosti James Hacker. Zaznamenával, jak se podílel na událostech doby a jak mu při tom oponovali či sekundovali stálý tajemník ministerstva pro administrativní záležitosti Humphrey Appleby a osobní tajemník Bernard Wooley.

Do knížky příležitostně nahlížím i v současnosti a představuji si například, jak by James Hacker i sir Humphrey Appleby reagovali na současnou situaci kolem „brexitu“. Jindy mne zaujme česká politická scéna a v knize pátrám, co by pro její protagonisty znamenala ta či ona situace. Tak jsem před časem nalistoval kapitolu „Úsporná opatření“ (rozuměj „úsporná opatření ve státní správě“) a na straně 68 se dočetl, že ministr Hacker takto oslovil stálého tajemníka: *Řekl jsem mu, že chci znát fakta. A vyjmenoval jsem mu je: 1. Kolik lidí u nás pracuje? 2. Co všichni dělají? 3. Kolik máme budov? 4. Kdo a co se v těch budovách nachází?*

Vyjádril jsem se zcela jasně. Chci úplnou analýzu. Pak si posvítíme na zbytek Whitehallu. Až budeme mít úplný přehled o situaci, pak snadno uvidíme, kde můžeme ušetřit náklady; kde zredukovat počet zaměstnanců a jak zjednodušit agendu.

Sir Humphrey mě poněkud nervózně poslouchal. „Státní aparát, pane ministře,“ ozval se, když jsem se odmlčel, abych se nadechl, „existuje proto, aby implementoval legislativu, kterou schválil parlament. Dokud bude parlament vydávat nové a nové zákony, jimiž si uzurpuje víc a víc pravomocí nad životy občanů, do té doby musí státní aparát narůstat.“

Když jsem citoval předchozí poznatek z knihy „Jistě, pane ministře“, napadlo mne, že jsem nedávno v domácím tisku zaznamenal podobnou myšlenku. Po chvíli pátrání jsem objevil výstřižek z Lidových novin, které 11. 2. 2019 přinesly rozsáhlý rozhovor s bývalým prezidentem Václavem Klausem. Tomu novinář Tománek položil mimo jiné následující otázku: „Rýsuje se propuštění deseti procent státních zaměstnanců. Je to správná cesta, jak ušetřit a zároveň omezit byrokracii?“ Václav Klaus odpověděl: „O tom, že jsme přehlušení nekonečnou byrokracií, není sebemenších pochyb. Je z čeho krájet. A myslím, že řada státních institucí by ani nemrkla, kdyby desetina lidí musela odejít. Ale jinak dobře vím, že tak, jak jsou nesmyslně nastaveny parametry naší legislativy, která nonstop bují a žádá více a více úředníků, aby na legislativu dohlíželi, tak mám strach, že spousta vládců státních

úřadů dokáže, že oni prostě musejí mít ten a ten počet zaměstnanců, protože mají ty a ty úkoly dané našimi zákony. Začít je třeba jinde. U té legislativy a tam, kde se mohou škrtnout různé instituce.“

Byl jsem až překvapen, jak Václav Klaus myšlenkově souzně s autory díla „Jistě, pane ministře“ a možná byl jimi inspirován. (Nebylo by divu. Vždyť jím obdivovaná M. Thatcherová měla prohlásit, že u zmíněného seriálu s neobyčejným potěšením strávila celé hodiny.) V daném případě se však Jonathan Lynn a Antony Jay projeví jako ještě jízlivější. Jedna z dalších postav fiktivního deníku prohlásila: *„Žádat po siru Humphrey, aby redukoval státní správu, to je jako žádat alkoholika, aby vyhodil do povětrí palírnu.“*

Děj knihy pak pokračuje řadou příkladů, v nichž pokusy o úsporná opatření narážejí na právní i jiné zábrany a zájmy. Nový moment do deníkových vzpomínek přinesl noviny článkem s titulkem *„Hacker verbuje 400 nových úředníků“* a s textem: *V rámci kampaně za „štíhlou správu“ naverboval Jim Hacker, ministr pro administrativní záležitosti, čtyři sta nových zaměstnanců. K tomu ministr poznamenává do deníku: Požádal jsem sira Humphreyho o vysvětlení. Samozřejmě že ho měl po ruce. „Pane ministře, vy jste mně uložil, abych ty lidi přijal. Požadoval jste ode mě kompletní analýzu, všechna fakta a čísla. Něco takového se nemůže udělat samo. Když požadujete více práce, musíte na to mít víc lidí. To dá rozum.“ Zatímco jsem se vzpomatoval z téhle rány, inkasoval jsem další tvrdý úder. „A pokud budete trvat na vašem oddělení kontroly státního aparátu, budeme muset přijmout dalších čtyři sta lidí.“*

Byl jsem otřesen. Hlavu jsem měl jako střep, dělalo se mi špatně od žaludku, moje politická kariéra se zdála být v troskách... Sir Humphrey mně přispěchal na pomoc. „Pane ministře, kdybychom skončili s těmi úspornými opatřeními a zavřeli i to oddělení kontroly státní správy, mohli bychom okamžitě předat tisku sdělení, že jste zlikvidoval osm set ministerských úředníků.“ ...

Drzost tohoto prohlášení mně vyrazila dech. Zlikvidoval osm set míst! „Ale na těch místech ještě nikdo nepracuje,“ upozornil jsem Humphreyho nevěřičně. „Nikoho jsme přece ještě nepřijali!“ „Tím více ušetříme,“ odpověděl bez váhání. „Nemluv o tom, že nebudeme muset platit odstupné osmi stům propuštěných úředníků.“

Kapitola „Úsporná opatření“ končí odstavečky, v nichž ministr do deníku píše: *Avšak ta základní otázka, ta, která stála na počátku tohoto debaklu, ta zůstávala stále ještě nezodpovězena. „Ale Humphrey,“ řekl jsem, „jak tedy zeštíhlíme státní správu?“ Nastalo ticho. Pak řekl: „No... Myslím, že bychom mohli posrdat jednu dvě svačinky.“*

Co dodat? Snad jen tolik, že pro redukci státního aparátu i jiné „právní kroky a skoky“ platí myšlenka, kterou již před velmi dávnými časy pronesl Titus Maccius Plautus: „Co nečekáš, se stane častěji než to, co čekáš.“

✿ prof. PETR HAJN

Kresba pro Bulletin advokacie LUBOMÍR LICHÝ

TAK TI PĚKNE DĚKUJU!

Víte, že ...

- advokátem (*barrister*) v Dublinu byl i irský katolický politik a vůdce kampaně pro odvolání sjednocení Velké Británie s Irskem Daniel O'Connell? V jednom ze svých projevů O'Connell (1775-1847) prohlásil: „Kdybychom měli volit mezi obnovením trestních zákonů a mezi zavedením Unie: volme bez rozpaků - trestní zákony jako menší a snesitelnější zlo. Chceme se raději spoléhat na spravedlivost svých bratrů irských protestantů než dobrovolně složit spoutanou vlast k nohám cizáků.“ O'Connell byl v roce 1928 zvolen do Dolní sněmovny, mandátu se však jako katolík mohl ujmout až o rok později po schválení emancipačního zákona. Socha Daniela O'Connella je umístěna ve dle dublinské katedrály sv. Patrika.

- pomnichovská ztráta Sudet přinesla pro mnohé tamější české advokáty vážné existenční potíže? Ukazuje se, že se je snažili řešit nejrůznějšími způsoby. V Národních listech ze dne 25. prosince 1938 jsou tak například zveřejněny inzeráty, dle nichž „advokát ze zabraného území přijme místo v soukromých službách“ či dokonce, že „advokát ze severních Čech

příjme se do advokát. kanceláře v Čechách“. O dobových poměrech vypovídá i inzerát, dle něhož „koncipienta s adv. zk., samost. pracov., neb evak. advokáta (arijce), ev. na pozd. společenství přijme praž. advokát. kancelář“, nebo inzerát, v němž „snaživá JUDr., 25letá, Češka, arijka, s roční soudní praxí, hledá přiměřené zaměstnání“. Objevil se i inzerát, dle kterého „JUDr., Čech, se soudní praxí, všechny zkoušky i soudcovskou s dobrým prospěchem, následkem změny poměrů na Slovensku hledá místo adv. konc. Minimální plat. Zn. Moravan-46189“.

- v roce 1887 platilo, že „kandidát advokacie nemá zapotřebí substituční doložky na plné moci“? Podle rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 25. srpna 1887, č. 9613, v souzené věci stačilo, aby „průkazným listem výboru advokátní komory se vykázal, že jest kandidátem advokacie u advokáta žalobcova zapsaný“. C. k. nejvyšší soud citovaným rozhodnutím potvrdil rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského, který zrušil výměr c. k. okresního soudu a nařídil soudu I. stolice, aby ve sporu dále pokračoval.

❖ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK, Ph.D.

Leitartikel

Vladimír Jirousek: Danksagung 2019	3
---	---

Aktualitäten

Rechtsanwälte gegen die Totalität Red.	4
Der Vorstand: es ist möglich, sich für den schriftlichen Test der Rechtsanwaltsprüfungen mit zeitlichem Vorsprung anzumelden Johan Justoň	6
Mitteilung der Tschechischen Rechtsanwaltskammer über Zahlungen und Versicherungsbeiträge	7
Ausgerufen wurde der 15. Jahrgang des Gesamtjustizwettbewerbs Der Jurist des Jahres 2019	12
Aktuell im Rechtswesen Hana Rýdlová	13

Aus Rechtstheorie und Praxis

Artikel

Strafrechtliche Auffassung des Schadens am öffentlichen Vermögen bei dessen Verwaltung František Půry, Martin Richter	17
Was bringt die vorbereitete Novelle der Richtlinie über unlautere Geschäftspraktiken mit sich? Dana Ondřejová	25
Praktische Fragen der örtlichen Zuständigkeit des Gerichts und deren Übertragung im Verfahren in Sachen der Fürsorge des Gerichts um Unmündige Pavel Kotrady, Petr Štastrný	32
Wiederspiegelung des Kausalzusammenhangs laut Prinzipien des europäischen Deliktsrechts in der tschechischen Rechtsregelung David Novák	41

Aus der Rechtsprechung

Oberster Gerichtshof: Zur Anwendung der Rechtsprechung über den Ersatz der Verfahrenskosten in Verfahren über die Auseinandersetzung des gemeinschaftlichen Vermögens	46
Verfassungsgericht: Einnahme der Gerichtsgebühr für die Berufung in Sachen des Ersatzes des Schadens, der durch den Staat verursacht wurde	51
Oberstes Verwaltungsgericht: Betreten des fremden Grundstücks oder des fremden Bauwerks durch eine berechtigte Amtsperson laut Baugesetz	53
Gerichtshof der Europäischen Union: Zur Frage der unabhängigen Rechtsvertretung	58
EGMR: Die Einschränkung des Rechts auf den Zugriff zum Verteidiger während des polizeilichen Einvernehmens stellt keine Verletzung des Rechts auf einen fairen Prozess dar	59
Glosse: Zum Urteil des Obersten Gerichtshofs in Sachen der Entschuldbarkeit des Irrtums beim Vertragsabschluss	60

Aus der Fachliteratur

Petr Průcha: Verwaltungsordnung mit Anmerkungen und Literatur (Pavel Mates)	63
Jiří Jelišek: Strafrechtliche Verantwortlichkeit der juristischen Personen in der Tschechischen Republik. Probleme und Perspektiven (Eduard Bruna)	63
Lucie Novotná Krtoušová: Verantwortung der Mitglieder der statutarischen Organe der juristischen Personen (Karel Beran)	65
Jitka Jelínková, Miloš Tuháček: Das Gesetz über das Recht auf Auskunft im Bereich der Umwelt. Praktischer Kommentar (Martina Weisssová)	66

Aus der Rechtsanwaltschaft

Aus der tschechischen Rechtsanwaltschaft

Darf der Rechtsanwalt mit einem Kind sprechen? Daniela Kovářová	67
Berufsversicherung der Rechtsanwälte laut Rahmenvertrag (Gesamtversicherung) und die anschließende Versicherung für das Jahr 2020 Tereza Poláková	68
Aus der Disziplinarpraxis Jan Syka	69

Aus Europa und aus der Welt

Tag der europäischen Rechtsanwälte 2019 Lenka Vojířová	71
Die Ständige Vertretung der Tschechischen Rechtsanwaltskammer in Brüssel informiert	72

Informationen und Wissenswertes

Was Sie wissen sollten

Vorträge und Seminare für Rechtsanwälte und Rechtsanwaltsanwärter in Bildungs- und Schulungszentren der Tschechischen Rechtsanwaltskammer	73
Einladung zur Konferenz „Das Privatrecht 2019“ in Prag	75
Das neue Führungsmodell in Sachen der Fürsorge des Gerichts um Unmündige beim Amtsgericht Brno-Land Ivana Losová	75

Zum Schluss

Wenn die Staatsverwaltung schmaler wird Petr Hajn	76
Eine Zeichnung von Lubomir Lichý	77
Wissen Sie, dass... Stanislav Balík	77

Inhaltsverzeichnis	78
Zusammenfassung/Summary	79
Table of Contents	80

František Púry, Martin Richter: Strafrechtliche Auffassung des Schadens am öffentlichen Vermögen bei dessen Verwaltung

Der Beitrag beschäftigt sich mit strafrechtlichen Aspekten der Auffassung des Schadens am öffentlichen Vermögen bei dessen Verwaltung. Als Grundlage für die Festlegung des Schadens geht der Artikel von der Theorie der negativen ökonomischen Bilanz aus, wo es allerdings notwendig ist, diese zu korrigieren und den Schaden insbesondere aus der Sicht der Rechtswidrigkeit der Handlung, konkret deren direkten Auswirkungen am öffentlichen Vermögen, zu verstehen. In diesem Kontext werden dann vier Aspekte der Verfügung über das öffentliche Vermögen ausführlicher analysiert, die die Auffassung des Schadens wesentlich beeinflussen, also die Frage des öffentlichen Interesses, der Zweckmäßigkeit, der Wirtschaftlichkeit und der Effektivität. Dabei sind jedoch die Kriterien der Zweckmäßigkeit, der Effektivität oder der Wirtschaftlichkeit nicht nur einfache Korrekturen, sondern sie sind auch eine unentbehrliche Eigenschaft jeder ökonomischen Operation mit dem öffentlichen Vermögen. Nicht einmal eines der Kriterien darf daher das andere leugnen, sondern sie müssen alle zwischen einander im Gleichgewicht sein. Ihr konkretes Gleichgewicht ist dann die Sache der nicht-strafrechtlichen Praxis, denn aus der Sicht der Beurteilung der Schadensentstehung ist die Existenz dieser drei Ausmaße bei der beurteilten Verfügung über das öffentliche Vermögen von großer Bedeutung. Eine wesentliche Nicht-Einhaltung (Ignoranz) eines der genannten Kriterien kann dann als Schadensentstehung beurteilt werden, und zwar in außerordentlichen Fällen auch ohne Existenz der einfachen negativen (Rechnungs-)Bilanz.

Dana Ondřejová: Was bringt die vorbereitete Novelle der Richtlinie über unlautere Geschäftspraktiken mit sich?

Der Artikel konzentriert sich auf einzelne Änderungen, die die erwartete Richtlinie über unlautere Geschäftspraktiken, inklusive deren Bedeutung, mit sich bringt. Am 17. April 2019 verabschiedete das Europäische Parlament in der ersten Lesung die erste Novelle der Richtlinie 2005/29 über unlautere Geschäftspraktiken. Die Novelle muss noch durch den Rat der Europäischen Union gebilligt werden und sie tritt dann mit dem ersten Tag nach der Veröffentlichung im Amtsblatt der Europäischen Union in Kraft. Die Implementierungsfrist der Novelle ist auf 24 Monate nach deren Annahme festgelegt. Die Novelle betrifft grundsätzliche Bereiche des Verbraucherschutzes, von denen einige durch Massenmedien stark verfolgt wurden. Zu den unlauteren Geschäftspraktiken wird neu die Problematik der sogenannten doppelten Qualität der Ware eingeordnet.

Pavel Kotrady, Petr Šťastný: Praktische Fragen der örtlichen Zuständigkeit des Gerichts und deren Übertragung im Verfahren in Sachen der Fürsorge des Gerichts um Unmündige

Dieser Beitrag stellt sich zum Ziel, die Leser mit der Entscheidungspraxis im Bereich der örtlichen Zuständigkeit des Gerichts und deren Übertragung im Verfahren in Sachen der Fürsorge des Gerichts um Unmündige vertraut zu machen. Nicht immer kann jedoch aus dieser Praxis eine einfache Schlussfolgerung gezogen werden, was aber im Hinblick auf die Art des Verfahrens verständlich ist. Jeder Fall eines unmündigen Kindes ist individuell und man kann allgemeine abstrakte Prinzipien nicht automatisch oder mechanisch der Suche einer verfügbaren Lösung vorziehen, die die individuelle Situation und die Interessen des konkreten Kindes am besten berücksichtigt und auf diese reagiert. Dennoch gibt es in der Praxis eine Reihe von Fragen, die aus der Sicht der Auslegung feststehend sind, und dieser Beitrag soll hiermit eine gewisse Anleitung sein, wie gewöhnlich, mit Vorbehalt des oben Genannten, in der Gerichtspraxis vorgegangen wird.

David Novák: Widerspiegelung des Kausalzusammenhangs laut Prinzipien des europäischen Deliktsrechts in der tschechischen Rechtsregelung

Dieser Artikel versucht, die einzelnen Prinzipien der Kausalität zu analysieren, so wie sie in der Gesamtheit der Prinzipien einbezogen sind, die als Prinzipien des europäischen Deliktsrechts bezeichnet und unter der Abkürzung PETL bekannt sind, und deren Widerspiegelung bzw. die Möglichkeit der Anwendung in der tschechischen Rechtsregelung der Verpflichtungen aus den Delikten deutlich zu machen.

František Púry, Martin Richter: Damage to public property resulting from its management from the viewpoint of criminal law

The article deals with criminal-law aspects of the concept of damage to public property incurred in its management. The theory of negative economic balance serves as the basis for determining such damage, which however needs to be construed in particular from the viewpoint of unlawfulness of the conduct, and specifically its direct effects on the entrusted property. In this context, four aspects of management of public property that substantially affect the perception of damage are analysed in more detail, namely the questions of public interest, purposefulness, economy and effectiveness. Nonetheless, the criteria of purposefulness, efficiency and economy are not mere correctives, but also represent essential characteristics of any economic operation involving public property

and therefore must be mutually balanced, rather than eliminating each other. Their specific balancing falls outside the scope of criminal justice since it is in fact the very existence of the three characteristics of the assessed transaction with public property that is decisive for assessing whether or not damage was incurred. Substantial non-respect (failure to meet) one of the aforementioned criteria can be assessed as damage even in cases where no negative (accounting) economic balance exists.

Dana Ondřejová: What brings the awaited amendment to the Unfair Commercial Practices Directive?

The article describes the individual changes contained in the awaited amendment to the Unfair Commercial Practices Directive, and their implications. On 17 April 2019, the European Parliament approved the first amendment to Directive 2005/29 concerning unfair commercial practices in the first reading. The amendment must now be approved by the Council of the European Union, and it will subsequently enter into force on the first day after its publication in the Official Journal of the European Union. The amendment implementation period is set at 24 months after its adoption. The amendment affects the essential areas of consumer protection, some of which have received substantial media coverage. Misleading business practices will newly include the issue of double quality of goods.

Pavel Kotrady, Petr Šťastný: Practical questions of local jurisdiction and referral of cases in matters concerning judicial care of minors

This article acquaints the readers with the decision-making practice of courts in the area of local jurisdiction and referral of cases in matters concerning judicial care for minor children. However, it is not always possible to draw a clear conclusion from this practice, which, given the type of the proceedings, is indeed understandable. Each case involving a minor child is individual, and the general abstract principles cannot automatically or mechanically override the necessity to find the best possible solution reflecting and satisfying the specific situation and interests of the child concerned. Nonetheless, there is an established case law for interpretation of a number of questions, and the article is intended as a guideline to the procedure that is usually followed by courts in such cases, subject to the above reservations.

David Novák: Reflections on causation under the Principles of European Tort Law in the Czech legislation

This article analyses the individual principles of causation presented in the Principles of European Tort Law (PETL) and underlines how these principles are reflected or applied in the Czech legislation governing obligations under tort.

Leading article

Vladimír Jirousek: **Acknowledgement 2019** 3

News

Lawyers against totalitarianism Ed 4
 Board of Directors: Advance submission of applications for written bar examinations available Johan Justoň 6
 Communication of the Czech Bar Association on mandatory payments and premiums 7
 15th edition of the annual justice competition Lawyer of the Year has been announced for 2019 12
 Legal updates Hana Rýdlová 13

Legal Theory and Practice

Articles

Damage to public property resulting from its management from the viewpoint of criminal law František Půry, Martin Richter 17
 What brings the awaited amendment to the Unfair Commercial Practices Directive? Dana Ondřejová 25
 Practical questions of local jurisdiction and referral of cases in matters concerning judicial care of minors
 Pavel Kotrady, Petr Šťastný 32
 Reflections on causation under the Principles of European Tort Law in the Czech legislation David Novák 41

Judicial Decisions

Supreme Court: On applicability of the case-law concerning reimbursement of costs in proceedings on settlement
 of community property of spouses pursuant to the Civil Code 46
 Constitutional Court: Collection of judicial fees for an appeal in cases concerning compensation for damage caused
 by the State 51
 Supreme Administrative Court: Entry of an authorised official on/to a third person's land or building
 under the Construction Code 53
 EU Court of Justice: On the question of independent legal representation 58
 ECtHR: Limitation of the right to access to a lawyer during police interrogation does not violate the right to fair trial 59
 Comment: On a judgement of the Supreme Court concerning excusability of a mistake in concluding a contract 60

Professional literature

Petr Průcha: **Code of Administrative Procedure with notes and literature** (Pavel Mates) 63
 Jiří Jelinek: **Criminal liability of juristic persons in the Czech Republic. Problems and perspectives** (Eduard Bruna) 63
 Lucie Novotná Krtoušová: **Liability of members of the governing bodies of legal persons** (Karel Beran) 65
 Jitka Jelínková, Miloš Tuháček: **Act on the right to information on the environment. Practical commentary** (Martina Weissová) 66

Legal Profession

Czech legal profession

May a lawyer talk with a child? Daniela Kovářová 67
 Lawyer's professional insurance under the master contract (collective insurance) and the related additional insurance
 for 2020 Tereza Poláková 68
 Disciplinary decisions Jan Syka 69

From Europe and from the world

European Lawyers Day 2019 Lenka Vojtřová 71
 Information from the permanent representation of the Czech Bar Association in Brussels 72

Information and Points of Interest

You should know

Lectures and seminars for lawyers and legal trainees at the educational and training centres of the Czech Bar Association 73
 Invitation to the "2019 Private Law Expert Conference" in Prague 75
 New model of procedure in matters of judicial care for minor children at the District Court in Brno-suburb Ivana Losová 75

Finally

What happens when the government slims down Petr Hajn 76
 Drawing by Lubomír Lichý 77
 Do you know that ... Stanislav Balík 77

Inhaltsverzeichnis 78
 Zusammenfassung/Summary 79
 Table of Contents 80

DÍKY ADVOKÁTNÍMU DENÍKU VÁM NEUNIKNE NIC AKTUÁLNÍHO
A PODSTATNÉHO NEJEN Z ADVOKACIE, ALE I Z CELÉHO SVĚTA PRÁVA

ADVOKÁTNÍ ONLINE DENÍK

- váš nový zpravodaj v PC i telefonu

JE TO I VÁŠ DENÍK, UVÍTÁME VAŠE ČLÁNKY, NÁZORY, POZVÁNKY,
TIPY A PODNĚTY! PIŠTE NA ADVOKATNIDENIK@CAK.CZ

ZAŘAĎTE SI NAŠE STRÁNKY WWW.ADVOKATNIDENIK.CZ MEZI SVÉ OBLÍBENÉ ZÁLOŽKY!

CODEXIS®

ADVOKACIE

EVROPSKÝ PRÁVNÍ INFORMAČNÍ SYSTÉM

Komplexní řešení pro potřeby všech advokátů.

LIBERIS

Unikátní systém poskytující komentáře renomovaných autorů k jednotlivým paragrafům.

 stovky titulů   tisíce paragrafů   desetitisíce komentářů

Sjednejte si schůzku s naším specialistou, rád Vám vše podrobněji předvede a vysvětlí.

Tel.: +420 596 613 333 | Email: klientske.centrum@atlasgroup.cz

ATLAS consulting spol. s r.o. člen skupiny ATLAS GROUP | www.atlasgroup.cz

Oblečení na míru

Kód: ADV10

K obleku na míru zdarma košile na míru,
platí do 30. 11. 2019

LE PREMIER

Made to Measure